# श्रीखृष्टसंगीता

## English Introduction

TO THE

# CHRISTA-SANGÍTÁ,

OR THE

SACRED HISTORY

OF

# OUR LORD JESUS CHRIST,

*IN SANSCRIT VERSE.*

I. THE INFANCY.
II. THE EARLIER MINISTRY.
III. THE LATER MINISTRY.
IV. THE PASSION & GLORIFICATION.



CALCUTTA:
BISHOP'S COLLEGE PRESS.
1842.

# PREFACE.

To give to the historical truths of Christianity a dress borrowed from the metrical legends of the Hindus is no novel idea; but the attempt to do this without violating, either in the facts or the spirit of the narrative, the chaste simplicity of Scripture, may have greater pretensions to originality. Such is the present undertaking: for which the plain style and easy versification of the standard Sanscrit mythological epics of Vyasa and Valmiki afford far greater facilities than are presented by the vernacular Muses of Southern India, in whose most meretricious forms the same sacred history has been before conveyed, but with singular adulteration, by the genius of the Jesuit Father Beschi.*

The style of these mythological poems has been indeed before attempted by Christian imitators for a different purpose,—but one to which, from Indian usage, it is equally well adapted, as the celebrated episode of the Mahabharata, the Bhagavad Gita, may suffice to shew,—that of conveying moral or metaphysical instruction in the form of dialogue. The attempt in this manner to restore the great truths of natural religion which the Brahmanical system has obscured or depraved; to refute by arguments drawn from themselves the polytheistic

* Of the great Tamil work of this extraordinary author, entitled Tembavani, or, The Unfading Garland, recounting the early history of our Lord, some description may be seen in the preface to Mr. Babington's translation of the Adventures of the Gooroo Paramarthan, (a work ascribed to the same author,) in Hough's Answer to the Abbé Dubois, and in Hoole's Journey to Southern India.

and pantheistic systems, to which the vulgar and the sage are severally addicted, is a work strictly within the province of a Christian instructor; and, if executed with as much of good faith as of spirit and ability, would have reflected undoubted honour on that celebrated Society from which the project originated. But when, as if to defeat the success of the design with all Heathens of knowledge and integrity, we see the names of Narada, Jaimini, and other venerated teachers of Brahmanic theology, introduced as refuting and denouncing it, and the name of the most ancient and sacred of all Hindu writings, prefixed as the real title of the composition, (though the Vedic style is widely different from that of the Puranas in which these pretended Vedas are written,) no skill in the execution can screen from censure the authors and abettors of a forgery equally disingenuous and imprudent. The work, of which the part containing the false Yajur-Veda in a loose French translation, was printed at Yverdon in 1778, imposed on some* even of real sagacity in Europe, where an eagerness

* Particularly on the editor, the able antiquary the Baron de Ste Croix, whose delusion is more to be wondered at than Voltaire's, who introduced the MS. to the French King's library. That Anquetil du Perron should have been among those imposed upon by this work, is yet more extraordinary : for notwithstanding his garrulity and want of judgment, he certainly differed from the others in possessing some knowledge of the genuine Vedas, though only through the awkward and often mistaken medium of a Persian translation. His Upanishad, or (as the Persian translation has barbarously rendered the usual pronunciation of that word in Upper Hindustan) Oupnekhat, published at Strasburg in 1801, in two volumes, 4to. has long been the only considerable specimen of the preceptive part of the Vedas that is accessible to European readers. Even there (Pref. p. xviii.) the Ezour Vedam is spoken of as genuine.

The following are the remarks of an Indian Missionary of the forger's own communion, though not of his religious order, (F. Paulin a S. Bartholomæo in his Systema Brahmanicum, p. 315,) on the subject of this singular work. " Ezour-Vedam nobile Voltairii donum, quod in Bibliothecam Regiam Parisinam irrepsit, seu potius quod Voltairius obtrusit, ut Inde philosophicæ suæ moli superimponendæ basim haberet, Codex est Manuscriptus cujusdam Missionarii Indici in Masulipatam in ore Coromandelico contra gentiles exaratus, in quo religionem Paganam Indicam refellit, *qui ut sub mentito nomine a*

to see the genuine Vedas had before been strongly expressed by Mosheim and others.* But strong suspicions of its genuineness had been excited, even before the discovery of the MSS. of the original forgery, formerly belonging to the Jesuits' College at Pondicherry, which is the subject of Mr. Ellis's satisfactory dissertation in the 14th Volume of the Asiatic Researches.

---

*gentilibus avidius legeretur, et ii per lectionem illius confunderentur, eum* Ezour Vedam *inscripsit.* Vide Sonnerat, tom. 2, lib. 3, pag. 41." In the censure which this able Carmelite proceeds to pass on the absence of all critical judgment here displayed by the philosopher of Ferney, and the easy credulity of those on whom he could impose such a composition for the second Veda of the Brahmanical theology,—no intelligent reader can fail to concur as well deserved. But it is singular, that amidst so much virtuous indignation at these attempts to delude the *European* public, he should so entirely forget the confessed falsehood of his brother missionary, in practising precisely the same imposition on the Hindus.

* Hist. Ecc. book 1. part ii. ch. 1. §. 3 —also §. 25, of his Dissertation on the Pagan Ideas of Creation, in vol. ii. p. 333, of his translation of Cudworth's Intellectual System.

Whether Mr. Ellis is right in separating the *composition* from the *forgery* of these Pseudo-Vedas, and assigning the former only, on the view of his high character, to the celebrated nephew of Bellarmine, Robertus de Nobilibus, to whom their entire composition is ascribed by the Christians of Southern India, may admit of considerable question. I am disposed with him to ascribe the *blundering* part of the imposture ; viz. the ascription of the title of Veda, to the more modern copyist, whose diversity from Robert de Nobilibus is completely demonstrated from the circumstances which Mr. Ellis has brought to light,—(the mode of exhibiting Sanscrit words in the MS. e. g. *Okioro, Zoimeni, Bedo*, &c. for अक्षर जैमिनि वेद &c. being such as could only proceed from one who had learnt the language from the Pandits of the province of Bengal, which was certainly not the case with the founder of the Madhura Mission).—But it would be difficult to exempt from all share in the *forgery*, him who puts Christian, or at least Anti-Vedic sentiments into the mouth of Atri, Narada, Jaimini, &c. a mendacious assumption of their names (as F. Paulin would not scruple to call it) in order to gain Hindu readers, which enters into the whole texture of the original composition. And whoever will study the history of the Society of Jesus—not from the narration of enemies, but from their friends or themselves,—will see amidst the numerous contradictions it

**The poem of which the first Book is here published, is as far from claiming kindred with the Brahmanical assumption of the last-mentioned composition, which it resembles in language, as with the Hindu embellishments of the former, which it resembles in its subject; but it has in one sense a more decided Indian origin than either; its first projector being neither Jesuit nor Missionary, but an unconverted Gentile Pandit, Rámachandra Valyábhúshana, of Burdwan. The curiosity of this Brahman had been some time before excited by the perusal of the Gospels**

---

presents, abundant reason to distrust the validity of any argument, which would infer from the possession of extraordinary virtues, of real piety however debased by superstition, and the most disinterested benevolence and probity in all secular concerns, that such a forgery *for a purpose deemed pious* would be therefore inadmissible.

As it should seem from vol. xiv. p. 62, of the Jesuits' Letters, that no one of their number after Robert de Nobilibus was sufficiently versed in Sanscrit to have composed these papers, it becomes of less consequence to inquire who was their transcriber at Masulipatam or elsewhere, who gave them their Bengalese interlineations, and perhaps their Vedic titles also. The history of the Jesuits in India presents us with more than one instance of missionaries who acquired their knowledge of Brahmanical literature in this province. One Piere Martin, whose letter from Balassore in the year 1699 occurs in the 10th volume of the *Lettres Edifiantes*, tells us, that after five months' assiduous application to the Bengali, he disguised himself as a Brahman, and in that character commenced studying the Shastras as a Brahmachari or Sanscrit student in a *celebrated Brahman University*, (at Nuddea doubtless,) until the insurrection of Subha Sinh against the government of Aureng Zeib compelled him to retreat thence to Orissa; after which we hear of him frequently in the same collection, as a most zealous and active missionary in the Southern Provinces (Je m'appliquai serieusement à apprendre la langue Bengale. Au bout de cinq. mois *je me trouvai assez habile pour me déguiser et me jeter dans une fameuse Université de Brames.* Comme nous n'avons eu jus'qà present que de fort légères connoissances de leur Religion, nos Peres souhaitoient que j'y demeurasse deux ou trois ans pour pouvoir m'en instruire à fond. J'en avois pris la résolution et j'étois prêt a l'exécuter, lorsque, &c. &c. &c.). Other instances might doubtless be found in the subsequent history of these Roman Sannyassies (as the Jesuit Fathers were usually called in India,) at a date more approaching that of the MSS. of this forgery, were the subject thought worthy of closer investigation.

of St. Matthew and St. John in his own vernacular Bengali idiom. From this he was led, while at Bishop's College, to conceive the design of making, in his own words, a Purana of this history, by a metrical translation of it into the sacred language of his tribe: and conceiving, from a version of the Commandments and Creeds which I had some time before executed in the same style of Sanscrit versification, that I would approve and support his undertaking, he brought the introductory canto, which he had composed from St. John's first chapter, with a request that I would assist him to continue it. The perusal of these verses, (of which an account will be subjoined hereafter,) the ingenious production of one who yet frankly avowed himself a Hindu in religion, was calculated to excite more surprise than pleasure, and yet more of hope than of any other feeling. I encouraged him in the strongest manner to persevere in the work he had commenced, though my voyage to England very soon after this time, in August 1828, precluded any active assistance on my part.

On my return to India at the close of the following year, Rámachandra had not contributed any thing beyond this introductory canto; except about ten slockas or distichs from St. Matthew's Naccount of the ativity, which want of direction and assistance induced him soon to desist from continuing. These verses (some of which are inserted in the sixth canto of the present volume) evinced their author to be less successful in the historical than in the didactic part of his work, which he had borrowed from the sublime preface of St. John. Beside his unacquaintance with the more complete narration of these events in St. Luke, he had adhered (by a mistake very usual with Asiatic scholars, to whom the true nature of translation is entirely unknown) to a mode of representing the facts contained in his version of the first Evangelist, that destroyed all free use of the Puranic stanza he had adopted: the sense, instead of being tersely rounded, and completed at the close of almost every period of the measure, after the usual style of the

Ramayana and Mahabharata, was drawn out from one distich to another, and irregularly terminated in the midst of them, in a manner of which his own writings afforded few examples, and which only the Bengali sources of his composition caused him to tolerate, or even readily to understand. He evidently needed more to guide him to the spirit of the original narrative, than the versions in his possession supplied; and I soon found, with his assistance, that the same passages of the Evangelists were capable, with no more departure from the literal construction, and with far less from their real style and manner, of such an adaptation to the genuine Puranic stanza as was satisfactory to himself and other native scholars. From this time, agreeably to his first request, I took the direction of the work, not only in the selection and supply of the materials, but in their Sanscrit rendering also, using in this occasionally the aid of other Pandits beside Rámachandra. The approbation of Bishop Turner and the other members of our College Syndicate being obtained to the undertaking, the work was pursued in the second and subsequent cantos on the plan which I will now more fully explain, and which, in respect of the citation of prophecies, &c. enlarged upon me as the work proceeded.

The first-mentioned canto, which differs from the rest in being, with two very slight exceptions, the unaided production of Rámachandra, opens with a question of a disciple to a Guru, or religious teacher, respecting the means of deliverance from the universal prevalence of sin. The question, delivered in the quasi-Alcaic undecasyllable measure entitled *Indra-vajra*, is answered by the instructor in the ordinary iambic tetrameter of the Puranas. He directs his inquirer to Christ the Son of God, as the only deliverer from the power of sin. The disciple inquiring who is Christ, and how he is thus identified with the eternal Deity, is commanded by the Guru to hear the divinely-revealed account of this mystery. Then opening with the declaration "In the beginning was the Word," the Sage describes with St. John, but more paraphrastically, the co-eternity

and consubstantiality of the Divine *Word* with the Father: the eternal communication of all Divine attributes to this only-begotten Son of God, and Light of Light, in full and undivided perfection ; his participation in the creation of the universe, as the expressed intelligence, the power, and the wisdom of God. He concludes with stating, that he, the true image of the invisible God, " without whom nothing was made, that was made," yet descended to reveal Him afresh to his creatures, lost by sin ; that this Divine Word became man, that he might reunite man to God. The actual history of this Incarnation, and how the true Light shone uncomprehended in the darkness of his own world, he now proposes to inform the yet uninstructed disciple. And this announcement of the coming history concludes the singular composition of the Burdwan Pandit, entitled *Sabda-Avatára adhyáya*, or Canto of the Word's Incarnation.*

---

* Several verses in this Sanscrit paraphrase of St. John (which I have considerably modified and expanded in the second edition), might recal to the memory of the classical and ecclesiastical reader the paraphrase of the same Gospel made in the fourth century by an Egyptian writer, Nonnus of Panopolis, who is also remarkable for having before, when a heathen, applied that style of writing to its usual purpose, of celebrating the conquests of Bacchus, and especially that of India: (his *Dionysiacs* exhibiting in several parts a singular compound of Brahmanical legends on the wars of Curu and Pandu, heard probably in Syria or Persia, with the mythology of Greece). The paraphrase of St. John begins with

Ἄχρονος ἦν, ἀκίχητος, ἐν ἀῤῥήτῳ ΛΟΓΟΣ ἀρχῇ,
Ἰσοφυὴς γενετῆρος ὁμήλικος, υἱὸς ἀμήτωρ,
Καὶ Λόγος αὐτοφύτοιο Θεοῦ, φῶς ἐκ φάεος φῶς.
Πατρὸς ἔην ἀμέριστος, ἀτέρμονι σύνθρονος ἕδρῃ,
Καὶ Θεὸς ὑψιγένεθλος ἔην Λόγος.—

(the first three lines being but the rendering of St. John's words, ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ Ο ΛΟΓΟΣ, and the remainder of the first verse only being rendered by the two last.)

The history opens in the second canto with the statement, that in the reign of Augustus, Emperor of Rome, in a general peace of the world, fifty years from the commencement of the great Indian era of Vicramáditya, the angel Gabriel was commissioned to deliver the message of the Incarnation to the blessed Virgin of Nazareth in Galilee. The events are then told exactly as in the first chapter of St. Luke, from ver. 26—45, with no greater deviation from the words of the original than would be required for a prose translation in any Asiatic language. The hymn Magnificat, ver. 46—55, is afterwards, agreeably to the style, as well of the original as of the Puranas, distinguished from the ordinary narration by a lyric measure, of stricter versification than the loose iambic of the dialogue: but even here, such is the flexibility of the Sanscrit, that the expressions of the original are with scarcely any variation retained throughout. This concluded, it is merely said, that after Mary's departure from the house of Zacharias and Elisabeth, the promised eminent child was born to her aged cousin. And thus ends the *Dhanya-namaskàra adhyàya,* or Canto of the Annunciation, (lit. " Blessed Salutation.")

The disciple then naturally inquires who was this eminent child, who leaped in the womb at the approach of the mother of his Lord, and of whom the angel also made mention before to Mary: was he too an Avatar or Incarnation of Deity, resembling him with whose nativity his own is so remarkably connected? The teacher answers, that no such incarnation in which the Divine Word was necessarily unaccompanied and unrivalled, distinguished the conception and birth of John; " he was not that Light, but was sent to bear witness of that Light;" he was " of the earth"—a man, like others, of earthly origin, commissioned by God for that special purpose; accordingly as the subject of this nativity was different, so was the nativity itself, not like that of Jesus, *effected* without the intervention of an earthly father, however in its circumstances extraordinary and miraculous. To prove this, he recounts the

particulars of Zacharias' vision in the temple, as told in the former part of St. Luke's first chapter, ver. 5—25 : then merely glancing at the circumstances already related, he pursues the history of the forerunner's birth as contained from ver. 57 to the end, distinguishing only the Benedictus or hymn of Zacharias by a lyric dodecasyllable measure ; aiming to exhibit the style and even the expressions of the original, as far as the very different idiom of the Sanscrit will permit. With the facts of Luke i. 80, told in the ordinary measure, this third canto of John's nativity is concluded.

Hitherto all Jewish allusions to the names of the ancient patriarchs, prophets, &c., had remained unexplained, as they stand in the page of the Evangelist; the spirit of the narration could not have been otherwise preserved, amidst the perpetual questions of the Indian disciple. But now, after the song of Zacharias, the disciple's curiosity is excited to the points without which the following history must be often unintelligible. He asks who is the David alluded to in that song, and in the angelic annunciation to the Virgin, as the king whose throne the child Jesus was to inherit; who is the Aaron described as the ancestor of John ; who is Abraham, the common father of the whole nation ; and what the sworn promise of God to him, that was to be realized in the coming deliverer? The preceptor answers, that to detail these particulars as they are contained in the ancient Scriptures would be impossible ; he can but recite them very compendiously for his pupil's information. Beginning therefore with Abraham's call from the idolatrous land of the Chaldeans to a country he knew not, and the magnificent promise annexed, as given in Gen. xii. 1—3, he recounts briefly the ready obedience of the father of the faithful, his sojourn in Canaan, the birth of Isaac, and the transmission of the promise through him to his younger son, of whom are the *twelve tribes of Israel*: these patriarchs dwelling as *strangers in that land of* promise of which their *descendants were the destined* possessors. The scholar *inquiring how was that* promise then fulfilled,

is succinctly informed of Joseph's servitude and promotion in Egypt, the subsequent emigration thither of Jacob and all his family, until "another king arose, who knew not Joseph;" the raising up of a deliverer in the person of Moses; the wonders which God wrought by his and Aaron's instrumentality in Egypt; the deliverance of Israel from the house of bondage; the forty years' wandering in the desert, with the revelation of the Divine Law from Sinai, and the gradual extinction of that perverse generation; ending with the death of Moses, and the subsequent conquest of Canaan by Joshua, or Jesus his successor. The disciple now asking whether the promise to Abraham was not fully accomplished by this instatement in the promised land, is told, that a "rest yet remained for the people of God" and faithful heirs of the promise, beyond that which the conquests of this first Jesus could secure to them: he is then rapidly informed (agreeably to the 78th Psalm) of the varying history of the chosen people in Canaan, according as they were faithful or disobedient; their successive captivities and deliverances under the Judges, until the period when the ark of the covenant, withdrawn from the tabernacle at Shiloh in the territory of Ephraim, became the spoil of the Philistine idolaters, whose idol deity fell prostrate in his own temple before it. Then comes the rule of Samuel, and the people's desire of a king; the unction of Saul, his rejection, and the election from the tribe of Judah of the man after God's own heart, who brings the ark at length from exile, and fixes it on the holy mount of Sion, and ensures by entire conquest the tranquil possession of Palestine to the children of Israel. With the great promise of God to David, therefore, as contained in 2 Sam. vii. 8—16, (and more paraphrastically in Ps. lxxxix. 21—36,) but abridged, and made prominent from the rest of the narration by the same poetical measure with which the work began, this canto concludes, which is entitled *Paitrika-Samvid,* or the Promise to the Fathers.

The disciple then acknowledges his queries to be satisfied;

but yet he wishes to be informed how the conditional part of the remarkable promise just quoted was answered in the subsequent fortunes of David's offspring, during the 1050 years that intervened, as he was told, between this and the period of the history. The instructor commences his reply by observing, that the eventual and unconditional part of the promise points to *one* great object of faithful expectation, termed eminently the Messiah or CHRIST: while the immediate descendants of David in the unction of royalty, in strict accordance with the conditional part of the covenant, soon paid the forfeit of their unhappy degeneracy and transgression, by chastisement and loss of empire. The peaceful reign of Solomon is rapidly told; the erection of the first great temple by him; his subsequent idolatry; and the defection of ten tribes of the twelve from his house in the person of his foolish son. The general apostacy of these ten tribes from the true worship of God at Jerusalem is then mentioned; their more heinous idolatries in after times, which the labours of Elijah (already mentioned in the third canto) and of his follower Elisha, were unable to extirpate; ending with their captivity and unreclaimed dispersion in the lands of the Assyrian conqueror. The disciple then asking whether the princes of David's house ruling over the two tribes, resembled in character those apostate monarchs of Israel, is briefly told of the various characters and fortunes of the kings of Judah from Rehoboam to the captive Jeconiah and his uncle and successor, in whose time the city and temple are sacked and destroyed by the Babylonians. The disciple again asking what became of the fallen house of David, and of the Jewish people, during the six centuries yet remaining, the instructor relates the return from captivity on Cyrus' edict, the building of the second temple, with the successive conditions of the people under the Persian and Macedonian monarchies (noticing also some synchronisms of Indian history.) Their revolt from Antiochus Epiphanes, and other idolatrous persecutors, under the Maccabean heroes, is then related in the same concise manner; as also

the sacerdotal rule of their Asmonæan successors, until the conquest of Jerusalem by Pompey; and lastly the elevation of Herod the Great, the tributary king, in whose reign the events of this history began. A rapid but comprehensive description of the evils of Israel at this time, the alien rule, the extinction or prophecy, the corruption of traditional religion, and consequent depravation of manners, all leading the faithful people to desire earnestly the accomplishment of the long-deferred promises to their fathers, concludes this canto, entitled *Dávid-vansas,* or the Stem of David.

The scholar now, satisfied as to his preliminary inquiries, requests the continuation of the history he heard in the second and third cantos, respecting the birth of the true Son of David in the reign of Herod. The instructor proceeds accordingly to the history of Joseph in the first chapter of St. Matthew, when the pregnancy of his betrothed wife became known to him, a new angelic message repeating to him what had before been announced to Mary: the relation of which is followed, as in the Gospel, by the citation of the prophecy of Isaiah vii. 14. (the age and writer of which is known from the preceding history,) translated in a peculiar versification, answerable to the lofty style of the evangelical prophet. On that statement of the birth of Jesus being given, which concludes this chapter of St. Matthew, the disciple desires to learn its particulars; which the teacher then relates exactly as they are found in the first twenty verses of the second chapter of St. Luke, only explaining the fourth verse by the observation, that Bethlehem of Judah, to which Joseph, as a descendant* of David, went to have his pa-

* The difficulty of the two genealogies of our Lord is also tacitly solved here, by observing, that as Zorobabel the ancestor of Joseph, in whom they meet, was doubly a son of David, (being *naturally* descended from Nathan the son of David, while from the adoption of Salathiel his father by the childless captive king Jeconiah he became *legally* a descendant of Solomon, as was stated in the fifth canto,) even thus was Joseph also descended by a double line

trimony enrolled, was the natal place of that great king and his fathers, Jesse, Obed, and Boaz; the place where God called him "from the sheepfolds" to be the anointed ruler of his people. After this narration, (in which the song of the heavenly host is distinguished by a characteristic poetical measure,) the instructor quotes the prophecy of Micah v. 2, lyrically rendered, to shew that the *place* of Christ's nativity, as well as its mode and circumstances, fulfilled the predictions of ancient Scripture; and he concludes with citing (in the same measure as the former place of Isaiah) the noble prophecy, Is. ix. 1—7, which, beginning with the bursting of light from Galilee and other dark regions of the land,* ends with the most express annunci-

---

from Zorobabel. A similar cause is thus hinted for the latter variation between St. Matthew and St. Luke, to that which may be demonstrably assigned for the former one; viz. the custom of legal adoption. Nothing however is attempted to be stated as to the mode of this adoption; whether like Zorobabel (who was *naturally* the son of Pedaiah, brother of Salathiel, 1 Chron. iii. 17, seq.) Joseph became the son of Heli, uterine brother of Jacob, by the law that commanded the next kin to raise up seed to his childless brother: which is the solution given, apparently from traditional testimony, by Julius Africanus in the beginning of the second century, (Ep. ad Aristidem, in vol. ii. p. 114, seq. of Routh's Reliquæ Sacræ,) followed by Gregory of Nazianzen, in his curious poem on the subject, by Eusebius, Augustine, &c. as well as by Whitby and other moderns:—or whether, as Grotius has modified this scheme, Joseph was, like Salathiel, adopted by the same law from one *branch* of the family into another otherwise extinct, without any closer relationship between the two fathers than that which remounts to Zorobabel their common ancestor: which seems also the opinion of a very ingenious recent critic. See Hug's Introduction to the New Testament, vol. ii. p. 266, Wait's translation.) The only solution excluded here is that common one which does violence to St. Luke's words, by making him give the genealogy of *Mary*. [The descent of the Virgin herself (though connected also with the priestly family of Aaron) from the house of David is highly probable on other grounds.]

* Reading לו not לא in v. 3, according to the Keri of the Masorets, and the most obvious sense: and in the 4th, making the sanguinary ensigns to become לשרפה "*for a burning* and fuel of flame," through the conquests

ation of the birth of the Incarnate God. Thus closes the sixth canto, called *Kumárí-prasavanam,* (Virgineus partus.)

The seventh canto opens with the retrospection that Bethlehem Ephrata, distinguished of old (Gen. xxxv.) as the place where Rachel died in child-birth of the last hope of Israel, was now the birth-place of the great hope of his descendants and mankind from the Virgin-mother of the house of David: that there also that royal prophet himself, who had in the same place conceived the lofty expectation of giving a residence to the Divine Majesty, (Ps. cxxxii.) was to find his inspired prediction realized in its fullest ultimate meaning, that the horn of David should flourish upon earth, and the tabernacle of God be permanently fixed among men. And since he, in whom the fulness of the Godhead thus resided, was therefore sanctified by the Father, and sent into the world, that he might fulfil all righteousness; he was accordingly circumcised on the eighth day, and on the fortieth solemnly presented to God in his temple at Jerusalem. The inquiry of the disciple respecting these ordinances is then met by a brief statement how Abraham by Divine command applied the seal of the righteousness of faith to Isaac, the infant heir of promise, when eight days old; but to Ishmael, at the age of thirteen years: from whom the rite descended to the Arab tribes, and to the Mahometans (whose practice in circumcising children at the more advanced age is familiarly known to the people of India). The sacred significancy of the name of Jesus, which the Divine infant thus received,

---

of the Deliverer: according to the plainest construction. (So Vitringa, with the mass of ancient and modern interpreters.) The Sanscrit translation of these verses, though not so verbally close as most of the prophetic versions which occur in the present work, will be found, I believe, to omit no idea in the original. (For the commencement of the quotation, cf Matt. iv. 12—16.)

is then pointed out;* after which, as in Luke 21—38, the journey to Jerusalem is related, for the purification of the Virgin-mother, and the presentation of the holy Child. The narration varies not from that of the Evangelist, except in a brief description of the courts of the temple, as traversed by the holy family on this occasion; and the song of Simeon is translated, almost literally, in the same lyrical measure as that of Zacharias in the third canto. After this account of the presentation of the infant Lord, and the homage he received in his own house from Simeon and Anna, by whom the glad tidings were announced to all the truly faithful in Jerusalem; the instructor remarks that here was the beginning of that glory which was predicted to shine forth from this second temple at the time of its erection by Zorobabel; a glory eclipsing the splendour of Solomon's ancient building; which was like lightning to shake all lands, and introduce the Desire of all nations, the expected Prince of Peace, to the world. The prophecy (Hagg. ii. 4—9,) which contains this having been quoted in its proper poetical dress, the scholar inquires respecting that interest of other nations besides Israel in this advent, which the words of Haggai and Simeon unite in ascribing to it. The instructor upon this recalls to the pupil's memory first the promise to Abraham, that ALL NATIONS were to be blessed in his descendant; a truth not left without witness in the intervening ages as he instances in Rahab, the great example of Gentile faith; in Ruth of Moab, the ancestress of David and of Christ; and in the admitted Gentiles of after-times; as well those proselytes who by a regeneratory initiation were introduced to all the privileges of Abraham's children, and were pledged equally with

---

* This order is altered in the present edition, the visit of the Magi being inserted between the Circumcision and the Purification; the latter of which, as here described, now forms the ninth canto. The subject of the relative position of that visit, and Presentation in the temple, is very well argued by F. Spanheim, Evangel. Dub. tom. 1.

them to entire observance of the Mosaic rites; as those *proselytes of the gate,* who without this last obligation and the external privileges connected with it, were yet, like the Kenite family of Rechab in former times, admitted to worship the God of Israel as the sole Lord of heaven and earth, though received only as yet to the exterior precinct of his house, the comparatively desecrated court of the Gentiles. But the instructor remarks, that a period was now at hand, when, as the Law and the Prophets themselves not obscurely intimated, this middle wall of partition was to be broken down, and the Gentiles admitted freely to that sacred Presence, hitherto the exclusive privilege of the members of Israel's household. And though that Prince of Peace who was to destroy the enmity hereafter, was at this time a helpless infant, yet was even now an exhibition to be made of the promised favour and reconciliation, sufficient to excite the highest hopes in every pious Gentile mind. With this promise of the history of the adoration of the Heathen wise men, the instructor concludes this canto taken from St. Luke, and entitled *Immanúyéla-pratisthá,* or the Dedication of Immanuel, God with us.*

He then commences that subject, peculiarly interesting to his hearer and all Heathens, by ascending to the very origin and fall of mankind; telling briefly in the first verses, that when the first pair listened to the seducing serpent, and were condemned to trouble and death as the penalty of disobedience, they received the gracious promise that the seed of the woman,

---

* The name of the ninth canto in which the latter part of this history is now contained (omitting the announcement of the Magi's visit, as future) is altered to the more Sanscrit one of *Asmat-saha-Isvara-pratisthá.* Also the account of that visit is now in the eighth canto told in an unbroken history, as in St. Matthew, without being interrupted, as in the first edition, by the several disquisitions respecting the faith and calling of the Gentiles. That subject is reserved now to a separate canto, the tenth—in which more is introduced respecting the several perversions of Brahmanism and Buddhism, than in the former edition.

though wounded in the heel by the venomous reptile, should ultimately crush his head. When therefore this seed of the woman appeared, born in the manner already told of the pure Virgin of Judea, wise men of the East descried by a celestial sign the blessed Nativity, and travelled to Jerusalem with the inquiry, told in the beginning of St. Matthew's second chapter, (and here exhibited, like the promise to David, in the *Indra-vajra* measure,) "Where is he that is born King of the Jews? &c." a question which excites consternation in the mind of Herod, and commotion throughout the sacred city. Here however he is interrupted by the disciple, desiring to know how such a tradition as this was propagated from Adam to the times of which the teacher is now speaking. The instructor states briefly, that there was from the beginning a succession of faithful persons, to whom the first obscure promise of redemption from the Adversary's power afforded a satisfactory ground of faith and obedience: that even at the period when general wickedness procured the destruction of the habitable earth by a flood, there was a just Noah, who, as the true *Manu*, the progenitor of renewed mankind, propagated this with the pure truths of natural religion to his descendants: nor were these universally lost, even when the tumultuous waves of error, (the *Mahá Máyá* of Indian mythology,) causing the reflexion of innumerable false* forms of the one true God, had covered the earth with idolatry and sin. Melchisedek, priest of the most high God, and king of the then Jebusite city of Jerusalem, is an instance in the days of Abraham of true religion existing without the pale of his peculiar family; as also were the Arabians, Jethro, priest of Madian in the days of Moses, and Job, the bright Gentile example of faith and patience

* This image is frequent in the Vedantic writings, the Yoga Vasistha, the works of Sancara Achárya, &c. though by them less employed to maintain the true primeval notion of the Divine *unity*, than the more general Heathen one of the Divine *universality* and identity with the creature.

in adversity: and thus in other instances, without doubt, equally without knowledge of the peculiar Mosaic revelation, the same pure religion might exist and be accepted in parts of the earth more remote from the chosen seats of the family of Shem. But in answer to the more particular inquiry, how came the knowledge of the *Jewish* origin of the Deliverer to the sages of the Gentile world, he describes the gradually extended fame of the election of Abraham's family—from the time of the deliverance from Egypt, and Balaam's prophecies to the Moabite king respecting their sacred character, and the conquering Star hereafter to arise from their borders,—till after the dispersion consequent on the Babylonic captivity, the East was filled with the expectation, as contemporary historians assure us, of the universal King that was to arise from the land of Judea. And thus, the special favour of heaven conspiring with previous tradition, these Eastern magi discerned the signal star, and came to worship the new-born king in his sacred capital. Their history is then resumed, and told as in St. Matthew, but with the introduction of a more dramatic form, agreeably to the Puranic manner, in describing Herod's conference with the priests and scribes on the one hand, and with the Gentile sages on the other. After relating, as in Matt. ii. 9—12, their direction to Bethlehem, their worship and gifts, (gold to the king, myrrh to the mortal, incense to the God,) with their warning, and return to their land without revisiting the more favoured but ungrateful Jerusalem, the instructor quotes two striking passages of the evangelical Prophet, (Is. xi. 1, 2, 10, 11, and xlix. 5, 6, seq.*) predicting that confluence of distant Gentiles to the standard of the Son of David, of which this visit of the magi to the Branch of Jesse's root at Bethlehem was

* The choice of this latter passage for the quotation on the memorable occasion, Acts xiii. 42—49, by the commissioned Apostles of the Gentiles, was one principal reason for selecting it from so many others of similar import.

the first conspicuous accomplishment. After which, having declared that the expectations before mentioned were not confined to the Eastern world, but that similar hopes were at this very time fostered by the traditional verses of Western gentilism, (as in Virgil's fourth Eclogue,) he concludes this eighth canto, entitled *Lokanáyaka-naxatra-udayas*, or the Rising of the Star to guide the Nations.*

The next canto opens with a soliloquy of Herod, while expecting the return of the wise men; introduced to explain to the Heathen hearer the views on which the wicked monarch acted; the terror inspired in his mind, conscious of a different descent (and that too from Idumean proselytes in the comparative recent conquests of Johannes Hyrcanus) by the general Jewish expectation at this time of an anointed Prince of the house of David, which went to annihilate all prospect of a new dynasty in his own house; his hope of discovering the dreaded rival by means of the Eastern astrologers; his rage when he found that they had eluded him, and left him ignorant of his destined victim; his consequent barbarous order of a general massacre of infants at Bethlehem, as related in Matt. ii. 16—18. The citation from Jeremiah is however given at greater length, extending from ch. xxxi. 15, the place quoted by St. Matthew, to the promised restoration of Rachel's children of Ephraim, on repentance, from the Assyrian desolation and dispersion, which is contained in the following verses to ver. 33; a promise which, the instructor declares, was hereafter to be verified to the real Israel, through that offspring of the Virgin-mother who was now menaced with destruction. The pupil inquiring, how then did Jesus escape the massacre, hears the statement of the angelic vision to Joseph, and flight to Egypt, as contained in the 13th and 14th verses of this chapter of St. Matthew; accompanied here with a descrip-

* All that is not historical in the above account is now transferred from the eighth canto to the tenth: and with considerable alteration, as indicated in the note p. xxix.

tion of the holy family's route through the wild border region to that celebrated seat of Gentile mythology; and with a comparison of the humble Joseph, who thus fled to rescue from destruction by his own people the future Saviour of Israel and of mankind, with the distinguished ancient patriarch of the same name, who escaped from his murderous brethren to the same country, designed by Providence to preserve life to his family, (Gen. xlv. 5,) and pave the way for their afterwards obtaining that promised land, to which, faithful in death, he adjured his brethren and posterity to convey his own mortal remains. (L. 25, 26; Heb. xi. 22.) This parallel is intended to prepare for the citation by St. Matthew in the next verse, of the well-known prophecy of Hosea: "Out of Egypt have I called my son;" which is then cited in its appropriate dress by the instructor;—applying as well to the infant nation called at that early period from its foreign sojourn to the conquest of the earthly Canaan, as to Him of whom Israel was there the typical representative, the incarnate restorer of a heavenly inheritance to all the children of God. In comparing these two deliverances the instructor has again recourse to Jeremiah, whose words concerning them in ch. xxxi. 32, he had quoted before in this canto; citing in the same elegiac measure, which answers to the style of that prophet, his memorable prediction, that the redemption effected by this royal Branch of the house of David should cause the old deliverance from Egypt to be no longer remembered in comparison. With this citation of Jer. xxiii. 5—8, he closes this ninth canto,* entitled *Vadah-dravanam,* or the Flight from Slaughter.

The Heathen disciple here expresses admiration that one who was the object of hopes like these to Israelites, and

* This is now the eleventh—the separation of the Circumcision from the Presentation in the temple, by placing the visit of the Magi between,—and the separation from the latter of all that belongs to the general subject of the calling of the Gentiles,—having occasioned an addition of two to the number of cantos.

also to Gentiles, should be found in such circumstances of lowliness and adversity; a wonder much increased by the hint of the instructor in the course of the last canto, that it is through further sufferings also that the Christ is to accomplish these predictions of extended empire: but he for the present limits his curiosity to the question, how the mysterious babe returned from Egypt. The instructor answers, that Herod did not long survive that instance of his inhuman cruelty: and he relates briefly from Josephus (Bell. Jud. lib. i. cap. 33,) the loathsome circumstances that attended his last sickness and death at Jericho: the execution five days before of his eldest son Antipater, his abettor in all former schemes for destroying the dreaded Christ; the nomination of Archelaus, the worst of his surviving sons to succeed him at Jerusalem; of Antipas and Philip as respective rulers of Galilee and Trachonitis. Then, as in Matt. ii. 19, et seq. he relates the new angelic vision to Joseph, acquainting him that the child's intended destroyers are dead: the ascent of the Son of God from the land of exile, and the retreat to the northern region of Galilee, to be secure from the jealous cruelty of Archelaus: concluding with the fact implied in the last verse of the chapter, that at Nazareth, a city bearing that name of the BRANCH which prophetically described the Messiah the son of David, (as the quotations in the preceding cantos had shewn,) the holy Child was fixed and grew till the period of his active ministry should arrive. The disciple then asking whether the dynasty of Herod continued during the whole of that interval, the preceptor tells him, that between nine and ten years from Herod's death, (an event which he specifies particularly as being three years before our vulgar era,) seven hundred and fifty from the building of Rome, fifty three from Vicramáditya, and eighty one before Saliváhana, Archelaus was removed from the dignity he abused by the Emperor Augustus; and the state of Judea altered from that of a dependent and tributary kingdom, to that of an integral part of the Roman empire, annexed to the pro-

consulate of Syria : in consequence of which change, the proconsul Quirinus (the Cyrenius of Luke ii. 2) now carried into effect the taxing, agreeably to the assessment made eleven years before, ere the turbulent and unsettled government of Archelaus began. In this remarkable change, which produced the fanatic insurrection of Judas of Galilee, and gives occasion to remark on the Pharisaic opinion of the unlawfulness of paying tribute to Heathen power, the instructor directs his pupil to discern the fulfilment of a most ancient prophecy concerning the Messiah, delivered by the patriarch Jacob or Israel himself. The blessing of Judah (Gen. xlix. 8, 9) is then quoted in a peculiar and characteristic measure; and is followed by the observation, that the period when the royal sceptre of the whole chosen nation, long held in Jerusalem the capital of that distinguished tribe, was on the point of passing from its native possessors (who though not of the legitimate royal house of David, were Jews by law and religion) into the hands of an utterly alien and Heathen power, was the proper season for that rightful* heir of the sceptre to be manifested, to whom not the tribes

* "Until Shiloh come:" or rather,—as all the most ancient MSS. read, not שִׁילֹה but שֶׁלֹּה, i. e. in the exactly corresponding words of the old Arabic version, الذي هو له and of the Syriac, ܗܘ ܕܝܠܗ ܗܘ Is CUJUS (EST),—"Until he come TO WHOM belongs" the Sceptre and the right of the Lawgiver before mentioned; i. e. according to the ancient Chaldee paraphrast, משיחא דדילידהיא מלכותא "MESSIAH, WHOSE *is* that kingdom;', or, according to Aquila, Symmachus, and the Vatican copy of the LXX. ᾧ ἀπόκειται, "HE FOR WHOM *it is reserved*." Among the Rabbins Jarchi explains it, like the Targumist, מי שֶׁמְּלוּכָה שֶׁלֹּה and that such was the understanding (as well as the sole reading) of the Samaritans, appears from one of their Arabic versions giving it like the preceding, مَنْ لَهُ المُلْكُ "Whose is the kingdom," and another مُسْتَحِقُّهُ "Its rightful possessor." And a far greater authority, the prophet Ezekiel, (whose אשר לו in chap.

of Israel only, but all the nations, were to be gathered as submissive adherents: who, though the true Lion of the tribe of Judah, was not to appear, as the present Jews thought, " with confused noise and garments rolled in blood;" but agreeably to the spirit of the already cited prophecies of Isaiah with the ensigns of spiritual power as Prince of Peace, issuing from the obscure province termed Galilee of the Gentiles. Thus ends the tenth* canto, entitled *Rájyavikáras*, or the Change of Sovereignty.

The instructor now states himself to have comprised in the preceding cantos all that the Christian Scriptures enable him to communicate on his present subject. *Yésu-utpattis,* or Birth of Jesus and its circumstances: he must reserve to another series the events which distinguish our Lord's active life and ministry, and to another still his final triumph over the powers of darkness by his cross and triumphant resurrection. But before closing his present subject, he would wish to satisfy his pupil as to any thing in the present history appearing to require elucidation. The scholar then asks, if he is correct in the impression that there was but one temple of the living God for all the chosen

xxi. 27, is literally Jacob's שֶׁלֹּה) thus cites and repeats the patriarch's prophecy of the future rightful heir of the sceptre and diadem, at the crisis of the Babylonic captivity, when the legitimate royal line of David were on the point of losing them, and that without recovery, except as they were to be spiritually restored, in the Messiah: "Until he come, WHOSE RIGHT IT IS."

The otherwise celebrated name of SHILOH, known only in connexion with the rival and comparatively rejected tribe of Joseph, (viz. as being the seat of the Divine Presence from Joshua to Samuel,) can have no place here: while the interpretations of it, as a supposed title of the Messiah, are equally various and unsatisfactory. I have therefore unhesitatingly followed the older reading and versions of this most important prophecy, in the metrical Sanscrit translation. For a confirmation of this view of the word *Shelloh,* and at the same time for the fullest discussion of the whole of this celebrated prediction, the critical reader may be referred to Jahn, *Appendix Hermenenticæ,* (Vienna, 1815,) vol. ii. pp. 175—187; or to Durel *on the Parallel Prophecies of Jacob and Moses,* (Oxford, 1763,) pp. 61—70,—two entirely independent critics.

* Now the Twelfth.

nation, how could the true Israelites perform their stated adorations, when like the parents of Jesus in Nazareth they lived at a distance from Jerusalem? The teacher replies, that this limitation of the peculiar honours of the Divine Presence to one spot, which on the principal festivals all Israelites, however distant, were commanded to resort, was indeed a necessary characteristic of that preparatory and imperfect religion, which was to be abolished when the new and more spiritual covenant already announced, as he has heard, by Jeremiah and other Prophets, should be promulgated by the Word Incarnate to mankind: nevertheless the faithful people were not left even then destitute of the daily means of piety; having among them an organized priesthood, and the services of the synagogue, where Moses, the Prophets, and the other Scriptures were read to them every seventh day. The pupil now desires to know what are these sacred books to which allusions have been made so frequently in the course of the preceding history. In answer to this, the teacher describes in succession the contents of the several books of the divinely inspired legislator, that compose the sacred volume of the Pentateuch: he then proceeds to the historical books of the Old Testament, particularizing their several ages and subjects; then the most ancient book of Job, ascribed to Moses when sojourning with his Arabian father-in-law at Madian; the divine collection of Pslams; the several works of Solomon; and lastly, the sixteen Prophets, enumerated in the order of their several ages, but with notice of the place of each in the canon of the ancient Scripture. The coincident testimony of Christians and unbelieving Jews, separated as they have been from the time of the Saviour himself, to the integrity of these inspired writings is urged by the teacher on his disciple: as well as the coincidence with respect to the first and most sacred of all, of a body of men long entirely distinct from both, the Samaritans, inheritors of the schism of the ten tribes, zealous for the Law, but rejectors of David and the Prophets. The pupil now inquiring whether

this succession of Scriptures from Moses to Malachi ceased wholly during the four hundred years that remained till the coming of the Lord; he answers, that with respect to inspired writings written under the immediate influence of the Holy Ghost, this was indeed the case; yet there was not wanting a true Church of God in this interval, nor genuine monuments to commemorate it, which the Alexandrine Jews have left behind them, and which the Christian Church has never ceased religiously to preserve and have in honour. He then enumerates the extra-canonical books of Tobit and Judith; the valuable book entitled the Wisdom of Solomon, and the still more excellent one which has Jesus the son of Sirach for its author; the Epistle of Baruch; and the books of Maccabees; (distinguishing the most authentic and excellent history contained in the former of the two, from the more doubtful narrations from another hand that compose the latter;) and ending with the apocryphal additions to the book of Ezra or Esdras, to Esther, to Daniel, and to the book of Chronicles. With the remark that these may and ought to be read for instruction, but not like the canonical Scriptures, as having the Spirit of God for their proper author, the teacher concludes this canto.

The scholar proceeds in his inquiries, and asks why was the Saturday or seventh day of the week allotted above all other days to the sacred service before described? The origin of the Sabbath is therefore deduced from the Mosaic account of the creation, comprised here in three distichs, beginning with the creation of light by the Divine Word on the first day, *Súryavára* or Sunday, and ending with the creation of man on the Friday, and the Divine rest on the seventh day following: on which account, and also on account of the redemption of Israel from Egypt on the same day, (both reasons being severally assigned in the two editions of the Decalogue, Exod. xx. and Deut. v.) God gave his Sabbaths to be a sign between him and his chosen people Israel; (Ezek. xx. 12;) in confirmation of which it is remarked, that while the hebdoma-

dal division of time, in which the first place belongs to the Sunday, is matter of common tradition from the foundation of the world, in which the aborigines of Western Europe agree minutely with India and the remotest East*; the sanctification of the *seventh* of these days for Divine worship and rest from labour is found in Israel alone. The sabbatic year and the jubilee also being just mentioned, the disciple extends his inquiries to those annual festivals which required the presence of the true Israelites in Jerusalem. The instructor accordingly describes the sacred seasons to which this pre-ëminence was assigned in the Mosaic institution; viz. the Pascha or Passover, in the full moon next following the vernal equinox; the Pentecost or Feast of Weeks, seven weeks from the preceding and the Feast of Tabernacles, holding the same position with respect to the autumnal equinox; with a concise account of the origin and services of each in their respective periods, but most particularly of the first, the great feast of Israel's redemption from bondage. After this he gives some account of the other principal observances of the Jews, particularly of the Fast of Expiation, preceding the last of the three great festivals; also of the Feast of Trumpets, on the new moon preceding, (the commencement of the civil year,) as ordained by the divinely inspired legislator. To this account of the Mosaic solemnities succeeds a short mention of two of later institution, and observed by our Lord; viz. the Encænia, or Feast of Dedication, memorable from the days of the Antiochian persecution, and that of Purim or the Lots, equally celebrated from those of Esther and Xerxes. After which, the pupil inquiring as to the share that the child Jesus took in the annual celebrations which brought Mary and Joseph to Jerusalem, the instructor relates the memorable history that concludes the second chapter of St.

* Memoires sur la Chine, tom. ix. p. 381.

Luke, respecting the Saviour in the temple when twelve years old. The narration differs only from that of the Evangelist, in taking occasion to describe the ceremonies of the paschal lamb, &c. as they must have been observed by Joseph and his family on this occasion, and in the introduction of the remark that the infant Jesus, who partook of these symbolic offerings, was himself to hallow this sacred season hereafter by a holier and all-perfect sacrifice. The conference with his mother, and return to Nazareth, with his subjection to his parents in that city, are told as in St. Luke's closing verses, which (merely adding the circumstance that Joseph died between this time and that of the after history) form the conclusion of this twelfth canto entitled *Prabhu-yátrakatha-nam*.

The instructor now declares, that in this history of Jesus's colloquy with the doctors, he has concluded all which the authentic records of Christianity supply for the thirty years of our Lord's life preceding his inauguration and public ministry. That further display of the great mystery of Christianity, which occurred during the reign of Tiberius Cæsar, (the adopted successor of that Emperor in whose time all the preceding events took place,) he reserves altogether for a future occasion. But as the disciple has yet one inquiry, whether, as the Jewish sacred books are held sacred by the followers of Christ, the Sabbath and the festivals above mentioned are observed by them also: he will reply to this question before he concludes. The events of Christianity being the substantial blessings which those of Judaism only shadowed forth to former ages, we do not with them of old time retain the Sabbath as a memorial of deliverance from Egypt, or even of the finished creation; but we celebrate weekly a greater fact, more proper for the redeemed of God to observe, that of the freedom of creation from bondage by virtue of the Lord's triumph over death, an event which (as will be afterwards shewn) distinguished not the seventh or Sabbath day, but the first day of the week, the Sunday. And of the annual festivals, though the Christian Church has indeed

from the apostolic times retained the Paschal and the Pentecost solemnities, it is not in remembrance of the Israelitic events that she observes them; but the one as the monument of a redemption infinitely transcending that from Pharaoh's bondage; the other of the descent of a purer and more gracious law than that engraven on stones which came from Sinai; events which respectively distinguished (as will be declared hereafter) the same sacred seasons, and fulfilled the declarations of ancient prophecy as to their comparative claim to remembrance (ut sup. Jer. xxiii. 6, 7; and xxxi. 32, 33). The other feasts of the Jewish ritual are obsolete, and together with these two, (now observed in a more spiritual manner, as well as on new and higher grounds,) there are some others of inferior note, and later ecclesiastical institution, but still pointing to one great object, Christ the Saviour of the world. The pupil then expressing curiosity to learn what are the festivals which relate to the events he has already heard, the instructor proceeds to tell him that on the 25th day of the first Roman month of March, the fourth after the vernal equinox, the Christian Church commemorates the blessed Annunciation of his coming in the flesh, made to the highly favoured Virgin of Nazareth: that three months after this, (the Paschal and Pentecost solemnities intervening, the *Christian* events of which remain to be told,) i. e. on the 24th of June, the nativity of his great forerunner, John the Baptist, is commemorated; and six months after this, agreeably to the sacred history above related, i. e. on the 25th of December, or nine months from its first Annunciation, the nativity of the Lord himself, preceded by four weeks of Advent and kept as a season of holy rejoicing for twelve days following. On the third day of this season the slaughter of the Innocents of Bethlehem, who shed their blood for the infant Saviour of mankind, is commemorated; but the eighth day from the Nativity, which is the first of the modern year, is appropriated, agreeably to the previous history, to the Circumcision; while the twelfth and last day of the season, January 6th, celebrates

the joyful event of his Epiphany, or Manifestation to the Gentile world, here represented by the wise worshippers of the East. Lastly, the fortieth day from the Nativity, February 2d, is appropriated, according to the history, to the commemoration of the Purification of the Virgin, and our Lord's Presentation in that temple, which he was to illuminate and purify by his presence. On these days, the teacher observes, the Christian Church renews perpetually her more express sacrifice of praise and thanksgiving, ever due on these several accounts to her Lord and Redeemer: and he bids the disciple hear, in conclusion of the whole matter, a hymn, such as Christians sing to the incarnate Son of God. Thus ends this short canto, entitled *Avatírnaparva-varnanam.*

The fourteenth and last canto, thus announced, consists of three parts; of which the first and last are in the lyric *Indra-vajra* measure; the middle one in the ordinary iambic of the dialogue. The first is a eulogy of Him who, being in the form of God and equal to God,—the true Light of Light, the effulgence of his Father's glory and expressed image or copy of his substance,—descended to the darkness of human condition and took on him the form and actual nature of man, to redeem us from the curse of sin: enumerating in rapid succession the admirable circumstances of contrast with which his first appearance in the world was encompassed, as titles to the love and adoration due to him from all creatures. The second is the actual *sanstava,* or ascription of distinct praises to Him as being God over all from eternity, and also from the commencement of the history of the fallen world, the great object of human hope,—of implicit preparation where not of explicit and direct announcement: each particular in which Christ thus stands related to us as Creator, Lord, or presignified Saviour, from the earliest times to John his immediate forerunner, being described in a distinct distich, and closed with its proper title in liturgic form; a form borrowed from the Puranas, but Christianized, I trust effectually, both in the matter and mode of expres-

sion.* The third is a series of prayers, the *form* of which is found also in the same Hindu writings, but of which there are many equally close resemblances in the litanies of Christian worship;†

* The reader may indeed be requested to bear in mind, that this is written for Asiatics, and therefore not to measure its expression precisely by the same rules which European taste would dictate in these compositions; far less by the puritanical humour which finds heathenish repetition in every instance of that responsive service which the soundest judgment approves, and which the consent of universal Christendom has sanctioned and confirmed. To quote the venerable Oriental Liturgies for examples of what is consistent with Asiatic Christianity in this matter, would, I am aware, only serve to increase the prejudice of persons thus minded. But the examples of the Jewish Scriptures, of the 136th Psalm for instance, should meet with more respect; and might lead the most prejudiced to the conclusion, (which otherwise might seem sufficiently evident of itself,) that the Heathen *battologia* condemned by our Lord is the vain profusion of words, uttered (like the incessantly reiterated *Hari!* or *Ram!* of the Hindu devotee) as if they were *of themselves* acceptable, without understanding or feeling on the part of the worshipper; and by no means applies to such repetition of terms, as however unnecessary it may be towards the logical enunciation of any proposition, (a rule by which no man of sound mind would think of estimating any devotional composition,) is fitted by the constitution of the minds that employ it to add intensity to the *sentiment* repeated. In judging of what is proper for Hindus in *this* respect, (for I am not here speaking of any matter of principle in which compromise can be deemed unlawful or even inexpedient,) it is surely better to take the standard of that literature by which the national character is indicated as well as formed, than to draw immature conclusions from those among them, who by a national readiness of imitation have learned to talk rather than to think like Europeans on some subjects. I offer these considerations, to account for having in this portion of the hymn introduced a little more repetition than I should have thought of giving in any Western language. But whoever will compare this with the Sanscrit passage which I had most in my mind, the *Namaskára* of the fifth section of the *Dévi Máhátmyam* in the Marcandéya Purána, will perceive, that while the same form characterises both, there is here more variety in the expression of the *former* half of each distich, and also a more distinct meaning thrown in each instance into the response of the *latter*.

† I need go no farther than to the writings of Jeremy Taylor, of Launcelot Andrews, and some others in our own nation, for instances very nearly corresponding to this. See particularly an Office for the Holy Week by the last-named admirable Bishop, including distinct commemorations and applications of all

prayers addressed to God as the Father of our Lord, and therefore ours also, by all those admirable particulars of his Son's manifestation in the flesh, which the first part had severally enumerated, that this mystery of divine condescension may have its proper salutary efficiency in ourselves: by his Annunciation, that we may obtain grace and the quickening energy of the Holy Spirit; by the designation of his forerunner, faithful readiness and the removal of every vicious obstacle; by his Nativity of the virgin in the stall at Bethlehem, humility and

---

the above-mentioned particulars, with others, in the life of the Saviour. Other instances occur too numerous for distinct reference in the writings of the Fathers, Western as well as Eastern. In this part, therefore, I have not *conceded* any thing, either in taste or expression, to the Hindus; but merely sought among them the *material* of language and measure, in which these Christian sentiments might be expressed.

The Sanscrit passage which suggested this material is the *Saivam Kavakam* or *Siva Varma*, (the Panoply of Siva,) in the *Brahmóttara* section of the Skanda-Purána; in which appeal is made to that most popular divinity of India, the destroying Mahádéva, by his several acts and titles depending on them, for special instances of favour and protection. By the specimens that I now give of this Panoply, compared with the corresponding appeals in this work, from the acts of the condescending and compassionate Saviour of mankind, the reader may judge for himself how far the latter is likely to encourage a taste for the former; and unless he is disposed to think that hearing the praises of Jehovah celebrated with cymbal and harp in the Psalms was likely to inspire an Israelite with the taste of worshipping Baal, and lacerating himfelf in his honour, I need not fear the result of his judgment.

*Mám paru Dévo 'khila-dévatátmá*
*Sansára-kúpé patitam gabhíre*
*Tan-náma divyam vara-mantra-múlam*
*Dhunótu mé sarvam agham hridi-stham*

May he, the God who is the soul of all inferior deities, preserve me fallen in the world's deep gulph! May his divine name, the root of most excellent magic incantations, (*mantra,*) remove all the sin seated in my heart!

* * *

*Yó Bhú-svarúpéna bibharti visvam*
*Páyát sa bhúmér Giri-só 'sta-múrtis*
*Yó 'pám svarúpéna nrinám karóti*
*Sanjívanam so 'vatu mám jalébhyás*

May he who in the form of Earth sustains the universe, preserve me from the dangers of land, (even he,) the mountain-

entire conformity of heart and life to him; by his intended slaughter and its guiltless victims, innocence and unrepining suffering for the truth's sake; by his Circumcision and the adorable name he there received, devotion, mortification, and obedience; by his Epiphany to the Gentile sages, illumina-

---

sleeper, the Eight-formed! May he who in the form of water makes the continual life of men, protect me from the watery flood!

*Kalpávasané bhuvanáni dagdhvâ*
*Sarváni yó nrityati bhúri-lilas*
*Sa kála-Rudró'vatu mám davágnér*
*Vátádi-bhitér akhiláççа tápát*

* * *

* * *

May he who at the end of the Calpa, (the ever recurring day and night of Brahma, consisting of 4320 millions of years,) having set the world in flame, dances with huge sport, —even he, the dark Rudra,— protect me from the stormy blast and similar terrors, and from every distress! * * *

*Múrdhánam avyán mama çandra-maulir*
*Bhálam mamávyád atha Bhála-nétras*
*Nétram mamávyád Bhaga-nétra-hórir*
*Násam sadá raxatu Visva-náthas*

May he guard my head who has the moon for his diadem. May he also guard my forehead who has a frontal eye! May he guard my eye who (in revenge for a sarcastic wink) plucked out the eyes of the sun! May he ever preserve my nose *(nasa)* who is the lord *(natha)* of the universe!

*Páyáççhrutim mé sruti-gita-kirtis*
*Kapólam avyát satatam Kapâlí*
*Vaktram Sadá raxatu Pança-vaktró*
*Jihvám sadá raxatu Véda-jihxas.*

May he defend my ear, in whose ear is the praise of hymns; he guard my cheek who is Capáli (decked with a necklace of skulls)! May he ever preserve my face who is Five-faced; he ever preserve my tongue on whose tongue, are the Védas!

tion in the way of peace, and acceptance of our offerings, our alms, and other works of duty; by his Presentation in the temple, purification and self-dedication, with acceptance through his sole merits at the heavenly altar. Thus having traced, as far as these introductory circumstances extend, the

---

*Kantham Girisó' vatu Nilakanthas*
*Páni-dvayam pátu Pináka pánis*
*Dór-múlam avyán mama Dharma-báhur*
*Vaxa-sthalam Daxa-makhántakó'vyát.*

May he guard my throat who is the Blue-throated lord of Himálaya; he defend my pair of hands whose hand holds the bow! May he guard my armpit, who is the Arm of righteousness or religious merit; he guard the region of my breast (*Vaxa*), who (with fierce slaughter to avenge a slight) destroyed the sacrificial feast of Daxa his father-in-law.

And thus the idolatrous author proceeds through all the parts of the body, (as also through every quarter of the compass, and every hour of the day, with every posture and occupation in which he may be found,) alleging for each corresponding titles to protection, in the several legends of his god. The reader who has not the exquisite harmony of the Sanscrit numbers to support his attention, has probably much more than enough of this Panoply: whose wearer (i. e. the hearer and retainer of these precious amulets) is described as superior to all portents, calamity, poison, &c. &c. as an object of worship to the gods, and as *ipso facto* absolved from the guilt of a host of *Máhapataka,* or sins of the deepest dye, as well as of the *upapataka* of the more heinous sins of the next order to these. [The former class comprehends the murderer of a Brahman or of his cow, the invader of his Guru's bed, the drinker of spirits: the second includes, amongst many others, atheism, the selling of a daughter, &c. &c.]

To a systém, which places sublime precepts of spiritual abstraction in juxta-position with appeals and motives like these, can any one question the applicability of the words of St. Augustine respecting the paganism of his day? "Quis enim alius Spiritus occulto instinctu nequissimas agitat mentes, et instat faciendis adulteriis, et pascitur factis—nisi qui etiam SACRIS talibus oblectatur;—*susurrans in occulto verba justitiæ ad decipiendos etiam paucos bonos—frequentans in aperto incitamenta nequitiæ, ad possidendos innumerabiles malos?*" De Civitate Dei, lib. i. c. 26.

moral influence of the Gospel on the hearts and wishes of its faithful adherents, the instructor concludes with the angelic song, "Glory to God in the highest," &c. thus closing the canto, and with it this first book of the Indian Christiad, which is entitled *Yésú-utpatti*, or the Origin of Jesus.

The books relating to the more important parts of the evangelical history will, as I have strength and opportunity, follow in their course. To this full and perhaps too prolix description of the first book, I have been induced by a wish to afford some account, at the same time more compendious and more satisfactory than a translation, to the many friends of the College over which I preside, who desired it of me. I cannot however close this account of this part of the work without expressing generally my thanks to those who have assisted me in its progress, or without more distinctly particularizing one name, inseparably connected in India and in Europe with the cultivation of Sanscrit literature, that of H. H. Wilson, Esq., whose critical observations, kindly afforded to the sheets as they passed through the press, have been, as they could not fail to be, of the highest possible value.

Of the probable utility of the work, those whose interest in its contents may have led them to accompany me thus far in the description may perhaps expect to hear. A poem of this nature has, if tolerably executed, an access to many of the higher orders of Hindus which no tracts or scriptural versions in any of the ordinary spoken languages can, in the present state of their feelings and prejudices, possibly attain; while in the greater extent of country over which it is read, (the Sanscrit being studied by the learned in every part of this vast country,) it has a compensatory advantage for the more limited number of its readers. It may therefore be auxiliary to the vernacular translations, by bespeaking attention to them with some of that influential class, who would otherwise despise and reject them without examination: more particularly by shewing, in the compass of one history, and in the genuine Hindu

manner, the coherence of the several parts of our Scriptures, in their common reference to the one great subject whom that history describes; and in fixing, by occasional specimens introduced naturally in the course of the narration, a sense of the sacredness and sublimity of their contents, in minds far from insensible (as all who know them truly will bear witness) to the impressions of moral grandeur and beauty. And while exertions of no common zeal and ability are directed to the intellectual improvement of the wealthier of our native fellow-subjects at the capital of this presidency, it may not be unimportant to supply in this manner to a class which includes most of these, and many more than these, in its number,—what is there not only not imparted, but I fear in some instances sedulously excluded,—the knowledge of the one object to which the religious feelings, the deepest seated and most important of all, can be safely and beneficially directed. While some might even seem desirous to eradicate from their minds the few good impressions of the Supreme Power that their wretched system has allowed them to retain, it may not be useless to let them hear through this Hindu medium, but without compromise or concealment, of that higher truth, which is not merely the rectification of their depraved theism, but the mystery of human recovery "hidden from ages and generations"—concealed rather than signified in the Avataras of their distorted tradition,—the knowledge of which among ourselves, with the happy freedom and other blessings resulting from it, constitutes, in the opinion of the best-minded among us, the true principle of our mental and moral superiority,—on adherence to which we can alone rest any confident hopes of its permanence.

It is difficult to judge of the probable success of this undertaking, by any present appearances. Many Brahmans have expressed a strong desire to read this work: and one Heathen Pandit now teaches it to his Heathen pupils. In the temple of Cálighát, the principal object of religious attraction in the neighbourhood of this city, I have witnessed what I may term

its eager reception by a number of priestly devotees from various parts of India; who in those precincts would have rejected even with contumely the gift of any Bengali or Hindu tract, but who read and chanted this, with a full knowledge of its anti-idolatrous tendency, even close to the shrine of their impure goddess, and on the floor stained with the blood of her hundreds of daily slain victims. No one acquainted with India will rate these facts at more than their real worth: and to those who, in ignorance of the genius of paganism, might found erroneous conceptions on them, it may be sufficient to recall to mind what is the most melancholy moral trait in the account of this work, the readiness* with which these devotees of superstition can assume the ideas and expressions of a faith most opposed to it. But to such as believe that the only power which can raise India from moral apathy and degeneracy is that of which this work, how-

* In no instance have I seen this more strikingly exhibited than in the positive pleasure with which every Brahman that I have consulted has seen and criticised the Sanscrit imitation which I have placed as the motto of this work: where well-known instances of Indian superstition, closely corresponding to those Greek and Egyptian ones which the excellent Father renounces in such unsparing terms of condemnation to his pagan friend Nemesius, are commented upon in precisely the same terms to the Hindus. So little has moral approval, or a sense of *what is true* in the objects of religion, to do with the Brahmanical system, that this passing sympathy with the known disapprobation and scorn with which the unholy foreigner regards the same objects, is no impeachment of the devotee's own allegiance to them. It would be extremely erroneous to infer from that apparent indifference to the object of *faith* in which the Bramanic votary so differs from the proselyting Mahometan, that he is not equally sensitive with the Mussulman or any other religionist, to every thing in which the Religio of his system is involved, the ever-recurring ordinance and prescriptive rite which is so inseparably interwoven with every habit of his life. This is the case even with the Pandit Rámachandra Vidyábhúshan, to whom I owe the first idea of this work: of whom also I may remark, that though sufficiently enlightened to confess freely the moral superiority of the Gospel to the exoteric superstition to which he conforms, he declares with equal frankness, his decided preference of the mystic theology of the Bhagaved Gita to any thing which he has seen in Christianity.

ever imperfectly executed, is the subject,—even these appearances may not be destitute of hope; and such will not refuse their good wishes to an attempt to displace, with any number of readers, or in any degree however inconsiderable, by a pure and holy substitute, the monstrous and demoralizing legends of pagan worship.

W. H. Mill.

*Bishop's College,*
*Easter*, 1831.

BOOK II.

# THE EARLIER MINISTRY.

After the ample account of this work contained in the Preface to its first book, all that is necessary at present is to give an abstract of the contents of the present one, which is entitled *Putra-abhishékas, The Unction of the Son,* and comprises our Lord's inauguration to his public office, all the acts of his forerunner to the close of his life, and the events of his own early ministry down to a period a little more recent, that of the feeding of the five thousand. The book is divided into twenty-three parts, the contents and authorities of which may be thus stated:—

| | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| Canto I. *Dúta-préranam.* [The sending of the Messenger.] | ——— | I. 1, 2. | ——— | I. 6. |
| Canto II. *Prántara-ghóshanam.* [The Cry in the Wilderness. | III. 1—12. | I. 3—8. | III. 1—18. | I. 7, 8. |

I. The disciple requesting the continuation of the history of Jesus, the earliest events of which, as described in the last book, he briefly recapitulates, the teacher opens with the divine commission of John the Baptist, citing at length the prophecy of Malachi iii. 1—4, and iv.

II. The appearance and preaching of John the Baptist in the wilderness of Jordan; his address to the people at large, to the publicans, and to the soldiers of Herod Antipas (on their expedition against Hareth or Aretas); closed with a citation of the prophecy, Isaiah xl. 3—5.

| | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| CANTO III. *Aisvara-sanskáras.* [The Divine Inauguration.] | III.13—17. | I. 9—11. | III.21,22. | I.15—18. |
| CANTO IV. *Paríxaka-parájayas.* [The defeat of the Tempter.] | IV. 1—11. | I. 12, 13. | IV. 1—13 | ——— |
| CANTO V. *Prabhu-sáxya-samvádas.* [Discourse of testimony to the Lord.] | ——— | ——— | ——— | I. 19—51. |
| CANTO VI. *Viváha-utsava-prabhábas.* [The glory of the marriage feast.] | ——— | ——— | ——— | II. 1.—11. |
| CANTO VII. *I'sa-archaka-vibhávanam.* [The distinction of God's worshippers.] | ——— | ——— | ——— | II. 12—25. III. 1—21. |

III. Jesus is baptized, witnessed by the Holy Spirit, and by the Father, and pointed out by John.

IV. The forty days' fast, and temptation in the wilderness.

V. Consultation of John by the deputation of Levites from Jerusalem ; his attestation of Christ to his two disciples, Andrew and another, probably John : their following of Jesus ; with the subsequent calls of Simon Peter, Philip, and Nathanael.

VI. The first miracle of Jesus at Cana on his return to Galilee.

VII. After a short residence at Capernaum, Jesus goes up to Jerusalem to the Paschal feast. His several acts there,

| Canto VIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Mahájanya-ánandapúranam.* | | | | III.22—36. |
| [The full joy of the Bridegroom's friend. | XIV. 3,4,5. | VI. 17.20. | III.18—20. | (III. 24.) |
| Canto IX. *Samárya-amrita-upadésanam.* [Communication to the Samaritans of the living water of Immortality. | | | | IV. 1—42. |
| Canto X. *Gálílá-adhibhásanam.* | | | | |
| [Illumination of Galilee.] | IV. 12—17. | I. 14, 15. | IV. 14, 15, | IV.43—54. |

the general incredulity, and the nocturnal conference with Nicodemus, are then described.

VIII. John's last testimony to Jesus at Ænon near Salim—with an account of his arrest and imprisonment at Machærus that closely followed, by the order of the profligate tetrarch of Galilee and Peræa. [Several particulars of the cause are supplied from Josephus.]

IX. Jesus, who had before set out for Galilee, passes through Samaria (the fields having already partially assumed the whiteness of harvest; ver. 34.) His conversation with the woman at the well of Jacob follows, with the conversion of several Samaritans. [A digression is inserted concerning this site of Sichem, and mount Gerizim, taken from the books of Genesis and Deuteronomy; together with a relation of the Samaritan rival worship at that place.]

X. When returned to Galilee, after having at Cana performed his second miracle of curing by a word the son of a courtier at Capernaum, he proceeds to the lake of Gennesareth, and there commences the preaching of the kingdom of God as already arrived, agreeably to the prophecy cited from Isaiah ix. 1—4.

| Canto XI. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Nara-sangrahas.* [The gathering of men.] | IV. 18—25. and VIII. 14—17. | I. 16—39. | V. 1—11. and IV. 31—44. | ——— |
| Canto XII. *Parvatíya-upadésas.* [The discourse on the Mountain.] | V. VI. VII. | ——— | VI. 20—49. | ——— |
| Canto XIII. *Móchaka-vág-ma-hátmyam.* [The power of the Saviour's word.] | VIII. 1—13. | I. 40—45. | V. 12—16. and VII. 1—17. | ——— |
| Canto XIV. *Durvidhártha-su-vártta.* [Glad tidings to the poor.] | XI. 2—19. | ——— | VII. 18-50. | ——— |

XI. He calls Peter, Andrew, James, and John, from their nets to be fishers of men ; enters his own city of Capernaum ; heals a demoniac in the synagogue on the sabbath ; cures Peter's mother-in-law, and in the evening many more ; but retires the next morning to a solitude, where his disciples find him, and hear his resolution of preaching in all the cities of Galilee.

XII. Sermon on the Mount.

XIII. On his descent from the mount, Jesus heals a leper ; entering Capernaum heals at a distance the servant of the good Roman centurion ; and proceeding southwards, the next day at Nain, he raises to life the dead son of a widow carried out for burial.

XIV. He receives, while yet in his southern progress towards Jerusalem, a message of enquiry from John the Baptist in prison, which he answers by pointing to his works : and when dining (at Nain or at some other city further south) with Simon a Pharisee, receives the grateful homage of a woman who was a sinner.

| CANTO XV. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Dayálaya-pushska-raní.* [The Pool of the Abode of Mercy. | — | — | — | V. |
| CANTO XVI. *Vara-dayá-prakásas.* [The Declaration of excellent mercy.] | IX. 1--34. | II. 1—22. and V. 22—43. | V. 17—39. and VIII. 41—56. | — |
| CANTO XVII. *Sánta-Vichára.* [The gentle Judgment.] | XII. 1—21. | II. 23—28. and III. 1—12. | VI. 1—11. 17—19. | — |

XV. Arrived at Jerusalem to celebrate the second great festival, (the Pentecost,) on the Sabbath preceding, he heals an impotent man at the pool of Bethesda, ( ܒܝܬ ܚܣܕܐ *the abode of mercy* :) and in the temple on the next day, the great day of festival, vindicates his practice and his divine character against the Jews.

XVI. Returning immediately after the festival to Capernaum, on the day of his arrival he heals a paralytic let down to him from the roof of a house; calls Matthew or Levi the publican; attends an entertainment of publicans at his house; silences the consequent cavils of the Pharisees; and proceeds thence, on the call of Jairus, ruler of the synagogue, to the resuscitation of his daughter, healing others on his way and on his return.

XVII. On the *first* sabbath after the *second* great festival of the Pentecost,* Jesus accompanied by the twelve walks through the

* According to the rule of Greek, as of Sanscrit, composition, δευτερόπρωτον should mean the *second first*, i. e. *the first of the second series*, or the *first after the second commencement* of term or reckoning; but it cannot well mean the converse of these, viz. the *first second*, or the *second of the first series*, or the *second after the first*. My interpretation of σάββατον δευτερόπρωτον is in the main that of Grotius, Maldonat, Hammond, Dodwell, and Pearce.

| Canto XVIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Svargíya-dristánta-sárthas.* [Series of Heavenly Parables.] | XII. 22—50. and XIII. 1—52. | III. 13—35. and IV. 1—34. | VI. 12—16. XI. 1—28 XIII. 18—21. and VIII. 4—21. | ——— |
| Canto XIX. *Bhúta-upasarga-da-manam.* [The Conquest of demoniacal possession.] | VIII.18—34. | IV. 35—41. and V. 1—20. | VIII. 22—39 (IX.57—60.) | ——— |
| Canto XX. *Sad-Agrachara-siras-chhaidas.* [The Decapitation of the holy Forerunner.] | IX. 1—35. and XIV. 6—12. | V. 21. and VI. 21—29. | VIII. 40,1, 2, 3. ——— | ——— ——— |

then ripe corn-fields, and answers the cavil of the Pharisees. In the synagogue he heals a man with a withered hand on the Sabbath, and then retires from the pursuit of his exasperated enemies to a desert place on the lake, followed by multitudes from various places, with respect to his tender treatment of whom, "mildly bringing forth judgment to victory," the prophecy, Isaiah xlii. 1—4, is quoted.

XVIII. Here having designated the twelve as apostles, and exhorted them to prayer, he heals a blind and dumb demoniac; refutes the blasphemous objection of the Pharisees, while his mother and brethren come to seek him; and having delivered the parable of the sower, with many others, to the assembled multitude, he explains them afterwards privately to the disciples.

XIX. The evening of the same day he proposes to cross the lake to the opposite coast of Decapolis, stills a storm on the lake on the way; and having healed a demoniac by transferring the possession to a herd of swine, at the Gadarenes' entreaty he returns.

XX. He lands among expectant multitudes at Capernaum, and thence makes another circuit of the towns and villages

| Canto XXI. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Sasya-chhaidaka-preranam.* [The sending forth of Harvest Labourers.] | IX. 36,37,38, and X. | VI. 6—13. | IX. 1—6. | ——— |
| Canto XXII. *Galílá-pura-bhart-sanam.* [The Reproach of the cities of Galilee.] | XI. 1,20—30.<br>and<br>XIII. 53-58. | ———<br>VI. 1—6. | X. 13,14,15, 21—22.<br>and<br>VI. 16—30. | ———<br>——— |
| Canto XXIII. *Ananta-jívana-an-nam.* [The Bread of Everlasting Life.] | XIV. | VI. 14—56. | IX. 7—17. | VI. |

of Galilee. John the Baptist meanwhile is beheaded in his prison. (The judgment which closely follows upon this crime, in the defeat and destruction of Antipas's army by the king whom his profligate marriage with Herodias had justly provoked, is then added from Josephus.)

XXI. Jesus having on his circuit lamented the want of labourers for the harvest, commissions and sends forth the twelve Apostles with instructions.

XXII. He then traverses alone the Galilean cities, upbraids their unbelief and ingratitude, and thanks the Father for the faith of his few simple disciples. He then visits his former city of Nazareth, and after convicting its inhabitants of unbelief, retires from their exasperation.

XXIII. Antipas returns to Galilee from Machærus after the calamitous issue of the war with his Arabian father-in-law, and is alarmed by what he then hears for the first time of the fame of Jesus. The twelve returning from their circuit, Jesus retires with them to a desert place on the lake, followed by a

multitude of five thousand, whom he feeds with five loaves and two fishes. He sends his disciples away in a boat, himself retiring from the multitude, who would make him a king, to pray alone. Thence he rejoins his disciples on the sea; and having landed at Capernaum, he discourses with the multitudes, who throng to him from the scene of his miracle, on the "true bread that came down from heaven to give life to the world."

Here the teacher closes for the present his narrative of our Lord's life and discourses: the disciple expressing, notwithstanding the obscurity of this last, his resolution not to imitate those who from that time went back and walked no more with Jesus; but rather, like Simon Peter, to disclaim all other enquiry as utterly fruitless, and wait to hear more of Him who alone "has the words of eternal life."

It is not possible in this place to enter, otherwise than very cursorily, upon the reasons which have determined me, after much careful consideration of the views taken by the principal harmonists* of the Gospels, to this particular arrangement of events. I have scrupulously observed the chronological order of all the events related by St. John; the violation of which by referring the memorable event, II. 13—22, to the *last* Passover, (when it was repeated with other circumstances,) and transposing the fifth and sixth chapters, constitutes the chief objection in my mind to the system of Priestley.† The festival in the fifth

* I regret that, owing to the deficient supply of good theological works to India, I have not had the opportunity of perusing, during the progress of this work, Mr. Greswell's two volumes of Dissertations. The *results* only are before me in his Greek Harmony, from which, as it will be seen, I differ very materially.

† The transposition more recently introduced by Dr. Lant Carpenter—which, leaving the rest of St. John untouched, *only* places the sixth chapter after the 54th verse of the *eleventh;* supposing also the whole of the Gospel that remains before X. 21, with its three feasts of Passover, Pentecost, and Tabernacles, to precede the first commencement of our Lord's ministry in Galilee, as related by the three other Evangelists—is charged with circum-

chapter (which with him as well as Lyra, Maldonat, Calvin, F. Burman, &c. among the moderns, and with Chrysostom, Cyril, Theophylact, and others among the ancients, I believe to be a Pentecost) cannot be placed, as he has placed it, *after* the miracle of the loaves and fishes (to say nothing of the passage VI. 4, a knot which he cuts by supposing the words τὸ Πάσχα there to be spurious,) without a most improbable crowding * of all the events from Matt. IV. 12 to the end of chap. XIV. into the *seven weeks* that elapsed between the first two great festivals of our Saviour's ministry: an objection which certainly does not apply to the much smaller number of events assigned to that interval in Articles 8—14, of the accompanying scheme: while the opposite improbability is there avoided, of expanding the same few events to the space of a whole year, from one Passover to another.

This festival, (whether it be a Pentecost or any other,) being thus assigned to some place between the first preaching in Galilee and the miracle of the five loaves and two fishes, and consequently between the yet closer limits of Matt. VIII. 1 and XIV. 1—it

stances of far greater improbability than that of Priestley. Neither does it serve the purpose for which it was devised, of verifying the difficult verse, VI. 4. An anniversary celebration can in no ordinary mode of speech be said to be "nigh," when an extensive journey to the borders of Tyre and Sidon, with all the other journeys and events of Matt. XV—XX. inclusive, with some superadded ones in Luke IX, XIII, and XIX, (all which necessarily precede, even in this system, the limit of John XI. 55,) had to be dispatched, not only before its arrival, but before it is said to be "nigh at hand" (again?) in the same Gospel.

* One principal argument of Priestley for this crowding,—from the improbability of a longer time than five or six weeks elapsing before Herod Antipas heard the fame of Jesus' miracles in his own tetrarchy of Galilee,—is removed by the fact of his being at Peræa during the latter days of John the Baptist, and by the distractions of his Arabian war at that time, as related by Josephus, (Antiq. xviii. c. 5) which I have accordingly incorporated into the history in Articles 2, 8, and 20.

seems most natural and probable to connect with our Saviour's journey from Galilee to that celebration, the miracle in the southern city of Nain, (occurring as it did on the day after the healing of the centurion's servant at Capernaum, told in Matt. VIII.) as well as the message of John the Baptist from his prison in Peræa, with the other events related in St. Luke's seventh chapter. In this I coincide with Professor Hug, in his Introduction to the New Testament, as well as with an earlier author to whom the same idea had occurred, F. Burman in his Harmony. (See Lampe on John V. 1.) As St. Luke is the sole narrator of many of the events of that chapter, and is by far the most circumstantially accurate in the history of the centurion at its commencement, to which he connects the rest by an unbroken chain,—a preference in the order of *these* events (which preceded* the call of St. Matthew) may be not improbably given to him; though nothing appears to me more contrary to the evident and generally acknowledged phœnomena of the case than the opinion advanced by the above-mentioned learned and ingenious Professor, that St. Luke wrote to correct the chronology of St. Matthew and St. Mark, or indeed that his order of *time* can in general compete with

---

* This is undisputed respecting all before the message of John the Baptist in ver. 19. And respecting this it is very observable that St. Matthew relates it as a detached event, immediately after he had mentioned his own absence and that of the twelve, from Jesus, (XI. 1, 2,)—thus expressly excluding it from the transactions which he personally witnessed. From the events that preceded and followed, viz. the miracle at Nain and the entertainment of Simon the Pharisee, the absence of the *Apostles* may be inferred from St. Luke's narration, (who *may* have been himself among the "many disciples" VII. 11. that followed our Lord on the high road from Galilee to Jerusalem on this occasion.) May not our Saviour's ascending to this feast of Pentecost and others without his usual attendants, derive some illustration from what is told afterwards in John VII. 8, 9, 10. of his mode of going to Jerusalem on a like occasion, and thus account for the entire silence of the two first Evangelists respecting these journeys?

theirs.* It is strangely inconsistent with this opinion that Hug should imagine the supper at the end of this very chapter, Luke VII. to be the same† with that of Bethany before the Passion, related by all the three other Evangelists, and of course therefore antedated by St. Luke only. Equally improbable is his opinion that the‡ festival of John V. is the comparatively *civil* feast of Purim, which might be kept by the Jews in their own

---

* The apostleship of St. Matthew, and the extensive connexion of St. Mark with the earliest witnesses of the Gospel, particularly with St. Peter, are traceable in their mode of narrating events : while St. Luke's memoirs have all the appearance of being subsequently collected from various sources, (I. 1, 2,) and put together with much regard indeed to the order of the *subject*, but little to *chronology*. The attempt of the learned Griesbach (Opuscula Academica) to prove St. Mark's Gospel a sort of alternate compilation from St. Matthew and St. Luke, though singularly agreeable to many phænomena of the case, is quite irreconcilable with others, and cannot stand against the reasons which Townson and Hug have severally advanced both for the independence of its testimony, and its order in the books of the New Testament.

† The arguments for this identity are very ably stated by Schleiermacher, in his Essay on St. Luke's Gospel, (p. 116—120, of Thirlwall's translation ;) but they will scarcely prevail with any one whose regard for the literal correctness of the Evangelists happily exceeds that of the profound translator of Plato.

‡ The preceding events (extended by others to the still further period of the Passover shortly following, which Hug's reasons, P. II. ch. 2, &. 56. sufficiently exclude) are thus stretched to the Purim feast by means of the supposition that our Lord's residence in the neighbourhood of John the Baptist at Ænon near Salim, (John III. 22—IV. 1.) occupied *eight months*. Thus the journey through Samaria is made to fall at a period "four months before harvest," according to the supposed import of IV. 35 ; (though, as Benson and others justly remark, this use of a probably proverbial expression in the former half of the verse, does not argue so strongly for the month of December or January, as the conclusion of the verse does for a season when the fields were already whitening for the harvest—i. e. between the Paschal and Pentecost solemnities.) But I do not see it explained by Hug, how at a time of the year between this and the feast of Purim, to which his system brings the event of Luke VI. 1, i. e. in February, or at the latest early in March, the corn could be fully ripe in the fields—putting the interpretation of σάββατον δευτερόπρωτον out of the question.

cities, (Esther IX. 27. 28.) and had no special connexion whatever with Jerusalem or its temple.

The closely connected series of inseparable events which occupy the twelfth and thirteenth chapters of St. Matthew, and from II. 23, to IV. 34, 35, in the following Gospel, and to which the last-mentioned verse of St. Mark requires that we must attach likewise the crossing over the lake to Decapolis and the miracle of the swine, (though these last events are placed by St. Matthew some time before, viz. just preceding his own conversion,) will thus follow *almost immediately* on the above festival of John V. as they are placed in our Articles 17, 18, 19. The full ripeness of the corn-fields at the commencement of this series of events, as well as the words of St. Luke, (with whom, however, some leading events and discourses of the series are singularly dispersed* into various parts of his Gospel,) direct us, indeed, plainly to *the first* Sabbath† after the *Pentecost* as the initial date. Still the succession is not *quite* immediate; for the call of St. Matthew must have preceded these events, in which all the twelve are concerned, and therefore most probably preceded them immediately, (as the unbroken narration throughout, Mark II. as well as in Luke V. 17,—VI. 11, seems to indicate,) and thus intervened between the Pentecost and its next following Sabbath, as placed in our Article 16. And since this Evangelist and Apostle cannot but be deem-

---

* See the foregoing table, Art. 18. That the remarks and replies of Luke VI. 1. 20, 21, and those of XI. 27, 28, were both suggested by *one and the same* event, viz. the coming of the mother of Jesus to the door of the house where he was delivering the discourse mentioned in the *latter* of these places, i. e. the discourse on the relapsed demoniac,—though the event itself is only related in the *former*,—will appear in the highest degree probable to any one who will carefully compare both passages in all their circumstances with the continuous accounts given by St. Matthew and St. Mark of that discourse *as thus interrupted*, and *succeeded* by the parable of the sower, &c. with a voyage following.

† Luke VI. 1. See the note on Art. 17. (p. v. sup.)

ed the first authority in what took place at the entertainment he gave our Lord, at this most interesting period of his whole life, we must therefore assign to this date (much earlier than where St. Mark and St. Luke place it) the call of Jairus and the resuscitation of his daughter; though this conclusion, to which St. Matthew's testimony thus compels us, leads to the abandonment of another point in which all the three Evangelists seem to coincide, i. e. making the miracle at the house of Jairus to fall upon the same day with the return from Gadara. [For this point could not possibly be consulted, without denying either Matt. IX. 18, on the one hand, or Mark IV. 35, on the other;—or else departing from the united testimony of all the three in a still more glaring manner.]

On these points, which constitute the chief though not the only difficulties of harmonizing the earlier parts of the evangelical history, I have thus briefly indicated some of the principal reasons for the order I have adopted, without entering into a discussion which could not be here terminated or even conducted satisfactorily. The difficulties in question affect the arrangement of our Articles 11—22; for as to what *precedes*, the comparison of St. John* with the other Evangelists scarcely admits any other possible arrangement than that which I have followed in Articles 1—10: and immediately *following*, in Article 23, we have a cardinal point, in which alone of all events between the baptism and the passion, all the four Evangelists meet,—the feeding of the five thousand. This circum-

* To such as might suspect a misunderstanding of John I. 39, IV. 6, and 52, it may not be useless to mention that I have adopted, as the most probable interpretation of these and other passages of the same Gospel, the opinion that St. John computes the hours of the day, not after the Jewish or the Roman, but after the Macedonian manner; an opinion which his residence at Ephesus, and the other arguments so ably urged by Dr. Townson, render almost certain. (Works, vol. i. p. 233—273.)

stance, as well as the apparently exact chronological division, and other considerations, mark the miracle of the feeding and the spiritual discourse that followed, as the most appropriate termination of the present portion of the *Christa-Sangítá.*

After this cardinal point, which closes the first six chapters of St. John and St. Mark, and the first fourteen of St. Matthew,—the difficulties of adjusting with the two first Evangelists the several narrations of St. Luke and of St. John are entirely new, and of a somewhat different kind from the preceding. These properly form the subject of consideration in the preparation of the next book, the *Sat-pálaka-charitram,* extending to the last Passover. The death and the resurrection, with their attendant and following circumstances, will form a subsequent book of themselves, entitled *Móktri-máhátmyam.* Both of these I hope, with the Divine blessing, to produce in much shorter intervals of time than that which has from various causes separated the publication of this book and that of its predecessor.

W. H. M.

---

* The duration of the events both of the present book and its successor may be conceived to be a little more than a year each; viz. from the winter before our Lord's first public Passover in John II. 11, to a period shortly preceding another Passover, VI. 4, (otherwise unnoticed,) for the present book; and thence to the Passover of the following year, XII. 1, for the next. That our Saviour's ministry (excluding the three months from his baptism to his first Passover) did not extend beyond two years, is my decided conviction from the narration of all the Evangelists. And I own that but for the otherwise inexplicable verse in the sixth chapter, *alluding* to an intermediate Passover between those of the second and the twelfth;—my impression from the consecutive festivals which are alone *recorded* by St. John during that interval, viz. the probable Pentecost of the fifth chapter, the Feast of Tabernacles of the seventh and following, and the Encænia of the tenth,—when taken in conjunction with the Galilean histories of St. Matthew and St. Mark, and the more detached memoirs preserved by the third Evangelist, concerning Him who came to fulfil all the righteousness of the law, and therefore could not have omitted celebrating at Jerusalem any of the three great festivals that recurred during his ministry,—would determine me altogether to the common ancient opinion that *one* year (with the three months above mentioned) included the whole.

BOOK III.

# THE LATER MINISTRY.

THIS third part of the Sanscrit History of Our Lord is called *Sát-pálaka-charitram; The Acts of the Good Shepherd;* and extends from the period of feeding the five thousand, to his arrival at Bethany six days before the Passover in which he suffered. Like the former, it is divided into twenty-three cantos; the contents of which are as follow.

| CANTO I. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Paricháraka-gana niryánam.* [The going forth of the troop of Ministers.] | —— | —— | X. 1—16. | VII. 1. |

1. The teacher having opened with an address of praise for the Divine power and heavenly discourses of Jesus Christ, as declared in the preceding book, is requested by the disciple to continue the history, and thus to unfold how He whose ministry was thus auspiciously commenced was to realize the mysterious meaning of the last-mentioned discourse in John vi. He replies, in the words of the verse following, (vii. 1.) that Jesus had yet much time to spend in Galilee, and returned not yet to Jerusalem where his life was threatened: but as his progress towards the consummation of all in that holy city was to be the chief subject of the present book, as the Galilean ministry was of the former,—the sending forth of the seventy disciples to those cities of Judea where he should himself hereafter come is now related from the beginning of St. Luke's 10th chapter; (so as not to disturb the continuity of the narration of Matt. xv. xvi. xvii. xviii. and Mark vii. viii. ix. to the latter part of which, contained in Luke ix. 18—50, the last named evangelist *immediately* annexes that journey of our Lord to Jerusalem in which the seventy returned to meet him.)

| Canto II. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Vháya-dharma-nirasanam.* | | | | |
| [Rejection of mere outward Religion.] | XV. 1—20. | VII. 1—23. | ——— | ——— |
| Canto III. | | | | |
| *Bhaxya-avaséshas.* | | | | |
| [Remnant of the food (provided for the children of Israel )] | XV.21—39. and XVI.1—12. | VII.24—37. and VIII. 1—26 | ——— | ——— |
| Canto IV. | | | | |
| *Khristíya-mandalí-nirmána-prastaras.* | | | | |
| [The Rock on which the Christian Church is founded.] | XVI. 13-28. | VIII.27-38. and IX. 1. | IX. 18—27. | ——— |

II. Commencing therefore that series of events, (between the two instances of miraculous feeding,) on which St. Luke is silent, the teacher relates the remarkable conversation with Pharisees from Jerusalem respecting ceremonial religion which immediately preceded the journey to the borders of Tyre and Sidon.

III. Then are related the principal circumstances of that journey; the faith of the Syrophœnician woman and its reward; the healing of the dumb man on our Lord's return on the Decapolitan side of the lake of Gennesareth; the feeding of the four thousand with seven loaves and a few fishes; his answer to the tempting Pharisees and Sadducees, who sought a sign from heaven; his caution of the disciples against their leaven or spirit; and the miracle on the blind man at Bethsaida, accompanied, like the rest during the journey, with a charge of secresy.

IV. When in the parts of Cæsarea Philippi our Lord receives the memorable confession of Simon Peter, delivers to him, as head of the College of Apostles, his promise concerning the Church, and then speaks of his approaching sufferings.

| Canto V. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| ***Putra-aisvarya-avabhásanam.*** [Effulgence of the Son's Divinity.] | XVII.1—13 | IX. 2—13. | IX. 28—36. | ——— |
| Canto VI. *Sishya-mala-nirodhas.* [Prevention of faults or defilements in the disciples. | XVII.14-27 and XVIII. *tot.* | IX. 14—50. | IX. 37—50. | ——— |
| Canto VII. *Sánta-dharma-prosansá.* [Praise of meek religion.] | ——— | ——— | IX. 51—62. and X. 17—42 | VII. 2—10. |

V. With Peter, James, and John, he ascends mount Tabor, where he converses in glory with Moses and Elias: and descending, charges his three principal apostles to be silent on this transfiguration till after his resurrection from the dead.

VI. On his descent, he heals a possessed child whom the nine remaining apostles could not cure; rebukes their want of faith; and (when arrived at Capernaum, where he also works a miracle to pay the sacred tax of the didrachma,) condemns the contentious spirit manifested by the whole on their journey, exhorting them to humility and forgiveness.

VII. The feast of Tabernacles approaching, Jesus is urged by his brethren to go to Jerusalem; but declines going thither, till after the usual company of Galileans have flocked to the festival. Then proceeding thither with his disciples only, he rebukes the zeal of James and John, called forth by the refusal of a Samaritan village to receive him because his face was set to go towards Jerusalem; and apprises some who would afterwards join him, of the extent of their undertaking. Having arrived at Judea, and on the road between Jericho and Jeru-

| Canto VIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
| --- | --- | --- | --- | --- |
| *Mukty-ákara-para-darsanam.* [Display of the Fountain of Salvation.] | —— | —— | —— | VII.11–53. and VIII.1–11. |
| Canto IX. *Jagat-prakásas.* [The Light of the Word.] | —— | —— | —— | VIII.12-59. IX. *tot.* and X. 12–1. |

salem, the seventy meet him and report the success of their mission: in answer to the question of a lawyer, he there relates the parable of the good Samaritan : and finally arrives at Bethany on that road, the village of Martha and Mary ; at whose house he sojourns previously to his secret entrance to Jerusalem. The contrasted behaviour of the sisters is then related.

VIII. Jesus suddenly appears in the temple in the midst of the feast of Tabernacles, and teaches. The rulers attempt to apprehend him, but their messengers dare not execute their order: Nicodemus defends him, but feebly, in their council. The morning after the great day of the festival, (the ceremonies of which are described, in order to shew the significancy of our Lord's symbolical discourse on that day),—the preceding night having been passed on the mount of Olives, at the house of Martha,—he hears in the temple the case of the woman taken in adultery.

IX. Jesus again proclaims himself in the temple to be the Light of the world : and argues his cause with the questioning Jews, who end by attempting to stone him for blasphemy. Having escaped from their hands, he heals a blind man on the Sabbath; which affords new matter for debate among his enemies. He proclaims himself as the good Shepherd, and the only door of the sheep.

| CANTO X. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Lobha-adi-virodhanam.* [Rebuke of covetousness and other vices.] | ——— | ——— | XI. 34—54. and XII. 1—53. | ——— |
| CANTO XI. *Nása-nivárana-hita-samaya-ádesas.* [Prescription of the right time for escaping destruction.] | ——— | ——— | XII. 54—59. and XIII. 1—9. | ——— |
| CANTO XII. *Galílá-antima-bhramanam.* [The last circuit of Galilee.] | ——— | ——— | XIII. 10—35. | ——— |

X. While repeating (probably after his return to Galilee) his discourse on keeping the eye single, he is invited to dine with a Pharisee, when the censure of a ceremonial omission gives occasion for a rebuke of the errors and hypocrisy of that sect. He afterwards warns the multitudes against them. He rebukes covetousness by the history of a godless speculator for futurity, and exhorts his followers to watchfulness.

XI. He discourses to the people on the signs of the times; and, after hearing of the Galileans slain in the temple by Pilate, he warns against a rash interpretation of the Divine judgments, and exhorts to personal repentance by the parable of the barren fig-tree.

XII. In a synagogue of Galilee on the Sabbath-day he cures a woman of a chronic infirmity, and rebukes the hypocrisy of the president, who would censure the act: he answers those who inquire as to the number of the saved, by an exhortation to strive to be among them: and when an artful representation is made by some Pharisaic emissaries of Antipas to induce him to fly from the territories of the tetrarch to avoid death, he answers that he has yet to wander a while in that country; but that

| Canto XIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *I'svara-áhvánam.* [The Invitation of God.] | ——— | ——— | XIV. *tot.* | ——— |
| Canto XIV. *Apachita-ápti-harshas.* [The joy of finding the lost.] | ——— | ——— | XV. *tot.* | ——— |
| Canto XV. *Visvasta-bhritya-sad-dhanam.* [The true riches of faithful servants.] | ——— | ——— | XVI. *tot.* and XVII. 1—10. | ——— |

he cannot perish, as a prophet, out of Jerusalem: where he intimates that the Galilean multitudes should shortly after precede him with acclamations as the Messiah.

XIII. At an entertainment given him by a Pharisee during his last progress in Galilee, he discourses concerning modesty and charity in entertainments, and declares by a parable how the invitation to the heavenly feast is evaded and rejected: also to the multitudes that follow him, he declares what is required of his followers.

XIV. To those who censure his condescension to publicans and sinners, he alleges the practice of men with respect to a lost sheep, or any other possession; and discourses on the joy in heaven over the recovery of the lost among mankind, illustrating the same truth further by the parable of the prodigal son.

XV. He relates the parable of the unjust steward; and afterwards, when the covetous Pharisees deride his doctrine, that of the rich man and Lazarus: he inculcates also the avoiding of scandals, the forgiveness of injuries, faith in God's promises, and the renunciation of all claim of merit before Him.

| Canto XVI. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Sat-prárthaná-vivekas.* [The discernment of right prayers.] | ——— | ——— | XVII. 11—37. and XVIII. 1—14. | ——— |
| Canto XVII. *Pitri-Putra-ékatva-upadésas.* [Declaration of the Oneness of the Father and the Son.] | ——— | ——— | ——— | X. 22—39. |
| Canto XVIII. *Nirmala-rájya-sásanam.* [The discipline of the kingdom of purity.] | XIX. 1—15. | X. 1—16. | XVIII. 15, 16, 17. | X. 39—42. |

XVI. Going from Galilee towards Jerusalem, his way lying through the borders of Samaria, he heals ten lepers, one of whom only evinces gratitude, and he a stranger. When approaching nearer to the holy city, he answers the inquiry of some Pharisees, by describing the sudden coming of God's kingdom; and exhorts severally to earnestness and humility in prayer by the two parables of the unjust judge, and of the Pharisee and publican.

XVII. Having arrived at Jerusalem in the winter, at the feast of the Encænia, he answers the Jews who urge him to declare whether he is the Christ or not, by reproaching them with their unbelief, and asserting his own unity with the Father. They again attempt to stone him for blasphemy, notwithstanding the allegation of Ps. lxxxii., but he escapes out of their hands.

XVIII. Hence, having finally left Galilee, he passes over to Peræa, where many who remember John's baptism in that place, now believe on him as the object of the Baptist's preaching. Here in answer to the questions of some Pharisees, he

| Canto XIX. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Visishta-alpatva-upákhyánam.* [Announcement of the paucity of the elect.] | XIX. 16-30. XX. 1—16. | X. 17—31. | XVIII. 18—30. | ——— |
| Canto XX. *Mrityu-vijaya-darsanam.* [Specimen of the conquest of death.] | ——— | ——— | ——— | XI. 1—54. |
| Canto XXI. *Bharya-mrityu-suchanam.* [Information of the death at hand.] | XX. 17-28. | X. 32—45. | ——— | XI. 55, 56, 57. |
| Canto XXII. *Andha-ádi-vimuktis.* [Deliverance of the blind and others.] | XX. 29-34. | X. 46—52. | XVIII. 36, 48. XIX. 1—10. | ——— |

declares the strictness of the Divine precept concerning marriage: and blesses the little children who are brought to him.

XIX. A young ruler coming to Jesus, is repelled by the direction to forsake all for him. After enlarging from this example on the danger of riches, he tells the parable of the labourers in the vineyard.

XX. Receiving at Peræa, a message from the sisters at Bethany, that their brother Lazarus is sick—he, after a purposed delay of two days proceeds thither, and raises him from the grave, when he had been three days dead. The Pharisees consulting upon this, resolve on the death of Jesus: while he retires to a city called Ephraim, and there abides with his disciples.

XXI. After announcing to his disciples his approaching end at Jerusalem, and rebuking the ambitious proposal of the sons of Zebedee, he proceeds thither by way of Jericho.

XXII. When at Jericho, in the suburbs of the city, he re-

| CANTO XXIII. *Yátrá séshas.* [End of the journey (to the precincts of the holy city.)] | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| | (XXI. 1.) | (XI. 1.) | XIX. 11-29. | (XII. 1.) |

stores sight to two blind men, Bartimæus and another: he afterwards dines at the house of the chief publican Zacchæus, and replies to his profession of exemplary charity and restitution, by declaring that salvation is come to his house.

XXIII. On the road from Jericho to Jerusalem, our Lord to repress his disciples' expectation of the immediate manifestation of his kingdom, relates the parable of a nobleman going to a distant country to receive a kingdom—the rebellious conduct of the citizens in his absence—and the various degrees of fidelity in his immediate servants,—with various dooms pronounced on each: after which he arrives shortly after the Passover at Bethany, within two miles of the holy city, which closes the narration of this book. The disciple expressing curiosity to know what is the journey that the Christ has yet to take, before he receives his great power and glory,—is answered that the events he has yet to relate respecting the death and resurrection of the Lord will declare its meaning. In the mean time the necessity for his cross and passion as the entrance on his subsequent conquest of the world, is declared by a translation in Hindu elegiac measure, of the whole of the 53d chapter of Isaiah, in which the prophetic spirit graphically depicts these events and their results on the mind of the bard of Isreal.

BOOK IV.

# THE PASSION AND GLORIFICATION.

THIS last part of the Sanscrit Christiad is termed *Moktri-máhátmyam*, or *The Majesty of the Redeemer*,—and though the shortest in its period of time of all (excepting only the mere sketch of Christian history in the twentieth canto), embracing only the eight weeks from the eve of Palm Sunday to that of Whit Sunday in the year of our Lord's passion—is nearly double in length of its predecessors. It is divided into twenty-one cantos, whose contents are as follow.

| CANTO I. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Mumurshu-daiha. abhyanjanam.* | | | | |
| [The anointing of the body of Him who was to die.] | XXVI. 6—14.<br>XXI. 1—7. | XIV.3—10.<br>XI. 1—7. | XIX. 29—35. | XII.1-16. |

I. The disciple begins by asking how the Good Shepherd who was to lay down his life for the sheep, and had power to take it again, could realize the striking but apparently incompatible descriptions of meanness and majesty, of rejection and final triumph, which were contained in the last quotation from the evangelical prophet. He therefore requests the teacher—who had pursued the acts of the good Shepherd to his last journey to Jerusalem for that purpose, excepting the last short stage from Bethany—to complete now the history which is alone wanting for the full elucidation of that great prophecy. The teacher, after stating that Christ was to enter as a King to his own holy city, relates now the single circumstance that preceded it at Bethany: viz. the supper on the Saturday evening, which was the octave before his burial, when Mary, the sister of Lazarus, anointed his body with precious ointment, and received, with the murmuring rebuke of Judas, the signal commendation of our Lord. The

| CANTO II. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Sad-raja-pravésas.* | | | | |
| [The entrance of the Holy King.] | XXI. 8—11. 14—17. | XI. 8—11. | XIX. 36—44. | XII. 17, 18, 19. |
| CANTO III. | | | | |
| *Sarvanvaya-prarthanalaya-sodhanam.* | | | | |
| [The cleansing of the house of prayer for all nations.] | XXI. 12, 13, 18, 19. | XI. 12—19. | XIX. 45—48. | ——— |

treachery of Judas, conceived apparently from that moment, though not executed till the Wednesday following (with the relation of which accordingly, St. Matthew and St. Mark connect the narration of this incident) having been now alluded to, the preparation of our Lord for his entry of lowly triumph to Jerusalem is related, in fulfilment of the ancient prophecy, Zech. ix. 9.

II. *Palm Sunday.* Christ enters on an ass from the mount of Olives to Jerusalem, while the multitudes precede and follow him with *Hosannas* הושיעה נא,*—and with the other expressions of Psalm cxviii. 24, 25, hailing him as the long expected heir of David's throne. The Pharisees in vain attempt to repress this expression of homage echoed in the streets of the city and even in the courts of the temple, from the mouths of the very youngest children. Our Saviour having quoted Psalm viii. to them, and looked around the temple, it being then late in the evening, returns to Bethany with his disciples.

III. *Monday before Easter.* On his way to the temple on the following morning Christ curses a barren fig-tree—and having arrived there, cleanses the outward precinct of his

* त्राहि त्राहीति तुष्टुवुः So we read this precise use of a *supplicating* term as an expression of worship and gratulation in the Ramayana I. canto 36. sl. 24.

| Canto IV. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Saddhantri-manda-gura-parajayas.* | | | | |
| [Defect of the evil teachers, murderers of the good.] | XXI. 20—46.<br>XXII.<br>XXIII. | XI. 20-33.<br><br>XII. 1—40. | XX. | ——— |

Father's house, the court of the Gentiles, which they had converted in Jeremiah's language to a den of robbers, by expelling the traffickers that desecrated it; citing the words of Isaiah, that his house should be a house of prayer *for all nations:* after which he again returns to Bethany in the evening.

IV. *Tuesday before Easter: morning.* On the return to Jerusalem, the disciples wonder at the fig-tree that had withered after yesterday's malediction, and are exhorted to faith in God in their future ministry. The chief priests and Pharisees in the temple inquiring by what authority he acted there in the transactions of the two preceding days, are confounded by the counter question respecting John's baptism—and yet more by the example of the two sons, by the parable of the husbandmen in the vineyard, which he points directly against themselves, and that of the ungrateful and murderous subjects who rejected their king's invitation to the marriage feast of his son. Their attempt to ensnare him by inquiring into the lawfulness of paying tribute to Cæsar, is signally defeated: as is that of the Sadducees to confound him respecting the doctrine of the resurrection: and having answered a lawyer's inquiry respecting the first commandment in the Law, he in his turn questions the Pharisees in a manner that they are unable to answer, respecting the relation of Christ to David in Psalm cx. 1. Having thus silenced these wicked teachers, he explicitly warns his followers against their covetousness, hypocrisy, and false teaching—describing the judgments of God impending over them for their iniquities, now about to reach their full.

| CANTO V. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Nara-putra-dvitìya-ágamana-ádésas.* [Proclamation of the Son of Man's second coming.] | XXIV.<br>XXV. | XII. 41—44.<br>XIII. | XXI. | ——— |
| CANTO VI. *Abhiskta-ghâta-kâ-la-prastutis.* [Arrangement of the time for the slaying of the Messiah.] | XXVI. 1—5. 14, 15, 16. | XIV. 1, 2, 10, 11. | XXII. 1—6. | XII. 20—50. |

V. *Tuesday evening.* When about to leave the temple after this invective, Jesus notices and commends the charity of a poor widow: and to the disciples admiring on their departure the stately buildings that surrounded them, he announces their coming destruction. Then on the mount of Olives, while seated opposite to the temple, in reply to the question of four disciples—he speaks at length of the doom of Jerusalem and of the coming of the Son of Man: and to exhort them to watchfulness in looking for his second coming, he relates the parable of the ten virgins, and of the servants with several talents entrusted to them: concluding with an awful description of the final judgment.

VI. *Wednesday before Easter.* Our Lord announces to his disciples that it is yet two days to the Paschal Feast, when he should be delivered into the hands of sinners. This event (which according to the most constant tradition of antiquity, I have assigned to A. D. 29 of the vulgar era, or A. U. C. 781, when Rubellius Germinus and Rusius Germinus were consuls—in which the Paschal full moon that marked the 14th day of the month Abib falls agreeably to the Jewish modes of computation on *Friday* the 18th of March 6h. 49½m. P. M.,—which is the full moon of the Chastra that closes the 85th year of Vicramadetya) is now prepared by Judas covenanting with the chief priests to betray his Master in the absence of the multitude. Then follows the relation of that remarkable visit to the temple,

| Canto VII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
| --- | --- | --- | --- | --- |
| *Sad-bhójana-ásir-vádas.* [Blessing of the Holy Supper.] | XXVI. 17—30. | XIV. 12—26. | XXII, 7—39. | XIII. XIV. |
| Canto VIII. *Mahá-madhyastha-charama-upadésas.* [Last Discourse of the Great Mediator.] | XXVI. 31—35. | XIV. 27—31. | ———— | XV. XVI. XVII. |

recorded by St. John, at which some proselytes desire to see Jesus, and where he makes to his obstinate hearers in that sacred place the declaration confirmed by a sign from heaven, of his approaching passion and glorification, and his apparently final admonition of the consequences of rejecting him.—Here the teacher introduces the quotation of the great prophecy so often alluded to, of Daniel, respecting the period of this great catastrophe: the commencement of the 70 hebdomads of years being placed at the renewed edict of Darius Nothus for the rebuilding of the temple, which had been suspended from the time of Artaxerxes Longimanus, son of Ahasuerus or Xerxes—and the conclusion at the destruction of Jerusalem A. D. 71, after the Messiah or Prince had been cut off, as a sacrifice for human iniquity.

VII. *Thursday before Easter.* The transactions of this memorable day are opened by the mission of Peter and John to Jerusalem, and the preparation of the Paschal supper in a chamber there: which having been duly celebrated by our Lord within the prescribed period, viz. after the sunset at which the 14th of Abib or Nisan commenced, and concluded with an affecting example of His condescending humility,—he institutes the ever-blessed Sacrament of his body and blood. Then after Judas's hasty departure to the chief priests, he renews his exhortation to Peter and the other disciples, until long after night-fall, he proposes to arise and leave that place.

VIII. *Maundy-Thrusday continued.* On the way to the

| Canto IX. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Udyáníya-vyatha-nam.* [The Agony in the Garden.] | XXVI. 36—56. | XIV. 32—52. | XXII. 39—53. | XVIII. 1—12. |
| Canto X. *Vara-upala-nirá-kritis.* [The rejection of the true Corner-stone.] | XXVI. 57—75. XXVII. 1. 2, | XIV. 53, 72. XV. 1. | XXII. 54—71. XXIII. 1. | XVIII. 13—28. |

mount of Olives, Jesus predicts his approaching desertion by all the apostles on this fatal night : and answers the contrary protestation of Simon Peter, by announcing his aggravated denial. He then resumes his discourse of exhortation and consolation to them all : closing with a prayer of intercession for them, and for his whole Church.

IX. *The same evening continued.* Having crossed the brook Kedron towards the mount of Olives, he enters the garden of Gethsemane, where having commanded his disciples—Peter, James, and John especially—to watch with him, he is seized with an agony of spirit in the contemplation of his future sufferings for men, which he overrules by prayer and resignation—while his disciples sleep. Here he is found by a band sent by the chief priests, guided by the traitor Judas; is seized and bound, deserted by all his followers, and led to Jerusalem.

X. *Good-Friday—from* 1 *to* 5 *A. M.* Having been taken to the house of Annas and thence to that of Caiaphas,—he is examined by his implacable enemies—denied by Peter—declared by the chief priests guilty of blasphemy, for declaring himself the Son of the Blessed who will judge the world—condemned, insulted, and treated with cruel indignity : at length at dawn he is conducted from the high priest's house to the residence of the Roman governor.

| Canto XI. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
| --- | --- | --- | --- | --- |
| *Pápi-hasté-Prabhu-nirarpanam.* [The delivery of the Lord into the hand of sinners.] | XXVII. 2—31. | XV. 1—20. | XXIII. 1—25. | XVIII. 28—40. XIX. 1-16. |
| Canto XII. *Mahá-yajua-sampú-ranam.* [Completion of the great Sacrifice.] | XXVII. 31—56. | XV. 20—47. | XXIII. 26—49. | XIX. 16—30. |

XI. *Good-Friday morning continued—from* 5 *to* 7 A. M. Pilate having examined Jesus, and having further sent him to Herod Antipas, who merely mocks and insults him on his silence to the accusations preferred against him—openly declares his innocence of the crimes charged by the Jewish priests and rulers, and endeavours vainly to gain their consent to his release. At length he yields to their malice, and that of the multitude whom they had gained to reject and denounce their now prostrate King: releases to them Barabbas instead of Jesus, whom he condemns, in compliance with their desire, to be crucified.

XII. *Good-Friday—from* 8 A. M. *to* 3 P. M. Jesus having been led with two malefactors who were tried and condemned after him, to mount Calvary on the north-west of the city—and having exhorted the women who lamented him on the way, to mourn rather for the calamities impending on themselves and their city, is nailed to the cross at 9 A. M. This barbarous and ignominious mode of execution is minutely described at the commencement of the chapter: and the relation of the accumulated indignities which our Lord and Saviour there underwent, is followed by the lengthened quotation of Psalm xxii. in which they are minutely foretold. The preternatural darkness from noon for the three hours following, the committal of the blessed Virgin Mother to the care of St. John, the supreme sufferings that prompted the last complaint from the cross, with

| Canto XIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Árya-déha-nikha-tarpanam.* | | | | |
| [Interment of the Sacred Body.] | XXVII.57—61. | XV. 42—47. | XXIII. 50—55. | XIX. 31—42. |
| Canto XIV. | | | | |
| *Parama-visrámas.* | | | | |
| [The most excellent Sabbath or Rest.] | XXVII.62—66. | ——— | ——— | ——— |

the other circumstances of the Saviour's death are then related, with the prodigies that followed, and the centurion's exclamation that "truly this was the Son of God."

XIII. *Good-Friday concluded—from* 3 P. M. After a declaration of the glory of the Cross of Christ, and the ground of its perpetual veneration by the faithful, the causes are related which exempted his most sacred body from the usual fate of those who had endured that ignominious punishment: viz. the request of the chief priests that the corpses might not be left to defile the approaching Paschal Sabbath,—and (after Pilate had consented—and the death of the Saviour had preserved him from having his legs broken on the cross with the malefactors, the effusion of blood and water from the soldier's spear certifying the reality of the death whose mysterious virtue it signified,)—the further request of the rich counsellor that the corpse might be delivered to him for burial, as Isaiah had remarkably foretold. The funeral is then related, in which Joseph of Arimathea is joined by Nicodemus, Mary Magdalene, and Mary the wife of Cleopas watching over the grave till night, while Joanna and other women hasten before the sunset that ushered in the Sabbath to procure spices for anointing the body on the Sunday morn.

XIV. *Holy Saturday, or Easter Eve.* The repose of this high Sabbath is broken only by the chief priests and Pharisees requesting Pilate to make sure the body of Jesus, and having

| Canto XV. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Tamo-bala-paraja-yas,* [Defeat of the power of darkness] | XXVIII.1—15. | XVI. 1—11. | XXIV.1—12. | XX. 1—18. |

obtained his sanction, setting a watch and a seal on the sepulchre. The impotency of these united efforts is then declared by the teacher quoting Psalm ii. entire, in which David announces their unsuccessful attacks upon God's anointed King: and the close of Psalm xvi. is also cited, with reference both to the exemption of his sacred body from corruption and the rest of his soul also in Hades, where he abode with the penitent thief, and where he announced to the souls in safe keeping the tidings of their completed redemption.

XV. *Easter Sunday: morning.* After a salutation to the blessed morn which removed the curse of death from mortality and completed the conquest of the Redeemer,—the teacher relates the early visit of the two Maries with Salome to see the sepulchre before the expected anointing, when Mary Magdalene hurries back to announce to the apostles the disappearance of the stone from the tomb—and the two other women having watched a while without at length enter the court and hear from the angel who had displaced the stone and now sat upon it, the news that Christ was risen—which they hasten with fear and joy to communicate. The coming of Peter and John unseen by them or passed in haste, is then told: their entrance into the sepulchre, and *finding the clothes without the body:* and after they had returned, the arrival of their first informant Mary Magdalene—her vision of two angels—and then of the Lord himself: and afterwards, on her rejoining her two companions, the appearance of Jesus to them all. The representation of the terrified soldiers to the chief priests, and their instructions from them, are then told: and the incompatibility of such a story, as

| CANTO XVI. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Mrityunjaya-pradarsanam.* [Manifestation of the Conqueror of death.] | I Cor. XV.45. — | XVI. 12, 13. | XXIV. 1—43. | XX. 19—23. |
| CANTO XVII. *Sat-pratyaya-prasansa.* [Praise of excellent faith.] | ——— | XVI. 13. 14. | ——— | XX. 24—29. |

well as of the confessed facts of the case, with any other supposition than that of the truth of the resurrection is briefly pointed out. Then is related the approach of the great body of the women with Joanna, from the different direction of Herod's palace with ointments for the sacred body, just after Mary Magdalene's departure: when they are told by the same angels not to seek the living among the dead, but hasten to communicate this angelic vision and message to the disciples: who, notwithstanding their reiterated testimonies, remain stupified and incredulous. Peter, returning to the tomb, sees but what he saw before, but neither the angels nor the Lord.

XVI. *Easter Sunday: Afternoon.* The Lord graciously appears to Simon Peter; and also to two disciples, who had not heard the last appearance, but were discussing the reports of the women on a walk from Jerusalem to the country. They return in the evening with haste, after Christ had made himself known to them at Emmaus, and find ten of the apostles there assembled already fully convinced of the truth of the resurrection. Then, Jesus himself suddenly appears in the midst of them, convinces them of his corporeal presence, and delivers the apostolical commission.

XVII. *Easter week, and the Sunday following.* Thomas, who alone of the apostles had not seen the Lord, refuses to believe that he was corporeally risen—until the Lord himself,

| CANTO XVIII. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Nítya-pálaka-ava-bhásanam.* [Appearance of the Eternal Shepherd.] | XXVIII. 16, 17, 18. 1 Cor. XV. 6. | ——— | ——— | XX. 30, 31. and XXI. |
| CANTO XIX. *Svárga-áróhanam.* [The Ascension into Heaven.] | XXVIII. 19, 20. 1 Cor. XV. 7. | XVI. 15—20 | XXVI. 44—53. and Acts I. | ——— |

on the octave of his resurrection, gives him this assurance: upbraids the hardness of heart in all, which had led them to discredit all who had seen him before themselves, and declares the blessedness of those who believe without the testimony of external sense.

XVIII. *Second, third, and fourth weeks after Easter.* The apostles proceed to Galilee to meet Jesus at the time and place which he had appointed them: there he is seen by them and others, about 500 in all. After this he again appears in Galilee to Peter, James, John, Thomas, Nathaniel, and two others as they were fishing in the lake of Gennesareth, repeating the miracle of the miraculous draft;—and after thrice proposing the question to St. Peter whether he loved Him, and charging him to feed His flock, makes the assurance respecting St. John, the recorder of these events, which makes the rest imagine that that apostle should survive till His second coming.

XIX. *Ascension Day, with the ten days preceding and following (until Pentecost).* The apostles having returned to Jerusalem—our Lord, who had before appeared separately to St. James, appears to the whole of them on the 6th Thrusday after Easter, the fortieth day from his resurrection;—when having rectified their conceptions of the nature of his kingdom, and the prophecies concerning him, he charges them to remain in Jerusalem till they receive power from on high to be his heralds to mankind. Then having led them out to Bethany, and repeated his especial charge and blessing he ascends to heaven

| Canto XX. | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|
| *Sad-atma-Sásita-mandali-prabandhas.* [History of the Church ruled by the Holy Spirit.] | XXVIII. 20. | ——— | Acts &c. &c. | ——— |

in their sight: after which they return to the holy city, and employ the interval till they should receive the promised blessing in prayer and praise to God,—having also in the same interval elected a successor to the traitor Judas in their own sacred College.

XX. Having heard the conclusion of the evangelical history, the disciple wishes to hear yet further from the teacher, respecting the collation of that celestial power, and the fulfilment by that mysterious means of Christ's promise of presence with his Church to the end of the world.—The teacher describes accordingly, but very compendiously, the great events of the first Christian Pentecost, the 7th Sunday that followed the resurrection, and the wonderful success that followed even amidst that obdurate generation. He then pursues, but still more briefly, the chief of the other events of the acts of the apostles,—the stoning of the first martyr St. Stephen—the extension of the Gospel to the Jews of the dispersion that followed that event—the first baptism of Gentiles by St. Peter, and the conversion of him who was to be their great apostle: he then speaks of the hostility of the Jews as passing to the Gentiles, when the incompatibility of Christianity with idolatry was perceived—and the eventual martyrdom of all the apostles, excepting St. John, amongst whom he notices the reported preaching of St. Thomas and St. Bartholomew in India. The destruction of Jerusalem, agreeably to our Lord's prediction, is then told;—and the letting out of the vineyard of those wicked husbandmen to others,—in reference to which the constitution of the Christian Church, as founded and left by the apostles, is made known to the disciples. The first trial of the Church by persecution having been told, which ceased, except in the

| Canto XXI. *Sarvasaktiman-Móktri-stotram* [Hymn of praise to the Almighty Saviour.] | Matt. | Mark. | Luke. | John. |
|---|---|---|---|---|

Persian empire, by the conversion of Constantine,—and also the vain attempt of the only remaining idolatrous emperor Julian to rebuild the temple of Jerusalem—which Divine power signally frustrated—the teacher relates the more dangerous trials of Christians that followed,—and the events which followed partly in judgment on their past oppressors, and partly on their own neglect and abuse of the privileges intrusted to them: the breaking up of the old Roman state by the barbarians (the Western Sacæ) from the North, from whence the present empires of Europe take their rise,—and the desolation of a great part of Eastern Christendom by the adherents of the false prophet Mohammed; who eight centuries after, succeed in subjugating even the principal seat of the Eastern empire of the Romans. He still however states that the promise of Christ is secure to His Catholic Church—and that however assailed or even diminished in its parts, the apostolical succession of ministries should never cease, and the gates of error and of death never be suffered to close upon her.

The scholar here desires to be admitted into this holy Church by baptism: and the teacher as a presbyter of the Church, under his bishop, promises to do so. He then acquaints him with the canonical books of the New Testament, which the Church receives as of Divine and infallible authority, for determining all controversies of faith, from the four Gospels to the Revelation of St. John.

XXI. He then closes with a translation into varied lyric measure, of the ancient Christian Hymn *Te Deum Laudamus*. And thus ends the 4th, and last, part of the Christa Sangita.

# श्रीख्रृष्टसंगीता

## येषूत्पत्तिपर्व

# CHRISTA-SANGITA,

OR THE

## SACRED HISTORY

OF

## OUR LORD JESUS CHRIST,

*IN SANSCRIT VERSE.*

BOOK I.

THE INFANCY.

SECOND EDITION.

CALCUTTA:

BISHOP'S COLLEGE PRESS.

1838.

Κασταλίη Δάφνη τε, δρυὸς μαντεύματα κείσθω,
Μηκέτ' ἀριστεύοντα μετ' ἀνδράσιν ἀφραδέεσσι·
Δαίμων τ' Αἰγύπτοιο θεὸς κενεηγόρος Ἄμμων,
Βραγχῖδαι δ' ἐπὶ τοῖσι, καὶ ὀφρυόεις Ἐπίδαυρος,
Καὶ τελεταὶ, κρυπταί τε, καὶ ὄμμασιν ἀντιόωσαι,
Κλεινῆς ἐν προτέροισιν Ἐλευσῖνος κακὰ νυκτὸς,
Αὐλῶν τε Φρυγίων μανιητόκος, ἔκτουος ἠχὴ,
Δικταῖοι Κορύβαντες, ἐνόπλια μαργαίνοντες.
Βάκχοι τ' ἀμφὶ γόνον Σεμελήϊον, οὐρεσιφοῖται·
Καὶ νυχίης Ἑκάτης κακὰ φάσματα, πρὸς δὲ [illegible]αοῖο
Μιθραίου κακὰ ἔργα καὶ ὄργια οὐκέτ' ἄπυστα·
Γαλλαίης Κυβέλης ὀλολύγματα, ὅσσά τε Νεῖλον
Καρποδότην τίουσιν ἐν αἴσχεσιν ἀνδρογύνοισι·
Καὶ μόσχος πολύσαρκος Ἆπις,——

* * * *

Αὐτὰρ ἐγὼ τά με ΧΡΙΣΤΟΣ ἐμὸν φάος ἐξεδίδαξεν
(Ἄσω), Χριστοφόρων στομάτων θεοτευχέα μολπήν.

स्वर्नदी तुलसी चैव कल्पवृक्षश्च मन्दरः ।
तिष्ठन्तु मूर्खमात्राढ्या इदानीमप्रिया हि ते ॥१॥
इन्द्रश्च सर्वदेवेशः कल्पितो वज्रधारकः ।
ब्रह्मर्षयश्च मन्त्रज्ञा हरिद्वारं च दुर्गमं ॥२॥
तन्त्राणि गुह्यकर्म्माणि दृश्यकर्म्माणि चेक्षणैः ।
विशेषाद्योनिपीठे तु वामाचारक्रिया निशि ॥३॥
ब्रजे च वाद्यनिर्घोषः श्रुत उन्मादकारकः ।
वैष्णवा द्वारकास्थाश्च शंखचक्रादिखेलिनः ॥४॥
ये चाद्रिद्राविणो ऽर्चन्ति मेरुस्थं चन्द्रशेखरं ।
कालीं चैवाद्रियन्ते ये निशार्च्यां शावरोत्सवैः ॥५॥
अश्राव्याण्यपि गीतानि नृत्यतालावृतानि वै ।
जगदम्बार्चने चैव विलापाः सह रोदनैः ॥६॥
फलदात्री च गंगा यामर्चन्तो ह्रीकरैः स्तवैः ।
नारीभूतं हरिं रत्यै शिवस्य प्रवदन्ति ह ॥७॥
वृषभो बहुमांसश्च पुण्यो मान्यः स बालिशैः ।
सर्व्वे तिष्ठन्तु संत्यक्ता एते मायोद्भवो मया ॥८॥
किंतु यत्साम्प्रतं स्पष्टो मां प्रकाशो व्यशिक्षयत् ।
गास्यामि स्पष्टवाक्यानां जिह्वानामैश्वरं वचः ॥९॥

*IMPRIMATUR:*

| | |
|---|---|
| Daniel Calcutta,<br>T. Dealtry, L.L.B. *Archdeacon,*<br>G. U. Withers, A.M. *Prof. Bish. Coll.* | Ordinary Syndics. |
| J. W. J. Ouseley,<br>G. T. Marshall, | Associate Syndics |

OCTOBER, MDCCCXXXVII.

श्रीपित्रे पुत्रायच सदात्मनेच नमः ॥ शिष्य उवाच ॥ भूमण्डलस्थाः सकला मनुष्या मज्जन्ति
पापाब्धितरङ्गमध्ये । केनानुजीवेयुरतो गुरो ते तन्मां विमूढं कृपया वद त्वं ॥१॥ पृष्टा
मयान्ये गुरवोऽपि ते तु परस्परं भिन्नमताः समस्ताः । नानोपदेशं कथयन्ति तस्मात् तेषां मते
नास्ति रुचिर्मदीया ॥२॥ मद्भाग्यतस्त्वं समुपस्थितस्तु यथार्थशास्त्रैकपथानुयायी । अतो
गुरो मे दययादिश त्वमाराधनात्कस्य भवेन्नृमुक्तिः ॥३॥ गुरुरुवाच । साधु पृष्टं त्वया शिष्य 
सत्यमार्गानुदर्शिना । अतो वक्ष्येऽधुनाहं त्वां परित्राणपथं नृणां ॥४॥ ईश्वरैकसुते खृष्टे
विश्वासोऽभेदरूपकः । मुक्त्युपायो नृणामेक ईशेन स्थापितो भुवि ॥५॥ शिष्य उवाच ॥ कोऽसौ
खृष्टो नरा यत्र विश्वासान्मुक्तिमाप्नुयुः । यत्राभेदमतिः कार्य्या स चेशैकसुतः कथं ॥६॥
तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि संशयच्छेदहेतवे । यस्य प्रत्ययमात्रेण ज्ञानदृष्टिर्भवेन्नृणां ॥७॥ गुरु

रूवाच ॥ अथ यद्यत्वया पृष्टमिदानीं शरलात्मना । शृण्वनन्यमना भूत्वा गदतो विस्तरा
न्मम ॥८॥ विश्वादौ संस्थितः शब्दः स चेशेन परात्मना । सहासीन्न पृथक् सोऽपि स्थितः
सततमीश्वरः ॥९॥ ईश्वरीयगुणाः सर्वे तस्मिन्नित्यं हि संस्थिताः । ईश एव स शब्दो
ऽस्ति न च भेदलवोऽप्यतः ॥१०॥ स तु सर्वजगत्स्रष्टाजरोऽनाश्योऽप्यजस्तथा । अविकारी
निराकारो रागद्वेषादिवर्जितः ॥११॥ अदृश्यः समदृष्टिश्च सर्वव्यापी विभुस्तथा । रज २
स्तमोविहीनः सन्नप्रमेयो दयामयः ॥१२॥ इत्याद्याः पितरीशे ये गुणरत्नाकरे गुणाः ।
अनिर्वाच्या अनिर्णेयाः स्वर्गवासिगणैरपि ॥१३॥ ते तथैवेशशब्देऽपि तत्स्वरूपे स्थिता ध्रुवं ।
तद्वस्तुप्रतिमूर्त्तौ तत्तेजउज्ज्वलनेऽपि च ॥१४॥ ईश ईशात्स जातः प्राक् सर्वविष्टपसृष्टितः ।
सत्प्रकाशात्प्रकाशश्च सदीशश्च सदीश्वरात् ॥१५॥ न सृष्टः स हि जातस्तु नित्यकालावधि ध्रुवं ।

स मूर्त्तिः परमेशस्य तच्छक्तिर्बुद्धिरेव च ॥१६॥ तद्युक्तोऽखिलमेतद्वै ससर्जेशश्चराचरं । तद्धीनेन
न सृष्टं तु यत्स्थितं यद्बभूव वा ॥१७॥ यथान्तःकरणाद्वाणी निर्गता तत्र संस्थिता । तथेशात्स
विनिर्यातस्तस्य चापि हृदि स्थितः ॥१८॥ यथा सौरोज्ज्वलश्चैव सूर्य्याज्जातोऽप्यभिन्नकः ।
तथेशाज्जायमानोऽपि तदभिन्नः स विद्यते ॥१९॥ *एतादृशगुणः पुत्रः स्वर्गं पितृनिभस्त्यजन् ।
धरणिस्थान् परित्रातुं स्वस्रष्टाज्ञाविवर्जिनः ॥२०॥ अदृश्यं चैश्वरं रूपं नृरूपेणापि गोपितं ।
नृभ्यो दर्शयितुं सत्यद्युतिजीवनदायकं ॥२१॥ अवतीर्णोऽभवद्भूमौ स्वसृष्टायामपीश्वरः ।
प्रकाशस्तमसो मध्ये तद्विधृत्यसमर्थिनः ॥२२॥ तदुत्पत्तिं प्रवक्ष्यामि यथाशास्त्रविनिश्चितं ।
मुक्त्यारम्भममुं शिष्य शृणु मे यत्नतोऽधुना ॥२३॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्वणि
(योहन्निरचितमङ्गलसमाचारस्य प्रथमसर्गादुद्धृतः) शब्दावतारो नाम प्रथमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ यवनादिविजेतॄणां रौम्याणां क्षितिरक्षिणां । सम्राज्यस्य महाराज औगुस्ते
कैसरि स्थिते ॥१॥ निवृत्तान्युग्रयुद्धानि सर्वस्मिन् भूमिमण्डले । यदासन् वैक्रमशकेऽब्दे पंचा
शत्तमे गते ॥२॥ तदा कन्यां मरीयाख्यां परमेशर्च्चिनीं प्रति । प्रेरितः स्वर्गदूतोऽग्र्यो गब्रिये
लाभिधः सतीं ॥३॥ तद्गेहं नशरेत्पुर्य्यां गलीलानीवृति स्थितं । यहूद्योत्तरदिक्स्थायां विशन्ने
तद्वचोऽब्रवीत् ॥४॥ दूत उवाच ॥ नमस्तुभ्यं मरीये हे प्रसादैः सुपरिष्कृते । ईश्वरस्ते स ४
हायोऽस्ति धन्या त्वं स्त्रीगणेषु च ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ एवं प्राप्य नमस्कारं सा शङ्काविस्मयावृता ।
चिन्तयामास किं भूतमित्यथो सोऽब्रवीत्पुनः ॥६॥ दूत उवाच ॥ मा भैषीर्हे मरीये त्वं प्राप्नो
रीशाद्ध्यनुग्रहं । गर्भधारिण्यतो भूत्वाचिरात् पुत्रं सविष्यसे ॥७॥ येषूर्नाम स भावी तु महा
दरसमन्वितः । भूतले चेशपुत्रः स सदा ख्यातो भविष्यति ॥८॥ तत्पितुर्दाविदस्तस्मै दायी

सिंहासनं विभुः । राजा याकोबवंशस्य भविता स सनातनं ॥९॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वा कुमारी सा दायूदवंशोद्भवाय वै । योसेफाख्याय वाग्दत्ताप्यनूढोचे ऽतिविस्मिता ॥१०॥ कथमेतद्भवेत् पुंसः संसर्गो नास्ति मे यतः । इति श्रुत्वा वचस्तस्याः प्रत्यवादीद्विभोश्चरः ॥११॥ दूत उवाच ॥ आयास्यति सदात्मा हि त्वयीदानीमसंशयं । सर्वेश्वरस्य शक्तिश्च त्वां समाच्छादयिष्यति ॥१२॥ अत एव त्वदुत्पन्नं यत्पुण्यं तोकमेव तत् । परमेशात्मजं ख्येयमिति विज्ञातिनिश्चितं ॥१३॥ आत्मीयालीसबा ते हि या बन्ध्या कथिता जनैः । सापि वार्द्धक्यसमये पुत्रगर्भाधुनाभवत् ॥१४॥ इदानीमेव भूतश्च तद्गर्भः षष्ठमासकः । यत ईश्वरासाध्या न क्रिया कापि विद्यते ॥१५॥ गुरुरुवाच ॥ मरीया तु ततो ऽवादीदीशदास्यां तथा मयि । संपूर्णं ते वचो ऽस्त्वित्थं दूतस्त्वन्तर्हितस्तदा ॥१६॥ गलीलायास्तदा साधु शिखरैः

५

परिवेष्टितं । यह्रदपुरमभ्यच्छंत् स्वीयबन्धुदिदृक्षया ॥१७॥ तत्पतेर्जकरीयस्य याज
कस्य निकेतने । निविश्य प्राणमतत्रस्थितां वृद्धामलीसबां ॥१८॥ यदासौ गर्भिणी त्वस्या
नमो ऽश्रौषीत्तदा शिशौ । तद्गर्भे स्पन्दिते ऽनर्द्दुच्चैर्व्याप्ता सदात्मना ॥१९॥ अलीसबो
वाच ॥ धन्यासि स्त्रीगणेषु त्वं धन्यं गर्भफलं च ते । मत्प्रभोर्जननी कस्माद्हो मां द्रष्टुमा
गता ॥२०॥ किमाश्चर्य्यमभूदेतत् श्रुत्वा ते हि नमस्कृतिं । समस्पन्दत मद्गर्भे ऽधुना 6
नन्देन बालकः ॥२१॥ ईशोक्तास्तु प्रतिज्ञा या पूरणीयाः सुमन्यते । मङ्गला सास्त्विति श्रुत्वा
मरीया प्रजगौ मुदा ॥२२॥ मरीयोवाच ॥ विभुं प्रशंसन्ति ममासवो तथेश्वरे मदात्मापि
अहर्षं मुक्तिदे । यतो मदीयामतिनम्रतामसौ समालुलोचे महिमप्रदायकः ॥२३॥ अहो इतो
मां सकला हि मङ्गलां मनुष्यवंशाः कथयेयुरुच्चकैः । यतो मदर्थे ऽखिलशक्तिको ऽकरोन्महा

क्रिया एव स पुण्यनामकः ॥२४॥ अतीव तस्मात्त्रसतां गणे ऽखिले समस्तवंशावधि तद्दया स्थिता।
स बाहुना दर्शितविक्रमो ऽप्यरींस्तदात्मगर्वेष्वनुदत्पृथक् पृथक् ॥२५॥ स एव सिंहासनतो
ऽधिपानधश्चकार नम्रांस्त्वनयत्किलोपरि। बुभुक्षितान् स्वादुतमैरतर्पयत्स चानुदच्छून्यकरान्
धनान्वितान् ॥२६॥ पितॄन् पुरोवाच स नो ऽखिलान्वयार्थमब्रहादीन् प्रति यां तु संविदं।
सुसंस्मरंस्तां दययाधुना निजं स इस्रयेलं भृतकं ह्युपाकरोत् ॥२७॥ गुरूवाच॥ इति स्तुत्वा
प्रहर्षेण स्वबन्धुपतिसद्मनि । ततो ऽलीसबया सार्द्धं मासत्रयमुवास सा ॥२७॥ अथ स्वं प्रत्य
गात्सेहं मरीया धन्यवादिता । तद्वन्धोश्च तदा पुत्रः समुत्पन्नो महात्मकः ॥२८॥ इति श्रीख्रीष्ट
संगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (लूकरचितमङ्गलसमाचारस्य प्रथमसर्गादुद्धृतो) धन्यनमस्कारो
नाम द्वितीयो ऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ कोऽसौ महात्मकः पुत्रो मातृगर्भे स्थितोऽपि यः । स्पन्दितोऽभूत्प्रहर्षेण
स्वप्रभोर्मातुरागतेः ॥१॥ तदुत्पत्तिर्मरीयायै या दूतेनापि भाषिता । कीदृक् साभूद् गुरो प्रोक्तं
येषूजन्मेव किं न वा ॥२॥ गुरुरुवाच ॥ असादृश्यं बहु ज्ञेयं तयोर्हे शिष्य जन्मनोः । मारीये
यं हि यमोकमीशपुत्राख्यमेव तत् ॥३॥ योऽवतीर्णो मनुष्यत्वं संलेभे क्षितिमण्डले । शब्दो
ऽसृष्टो बभौ तस्मिन् सत्तेजोजीवनप्रदः ॥४॥ पुत्रस्त्वालीसबो नैवं प्रकाशोऽभूदसौ महान् । ८
तत्साक्ष्यार्थं तु नुन्नः स ईशेन नरमात्रकः ॥५॥ तस्माद्भिन्ना तदुत्पत्तिर्नहि शक्त्या सदात्मनः ।
विना पित्रा स कन्यायां जात ईश्वरपुत्रवत् ॥६॥ वृद्धयोरपि पित्रोस्तु स सर्वेऽन्ये नरा
इव । तनयोऽभूद्यथा शिष्य कथयिष्यामि तेऽधुना ॥७॥ पुरोक्तसमयात्पूर्वं देशे चापि
यहूदिके । तद्राजे चैव हेरोदौ रोम्यनाथहिते सति ॥८॥ यिरूषलेमसंस्थेऽसौ मन्दिरे पर

मात्मनः । पौरोहित्यं यथाभागं जकरीयः समाचरत् ॥९॥ धर्म्मज्ञो धर्म्मशीलश्च सपत्नीको
ऽतिमुदितः । ईशस्याज्ञा व्यवस्थाश्च समस्ताः पालयन् सदा ॥१०॥ स्वस्तिके ज्वालयन्धूपान्
यथाकार्य्यं पुरोहितैः । एकाको किंतु सर्व्वौघाः प्रार्थयंस्तद्बहिः स्थिताः ॥११॥ धूपवेदेस्तदा
तेन दक्षिणे समदृश्यत । पार्श्वे तिष्ठन् महेशस्य दूतस्तेजःसमन्वितः ॥१२॥ जकरीयं तु
तद्दृष्ट्वा विस्मयापन्नमानसं । बिभ्यतं च समालोक्य वाक्यमभ्यब्रवीदिदं ॥१३॥ दूत ९
उवाच ॥ मा भैषीर्जकरीय त्वं यत्त्वया हि चिरादपि । प्रार्थितं तदिदानीं ते शुश्राव वरदो
विभुः ॥१४॥ अलीसबा हि ते पत्नी या बन्ध्या कथिता जनैः । सा ते सविष्यते पुत्रं देय
योहन्निनामकं ॥१५॥ तव चैव तदुत्पत्तेर्महानन्दो भविष्यति । बहवश्चापि तज्जाताः प्रहर्षि
ष्यन्ति मानुषाः ॥१६॥ परमेशसमीपे हि स महान् भविता ध्रुवं । सुरां द्राक्षारसं चैव न

पास्यति कदाचन ॥१७॥ ऽप्याप्तः सदात्मना भावी स्वमातुर्गर्भतोऽपि सः। ऐस्रयेलान् बहूंश्चैवा नेष्यति स्वप्रभोः पथि ॥१८॥ स हि तत्पुरतो गन्ताप्यलीयस्य महागुरोः। पुनः संजीवत इवात्मशक्त्याच्छादितो दृढं ॥१९॥ पितॄणां हृन्दि तत्पुत्रान् प्रत्यावर्त्तयितुं किल। मतौ च धर्म्मशीलानामानेतुं विधिलङ्घिनः ॥२०॥ गणं प्रभुविनीतं च संस्कर्तुमपि यास्यति। इति श्रुत्वा वचस्तस्य प्रत्युवाच पुरोहितः ॥२१॥ जकरीय उवाच ॥ भवदुक्तं तदाश्चर्य्यं कुतो मे निश्चितं भवेत्। वृद्धोऽहं हि तथा चापि वृद्धा पत्न्यस्ति मेऽधुना ॥२२॥ दूत उवाच ॥ गब्रियेलाभिधोऽहं वै नित्यमीशान्तिके स्थितः। तेन चाप्यधुनैनां ते सुवार्त्तां दातुमीरितः ॥२३॥ स्वकाले भाविनीं तां तु यतो न त्वममन्यथाः। अतो मूको भवेर्यावन्न सा फलवती भवेत् ॥२४॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्त्वान्तर्हितो दूतः किंतु यज्वप्रतीक्षया। ऽप्यूहा वहिःस्थिताः

सर्वे विलम्बाद्विस्मयं ययुः ॥२५॥ वाग्धीनं त्वागतं श्रेषे तं दृष्ट्वेङ्गनकारिणं । प्रत्यादिष्टः स
दैवेन किंचिदित्यनुमेनिरे ॥२६॥ तथा मूकः स्थितः सो ऽथ पौरोहित्यं समाचरत् ।
समाप्ते ऽस्मिंस्ततः स्वीयं नगरं स पुनर्गतः ॥२७॥ ततस्तेनैव तत्पत्नी साहरोणकुलोद्भवा ।
भूता गर्भिण्ययथात्मानं पञ्चमासमगोपयत् ॥२८॥ तथेदानीं नृमध्ये मे विभुर्निन्दामपाहरत् ।
इत्यवोचत्तदाप्यस्या अवाचि स्वामिनि स्थिते ॥२९॥ षष्ठमासे तु तद्बन्धुर्यदा तां द्रष्टुमागता । १९
यथाप्रोक्तं मरीया सा कुमारी धन्यवादिता ॥३०॥ पत्न्यां नमः प्रकुर्वन्त्यां स्पन्दिते चापि
तच्छिशौ । नाशक्नोज्जकरीयः स वचो वक्तुं कदाचन ॥३१॥ पूर्णे तु नवमे मासे वृद्धाया अपि
तत्स्त्रियः । प्रसवस्य तदा काले तत्पुत्र उदपद्यत ॥३२॥ प्रदत्तो ऽलीसबाये तु प्रसादः पर
मात्मनः । इति श्रुत्वा तदात्मीयाः समानन्दंस्तया सह ॥३३॥ ते ऽष्टमे ऽह्नि तु बालस्य परिच्छे

दार्थमागताः । जकरीयेति तन्नामाचिकीर्षन् पितृसन्निभं ॥३४॥ निषेधन्ती तु तांस्तत्र प्रत्य
वादोद्लीसबा । कर्तव्यं मच्छिशोर्नाम योहन्निरिति किंतु ते ॥३५॥ ईदृशं नाम वंशे ऽस्य
न बभूव कदाचन । इत्युक्त्वा बन्धवो ऽपृच्छंस्तत्तातमिदमिङ्गनैः ॥३६॥ स तु मूको ऽर्थिते पात्रे
योहन्याख्यो ऽस्तु मच्छिशुः । इत्यालिखदतः सर्वे विस्मयं परमं गताः ॥३७॥ तदा
निमिषमात्रे ऽपि मूकत्वरहितः पिता । जकरीयो महानन्दादस्तावीत्परमेश्वरं ॥३८॥ ततो १२
महाभयो भूतः सर्वेषां प्रतिवासिनां । व्याप्तस्तद्वार्तया चापि तद्देशः शिखरावृतः ॥३९॥ सर्वे
ऽपि तद्वचः श्रुत्वा स्थापयन्तो दृढं हृदि । बालो ऽयं भविता कीदृगित्यवोचन् परस्परं ॥४०॥
ईश्वरस्य तु पाणिस्तमनुजग्राह बालकं । पूर्णः सदात्मना चाथ तत्पिता संस्तुतिं जगौ ॥४१॥
जकरीय उवाच ॥ परिस्तुतो ऽस्माभिरितो ऽस्तु सर्वदा स इस्रयेलस्य पतिर्महेश्वरः । समालु

लोचे स यतः स्ववर्गकान् ददौ च तेभ्यः परमं विमोचनं ॥४२॥ कुले हि तद्भक्तियुतस्य दाविदो
विमुक्तिशृङ्गं महदुद्दधार सः । यथा समूचे जगदादितोऽपि स सतां मुखैरेव निजप्रवा-
चिनां ॥४३॥ विमुक्तिमेवाखिलवैरितो ददौ स नः पितृन्प्रत्युदितां दयां स्मरन् । स्वसं
विदं पूरयितुं हि सद्गुणां शपं च पित्रे कृतमब्रहाय नः ॥४४॥ अतो वयं शत्रुकरात्समुद्धृता
अभीतितोऽचेम विमुक्तिदायकं । सनातनं चात्मकजीवनावधीह पुण्यधर्म्मेण तमाश्रयेमहि ॥ 13
४५॥ त्वमेव मत्पुत्र किलोर्द्धवासिनो विभोः प्रवाची भवितास्युदाहृतः । यतः प्रभोस्त्वं चलि-
तासि सम्मुखे हितां तदर्थं परिमार्जितुं सृतिं ॥४६॥ त्वमस्य वर्गं ह्युपदेक्ष्यसीशतो विमुक्त्यु-
पायं तदघापमृष्टये । विनिःसृतं तद्दयया किलारुणमिवाम्बरीक्षात्पतितं प्रगाढया ॥४७॥
तमिस्त्रमध्ये स तथैव मृत्युदे विमोहगर्त्तेऽप्युपविष्टमानुषान् । विनिःसृतो भासयितुं हि-

नाकतःपदश्च नेतुं कुशलायने ऽपि नः ॥४८॥ गुरुरुवाच ॥ इति संस्तुत्य यज्वासावहरोणकुलो
द्भवः । विरराम ततो बालो ववृधे तु दिने दिने ॥४९॥ इस्रयेलान्तरे यावन्न बभौ प्रभु
वाचकः । प्रान्तरे स स्थितस्तावन्महाशक्तिसमन्वितः ॥५०॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्ति
पर्व्वणि (लूकयोहन्निरचितमङ्गलसमाचारयोः प्रथमसर्गादुद्धृतो) महायोहन्निजन्मोपाख्यानं
नाम तृतीयो ऽध्यायः ॥ १४

शिष्य उवाच ॥ कस्तु दाविदसौ राजा यदुद्भव्यो महाप्रभुः । सो ऽहरोणाभिधः को वा
योहन्नेरादिवंशकः ॥१॥ अब्रहः कः प्रसिद्धः स उभयोर्वंशयोः पिता । संविदीशोदिता
तस्मै चेस्रयेलार्थमेव का ॥२॥ पूरणीयां हि तामेवोद्भव्यभूपतिकर्म्मभिः । मरीया ज्ञकरीयो
ऽपि दूतश्चैवावदन् स्फुटं ॥३॥ तस्मात्प्रत्नं तथैवैतत्सर्व्वमिच्छामि साम्प्रतं । अनुसारेण

विज्ञातुं कृपातस्तव हे गुरो ॥४॥ गुरुरुवाच ॥ यथाप्राचीनशास्त्रोक्तं तत्सर्वं विस्तरादहं ।
न शक्नोम्यधुना वक्तुं संक्षेपोक्तं तु मे शृणु ॥५॥ मत्प्रोक्तसमयात्पूर्वे ऽब्दसहस्रद्वये कलौ । शता
धिकसहस्रान्ते त्यजत्स्वर्ची विभोर्नृषु ॥६॥ तदा देशे समुद्भूतं कल्दायाख्ये तमब्रहं ।
सूर्येन्दुभार्च्चया व्याप्ते ऽभ्युवाचेश इदं वचः ॥७॥ स्वदेशं त्वं परित्यज्य स्वात्मीयांश्चापि
सर्वतः । स्वपितुर्भवनं चापि याहि मद्देश्यनीवृतं ॥८॥ महावंशाय ते चैनं दास्याम्याशीः १५
प्रदो ऽखिलं । त्वद्वंशीयाश्च सर्वे ऽपि जनाः प्राप्स्यन्ति मङ्गलं ॥९॥ श्रुत्वेदं मन्यमानः स सर्व
विश्वासिनां पिता । कनानाख्यं फलेस्तीन्यं स्वाज्ञातं नीवृतं ययौ ॥१०॥ बन्धुवर्गे च सं
त्यक्ते विभुवाक्यप्रतीतितः । वृद्धो ऽपि वृद्धभार्य्यश्च पुत्रं समुदपादयत् ॥११॥ तस्मिन्नी
शहके नाम नेतरेषु तु केषुचित् । इष्मयेलादिपुत्रेषु स्वसंविद्दायमादधौ ॥१२॥ तं संजीव

यितुं भूयः शक्तस्येशस्य चाज्ञया । आदिवंशं सुतं होतुं सुप्रियं प्रस्तुतो ऽभवत् ॥१३॥ निरुद्ध
स्त्वीशदयया पुत्रं संलभ्य जीवितं । परं विनयहेतोः स तदा प्रापाशिषं विभोः ॥१४॥
तस्मिंस्तु सुन्दरे देशे स्वोत्पाद्येभ्यः प्रतिश्रुते । उदासीनो ऽवसत्प्रेतो पितरीशहकस्तथा ॥१५॥
तत्र सो ऽजनयत्पुत्रौ याकोबैसावनामकौ । तयोर्ज्यैष्ठस्तु न प्रापोदेसावः पैतृकाशिषं ॥१६॥
याकोबस्त्विस्रयेलाख्यस्तामवाप समन्ततः । तस्य द्वादशपुत्राश्चाभवंस्तद्दायभागिनः ॥१७॥ १६
रोबिनो नाम सिम्योनो लेवीश्चापि ततः परे । यहूदो जबुलूनो ऽपि तथैवेसष्कराभिधः ॥
१८॥ दानश्च नप्थलीश्चापि गाद् आसेर एव च । सर्व्वप्रेष्ठौ च योसेफो बिन्यमीनश्च शेषजः ॥
१९॥ इस्रयेलीयवंशानां भव्यास्ते पितरस्तदा । अन्यजातेषु मन्देषु न्यवसन् दूष्यवेश्मकाः ॥
२०॥ शिष्य उवाच ॥ आब्रहाय तु यत्प्रोक्तं त्वद्वंशायैव नोवृतं । प्रदास्यामीति पूर्ण

तद्वाक्यं कथमभूद्गुरो ॥२१॥ गुरुरुवाच ॥ त्वत्पृष्टमिदमाश्चर्य्यमधुना कथयामि ते । भ्रात्री
र्ष्यया स विक्रीतो योसेफो मिश्रमभ्यगात् ॥२२॥ देश ऐगुप्तनामा स कीर्त्तितो यवनैः पुरा ।
नानाशास्त्राकरो विप्रैर्मन्त्रज्ञैर्मुण्डितैर्वृतः ॥२३॥ तत्रेशानुग्रहाद्धर्म्मी स स्वदास्यत उद्धृतः ।
राज्ञोऽपि प्रियतां यातः श्रेष्ठामात्यत्वमेव च ॥२४॥ मनस्स्यफ्रैमनाम्नोश्च जातयोः पुत्रयो
स्ततः । स वृद्धं पितरं स्वीयं भ्रातॄंश्चैगुप्तमाह्वयत् ॥२५॥ ते सपुत्राः सभार्य्याश्चानुगृहीता १७
महीभुजा । तद्देशोर्व्यां वसन्तश्चावर्द्धन्त क्रमशो भृशं ॥२६॥ याकोबात्तु परे प्रेते योसेफे
तत्सुवित्सु च । मृतेष्वैगुप्तराजेषु राजान्यो दुर्जनोऽभवत् ॥२७॥ इस्रयेलकुलं सम्यक्
स च ध्वंसितुमिच्छुकः । भारे नियोज्य दुःसह्ये पीडयामास सर्वथा ॥२८॥ तेषां प्रार्थयतां
क्लेशादहोरात्रे महेश्वरः । वचः श्रुत्वात्मदयया प्रेरयद्बन्धमोचकं ॥२९॥ मोशिर्नाम प्रपौत्रः

स लेव्यः क्रूरनृपाज्ञया । हन्तव्यः शैशवे वारो राजपुत्र्योद्धृतो ऽभवत् ॥३०॥ पालितश्च तया
सर्वं मैश्रज्ञानं स शिक्षितः । नैच्छदीशद्विषां भागं तद्राज्ये ऽपीशसेवकः ॥३१॥ सहभाग्ये
शवर्गस्य पीडितस्यापि स स्वयं । भूतो ऽतो दुष्टभूपालभीत्यान्योर्व्यां पलायितः ॥३२॥
तत्र लब्ध्वा ज्वलत्स्तम्बमध्योक्ताज्ञां विभोस्तु सः । सह भ्रात्राहरोणेन मैश्रं नूत्ननृपं ययौ ॥
३३॥ तं वै मोचयितुं दासान् नेच्छन्तं वाक्यतस्तयोः । भीमैः कर्मभिरीशस्य दर्शयामासतु १८
र्बलं ॥३४॥ तदर्थं विविधापद्भिर्गुप्ते समभिप्लुते । चरमे निखिलास्तस्मादैस्रयेला वि
निर्गताः ॥३५॥ दिने मेघेन तांस्त्वीशो वह्निना निशि चानयन् । विभिन्नं तत्कृते ऽप्यब्धिं
शुष्कोर्वीषदतारयत् ॥३६॥ सरथाश्वांस्ततो मैश्रान् प्रग्रहायानुगच्छतः । भूयः संमिलिते
तस्मिन्नब्धौ सम्यगमज्जयत् ॥३७॥ भारतप्रथितस्यैव कलेरारम्भणात्परे । पूर्णे सार्द्धसहस्राब्दे

भूतं कर्म्म तदद्भुतं ॥३८॥ तमुत्तीर्य्य तथाब्धिं ते ऽवस्थिताः प्रान्तरे मरौ । अश्रद्धाहेतुतो देशे नोपातिष्ठन् प्रतिश्रुते ॥३९॥ चत्वारिंशत्समास्तत्र भ्रमन्तो ऽभर्त्सयन् सदा । धीमन्तं नायकं मोसिमहरोणं च याजकं ॥४०॥ ईशदत्तं महाशास्त्रं दृष्टवन्तो ऽपि मोसये । सीनाय पर्व्वते ऽगम्ये विद्युद्धूमाशनीवृते ॥४१॥ तत्रापि स्वर्णवत्सं ते मैश्रदैवतसन्निभं । निर्म्मायापूजयन् मूर्खा अवमत्य महेश्वरं ॥४२॥ नाकतः पतितैर्भोज्यैः पालिताश्चापि ते सदा । १९
मोसिदण्डाहताद्ग्रावश्चोत्थितोदकपायिनः ॥४३॥ तथापि विवदन्ते स्म मैश्रभोजनलिप्सवः । तस्मात्तेषां महाव्यूहान् प्रान्तरे ऽघातयद्विभुः ॥४४॥ ये मिश्रान्निर्गताश्चापि सर्व्वे ते प्रान्तरे मृताः । विना विश्वासिनौ वीरौ येषूकालिबनामकौ ॥४५॥ ममार चाहरोणो ऽपि पिता सो ऽखिलयज्वनां । तत्पुत्रो ऽल्याजराख्यस्तु महायज्वा ततो ऽभवत् ॥४६॥ चरमं तु काना

नस्य समीपे ऽद्रावुपस्थितः । तदा मोसिरपि प्रेत ईशशास्त्रप्रवाचकः ॥४७॥ तत्स्थाने नायकों ऽभूत्स येषूरफ्रैमवंशजः । नूनपुत्रः स्ववर्गं चानयद्देशे प्रतिश्रुते ॥४८॥ ये तस्मिन् न्यवसन्पूर्वं तान् हत्वा कुक्रियान्वितान् । द्वादशांशं यथेशोक्तं स्ववंशेभ्यश्चकार तं ॥४९॥ दत्तौ योसेफ वंशाय त्वंशौ द्वौ द्विविधो ह्ययं । लैव्याय नतु दत्तोंऽश इतरैः पालितो ह्यसौ ॥५०॥ यतो लेव्युद्भवाः सर्व्वे ऽब्रहजानां पुरोधसः । एतेषु केवलाश्चापि याजका अहरोणजाः ॥५१॥ ईशोक्त्या पुण्यदूष्यं तु प्रान्तरे यद्विनिर्म्मितं । विभुनामाङ्कितस्थानं तदफ्रैमकुले ऽर्पितं ॥५२॥

शिष्य उवाच ॥ एषु सार्द्धसहस्राब्दे प्राग्वैक्रम्यशकादपि । भूतेषु किं न पूर्णाभूत् संविदुक्ता ब्रहं प्रति ॥५३॥

गुरुरुवाच ॥ एतैर्मा विद्धि संपूर्णां त्वं कार्य्यैरङ्कुतैरपि । मङ्गलं ह्यब्रहादिभ्यो विश्वासिभ्यः प्रतिश्रुतं ॥५४॥ मुक्तिं सर्व्वारिहस्ताद्धि नाशक्नोद्दातुमच्युतां । स येषू

सूनजो वीरः कनानीयविजित्वरः ॥५५॥ मृते तस्मिन्मृतेष्वेव तदाश्चर्य्यक्रियेक्षिषु । सर्व्व वृद्धेष्वथो शेषा व्यस्मरन् परमेश्वरं ॥५६॥ ततः स्वीयं विभुर्वर्गं शत्रूणां परिवासिनां । निघ्नं मुहुर्मुहुः कुर्व्वन् व्यसृजत्पापदण्डदः ॥५७॥ ततोऽनुतपतां तेषां त्यजतां चान्यदेवताः । दययानेकधा वीरान् निदधौ स विमोचकान् ॥५८॥ तेऽहूदो बारकश्चापि मन्त्रितो यो दबोरया । गिद्योनो यप्तहश्चैव संसोनश्च महाबलः ॥५९॥ इत्याद्याः कुलमीशस्य नयन्तो मोसि 21 शास्वतः । रथाश्वहीनमप्युग्रान् व्यजयन्त द्विषः सदा ॥६०॥ महायज्वन एल्यस्तु परे पुत्रौ कुयाजकौ । मलिनीचक्रतुः सर्व्वानाब्रह्मान् भ्रष्टकर्म्मभिः ॥६१॥ फलेस्तिभिस्तु युद्धेषु तेषु तौ विभुदूष्यतः । संवित्पात्रं वहिष्कृत्य सेनाग्रे ऽनयतां युधि ॥६२॥ न त्वतस्तौ जयं प्राप्य ससैन्यगणकौ हतौ । तत्संविद्वासनं चैतज्जगृहुः किल वैरिणः ॥६३॥ तत्पात्रे

त्वर्पिते देवमन्दिरान्तः फलेस्तिभिः । तदग्रे नरमत्स्योऽसौ देवो भग्नोऽपतद्भुवि ॥६४॥
दूष्यस्थाने सिलोनाम्नि श्रुत्वा तद्वैरिभिर्हृतं । ममारैलीर्महांश्चाधिरैस्रयेलान् समग्रहीत् ॥६५॥
परे तन्नायकं भूतं संवेलं सत्प्रवाचकं । शासनार्थेऽर्थयन् राज्ञोऽभिषेचं त्विस्रयेलजाः ॥६६॥
संवृत्तं तु नृपं सौलं बिन्यमीनकुलोद्भवं । अविनीतात्मताहेतोर्व्यसृजत्परमेश्वरः ॥६७॥ ततो
ऽन्यं चोदयामास स्वहृद्याधिपतिं विभुः । युवानं दाविदं नाम यहूदकुलसंभवं ॥६८॥ अरीन् २२
जित्वैशप्राग्रं चानीयातीवमुदा पुनः । नाफ्रैमस्थे सिलव्येवं किंतु शीयोन आर्पयत् ॥
६९॥ अद्रिर्यिरूषलेमस्यासौ दुर्गोऽस्त्युन्नतोऽपि च । आदिवासो यहूद्यानां प्रिय ईशस्य
चालयः ॥७०॥ विक्रमात्प्राक् सहस्राब्दे खृष्टपूर्वतरेऽपि च । षट्पञ्चाशत्समधिके दाविदे
ऽभूद्विभोर्वचः ॥७१॥ परमेश्वर उवाच ॥ त्वामन्त्यमाहूय मदीयवर्गेऽन्यास्यं महाराजमति

प्रयांस्यं । त्वया च तत्सर्व्वरिपून् विनाश्य विश्राममत्यन्तमिहाद्धामि ॥७२॥ नित्यं करिष्यामि तवैव वंशे सुमङ्गलं तस्य पिता हि भव्यः । मयापि दण्ड्या यदि पापतः स्युर्नीहं निसृक्ष्यामि सदा प्रजां ते ॥७३॥ त्वदुद्भवः खल्वधिपेभ्य उर्व्याः सर्व्वेभ्य एवोर्द्धतरो ध्रुवं स्यात् । पूर्व्वात्मजो मे स सहापि तेन तिष्ठेदनन्तं मम संविदार्थ्या ॥७४॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्राद् येषूनूनजचरित्राद् धर्म्मनायकचरित्रात् २१
संवेलग्रन्थद्वयाद् दाविद्गीतेभ्यश्चोद्धृतः) पैतृकसंविदुपाख्यानं नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ गुरो यद्यन्मया पृष्टं तन्मे प्रत्युदितं त्वया । ईशोक्त्या तु कथं नित्यं दाविद्राज्यं परे स्थितं ॥१॥ गुरुरुवाच ॥ दण्ड्यास्तद्वंशजा ज्ञेया पित्रा मन्दसुता इव । निःसृष्टा नापि कस्मिंश्चित्काले वक्ष्यामि ते यथा ॥२॥ तद्वचो न तु भग्नं यदेकस्मिन् दाविदः सुते ।

पूरणीयं समाचख्युरखिला भव्यवाचकाः ॥३॥ तं मसीहं किलाब्रह्मैः ख्रष्टं वाच्यं तु यावनैः ।
ब्राह्मणैरभिषिक्तं तु प्रत्यैक्षन्तेशसेविनः ॥४॥ ज़करीयादिभद्राणां स्थिरमेतत्प्रतीक्षणं । तद्गीते
वाक्यतो ज्ञेयं प्रोक्तायाः शिष्य ते मया ॥५॥ तत्पूर्तिश्चेशदूतोक्ता कन्यां धन्योकृतां प्रति । श्रुता
किंत्वधुना श्राव्यं यद्बभूव तदन्तरे ॥६॥ दाविद्यरिन्दमे तस्मिन् पितृलोकं गते ततः । तत्सुता
नामतिश्रेष्ठः सलोमाभून्नराधिपः ॥७॥ इस्रयेले च सुस्थे स पित्रेष्टं मन्दिरं वृहत् । शीयोने २४
निर्म्ममे संवित्पात्राधारं परात्मनः ॥८॥ पूर्वं ख्रष्टावतारात्तु सहस्रं द्वादशाधिकं । वर्षाणां शिष्य
तद्भूतं सलोम्नः कर्म्म भानुमत् ॥९॥ विद्वत्तमो नृपाणां स धनवांश्चातिकीर्त्तितः । भक्तः किंतु
परे देवार्च्ची स्त्रीमन्त्रणतो ऽभवत् ॥१०॥ अतस्तत्तनयान्मूर्खाद्रहुबोमात्पितुः पदे । अभि
षिक्ताद्दशाप्यंशान् राज्यस्यापाहरद्विभुः ॥११॥ बिन्यमीनयहूदौ हि वंशौ नापजहार सः ।

द्राविदुङ्गवराजेभ्यः संस्मरन् स्वीयसंविदं ॥१२॥ अवशिष्टास्तु वंशास्ते तदाफ्रैमादयो दश ।
यरुबोमाख्यमास्थाप्य भूपं पृथगवस्थिताः ॥१३॥ यिरूषलेमयात्रातः स निरोद्धुं प्रजां निजां ।
स्वदेशे ऽर्पयदन्यार्च्चां वत्समूर्त्यन्वितां विभोः ॥१४॥ मन्दान्पुरोधसः कृत्वा स्वयं लेव्युङ्गवेत
रान् । पापैः परिप्लुतं राज्यमैस्रयेल्यमितो ऽकरोत् ॥१५॥ तथैवैतत्परे ये ये नृपा विविध
वंशजाः । तद्राज्यं प्राप्नुवन् सर्व्वे ते महेशपराङ्मुखाः ॥१६॥ तेषां दुष्टतमो ऽहाबो भूत ई
ज़बलाभिधां । शीदोनाधिपतेर्व्यूह्य देवीयज्वन आत्मजां ॥१७॥ बेलार्च्चामन्यपापानि चानि
नायैस्रयेलिषु । निषेधन्तं त्वलीयं तमजिघांसन्महागुरुं ॥१८॥ स क्रियाभिस्तु भीमाभि
र्दर्शयित्वा बलं विभोः । शेषे ज्वलद्विमानेन तच्छक्त्यारोहितो दिवं ॥१९॥ ततः पूर्णतरश्चापि
तस्य शिष्यः सदात्मना । राज्ये ऽमुष्मिन् समार्य्याख्ये ऽलीषायो ऽभूत्प्रवाचकः ॥२०॥ यहूस्त्व

हाबवंशघ्नो राजानश्च तदादयः । बेलार्चाक्षेपिणोऽप्यघो न जहुर्यारूबौमकं ॥२१॥ उन

विंशमतस्तेषां नृपं होषेयमोश्वरः । निदधौ सल्मनस्त्रस्यासुर्य्यराजस्य बन्धने ॥२२॥ असौ

देशाद्बहिष्कृत्येस्त्रयेलदशवंशजान् । दिक्षूत्तरासु च प्रेष्यान्यान्वयास्तमवासयत् ॥२३॥ तद्बहि

ष्करणं घोरं पितृदत्तार्य्यदेशतः । वर्षसप्तशतं खृष्टात्प्राग्विंशत्यधिकं मतं ॥२४॥ यहूद्या

स्त्विदमीक्षित्वा हिज्किीयश्च तन्नृपः । दाविद्वंशोद्भवः सत्यार्च्चामाचेरुः परात्मनः ॥२५॥ २६

ततोऽपि प्रतियुद्धास्तेऽसुर्य्यराजस्य सेनया । सङ्करीबस्य तां सर्वामीशेन ददृशुर्हतां ॥२६॥

शिष्य उवाच ॥ तत्पूर्वं दाविदुत्पन्ना ये ऽभवन् वंशयोर्नृपाः । दशांशनृपवत्ते किमासन्नीश

पराङ्मुखाः ॥२७॥ गुरुरुवाच ॥ तदाद्यं वै सलोम्नोऽमुं रहुबौमाभिधं सुतं । विधिलङ्घिन

मीशोऽतोऽदण्डयन्मैश्रकासिभिः ॥२८॥ हेगुप्ताद्धि महाराजः सिसङ्को भीमसेनया । आ

गत्य तत्पुरः सर्व्वा मन्दिरं चाप्यलुण्ठयत् ॥२९॥ परेऽनुतापिनस्त्वस्मात् पुत्राच्चाबीयसंज्ञकात् ।
पौत्र आसा अभूद्राजा दाविद्द्डिभुसेवकः ॥३०॥ तथैवैतस्य तनयो राड् यहोषफटाख्यकः ।
अहाबाय हितोऽप्येवमोश्वराज्ञा अमन्यत ॥३१॥ यहोरामस्तु तत्पुत्रोऽहाबभाग्नीमुदूढ
वान् । अथल्यामेतयोश्चैव सुतोऽहज्योऽतिदुर्नृपौ ॥३२॥ पितामह्या जिघांसोस्तु यवासो
ऽहज्यजः परे । यज्वना पालितो गुप्तौ वयःस्थो राज्यमाप्तवान् ॥३३॥ तस्थावोशा २७
र्व्वको ऽमुष्य यज्वनो जीवनेऽथ तु । अन्यमार्गेऽचलन्नद्द्मशीयश्च तत्सुतः ॥३४॥ उज्जीय
स्त्वमशोये स्वे हते पितरि भूमिपः । अधिकारं विना यष्टुमिच्छुः कुष्ठीकृतः क्षणात् ॥३५॥
योथामस्तत्सुतो धर्म्मं न जहौ किंतु तत्सुतः । अहाजो नाम बेलादिदेवार्च्चामानयद्भुवि ॥
३६॥ राज्ञा तु हिज्किीयेनाघं तत्परिहृतं पितुः । यहूद्या अखिलाश्चैवाहूता ईशार्च्चनं पुनः ॥

३७॥ ततश्चागत्य कतिचिज्जबुल्लनमनस्सिजाः । आसेरजाश्च तं देशं विभुमन्दिरशोभितं ॥
३८॥ यहूदीयक्षितौ तस्यां लेव्या इव पुरोधसः । यथोक्तं मोचनं प्रापुरसुर्य्यरिपुहस्ततः ॥
३९॥ तस्य सिद्रस्य राज्ञस्तु मनस्सिर्नामतः सुतः । पित्रा परिहृतं पापं स्वदेशे ऽस्थापय
त्पुनः ॥४०॥ अतः स विजितो ऽसुर्य्यैः क्षमां प्रार्थयदीश्वरं । किंतु तत्पुत्र आमोनो नानु
तेपे कदाचन ॥४१॥ तस्य पुत्रस्तु योसीयो ऽतियुवा राज्यमाप्तवान् । मनस्सिस्थापिता २८
मूर्त्तीर्वेदीश्चापि व्यनाशयत् ॥४२॥ प्रशासंश्चाखिलं राज्यं मोसिशास्त्रानुसारतः । ईशस्याति
प्रियो भूतः स दाविद्विजिकीयवत् ॥४३॥ निकौस्त्वैगुप्तशार्द्दूलः समागत्योग्रसेनया । तं
हत्वा च नृपं शुद्धं जग्राहार्य्यपुरीमपि ॥४४॥ सो ऽपि कल्दायभूपेन नबुकद्रशरेण तु । प्रति
युद्धो जितश्चापि मिश्रं प्रति पलायितः ॥४५॥ तत्कृतं योयकीमं तु पितुः स्थाने यहूदपं ।

दृष्टं तुल्यं सुतं चैव तस्य पश्चान्नृपीकृतं ॥४६॥ कोनीयं नाम संगृह्य काल्दायानामसौ नृपः ।
श्रेष्ठान् बद्धांश्च लोप्रं च बाबिलं पुरमानयत् ॥४७॥ तन्महाबन्धने खृष्टात्प्राग्भूते षट्शताब्दके ।
त्यक्तो यिरूषलेमे ऽन्यो योसीयस्य सुतो ऽधिपः ॥४८॥ यः परे शिदिकीयाख्यस्तदेकादशहा
यने । श्रद्धां विच्छिद्य काल्दाय्यवीरस्य व्यच्छिनद्युगं ॥४९॥ अतः क्रोधात्समागत्य नबुकद्र
शरः पुरं । दग्ध्वा समन्दिरं शेषान् बद्धीचक्रे यहूदिनः ॥५०॥ शिष्य उवाच ॥ दावि २९
त्सलोमवासे तु घोरं तज्ज्वलनं गते । चिरं महाभिषिक्तात्प्राक् तन्मध्ये किमभूद्गुरो ॥५१॥
गुरुरुवाच ॥ बद्धा बाबिल्यभूमध्ये ऽवसन् याकोबजाः स्थिते । नबुकद्रशरे ऽस्यापि पुत्रे
दौहित्र एव च. ॥५२॥ अस्मिंस्तु स्वैर्हते राज्यं लेभे काल्दायमन्यजः । हितस्त्वेतेषु सर्वेषु
दान्येलो ऽभूद्यहूदकः ॥५३॥ स कोनीयादिभिः सार्द्धमानीतो बाबिलं शिशुः । साम्राज्य

स्यादिवासं तं ज्योतिर्ज्ञैः पण्डितैर्वृतं ॥५४॥ अन्यदेवार्च्चिनां मध्ये तत्रापि सुमहानभूत् । अमात्यश्चैव बुद्ध्या स ईशहार्द्दः प्रवाचकः ॥५५॥ राज्यं पश्चात्तु काल्दाय्यं फलेस्तीसूरजित्वरं । पारसोकाधिपो वीरः कूरोनामा व्यनाशयत् ॥५६॥ हिज्किीयस्य काले यो ऽपोषायेण प्रवाचिना । नामोक्त ऐस्त्रयेलानां बन्धमुक्तिं स आदिशत् ॥५७॥ तस्याज्ञयाथ निर्गत्यैस्त्रयेलैर्बहुभिः सह । लेव्यैर्यहूदकाद्यैश्च दाविड्जो जरूबाबिलः ॥५८॥ वंशात्स हि न जातोऽपि सलोम्नो भ्रातुरस्य तु । नाथ्नः किंत्वभवद्राज्ञां दायभागी यहूदिनां ॥५९॥ तत्पिता हि सलत्येलो दाविड्जत्वादसूनुना । बङ्गभूभुक्कोनीयेन दत्तपुत्रीकृतो ऽभवत् ॥ ६० ॥ दाविद्वंश्यावरोहो ऽसौ क्षितिं यैरूषलेमिकां । गतो निर्म्मातुमारेभे समन्दिरपुरं पुनः ॥६१॥ यत्र संदहनकालेऽपि यिरिमीयः प्रवाचकः । तथैवानुषितं स्थेयं सप्तत्यब्देष्ववोचत ॥६२।

तत्कर्म्म त्वन्यलोका ये सत्मनत्राद्यसुर्य्यपैः । सामार्य्यैं स्थापिता देशे व्यरून्धंस्ते ·तियत्नतः ॥
६३ ॥ एतेषां चापवादेन कूरसो महतः परे । अर्त्तक्षेरूर्दीर्घबाहुर्न्यषेधीदपि कर्म्म
तत् ॥६४॥ यत्पित्रा क्षेरूषा राज्ञा दार्य्युःपुत्रेण सुन्दरी । यहूदिन्येस्तरा व्यूढा सूसाख्ये
राजवेश्मनि ॥६५॥ सर्व्ववर्गममुञ्चत्स्वं शत्रुसंकल्पितात्लयात् । तांश्चापि मार्द्दकायादीन्प्रा
पयद्गौरवं महत् ॥६६॥ किंत्वार्त्तक्षेरूषः पश्चाद्दार्य्यूर्नामापरो नृपः । कूरा इव विनिर्म्माणं ३१
सत्पुरस्याशात् पुनः ॥६७॥ तथा निर्म्मितमीशौको दान्येलो यत् पुरावदत् । सप्ताब्दे सप्तति
गुणेभव्यं प्राग् यज्ञसिद्धितः ॥६८॥ ततो ·र्त्तक्षेरूषो ·न्यस्य राज्ये यज्वाज्रनामकः । तत्परे
नहमीयश्च नुन्नो निर्गत्य बाबिलात् ॥६९॥ ज्ञातीन् स्वोर्व्वीस्थितान् शत्रोर्निर्भयीचक्रतुर्द्विषां ।
पुरं च मन्दिरं चापि स्थापयामासतुर्दृढं ॥ ७० ॥ पारसीकास्तु तद्राज्यं मिश्रसूरादि

जित्वरं । ये ये संलेभिरे सम्यग्यहूदिभ्योऽभवन् हिताः ॥७१॥ दार्य्युषं चरमं त्वेषा
मलेक्सन्द्रो महाबलः । यावनः सेनया जित्वा तत्साम्राज्यं व्यनाशयत् ॥७२॥ आसिन्धु
नदमप्येनां चापि भारतीयां स नीवृतं । आगत्य पौरवं चैव कंचिज्जित्वा नराधिपं ॥७३॥
तस्मिन् नात्यविशत् किंतु चक्रवर्त्ती स बाबिले । त्रिशते खृष्टपूर्वेऽब्दे चतुर्विंशाधिके मृतः ॥
७४॥ कल्दायपारसीकाभ्यां तत्साम्राज्यं महत्तरं । सेनान्यो यावनास्तस्य चतुर्धा व्यभजं १२
स्तदा ॥७५॥ प्राग्दिश्यं सौर्य्यमापांशं पारसीकादिधारकं । शिलूको जित्वरो नाम स प्राप्तो
भारतान्तिकं ॥७६॥ यो मौर्य्यचन्द्रगुप्तस्य मगधेशस्य सन्निधौ । दूतं पाटलिपुत्रेऽपि निवृत्ता
योधनोऽनुदत् ॥७७॥ दक्षिणं मैश्रकं त्वंशं प्तुलिमायो नृपोऽग्रहीत् । तस्य तद्वंशजानां च वशी
भूता यहूदिनः ॥७८॥ सुपालितास्तदग्रैश्च स्वशास्त्राण्यपि मैश्रके । अलेक्सन्द्रीयनगरेऽध्यापयन्

यवनांस्तदा ॥७९॥ गतेष्वब्देष्वनेकेषु त्वलेक्षन्द्रमृतेः परे । देशो यहूदकोंऽशो ऽभूत् सौर्य्यराज्यस्य नीवृतः ॥८०॥ तस्मिंस्तु निर्द्दयो राजान्तियुको नाम भानुमान् । अपरि ष्कारयामास मन्दिरं परमात्मनः ॥८१॥ तदाद्यैश्च तथा दुष्टैर्यावनैः सूरपैस्ततः । पीडिता बहुदुःखौघात्तद्देवार्च्चापराङ्मुखाः ॥८२॥ तद्वलाद्वहवश्चैव लैव्या ईश्वरमत्यजन् । तदनुग्रह तस्त्वन्ये ऽभवन् सद्गणनायकाः ॥८३॥ मक्कबायाभिधानास्ते ऽतिवीरा भ्रातरस्त्रयः । यहूदो २२
योनथा चैव सीमोनश्चापि याजकः ॥८४॥ क्रमेण ह्यधिपा भूत्वा सेना ईश्वरवैरिणां । वहि ष्कृः स्ववासांश्चैस्त्रयेलांश्चक्रिरे पुनः ॥८५॥ हुर्कानाख्यश्च योहन्निः सीमोनस्य सुतो बली । ततोऽन्ये च तथाब्रह्मानानयन्नहरोणजाः ॥८६॥ तदन्ते ऽन्यच्च साम्राज्यं महीयो यावनादपि । रौम्यं प्रत्यग्दिशः प्रादुर्भूय जिग्ये बलाज्जगत् ॥८७॥ ततो यिरूषलेमं च सेनानीरयहोन्म

हान् । पम्पीयो नाम रोमीयो विक्रमादित्यके शके ॥८८॥ तत्परे रोमसिंहेन यूल्यसंज्ञेन
केशरा । हेरोधाख्य इदूमीयः कृतो भूपो यहूदिनां ॥८९॥ अतिष्ठत्स च तद्राजो ऽप्यौगुस्ते
केशरि स्थिते । ऐसावादपि वंशात्स उत्थितो नैस्त्रयेलकात् ॥९०॥ किंतु तत्पितरो धर्म्ममवा
लम्बन्त मौसिकं । मन्दिरं सो ऽप्यलंचक्रे विभोर्नूतनमिव व्ययात् ॥९१॥ क्रूरात्मा स त्वभूद्राजा
सपत्नीपुत्रनाशकः । दाविद्राज्यास्थितिंचातो व्यलपन्नैस्त्रयेलिनः ॥९२॥ विरतांश्च चिराद्भूमा ३४
बीशवाक्यप्रवाचिनः । सदात्मन्याप्नमनसः शतवर्षचतुष्टये ॥९३॥ हतं च धर्म्मशास्त्राणां
सत्यार्थं शिक्षकैरपि । पाषण्डैर्विविधैश्चापि विभ्रान्तं नीतिदर्शनं ॥९४॥ सर्व्वमेतत्स्मरन्तस्ते
दुःखेन महता वृताः । अब्रहादिभ्य उक्तं यत् तस्य पूरणमार्थयन् ॥९५॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां
येषूत्पत्तिपर्व्वणि (राजचरित्राद् राज्यकालवाक्याद् इषाययिरिमीयदान्येलभ्य्वाक्येभ्यो

ऽग्नहमीयचरित्राभ्याम् हस्तरावरित्रान् मक्कबायचरित्रान् फ्लाव्ययोसेफादिरचितप्रबन्धे भ्यश्चोद्धृतो) दाविद्वंशावलिर्नाम पंचमोऽध्यायः

शिष्य उवाच ॥ दाविद्धेरोदिराजोर्यन्मध्येऽभूदखिलं गुरो । अलीयस्य वचश्चेव दशवंशाल यो ऽपि च ॥१॥ काल्दाय्यं पारसीकीयं यावन्यं रौम्यमेव च । क्रमशः पृथिवीजेतृ तत् साम्राज्यचतुष्टयं ॥२॥ श्रुतमेतन्मया सर्वं त्वदारब्धं तु यत्पुरा । संवित्पूरणमुत्पेदे ३५
दाविद्वंशे कथं तदा ॥३॥ कथं तस्मै हि खृष्टाय पैत्रं सिंहासनं ददौ । ईशो हेरोदि समये गुरो तन्मेऽधुना वद ॥४॥ गुरुरुवाच ॥ नमस्कृता मरीया सा जकरीयनिके तनात् । यथोक्तं ते मया पूर्वं स्वदेशं पुनरागमत् ॥५॥ गलीलाख्यो हि देशोऽसावन्य औरुषितः पुरा । तदा तु बहुभिश्चैवमन्त्यैरपि यहूदिभिः ॥६॥ तत्रैव नशरेन्नाम्नि योसेफो

न्यवसत्पुरे । जरूबाबिलवंश्यो ऽपि सामान्यः स नृपोद्भवः ॥७॥ आत्मने तु स वाग्दत्तां कन्यां
संदृश्य गर्भिणीं । न तु विज्ञाय तद्धेतुं सदात्मातुल्यशक्तिकं ॥८॥ स्वसंसर्गविहीनां तां निश्चि
त्यातः स गोपने । कलङ्कख्यापनानिच्छुर्वर्जितुं समकल्पयत् ॥९॥ एतच्चिन्तयमानस्तु व्याकु
लात्मा स धार्म्मिकः । स्वप्ने दृष्ट्वा विभोर्दूतं तस्यैतदशृणोद्वचः ॥१०॥ दूत उवाच ॥ दाविदः
पुत्र योसेफ मा भैषीर्धार्म्मिको ऽपि नु । त्वं पत्नीमात्मनो नेतुं मरीयां तामदोषिणीं ॥११॥ ३६
अस्यां हि यत्समुत्पद्यमिदं ज्ञेयं सदात्मनः । येष्वाख्यः स्यात्स पापेभ्यः स्ववर्गं हि विमोक्ष्यते ॥
१२॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यैशदूतवाक्येन निर्म्मलां तां व्युवाह सः । नासजत्तु तया सार्द्धं प्रसव्ये
श्वरपुत्रया ॥१३॥ अतस्तद्विद्धि निर्णीतमिषायस्याद्भुतं वचः । यत् प्राक् सप्तशताब्दे ऽपि राज्ञे
ऽहाजाय भाषितं ॥१४॥ इषाय उवाच ॥ अहो ते ऽद्भमाश्चर्य्यमीशः प्रदाता कुमारीह काचिद्भवेद्गर्भ

धात्री । ततोऽपि प्रसोतैव पुत्रं महान्तं किलास्मत्सहस्थायकेशाभिधेयं ॥१५॥ शिष्य उवाच ॥
स्पष्टमीशावतारस्य प्राचीनं तच्चभूद्वचः । इदानीं जननं तस्य विस्तराद्वद मे गुरो ॥१६॥
गुरूरुवाच ॥ तदा कैशर औगुस्तादाज्ञापत्रं विनिर्गतं । स्ववशीभूतदेशेषु करादानाय
सर्वशः ॥१७॥ ऐस्रयेलास्ततश्चापि स्वे स्वे वंशपुरे सकृत् । स्वनामानि वसून्येव लेखितुं
सकला गताः ॥१८॥ समरीयस्तु योसेफः स ततो दाविदः पुरे । वंशादिलेखनायैव ययौ ३७
बेथ्लह्माभिधे ॥१९॥ यत्रोत्पेदे महान् दाविन्नत्पिनेसीस्तथैव च । तत्पितामह ओबेद्न बो
जस्य धनिनः सुतः ॥२०॥ तद्वंशीयस्तु शास्त्रेण योसेफः संमतो द्विधा । नाथन्न दाविदः
पुत्रात्सलोम्नश्चान्यधा नृपात् ॥२१॥ एवं हि जारुबाबिल्यो वंश उक्तो यथा मया । तथा
स्मादपि योसेफः समुद्भूतो द्विधोच्यते ॥२२॥ ततो मरीयया सार्द्धं पूर्णे तद्वंशजैः पुरे ।

तुल्यार्थमागतैः स्थानं पान्थशालेऽपि नाप सः ॥२३॥ तच्छालमन्दुरायां तु स्थानं संप्राप्य गर्भिणी । तत्रापि भव्यवक्त्रोक्तं कुमारी सुसुवे सुतं ॥२४॥ वस्त्रैश्चाराजकैस्तं वै सर्वाधारमवेष्टत । पशुभोजनपात्रे च सर्वभूतेशमार्पयत् ॥२५॥ क्षेत्रे तन्निकटस्थे तु कतिचिन्मेषपालकाः । रात्रौ जागरिणः स्वावीनरक्षन् यत्नतस्तदा ॥२६॥ तत्रैतेषु महातेज ऐश्वरं पर्यभासत । बिभ्यत्सूपस्थितश्चापि दूत ऐशोऽब्रवीदिदं ॥२७॥ दूत उवाच ॥ अहो मा ३८
भैष्ट धन्यं हि समाचारं ददामि वः । सर्ववर्गार्थमेवातो महानन्दो भविष्यति ॥२८॥ युष्मदर्थं समुत्पेदे ह्यद्य यो दाविदः पुरे । एको विमुक्तिदाता स खृष्ट एव महाप्रभुः ॥२९॥ तस्यैतल्लक्षणं ज्ञेयं वराशिपरिवेष्टितं । शयानं बालकं यूयं मन्दुरायामवाप्स्यथ ॥३०॥

गुरुरुवाच ॥ इत्थं ब्रुवति तस्मिंस्तु तत्क्षणादप्युपस्थिता । स्वर्गात्सेनैव दूतानामेतां संगायतां

स्तुतिं ॥३१॥ दूता ऊचुः ॥ महेश्वरायोर्द्ध्वतमेष्वपि ध्रुवमितो ऽस्तु लोकेषु यशःप्रकीर्त्तनं ।
क्षितौ तु सन्धिः कुशलान्विता भवेदनुग्रहो नृष्वपि साधुकांक्षिषु ॥३२॥ गुरुरुवाच ॥ इति
गीत्वैवं दूतास्ते ऽन्तरीक्षे ऽन्तर्हितास्तदा । ईशदत्तोपदेशं तु मेनिरे मेषपालकाः ॥३३॥ अतो
बेथ्लहमं गत्वा तन्महाकर्म्मदृष्टये । मरीयां तत्पतिं बालं चापश्यन्मन्दुरान्तरे ॥३४॥
तत्सविधं तु संप्राप्य हृष्टास्तद्देशवासिषु । खृष्टजन्मोपदिश्यातो ऽकारयन् विस्मयं परं ॥
३५॥ पुनर्गत्वा च भद्रास्ते श्रुतदृष्टौघहेतुतः । प्रशशंसुः स्तवैरीशं स्वप्रसादाच्छलक्ष्मदं ॥३६॥
सर्व्वं तु सुविचार्य्यैतन्मरीया धन्यवादिता । ईशानुग्रहतः पूर्णं हृद्येवास्थापयद्दृढं ॥३७॥ पूर्णं
चान्यदभूद्वाक्यं तस्याः संकल्पनाद्विना । गतायाः करमात्रार्थं नशरेतः पुरात्स्वकात् ॥३८॥
यत्सप्तशतपूर्व्वाब्दे मीकेनेशप्रवाचिना । प्रोक्तं यथा बुधैर्ज्ञातं जन्मस्थानप्रचारकं ॥३९॥

मोक उवाच ॥ अयि बेथ्लहमाभिधेक्रते पुरि यद्यप्यधुना यहूदिषु । त्वमनेकपतिष्वणुः
स्थिता न तथा स्याः कथिता सनातनं ॥४०॥ य इतो हि भवेत्त्वदुद्भवः स नयेन्मत्कुलमैत्र
येलकं । अपि तस्य विनिःसृतिः प्रभोश्चिरकालावधिरस्त्यनादिका ॥४१॥ शिष्य उवाच ॥
जन्मस्थानं शिशोः स्पष्टं तेनोक्तं भव्यवाचिना । ईशत्वमवतारं च संबुध्येऽव्यक्तमप्यतः ॥४२॥
गुरुरुवाच ॥ अतिस्पष्टं न किमपि पुराणैर्भव्यवक्तृभिः । गीतं पूरणमात्रात्तु बोधनीयं
समन्ततः ॥४३॥ तस्मात् स्पष्टतरं त्वन्यो ऽहाजाय प्रोक्तवान् पुरा । कन्याप्रसवनं पश्चा
दिदमप्यद्भुतं जगौ ॥४४॥ इषाय उवाच ॥ गलीलादिदेशे तमोव्याप्तमार्गे भ्रमन्तो नृवर्गा
अपश्यन् महोजः । अधो मृत्युगर्ते ऽन्धिकाच्छादिते ऽपि समासीनमर्त्यान् प्रकाशो ऽध्यभास्त ॥
४५॥ त्वया वर्द्धितास्ते त्वदग्रे च हृष्टा फलादातृहृष्ट्येव नष्टापदोघाः । विभक्तायलोप्त्रा हि

मद्यानवद्धिड्युगोत्क्षेपतुष्टा विभग्नारिदण्डाः ॥४६॥ त्वमीशावरः कर्म्म गिद्योनवत्तन्न योधा इवान्ये तुमूलासृगार्द्राः । त्वदीयाज्ञयाञ्जेव वर्म्माणि तेषां सुरक्तानि यान्तीध्मवद्दीतिहोत्रं ॥४७॥ इदानीं हि पुत्रः प्रजातोऽस्मदर्थे प्रदत्तश्च नः स्कन्धधेयाधिराज्यः । स नाम्नाद्भुतो मन्त्रदः शक्तिकेशो युगोत्पादकः सन्धिनाथोऽपि च स्यात् ॥४८॥ तदैश्वर्य्यसन्ध्योः प्रवृद्धिर्ह्यनन्तास्ति सिंहासने दाविदः खल्वितोऽपि । भवेन्न्यायधर्म्मेण तत्स्थापनं चेतिवाक्यं विभूत्साह ४१ संपूरणीयं ॥४९॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (रूथाचरित्रात् संवेलशास्त्रादिषाय भव्यवाक्यनां सप्तमनवमसर्गाभ्यां मीकभव्यवाक्यानां पञ्चमसर्गात् मत्थायरचितमङ्गलसमाचारस्य प्रथमसर्गाल्लूकरचितमङ्गलसमाचारस्यद्वितीयतृतीयसर्गाभ्यां चोद्धृतः) कुमारोप्रसवनं नाम षष्ठोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तथा प्रागेफ्रते ख्याते ततो बेथ्लहमे पुरे । कन्येष्टमैस्त्रयेलैस्तं निर्म्मलासूत
निर्म्मलं ॥१॥ पुरा यत्रेस्त्रयेलस्य राखिला पत्न्यतिप्रिया । कनीयोबिन्यमोनस्य सूतिकष्टा
न्मृतिं गता ॥२॥ यस्मिंश्च स्वपितुः स्थाने यहूदीयकुलोद्भवः । दाविद्राजा महेशार्थं मन्दिरं
समकल्पयत् ॥३॥ संकल्पानुक्रमात्तन्तु नासौ योद्धा विनिर्म्ममे । सलोमेशवृतस्त्वस्मै दाविद्भः
सन्धिसंवृतः ॥४॥ शक्तिकेशाभिधोऽत्रैव दाविद्जः सन्धिपार्थिवः । मन्दिरं परमं लेभे नर ४२
देहं किलात्मकं ॥५॥ अस्मिन्नन्यनृणां सम्यङ्कुलहीने हि जन्मतः । सद्गुणेऽन्यवसद्गुप्तमै
श्वर्य्यं स्वस्तिके यथा ॥६॥ कुमार्य्यास्त्वपि गर्भं यो नावमेने महाप्रभुः । धर्म्माण्यन्यनृणां
सोऽपि नावमन्यत कानिचित् ॥७॥ तस्माल्लेभे स्वसंस्कारं परिच्छेदं दिनेऽष्टमे । ईश्वराय
प्रतिष्ठां च चत्वारिंशेऽहि मन्दिरे ॥८॥ शिष्य उवाच ॥ संस्कारौ महामाचार्य्य कस्मानावि

स्मयेलजेः । जन्मतोऽह्नोस्तयोर्लभ्यो विशेषात्कथयाधुना ॥९॥ गुरुरुवाच ॥ शेफोऽग्र
त्वकपरिच्छेदश्चिह्नं यो विभुसंविदः । पुंनामकरणं चाद्यो धर्म्मसंस्कार एव सः ॥१०॥ यं च
कारेश्वरादिष्टोऽब्रहो विश्वसिनां पिता । बालमीशहकं स्वीयांश्चेष्मयेलादिकाखिलान् ॥११॥
इष्मयेलोद्भवास्तस्मादारबास्तेभ्य एव च । जातो मुहम्मदः पश्चात्खृष्टीयाहितशास्त्रकृत् ॥
१२॥ अतश्चाप्यखिला वर्गास्तदसत्याधृगामिनः । संस्कारं संलभन्तेऽमुं पोगण्डा इष्मयेल ४३
वत् ॥१३॥ संविद्यायांशिनस्त्वेनं स्वपितेशहको यथा । अष्टमेऽह्नि तथा प्रापुः सच्छ्रद्धा
धर्म्मलक्षणं ॥१४॥ तद्वंशीयादतोऽप्यग्र्याद्यस्मात्प्राप्यं हि मङ्गलं । अब्रहाद्याः सुविश्वासाः
सर्व्ववंशेषु मेनिरे ॥१५॥ सोऽप्यमुं प्राप संस्कारं वरधर्म्मप्रसिद्धये । मलहीनोऽपि लक्ष्मोऽयं
कामादिच्छेदनस्य तत् ॥१६॥ तथान्येषां हि दोषार्थं सहित्वा रक्तपातनं । निर्द्दोषः स

तदा लेभे येषूनाम विमोचकं ॥१७॥ मातुर्यत्प्रजनात्पूर्वं ईशदूतोदितं पुरा । नाम्नां
स्वादुतमं ह्येतत्सर्वभूतैः प्रकीर्तितं ॥१८॥ यस्या हि प्रतिमामात्रं मुक्तेर्नूनमुतो ददौ । देश ईश
प्रतिज्ञाते ऽब्रहजान् किल नीतवान् ॥१९॥ स्थितो मोसिपदे येषूस्तां पूर्णां शाश्वतीं सतीं ।
दायी विश्वासिनामेष आस्वर्गमपि नायकः ॥२०॥ यां नान्ये नायकाः केचिन्न मोसिरपि
शास्त्रदः । संसारप्रान्तरभ्रान्तनृभ्यो दातुमशक्नुवन् ॥२१॥ येष्वि सर्वारिजित्येवं संस्कृते ४४
ऽस्मिन् महीयसि । तन्मातुस्नत्परे मासे ऽतिष्ठच्छास्त्रादशौचिता ॥२२॥ तच्छेषे तु सती
सेच्छन् पतिबालसमन्विता । स्वशुद्ध्यर्थं समुत्त्रष्टुं कपोतौ विभुमन्दिरे ॥२३॥ चत्वारिंशे
यतो ऽह्येनं बलिं दातुं प्रसूतितः । आज्ञां प्रोवाच मातृभ्यो मोसिरीश्वरशास्त्रदः ॥२४॥
तं चैव प्रथमोत्पन्नं प्रतिष्ठापयितुं तदा । येषूमीशाय मातैच्छद्धर्म्मशास्त्रोदितं यथा ॥२५॥

किंतु संस्कारयोर्मध्ये या बभूव नवा क्रिया । तां प्राक् ते कथयिष्यामि मोक्षैश्वर्य्यप्रकाशिकां ॥
२६॥ इति श्रीख्रिष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्राद् नूनजयेषूचरित्राद् धर्म्म
नायकचरित्राद् राज्यकालवाक्याद् दाविद्गीतेभ्यो लूकरचितमङ्गलसमाचारस्य द्वितीयसर्गा
च्चोद्धृतो) मोक्तृनामकरणं नाम सप्तमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ नहि भद्रैः समन्तात्सोऽज्ञातो दूरस्थितैरपि । अन्यजैः सत्प्रकाशस्य यद्दूद्योर्व्यां ८॥
किलादयः ॥१॥ तदा यिरूषलेमे हि प्राग्दिशः समुपस्थिताः । पण्डिताः पारशीकाया
ज्योतिर्ज्ञा ईशचोदिताः ॥२॥ तेऽतिदूरपथं गत्वा स्वाज्ञाते सत्पुरे विभोः । तत्राश्चर्य्य
मिदं वाक्यमब्रुवन्निस्रयेलजान् ॥३॥ पण्डिता ऊचुः ॥ राजा समुत्पेद इहाधुना यो
यहूदिनां कुत्र स संस्थितोऽहो । प्राच्यां हि नक्षत्रमवेक्ष्य तस्य तदर्च्चनायात्र समागताः स्मः ॥

४॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यन्यजैरपि प्रोक्तं हेरोदिः श्रुतवान् नृपः । सर्वे यैरूषलेमीयाश्चात्यन्तां
क्षुब्धिमाप्नुवन् ॥५॥ ततो यिरूषलेमस्थान् प्रधानान् यज्वनो विभोः । शास्त्रोपदेशकांश्चापि
समाहूयाब्रवीन्नृपः ॥६॥ हेरोदिरुवाच ॥ गुरवो ज्ञातुमिच्छामि युष्माभिः शिक्षितो बुधैः ।
यः ख्रिष्टो ऽभीष्यते ऽस्माभिः क्व समुत्पाद्य एव सः ॥७॥ शास्त्राध्यापका ऊचुः ॥ महाराजेन यत्पृष्टं
तद्वक्ष्यामो ऽतियत्नतः । स्पष्टं तज्जब्रवीन्मीको ऽहाजकाले प्रवाचकः ॥८॥ अयिबेथ्लुहमेत्यादि ४६
वाक्याज्जन्मस्थलं प्रभोः । अस्मज्ज्ञातं यहूदीयपुरं बेथ्लहमं ध्रुवं ॥९॥ तस्माल्लघारपोषं
समेतयेल्योघनायकं । भव्यं मन्यामहे काले ऽनादिनिःसरणान्वितं ॥१०॥ गुरुरुवाच ॥
एवं ज्ञापितवन्तो ऽमुं भव्यवक्तुरिमां स्फुटां । ख्रिष्टोत्पत्तिस्थलोक्तिं ते याजकाध्यापका ययुः ॥
११॥ अतितुष्टस्तु धूर्त्तः स तच्छ्रुत्वा परदेशिनः । आहूय पण्डितान् गुप्त्या वचस्तानेतद्

ब्रवीत् ॥१२॥ हेरोदिरुवाच ॥ यदर्थं हे महाभागा मद्भूमिं यूयमागताः । सर्वं मयोपकार्य्यं तद्भुजा वित्त निश्चयं ॥१३॥ युष्मदर्थं 'त इच्छामि संश्रोतुमतिविस्तरात् । कथं तज्जन्म नक्षत्रमाविर्भूतं कदा च वः ॥१४॥ गुरूरुवाच ॥ इदं राज्ञो वचः श्रुत्वा शरलाः पण्डितास्ततः । तत्पृष्टं विस्तरात्सर्वं ज्ञापयामासुरेव तं ॥१५॥ तस्मिन्समाप्त आख्याने यन्नैर्जिज्ञासितं वचः । ततथाज्ञापयज्जूतो यथायज्वोदितं नृपः ॥१६॥ हेरोदिरुवाच ॥ ॥१७ अविज्ञां मत्प्रजामेतद्रहस्यं कार्य्यमद्भुतं । ज्योतिज्ञी ईशनीता हे मा पृच्छत कदाचन ॥१७॥ मूर्खत्वाद्यदसौ वर्ग ईर्ष्यायाश्चैव याजकाः । नावोचन्नधुना तद्वो ज्ञापयिष्याम्यहं मुदा ॥१८॥ शास्त्राणि नः पुरादेशाद्रचितानि सदात्मनः । युष्मत्पृष्टं जनिस्थानं ह्याहुर्बैथ्लहमं स्फुटं ॥१९॥ पंचक्रोशे पुरं तत्तु दक्षिणस्यामतः स्थितं । गत्वातो मृगयध्वं तं महायत्नेन

प्रच्छियुं ॥२०॥ प्राप्य त्वन्यानिदं कांश्चिन्मा ज्ञापयत मां विना । ज्ञापितोऽहं च तत्रेत्वा
राजानं प्रार्थितास्म्यमुं ॥२१॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वातिसंतुष्टा अङ्गोचन्नुरमी वचः ।
जिघांसुत्वमजानन्त ऋजवो धूर्तभूपतेः ॥२२॥ मुमुक्षूनपि तान् प्राग् हि नक्षत्रं राजलक्षणं ।
यिरूषलेममात्रावध्यानयद्विभुनार्पितं ॥२३॥ यस्मात्तत्रेशशास्त्रज्ञान् परमात्मालये किल ।
प्रच्छनीयमभूत्स्थानं सर्वलोकेष्टजन्मनः ॥ २४ ॥ तन्निविष्टमैस्रयेलीयशास्त्रात्प्राप्योपदेशनं । ४८
न तत्पुण्यपुरेऽतिष्ठन् हेरोदिवचनात्परे ॥२५॥ किंतु बेथ्लहमं यत्नाच्छिशोराज्ञो दिदृक्षया ।
अगाच्छन्नेव सहिता न कैरपि यहूदिभिः ॥ २६ ॥ तदर्थं निर्गतैस्तैस्तु भद्रचित्तैर्महा
पुरात् । प्राग्दृष्टं प्राचि नक्षत्रं यत् तदेवेक्षितं पुनः ॥२७॥ अत्यनन्दंस्तु तद्दृष्ट्वा राज्ञो जातस्य
लक्षणं । तदग्येऽप्युपदेशार्थं चलद्बेथ्लहमावधि ॥२८॥ तस्मिन् ग्रामे यदा ते तु विष्टा

दावित्पुराभिधे । तदादृश्यत नक्षत्रमेकगेहोपरि स्थितं ॥२९॥ ततस्तस्मिन् प्रविश्यान्त
रीथनीतिविदो बुधाः । सच्छिशुं ददृशुर्मात्रान्वितं धन्यमरीयया ॥३०॥ दण्डवत्तं प्रणेमुस्त
ते चिरोत्कर्षपूरकं । लोकानां दण्डधातारं सर्वपुण्येष्टमुज्ज्वलं ॥३१॥ नमष्कृत्योपहारांस्ते
तस्मै तु ददुरुत्तमान् । आनीतान्दूरदेशात्स्वान्तसमुत्सृष्टये मुदा ॥३२॥ सुवर्णं किल राज्ञे
ते शान्तिकेशाय कुन्दरं । आदत्तनरभावाय त्वयच्छन् रसगन्धकं ॥३३॥ एवं तं द्रव्यदानैस्ते ४१
स्मत्सहस्थेश्वराभिधं । कुमार्य्या मातुरङ्कस्थमपि संसेव्य निर्ययुः ॥३४॥ अथ स्वौकः पुन
र्गन्तुमिच्छतस्तत्पुरेऽपि तु । शयानांस्तर्ह्युपातिष्ठत्साधूनेशमिदं वचः ॥३५॥ श्रीपरमेश्वर
उवाच ॥ आदिष्टा अपि हेरोदिं माभियाताततायिनं । पथान्येन तु देशं स्वं याता
वाप्तवराः पुनः ॥३६॥ गुरुरुवाच ॥ तथादिष्टा विभोर्वाण्योत्तरं येरूषलेमकं । मार्गं

मारुह्य देशं स्वर्मेन्द्रेण प्राचलन्पथा ॥३७॥ तथा महापुरीं तां तेऽनभिज्ञातात्मराजकां । त्यक्ता
दूरे ययुः प्राक्स्थे स्वदेशे पारसीकके ॥३८॥ सर्वांश्चाज्ञापयंस्तत्र विमुक्त्यासक्तमानसान् ।
यहूद्याधिपमुत्पन्नं सर्वलोकतमोनुदं ॥३९॥ यत्प्रचार्य्यमहामुक्त्या त्रिंशदब्दात्परे त्वितः ।
आहूया अन्यजाः सर्वे पुण्यखृष्टीयमण्डले ॥४०॥ किंतु सेवितवत्स्वेषु पुर्य्यामीसोजदाविदः ।
खृष्टमघ्येषु सर्वेषां तथैवानैत्त्रयेलिनां ॥४१॥ वाक्यानीशप्रवक्तृणां पूरणारम्भमाप्नुवन् ।
गायतां खृष्टकालीयक्रियाः शक्त्या सदात्मनः ॥४२॥ गुप्तार्थवचसोऽप्यज्ञवर्गे ते दावि
दादयः । कार्य्यां तद्राजपुत्रस्यार्च्चां प्रोचुः परगोत्रजैः ॥४३॥ तदेकं खल्विषायेण शिष्य
प्रागुदित्तेन ते । गीतं शृण्वन्यजातीनां भव्याह्वानविवर्णनं ॥४४॥ इषाय उवाच ॥ समु
त्पत्स्यते नूनमीस्यः यिफातो महादण्डयुक्तोऽवरोहोऽत्युदारः । तमाच्छादयेत्स्वोश्वरस्यार्य्य

आत्मा सुधीमन्नशक्तीशभक्तिप्रदाता ॥४५॥ सदात्मावृतं नूनमौसीशिफोत्थं पृथिव्यां स्थितं
सर्वबर्गध्वजं तं । समोध्वान्यराष्ट्रोद्भवो ऽन्वेषितारो ऽतितेजोयुतं चाप्नुयुस्तद्विरामं ॥४६॥
तथाहेश्वरो गर्भतो ऽप्यर्हमेनं सृजन्नात्मवर्गैस्त्रयेलस्य मुक्त्यै । इदं चेत्तु न स्यादपीशस्य साक्षा
त्वदैश्वर्य्यदातुर्भवेरयतेजाः ॥४७॥ लघीयो हि याकोबमात्रोद्भवां ते कुलानां पुनःस्थापने
बन्धमोक्षे । परोज्ञाविनामप्यहं त्वां तमोघ्नं करिष्यामि सन्मुक्तये सर्वभूमौ ॥४८॥ नरै
रप्यवज्ञात वर्गावगीतातिदूरान्नृपास्त्वां समेत्यार्च्चितारः । जगत्येव प्रत्यन्तभूम्यस्त्वया
प्यासदार्हेण मत्संविदः स्थापयित्रा ॥४९॥ तमोगर्त्तबद्धा निशम्य त्वदाज्ञामुदेष्यन्ति रम्य
स्थलेष्वेव नेयाः । नगेष्वप्यहं मार्गमेभ्यः करिष्ये विमुक्तेभ्य एवाखिलाशाभ्य ऊर्ध्वाः ॥५०॥
प्रगायान्तरीक्ष प्रनन्देष पृथ्वि ह्यपुत्राभवद्या महेशार्य्यभूमी । इदानीं सुतान् साखिलोर्व्याः

समेतांस्त्वद्यध्वजं प्रत्यवेक्षेत हृष्टा ॥५१॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसि
पंचशास्त्राद् इषायभव्यवाक्यानामेकादशोनपंचाशत्तमसर्गाभ्यां मत्थायरचितमङ्गलसमाचारस्य
द्वितीयसर्गाच्चोद्धृतः) सन्नायकनक्षत्रोदयो नामाष्टमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तदा यिरूषलेमे तु बुधानां पुनरागतिं । दुर्नृपोऽपेक्षमाणः स निर
न्तरमचिन्तयत् ॥१॥ मया संप्राप्तराज्येन विनाश्यमतियत्नतः । दाविदुद्भव्यराजस्य ५२
मच्छिन्नस्य प्रतीक्षणं ॥२॥ प्रत्नवाक्येभ्य उत्पन्नं तत् समस्ता यहूदकाः । विशेषाच्छास्त्रवेत्तारः
पालयन्ति सनातनं ॥३॥ स खृष्टः पर उद्भव्य इति मह्यं भयादमी । आहुः किंतु तमुद्भूत
माशंसन्तेऽन्तरे दृढं ॥४॥ अचिरादपि भावीतो दान्येलोक्ताब्दसंख्यया । निर्णीतः पुर
निर्म्माणात्खृष्टकाल इति श्रुतं ॥५॥ यद्यल्पे खृष्टमाहुर्मां किंवा मद्वंशसंभवं । पाषण्डा

स्ते समाख्याताः शेषैः शास्त्रोपदेष्टृभिः ॥६॥ सर्वैर्मे ज्ञायते जातिर्भिन्नवंशसमुत्थिता । अनु
जन्माख्यधर्म्मेणैत्तयेत्यस्यापि शास्त्रतः ॥७॥ मद्वंशादिरिदूमो ऽस्ति न याकोबो ऽब्रवीत्तु सः ।
यहूदस्य कुले भव्यं स्वसूनोर्दण्डमैश्वरं ॥८॥ ततो ऽमुमधुना जातं ज्योतिर्ज्ञैश्चापि मार्गितं ।
विघ्नं न कुर्वति मयि प्रवक्ष्यन्त्यखिला नृपं ॥९॥ खृष्टे स्वश्रद्धया ते न बलाद्रक्ष्यन्ति
केसरः । सिंहासनात्क्षिपेयुश्च मां रोम्यहितमप्यतः ॥१०॥ तस्मान्मद्देशराजं यं बालकं प्र
परदेशिनः । आहुः स खलु हन्तव्यो मद्विरोधिध्वजात्मकः ॥११॥ मज्जन्तव्यशिशुप्राप्त्यै
प्रेरिताः पण्डिताः कुतः । विलम्बन्ते ऽथवा किं तं नापुर्वेत्ल्लहमे ऽधुना ॥१२॥ गुरूरुवाच ॥
एवं सो ऽचिन्तयद्भूतो नत्वन्विष्टशिशुं स तं । अवेत्स्वनगरानीतं मन्दिरे ऽपि प्रतिष्ठितं ॥
१३॥ शिष्य उवाच ॥ एनं संस्कारमाचार्य्य चत्वारिंशे ऽहि जन्मतः । कथं यिरूषलेमे

स प्राप्नोत्यशौचमिष्यते ॥१४॥ गुरुरुवाच ॥ पण्डितानां गतेः पश्चाद्दिनेषु शिशुसेविनां ।
कतिष्वशौचशेषो ऽभूद्धन्यमातुर्यथाविधि ॥१५॥ ततः पत्यन्विता बालं चत्वारिंशद्दिनात्परं ।
निन्ये वेष्महमादीशवेद्यये सा महापुरे ॥१६॥ तथा हि ज्येष्ठपुत्राणां मातृस्तत्समये ध्रुवं ।
निवृत्ताशौचका मोसिरैशशास्त्रद आदिशत् ॥१७॥ श्रीपरमेश्वर उवाच ॥ पुंसो जरायु
परिमोचिन ऐस्रयेल्यान् शुद्धीकरोमि नरजान् पशुजांश्च सम्यक् । यस्मात्किलोद्धरमुमलया ५१
हहं तान् युष्मत्कृते प्रथमजान् विनिहत्य मैश्रान् ॥१८॥ गुरुरुवाच ॥ इदमीशवचो
मत्वा मोस्युक्तं बलिदित्सुका । पत्या सह मरीया तं शीयोने ऽभ्यानयन्नगे ॥१९॥ द्वितीयं
मन्दिरं यत्र जरुबाबिलनिर्म्मितं । रचितं तु परे नूत्नमिव हेरोदिना श्रमात् ॥२०॥ तस्मिं
स्तीर्त्वोरु वाह्यं तौ परदेश्याजिराभिधं । अङ्गनं किल विष्टा च ततो भास्वति गोपुरे ॥

२१॥ नीर्त्वा दाननिधिस्थानं चापि नार्य्यजिराभिधं । द्वारे ऽप्यारुह्य नारीभिरवेश्ये बन्धु
भिस्तुभिः ॥२२॥ ऐत्रयेल्ये ऽजिरे ऽस्थातां यस्यान्तरपि संस्थितः । यज्वेतरैरनाश्रेयः पुण्य
एवालयो विभोः ॥२३॥ तदाजिरे ऽविशत्तस्मिन्नीत एव सदात्मना । वृद्धो येरूषलेमीयः
सिम्योनो नाम धार्म्मिकः ॥२४॥ चिरादपेक्षमाणायास्मै सान्त्वं ह्यैत्रयेलकं । न मर्त्तव्यं
त्वयादृष्टखृष्टेनेतीश्वरोदितं ॥२५॥ पूर्वं प्रतिश्रुतस्यैतस्येदानीं वीक्ष्य पूरणं । स्वाङ्के ५५
कृत्वा स सद्बालं विभुं तुष्टाव तुष्टहृत् ॥२६॥ सिम्योन उवाच ॥ त्वदर्त्थिने ऽद्येश्वर
सन्धिसंयुतं त्वदुक्तितो निःसरणं ददासि मे । स्वलोचनाभ्यां ह्यधुनेक्ष एव ते विमुक्तिबीजं
यद्दात्र संस्थितं ॥२७॥ यदन्यलोकेषु तमोनुदुज्ज्वलं त्वदिस्त्रयेलस्य तु कीर्त्तनं वरं । समी
पवाखिलभूमिवासिनां समर्पयामासिथ सांप्रतं भुवि ॥२८॥ गुरूवाच ॥ इति सीमेय

बालस्य पितरौ चैव विस्मितौ । आशाष्य तत आश्चर्य्यं मरीयामब्रवीद्वचः ॥२९॥ सिम्योन्
उवाच ॥ बहूनामिस्रयेलेषु पातायोत्थापनाय च । बहूनां चापि गुप्तानामाविष्कृत्यै हि
चेतसां ॥३०॥ निन्दनान्वितलक्ष्मैव स्थितोऽयं बालकस्तव । यस्मात्त्वद्धृदयं चापि दुःखं
व्यत्स्यति शूलवत् ॥३१॥ गुरूवाच ॥ इति भव्यवचः सत्यं वृद्धेनोक्तं यदाद्भुतं । तदा सदात्म
संव्याप्ता काचिद्वृद्धाप्युपस्थिता ॥३२॥ हन्ना यासेरवंशीया सप्ताब्दान् सधवा पुरा । स्थित्वा ५६
चतुरशीत्यब्दानजीवद्विधवा सती ॥३३॥ प्रार्थनाभिः सदा युक्तोपवासैश्चैव मन्दिरे ।
अहोरात्रेऽपि भक्ता सा परमात्मानमार्च्चयत् ॥३४॥ सापि तुष्टाव तद्दृष्ट्वाज्ञापयच्चार्च्चिनः
परान् । ये ये यिरूषलेमस्थाः प्रत्यैच्छन्मुक्तिमीश्वरात् ॥३५॥ येष्वस्तु पितरौ सर्वं शास्त्रोक्तं
सुसमाप्य तौ । मन्दिरादजिरै रम्यैः संवृतान्निर्गतौ पुनः ॥३६॥ तथारब्धं तु विश्वत्र यद्यद्वं

बुद्ध आगते । द्वितीयमन्दिरोज्ज्वालं प्रोदितं भव्यवक्तृभिः ॥३७॥ तद्विनिर्म्मितिकाले
ऽपि प्राङ्नृपानुग्रहे गते । भर्त्सयत्स्वरिषूग्रेषु व्यूहे प्राप्ते ऽप्यतो भयं ॥३८॥ कनीयः शुभ
मप्येतत् प्रदग्धात्पूर्वमन्दिरात् । इति शोचत्सु वृद्धेषु प्रवाचेतद्वचो ऽब्रवीत् ॥३९॥ हग्गाय
उवाच ॥ युष्मासु वृद्ध इह को ऽस्त्यवशिष्ट एतत् पूर्वौजसावृतमवेक्षितवान् सदोकः । तत्सां
प्रतं तु कथमीक्ष्यत आ न किं वः साक्षाद्विनष्टमिव खल्विति पृच्छतीशः ॥४०॥ त्वं हे पते 57
तु जरूबाबिल हे महिष्ठयज्वंश्च योशदकपुत्र नु येष्वभिख्य । स्तं कर्म्मणि स्थिरमती उभकौ
तथापि देशस्थसर्वसहितौ नवमन्दिराये ॥४१॥ युष्माभिरेव सह संस्थित ईश्वरो ऽहं
मिश्रप्रयानकृतसंविदनुक्रमेण । आत्मा मदीय इह सन्ततमेव वो ऽन्तस्तिष्ठत्यतः कुचिदहो
न बिभीत यूयं ॥४२॥ काले गते ऽल्प इत एव दिवं भुवं च साब्धिस्थलां विभुरहं परि

धूनयिष्ये । सर्वान्वयानपि तथा विचलीकरिष्ये ऽथागाम्यशेषकुलवांछित ओजसात्र ॥
४३ ॥ एवं प्रदोप्तिभिरिदं द्युबलेश ओको व्याप्स्यामि तद्रजतहेमचयाधिपो ऽहं । पूर्वात्
सलोमरचिताद्दृहमुत्तरं च कर्तास्मि दोप्ततरमत्र हि सन्धिदायी ॥४४॥ गुरुरुवाच ॥ इति
पंचशताब्दात्प्रागगीतं यज्ञन्यवाचिना । आगते सन्धिनाथे तद् बाले ऽप्यारब्धपूर्त्यभूत् ॥४५॥
यं सिम्योनो जगौ तत्रैत्त्रयेलवरकीर्तनं । नत्वेतन्मात्रदीपं किंत्वखिलोर्वीतमोनुदं ॥४६॥ ५८
शिष्य उवाच ॥ हग्गायेन तथा गीतं यत् सर्वान्वयवांछितं ॥ सङ्गृज्ञेन तथा चापि तदुपस्थिति
वादिना ॥४७॥ कथं संपूरणीयं तदस्मिन् शीयोनमन्दिरे । इस्त्रयेलीयमात्रार्थं निर्म्मिते
तत्कुलोद्भवैः ॥४८॥ तस्मिन् किं भिन्नवंशीयाः केचिदप्यार्च्चयन् विभुं । प्रार्थयन् वा समु
त्पद्यां विमुक्तिं दाविदः कुले ॥४९॥ गुरुरुवाच ॥ प्रथमं शिष्य तत् स्मार्य्यमब्रहायोदित

कथः । त्वद्वंशीयाङ्गनाः सर्वे शुभं प्राप्स्यन्ति खल्विति ॥५०॥ ततो ऽन्यजेरपोष्टो यैः
संभागी ऽस्या हि संविदः । धर्म्ममाचरतो मौस्यं नावामन्यत तान् विभुः ॥५१॥ रखाबा
यादृशी ख्याता यिरीखूवासिनीश्वरं । सुविश्वस्यैस्त्रयेलानां स्वपुरप्रतियुध्यतां ॥५२॥
तस्मिन् सम्प्रस्यते येष्वा नूनजेनेशवाक्यतः । ससर्व्वबन्धुका मुक्तिं भागं चापैस्त्रयेलिषु ॥
५३॥ रूथा वा यादृशी भद्रा पुरा ख्याता मवाबिनी । देशं सदैवतं त्यक्ता पुरे बेथ्लहमे ५९
स्थिता ॥५४॥ बोजेन धनिना तत्र यहूदीयकुलोद्भवा । व्यूढा तो ऽभून्महाराजदाविदः प्र
पितामही ॥५५॥ अन्यजाः पुरुषाश्चैव बाबिल्याद्बन्धनात्परे । परिच्छेदादिधर्म्माणि लेभिरे
ऽनेकशो मुदा ॥५६॥ प्रथमं जलसंस्कारेणानुजन्मावलम्ब्य ते । तत्परे धर्म्मयात्रेणाम्रहवा
इव संमताः ॥५७॥ शिष्य उवाच ॥ संन्यस्तास्वकुलानेतान् पुनर्जन्मावलम्बिनः । इतपुत्रान्

विनान्ये किं नैच्छन् सन्धिमिमं जनाः ॥५८॥ गुरुरुवाच ॥ विना पूर्वोदितान् शिष्य तान्
धर्म्मावलम्बिनः । अभवन्नीशविश्वासा अन्येऽपि परदेशिनः ॥५९॥ परिच्छेदादिहीनास्ते
न चाब्रह्मगणाश्रिताः । ईशभक्तास्तथाप्यासन् द्वारगाख्या यहूदिषु ॥६०॥ यतो बहिः
स्थिते द्वारे मन्दिरस्यागता अमी । परदेश्याजिरे प्रोक्ते परमात्मानमार्चयन् ॥६१॥ प्रेर
यन् स्वांस्तु यज्वभ्यो बलीन् भास्वति गोपुरे । न तु शक्तास्तदन्तस्ते सेवितुं मोसिशास्त्रतः ॥ ६०
६२॥ तद्वत्पुरापि कीनीया रिकाबीयाश्च कीर्त्तिताः । उत्पन्नाः श्वशुरान्मोसेरारव्याद् यित्र
संज्ञकात् ॥६३॥ ऐस्त्रयेल्यहिताः सत्याद्वितीयेश्वरसेविनः । न त्ववर्जन् स्वरीतीस्ते न च
दधन् मोसिकाः ॥६४॥ किंतु तद्दिष्टधर्म्मेभ्यो महाज्ञाः केवलं दश । सम्यक् पालयितुं द्वार
श्रिता भक्ता नियोजिताः ॥६५॥ शिष्य उवाच ॥ महत्यस्ता दशाज्ञाः का याः सम्यङ् मन्

मन्यजाः । भक्ता आब्रह्मसंस्काररहीना अपि नियोजिताः ॥६६॥ गुरुरुवाच ॥ सीनाद्र पर्वते ऽगम्ये विद्युद्धूमाशनीवृते । मासये ता यथेशोक्तास्तथाज्ञाः शृणु सांप्रतं ॥६७॥ श्रीपरमेश्वर उवाच ॥ विभुस्त्वदीशो ऽस्म्यहमेव मिश्रात्त्वां नीतवान् बन्धनवेश्मतो ऽत्र । अतो मदाज्ञा प्रथमेयमीशं कंचिन्न विद्याः खलु मां विनेति ॥६८॥ मूर्तिं तु कस्यापि दिवि क्षितौ वा पृथिव्यधःस्थाम्भसि वा सतस्त्वं । स्वार्थे न कुर्याः प्रतिमात्मकां तत्प्रणामकृत्ये नच सेव ६१
नाय ॥६९॥ विभुस्त्वदीशो ऽस्म्यपरासहिष्णुः प्रचण्डचित्तेश्वर एव यस्मात् । मां द्रुह्यतां चाप्यघदण्डदायी तत्पौत्रपौत्रावधिवंशजेभ्यः ॥७०॥ मां स्निह्यतां त्वेव नृणां मदाज्ञामनुपालिनां चापि सतां कृते ऽहं । दयालुतां भूरिसहस्रवृन्दे प्रदर्शयंस्तत्प्रियकृत् सदेति ॥७१॥ विभोस्त्वदीशस्य मृषैव वक्त्रे सन्नाम भीमं न नयेः कदाचित् । यतो विभोर्नाम मृषा नयेद्यस्तं

पापहीनं नहि वेत्स्यतीति ॥७२॥ सप्ताहशेषं किल विश्रमाख्यं स्मरैव पुण्यीकरणीय वारं ।
सर्वं हि षट्पूर्वदिनेषु कर्म्म श्रमात् समाचर्य्य निजं प्रवृत्त्या ॥७३॥ विश्राममीशस्य विभो
स्तदार्य्यं रक्षेरकर्म्मा तव चात्मजो ऽपि । पुत्री च दासी भृतकः पशुश्च द्वाराश्रितस्ते ऽप्यतिथि
र्विदेशी ॥७४॥ विभुर्दिवं हि क्षितिमर्णवं तत्स्थितं च सर्वं षडहे ससर्ज । अतः स्वविश्राम
दिने न्यधात्स वराशिषं पुण्यमयीं किलेति ॥७५॥ त्वमेव मातापितरौ स्वकीयौ समाद्रियेथाः ६२
सततं नतात्मा । अतस्त्वदीयेश्वरदत्तभूमौ भवेद्वयो ऽतीवचिरं तवेति ॥७६॥ नरं न हन्याः
खलु कंचनेति न वा प्रकुर्य्या व्यभिचारमित्थं । त्वं नापि चोरेरिति नापि मिथ्यासाक्ष्यं
नयेः स्वप्रतिवासिनीति ॥७७॥ निकेतनं स्वप्रतिवासिनो न त्वं नापि दारान् खलु तस्य
गृध्येः । न तस्य दासीं भृतकं च गावं खरं च किंचिद्वसु तस्य चेति ॥७८॥ गुरूवाच ॥ इति

प्रोक्ता दयाज्ञास्ते भक्ता द्वाराश्रिता दृढं । त्यक्ततद्विपरीतात्मसर्वाचारा अपालयन् ॥७९॥
एषु त्वल्पेषु मा विज्ञोत्त्रयेलाचारवेदिषु । संपूर्णाः परदेशीयविषयोक्तोः प्रवाचिनां ॥८०॥
परं ह्यागामिनं कालमिषायाद्याखिला अमी । चिरादूवुर्यदा न स्यात् किलैतद्द्वारबन्धनं ॥८१॥
स तस्मिन्सर्वलोकेष्टे प्रोढ आविष्कृतो भवेत् । नाव्यक्तस्त्वधुना सम्यग्बालके ऽपि यथोदितं ॥
८२॥ ततश्चापि तमेवास्मत्सहस्थेश्वरसंज्ञकं । इस्त्रयेलजमात्रा न प्रणेमुस्तुष्टमानसाः ॥८३॥ ६३
अन्यजास्त्वपि तं बालं यहूदक्षितिसंभवं । आगताः सेवितुं हर्षाद्बुधा मत्प्रोदितं यथा ॥
८४॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्रस्य निःसृतिलैव्यसंख्या
स्कन्धेभ्यो येषूनूनजचरित्राद् रूथाचरित्राद् दाविज्ञोतेभ्यो हग्गायभव्यवाक्यानां द्वितीय
सर्गाम्मस्यायलूकयोर्द्वितीयसर्गाच्चोद्धृता) ऽस्मत्सहेश्वरप्रतिष्ठा नाम नवमो ऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ ज्ञायते ते गुरो वाक्यैर्यहूद्योत्तरमन्दिरे । दर्शितव्यो महान् भूमौ
प्रकाशो मुक्तिदायकः ॥१॥ नैतन्मतावलम्ब्यल्पनृमात्रार्थं पुरैव सः । किंतु सर्वान्वयोत्पद्य
सद्यो धरणिमण्डले ॥२॥ नृणां त्वेतत्सुकालात्प्रागैत्त्रयेल्याविदां दशा । कासीत् तद्विषये
शङ्का गुरो मे हृदि संस्थिता ॥३॥ गुरुरुवाच ॥ अतो विश्वनरेभ्यो यत् पुरैतन्मुक्तिगोचरं ।
आदिष्टं शृणु तच्छिष्य मद्वाचं पुण्यशास्त्रतः ॥४॥ नराभ्यामादिसृष्टाभ्यां महानागकुमन्त्रणात् । ६४
पापान्धौ पतिताभ्यां वाग्दययैषा विभूदिता ॥५॥ सपत्या अधुना नार्य्या दण्डिताया मया
सुतः । हन्यान्नागशिरः पूर्वं तेनाप्याहतपार्ष्णिकः ॥६॥ नरैस्ताभ्यां समुद्भूतैरग्यैरेषा
तु वाक् श्रुता । पुण्यैरल्पैरपीष्टा च जगत्यङ्घःपरिप्लुते ॥७॥ महामायोर्म्मिभिर्यापि देव
बाहुल्यहेतुभिः । घूर्णितेषु मनुष्येषु न सम्यग्विस्मृताभवत् ॥८॥ तस्याः संपूरकं विद्धि

बाचः शब्दं किलेश्वरं । अवतीर्णं तथा चैव नारीमात्रसुतीकृतं ॥९॥ 'स ह्याहतशरीरोऽपि
महामायाधिकारिणा । नागेनान्ते जगद्व्यापिशक्तिं तस्य हनिष्यति ॥१०॥ शिष्य उवाच ॥
वाक्यं त्वेतद् गुरो भूमौ सत्येशप्रत्ययान्वितं । कथं परंपराप्राप्तमाद्यसृष्टनरावधि ॥११॥
गुरुरुवाच ॥ आदमः प्रथमो नृणां हवा चाप्यस्य पंजरात् । सृष्टा पापात्परेऽव्यक्तं सान्त्वं
तत्प्रापतुर्विभोः ॥१२॥ तयोः पुत्रप्रभृतिषु धार्म्मिका हाबिलादयः । तद्रक्षन्नवज्ञातमपि ६५
कैनादिभिः शठैः ॥१३॥ वर्धमाने त्वधर्म्मेऽतोऽसुरवद्दुष्क्रियैर्भुवि । व्यापन्नायां तदृतं धर्म्मो
नृन् हनोक उपादिशत् ॥१४॥ शेषे तूर्वीस्थितापौघेऽतिक्रान्ते सहनं विभोः । आगतं
सलिलं घोरं मग्नभूशैलवेश्मकं ॥१५॥ केवलः प्रलयान्नोहः ससप्तपरिबारकः । विभोर्निर्मि
तयाज्ञातो नावा धर्म्म्यः प्ररक्षितः ॥१६॥ यो मनुर्ब्राह्मणैः प्रोक्तो नूत्नसृष्टोर्व्यधीश्वरः ।

भुवने ऽद्यः पुनर्जाते त्रिकुलानां पिता नृणां ॥१७॥ यापिताज्ज्येष्ठपुत्राद्धि तुरुष्का यवनाः
शकाः । अन्ये ऽपि च कनिष्ठात्तु खामान्मैश्रकनानकाः ॥१८॥ मध्यमात्तु प्रियात्पुत्रात्सेमनाम्नः
समुत्थिताः । कल्दायारबसूराद्या मिश्रात्प्राग्दिश्यवस्थिताः ॥१९॥ एतद्गोत्रोद्भवो ऽप्यासी
न्नागमूर्द्धविमर्द्दिनः । आदिवंशो ऽब्रहो भावी श्रेष्ठो विश्वासिनां पिता ॥२०॥ द्युसेनार्च्चानि
मग्नेषु त्ववशिष्टेषु तत्कुले । सत्येशं मेनिरे के ऽपि दत्तमोक्षप्रतिश्रवं ॥२१॥ अब्रहभ्रातृजो ६६
यद्वल्लोटो भ्रष्टपुरे स्थितः । घमूरसुदुमादीनां रक्षितः पापदण्डतः ॥२२॥ यद्वद्राजा कनाने
ऽपि परमेश्वरयाजकः । एकाकी धर्म्मराजार्थमल्कीशदकनामकः ॥२३॥ यिरूषलेमदेशे
यो ऽब्रहायाप्यरिसंजिते । ददावाशिषमुत्कृष्टां यथा श्रेयान् कनीयसे ॥२४॥ यद्वदीशार्च्च
को ऽप्युक्तो यित्रुर्मद्यानयाजकः । दत्तवान्स्वां सुतां मिश्रनिःपलायितमोसये ॥२५॥ यद्देशे

स विभोः प्रापाज्ञां ज्वलत्स्तम्भमध्यतः । पुनर्यातुं स्ववर्गं चोद्धर्तुं मिश्रकबन्धनात् ॥२६॥
तादृशश्चापि तद्देशे ऽरव्ये ऽयोबो धनी शुभः । धार्म्मिको ऽकैंन्दुताराच्चीं नाचरत्स्वगणा इव ॥
२७॥ यो महानागशक्यैर्वीग्याभिरापद्भिरावृतः । हतश्रीपरिवारो ऽपि देहदुःखैश्च पीडितः ॥
२८॥ अतिक्लिष्टो ऽपि नेशं स व्यस्मरत् किंतु मुक्तिदं । द्रक्ष्ये मृत्योः परे भूस्थेशं स्वाक्षे
णेत्युवाच ह ॥२९॥ विना तत्सन्निभानल्पांस्त्विष्मयेलोद्भवे ऽन्वये । गते कुपथमेसावो ६७
द्भवे चैदूम्यके तथा ॥३०॥ लोटादुद्भूतयोश्चापि मवाबाम्मोनसंज्ञयोः । कुलयोर्न्यांप्तयोरेव
क्रूरदैवतसेवया ॥३१॥ तदाब्रहविभिन्ने ऽपि शेषे सेममहान्वये । ज्ञायते सत्प्रबन्धेभ्यः
स्थितिः सत्येश्वरार्च्चिनां ॥३२॥ स्थित ईशप्रवक्तापि सूरदेशे प्रकीर्त्तितः । बल्यामो विभु
वाक्श्रोता वञ्चितस्त्वृक्थलिप्सया ॥३३॥ स्वदेशात् स समाहूतो दुर्नृपेण मवाबिनां । ऐस्र

येल्यान् भयात्सर्व्वान् शपितुं प्रान्तरे स्थितान् ॥३४॥ शपितुं यतितोऽप्येतान् विधर्म्मभृति
लिप्सुकः । नाशक्नोद्विभुवाग्रुद्धः साक्षात्त्वाशासत द्विषां ॥३५॥ नक्षत्रं चैव तद्वर्गात्सर्व्वजिद्दण्ड
लक्षणं । उदेयं दर्शनीयं चेत्यूचे व्याप्तः सदात्मना ॥३६॥ यदुदेयं परे तस्माद्बहुवर्ष
शतान्तरे । दाविदस्तनयः खृष्टो यदा प्रादुर्भवेद्भुवि ॥३७॥ तत्ख्यातोक्तिप्रवक्तारं
बल्यामं मन्दमप्यमुं । विनान्येऽप्यभवन्नीशवाक्यज्ञा इत्यसंशयं ॥३८॥ शिष्य उवाच ॥ ६८
ये त्वयोक्ता गुरो सर्व्वे ते सेमस्य कुलोत्थिताः । मनुप्रियसुतस्येशविशिष्टालयवासिनः ॥३९॥
मनुजानां द्वयोस्त्वेवमवशिष्टांशयोर्दशा । कासीद्यापतखामाख्योद्भवयोः क्षितिपूरिणोः ॥
४०॥ गुरुरुवाच ॥ हवोत्पन्नाखिलेभ्यस्तं नागहन्तृप्रतिश्रवं । एतैर्मा केवलं विद्धि मोस्युक्तं
रवलम्बितं ॥४१॥ सत्प्रकाशो हि योऽशेषनृभ्यो दत्तः परात्मना । स न निर्व्वापितः कैश्चित्स

र्वत्रापि तु रक्षितः ॥४२॥ अयोब इव शास्त्रस्यैत्रयेल्यस्याविदो ऽपि ये । न व्यमन्यन्त
तज्ज्ञानं स्वहृदभ्यन्तरे स्थितं ॥४३॥ न सर्व्वभूतकर्त्तारं विश्वव्यापिनमीश्वरं । नृनिर्म्मितासु
ते ऽर्च्चासु सममन्यन्त संस्थितं ॥४४॥ न वा कार्य्ये प्रपंचे ते ऽनन्तं कारणमादधुः । नापि
कर्तॄन् बहूनार्च्चन् मायालहरिकल्पितान् ॥४५॥ भूरयो ऽपि यदा धीरा ऐगुप्तयवनादिषु ।
ऐशावतारबाहुल्यं मूर्त्यर्च्चां चाप्युपादिशन् ॥४६॥ ब्राह्मणा भारतोर्व्व्यां च विश्वसृष्टिस्थिति ६९
क्षयान् । अवदंस्त्रिगुणोत्पन्नानीशसत्वावखण्डिनः ॥४७॥ ईशोत्पन्ननृजातेश्चैकस्या एव
विभिन्नतां । चतुर्धा सृष्टितो ऽप्यूचुः स्वीयजात्यभिमानिनः ॥४८॥ यदा चैतन्मतामित्राः सौ
गता मगधोत्थिताः । स्वस्वसंकल्पनात्प्राप्यमूचुर्विश्वपराक्रमं ॥४९॥ अर्हतान् गौतमादींश्च
नॄन् निर्व्वाणं तथागतान् । केवलानूचुरर्च्चांस्ते परमेशावमानिनः ॥५०॥ यदा चैतद्विरोद्धारो

ब्रह्मविष्णुशिवार्च्चिनः । असुरादिवधार्थाष्टावतारख्यायिनः पुरा ॥५१॥ बुद्धावतार मप्यूचुर्विष्णोर्नवममेव तं । नास्तिकत्वोपदेशाय नृधर्म्मोल्लंघनाय च ॥५२॥ एवमार्य्यस्य पातुस्ते ऽघनाशागन्तुरेव च । मिथ्यावक्तृत्वमप्यूचुर्यदा भ्रान्तात्मका विभोः ॥५३॥ तदापि ख्यातदेशे ऽस्मिन् केचिदल्पे ऽपि धार्म्मिकाः । इयन्मायाब्धमग्नाः स्युरिति तर्को ऽस्ति शिष्य मे ॥५४॥ ईशशब्दस्य ये पातुः सततं सत्यवादिनः । ग्यैशरूपद्वितीयस्य नृवंच यितृनाशिनः ॥५५॥ अवतारं जगत्येकं प्रत्यैक्षन्नोपदिष्टये । नराणां मुक्तिमार्गस्य दयया परमात्मनः ॥५६॥ मेनिरे च परे भव्यं तदनुग्रहहेलिनां । नृणां पापकृतां दण्डं विश्वपातृसमाहितं ॥५७॥ निहिताशाश्च तत्रैव न वा ब्राह्मणदर्शनैः । भ्रामिता विपरीतार्थैर्मीमांसान्यायसांख्यकैः ॥५८॥ न वा शक्त्यर्च्चिनां तत्रापूततन्त्रैर्मलीकृताः । न चार्वा

शिष्य उवाच ॥ एतत्त्वद्वाक्यमस्मद्भूनिवासि
कादिशास्त्रैर्वा नास्तिक्यावटपातिताः ॥५९॥ तद्वद्विश्वासयुक्तानां नृणां
विषयं गुरो । सत्यं स्थापयतु ज्ञानदययोर्योनिरीश्वरः ॥६०॥ यद्वद
भावस्य तु त्वया । किं वितर्कप्रमाणं मे दत्तं मिथ्यामतान्तरे ॥६१॥ गुरुरुवाच ॥ यद्वद
भ्यन्तरे शिष्य सत्प्रभास्ति स एव तां । वहिःस्यामप्युपैत्युर्व्यामवतीर्णां महाप्रभां ॥६२॥
वरं तद्वत्प्रभायुक्ता देशेष्वन्येषु संस्थिताः । ज्ञाता भ्रमतमोव्याप्तेष्वपि भारतभूमिवत् ॥६३॥ ७१
पारसीके तदभ्यर्णे मजाख्या विप्रसन्निभाः । यदा त्वं ह्यादिशन् धर्म्मं जरातष्टुः किला
नुगाः ॥६४॥ मूर्त्तिहीनाग्निमित्रादिसेवां प्रत्ययमेव च । धर्म्माधर्म्मेशयोस्तुल्यज्ञानशक्त्योर
पूर्वयोः ॥६५॥ तदापीयतमोमध्ये बुधा आसन्मजेष्वपि । धर्म्मवीजैकलानादीश्वरविश्वास
रक्षिणः ॥६६॥ विभुनाप्युपदिष्टा ये भीष्टं विश्वासिभिश्चिरात् । बल्यामप्रोक्तनक्षत्रोद

मेक्षन्त दूरतः ॥६७॥ यं सर्व्वनरमुक्त्यर्थं समस्थापयदन्तरे । शकयोर्विक्रमादित्यशालिवाहन
योर्विभुः ॥६८॥ पण्डितानां मृतिस्तेषां राजोत्पत्तिस्थलं प्रति । यथा मत्कथिता शिष्य तत्स
द्विश्वासलक्षणा ॥६९॥ शिष्य उवाच ॥ सर्व्वदिग्भ्यः समेतानां दाविदुत्थध्वजं प्रति ।
आद्यास्ते पण्डिता आयन् पारसीकादिति श्रुतं ॥७०॥ अभ्युक्तं पूर्व्वसृष्टौ यत् किं नान्येऽमून्
विना तु तत् । नागघातवचः पूर्य्यं तदानुममिरे कुचित् ॥७१॥ गुरुरुवाच ॥ पारसीकार ७२
बाद्येषु नूत्नराज्यप्रतीक्षणं । प्राचीसंस्थेषु यन्नूनं स्मृतं नानाप्रबन्धकैः ॥७२॥ एतत्पण्डित
दृष्टान्तनिर्णीतं किल शिष्य यत् । तत्तुल्यं विद्धि दूरायां प्रत्यग्दिश्यपि संस्थितं ॥७३॥ यतो
ऽस्मिन्नेव समये नूत्नसत्ययुगाधिपं । उद्भव्यं मेनिरे विज्ञा अज्ञाते तत्स्थलेऽपि तैः ॥७४॥ ईत
ल्योर्व्यां हि कूमाख्यपुरे गह्वरवासिनी । तं पुरोक्तवती भव्यमौगुस्तसमयेऽधिपं ॥७५॥ अथ

तद्राज्यसद्धर्म्मं सर्व्वदिग्व्यापिसन्धिकं । इषायनिभवाक्यैः सा शिबुल्लोवाच मन्त्रदा ॥७६॥ इदं
रोम्यादिभिः ख्यातमीतल्यक्षितिवासिभिः। आर्य्यभव्यवचो ज्ञातैस्त्रयेल्यैश्वरशात्रकैः ॥७७॥
तत्पूर्तिनिकटे काले लिखितं विस्तरात्तथा । वीर्गिल्येनैव कविना मित्रेणौगुस्तकेशरः ॥७८॥
गीतं कूमाशिबुल्लाया न तु वक्ष्यामि विस्तरात् । न ह्येतत्तुल्यमखिलं प्रोक्तमप्यैशवादिनां ॥७९॥
अलं तेन त्विषायस्य वचसा पण्डितागतौ । पूर्त्तिचिह्नमवाप्तेन पश्चात्पूर्व्येण सर्व्वशः ॥८०॥ इति ७३
श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्रस्य योनिनिःसृतिसंख्यास्कन्धेभ्यो ऽयोब
ग्रन्थाद् भारतपारसीकयावनरौम्यनानाग्रन्थेभ्यश्चोद्धृतो) नरमुक्तिप्रतिश्रवो नाम दशमो ऽध्यायः॥
शिष्य उवाच ॥ यावच्छक्ति त्वयाचार्य्यापनीते संशये मम । विश्वास्यचिंतबालस्याधुना
शेषकथां वद ॥१॥ गुरुरुवाच ॥ सर्व्वं तद्विषये शास्त्रादिष्टं कृत्वा महापुरे । सपत्नीको

ऽथ योसेफो गलीलां गन्तुमैहत ॥२॥ किंतु प्रस्थानतः पूर्वं स्वपुरं प्रति धार्म्मिकः । सुप्त
ईश्वरदूतेनाभाषीदं सोऽद्भुतं वचः ॥३॥ दूत उवाच ॥ क्षिप्रमुत्तिष्ठ योसेफ हेरोदिर्दुर्नृपो
यतः । निहन्तुं शिशुमार्य्यं ते मृगयत्यतियत्नतः ॥४॥ तस्मात्समातृकं नीत्वा तं द्रुवैगुप्त
नीवृति । तत्र स्थेयं त्वया यावन्नादेक्ष्ये पुनरागतिं ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यादिष्टः स उत्थाय
मरीयां शिशुमेव च । नीत्वा निशि महायत्नात्प्राचलन्मैश्रके पथि ॥६॥ हेरोदिर्हि जिघांसु ७४
स्तान् प्रतीक्ष्य चिरतो बुधान् । यथा मत्कथितं व्यग्रो बभूव क्रमशः परे ॥७॥ तेषु बेथ्लहमात्तत्रा
नागतेष्वशृणोदपि । मन्दिरान्तरबालात्तोविषयं किंचिदस्फुटं ॥८॥ यतः सिम्योनहन्ना
ख्यात्तत्कुकं क्रूरतान्वितं । सुज्ञायार्य्यशिशोः सेवां यत्नतोऽगोपयन्नृपात् ॥९॥ अतोऽनेक
दिनेष्वेव तद्वार्त्ता कर्म्मतः परे । हेरोदिश्रुतिमागच्छत्तदा चाप्यस्फुटा स्थिता ॥१०॥ कैश्चिन्नु

ज्ञापितः ख्रीष्टजन्म तान् पण्डितान् विना । अतः सोऽप्रतियातेषु तेषु व्यग्रोऽत्यचिन्तयत् ॥
॥११॥ तैः परिव्राजकैर्धूर्तैर्वञ्चितो हन्त किं न्वहं । करिष्ये ते शिशुस्थानं नोपदिश्य हि
निर्गताः ॥१२॥ तदायुर्मात्रमादिश्य जन्मनक्षत्रनिश्चितं । मह्यं प्रागधुना हन्त मत्क्रोधात्ते
पलायिताः ॥१३॥ तान् ग्रहीतुं न शक्नोमि मया यस्तु विशेषतः । हन्तव्यो मम भूमध्ये
सोऽज्ञातोऽपि मरिष्यति ॥१४॥ इति संकल्प्य घोरां स आज्ञां प्रोवाच निर्दयः । द्विवर्षोन ७५
शिशून् सर्वान् हन्तुं बेथ्लहमान्तिके ॥१५॥ राखिलायाः शवस्थाने तस्मिन्सर्वक्षितावपि ।
दावित्पुरान्तिकायां तत्कर्म्म भीममथाभवत् ॥१६॥ प्रार्थिनीनां प्रसूतीनां घातुकांस्ते
ऽदयान् मृषा । अङ्केभ्योऽप्यनघाः पेतू रक्तार्द्रैरसिभिर्हताः ॥१७॥ तथा बहुषु बालेषु यहू
दीयेषु केषुचित् । बिन्यमीनाङ्गवेष्वेव स्वराजार्थं हतेष्वतः ॥१८॥ संपूर्णं बिन्यमीनोक्तौ

वासिनो यज्वनो वचः । तत्क्षितिस्थान् वधस्वेव मबुकाद्रिशरादिषु ॥१९॥ यिरिमीय
उवाच॥ गिरिचित्रभुवि श्रुतो रवः कटुरोदैः परिदेवनैर्युतः । रुदतीव सुतेषु राखिला हत
सान्त्वा तदभावहेतुतः ॥२०॥ इदमाह तु ते महेश्वरो न विलापस्त्वयि नाश्रु वा वसेत् । तव
कर्म्म फलं किलाप्नुयात् प्रतिनीतेषु सुतेष्वरिक्षितेः ॥२१॥ यत एव तवाग्रजप्रियात्मकयोसेफ
कुलोद्भवाः प्रजाः । अरिणापि पुरा वहिष्कृताः पुनरेष्यन्ति शुभां स्वनीवृतं ॥२२॥ तव पौत्र ७६
इह श्रुतो मया विभवे ऽफ्रैम इदं ब्रुवन् वचः । प्रथमं तव दण्डमाप्नवं गलयुग्मासहगौरिवो
त्क्रमः ॥२३॥ अधुना तु सुशिक्षितस्त्रपां बहुधाप्नोमि पुराकृताघतः । प्रतिवर्त्तनतस्त्वा
प्यहं प्रतिक्रान्तो भवितास्मि मत्पते ॥२४॥ अत आह विभुर्निजं सुतं प्रियमफ्रैममतिस्मरा
म्यहं । ...तप्रमतीवदण्डतस्त्विह नेतास्मि पुनर्दयान्वितः ॥२५॥ समये कियतीस्त्रयेलि रे

कुसुमैर्हीनसदालया भ्रमेः । भुवि पुंपरिवेष्टिनो स्त्रियं नवसर्गेण किलासृजाद्विभुः ॥२६॥
नगरेषु यहूदिषु व्रतः परिमुक्ता अतिकष्टबन्धनात् । सुकृतालय पुण्यपर्व्वतेति वदिष्यन्ति
कृताशिषो मुदा ॥२७॥ दशवंशसुतैरहं सहापि च कर्त्तास्मि यहूदिभिः सह । नवसंविदमग्रया
न तूपमितां मिश्रविनिःसृतौ यथा ॥२८॥ विनिराकृतयामुया हि मद्घृणितैस्तैरसमा भवेदियं।
स्वविधीन् न तदोपलेख्वहं नरहृत्स्वेव तु लेखितास्मि हि ॥२९॥ भवितास्मि कुले ७७
हमीश्वरः सकले मद्विदि वर्ण्यनीचके । तद्घक्षम एव भाव्यहं सततं विस्मृततत्कुकर्म्मकः ॥
३०॥ गुरूरुवाच ॥ तथा प्राग्भव्यवाच्येष दाविद्राज्ये हते ऽरिभिः । स्वकुलस्योक्तवान् मुक्तिं
भव्यो बाबिल्यबन्धनात् ॥३१॥ प्राग्बद्धानामपि प्रोचे मुक्तिं दशकुलोद्भवां । सान्त्वय
न्निव योसेफाबिन्यमीनप्रसूं गिरा ॥३२॥ तयोः कनीयसः सा हि राखिला मृतिकष्टतः ।

यथामदुदितं शिष्य पुरा बेथ्लहमे मृता ॥३३॥ अन्यवंशाद्यहूद्यात् बिन्यमीनीयसंयुतान् ॥
आश्रितेशालयाद्भावि तत्संत्यक्तघमोचनं ॥३४॥ तन्नवं चिरतो ऽप्युक्तं कुमार्युत्पाद्यपूरुषात् ॥
उद्गण्यं सततं सान्त्वं सर्वदुःखेषु धर्म्मिणां ॥३५॥ तदङ्गोमुक्तिकर्त्रर्थं बहवश्चैव तत्परे ।
सर्वावस्था अपि मृतिं ययूरक्तावृतां मुदा ॥३६॥ आद्यास्त्वज्ञा इमे बाला घात्यरयाखिल
मुक्तये । स्थिता येष्वः पदे तत्र राज्ञेशद्वेषिणा हताः ॥३७॥ किंतु बालवधात्सर्वा राखिला
न्तस्थलान्तिकां । व्यापिनः परितो भूमिं शिशुर्येषूः पलायितः ॥३८॥ मार्गमाणे हि सर्वा
तद्गयव्यापूनीवृति । सपुत्रे राज्ञि यत्रासीत् ख्रिष्टजन्मप्रकोर्त्तनं ॥३९॥ बहून् स्वनिकट
स्थांश्च फरीष्यादीन् यहूदिनः । घ्नति शङ्कुरचित्ते तत्प्रतीक्षामात्रहेतुतः ॥४०॥ संररक्षात्मजं
स्रष्टा नारीमात्रोद्भवं भुवि । न तदोर्द्ध तु दुर्नागदशनाघात्यपार्ष्णिकं ॥४१॥ पालको

तन्मातुः कुमार्य्याः पतिरेव च । दूतादेशेन योसेफोऽतीतबेथ्लहमोऽभवन् ॥४२॥ अत्याप

चलनाच्चाथ यहूदेगुप्तमध्यमं । प्रान्तरं देशमागत्य कष्टां तत्रावलत्सृतिं ॥४३॥ तद्ग्राम

दिश्यवातिष्ठत्स मरुप्रान्तरो महान् । चत्वारिंशत्समा यत्राभ्रमन् प्रत्नैस्त्रयेलकाः ॥४४॥ किय

त्ययें तथैवासीद्ग्रामदिश्यब्धिरूर्म्मिमान् । यस्मिंस्ते शुष्कवत्तेरूर्मग्नास्त्वैगुप्तका द्विषः ॥४५॥

स तु तस्योत्तरे गत्वा प्रत्यग्दिग्गतवर्त्मनि । शेषे बालेन पत्न्या चान्वितो मिस्रमुप ७

स्थितः ॥४६॥ यत्रार्च्चिता मठेषून्नेष्वनन्ता देवमूर्त्तयः । वृषाद्या मुण्डितैर्विप्रैः प्रत्नशास्त्रोप

देशकैः ॥४७॥ यत्रैव सर्व्वभूप्लावी नक्रभीमो महानदः । नीलो नामादृतो मैत्रैः शुभतीर्थ

समन्वितः ॥४८॥ नीचके तत्र तद्भागे ऽलेक्षन्द्रीयपुरान्तिके । उदासीनस्तदोवास येशु

नन्मातृपालकः ॥४९॥ यथाद्यो ऽपि स योसेफ इस्त्रयेलसुतः प्रियः । बन्धुजीवनरक्षो

मिश्रमीशवशाद्गतः ॥५०॥ ततो वर्गी विनिःसृत्य गतदीर्घविपच्चयाः । तद्वंशोयेन [illegible]
देशं नीताः प्रतिश्रुतं ॥५१॥ तत्रास्थीन्यपि ते निन्युर्योसेफस्य यथैव सः । निःसृतिश्च[illegible]
मिश्रे म्रियमाणः पुरादिशत् ॥५२॥ तथायमपि योसेफः सूत्रधारोऽपि भाग्यवान् । संर
क्षार्थेऽखिलनरमोक्तुर्मिश्रं गतस्तदा ॥५३॥ ततो बालोऽपि निःसृत्य स येषूरीश्वरात्मजः ।
दुःखौघसहनेनातः स्वर्गमेवानयेत्स्वकान् ॥५४॥ एतत्सर्वं सदात्मा तु तद्द्यो दृष्टवांश्चिरात् ।
सार्द्धसप्तशताब्दात्प्राक् प्रवक्तारमवाचयत् ॥५५॥ होषेय उवाच ॥ यदेस्रयेलः शिशुरेव
संस्थितस्तदा मयाप्रीयत विश्वकारिणा । अतोऽप्युदासीनमहं स्थितं प्रियं निजात्मजं मिश्रत
आहूयं वहिः ॥५६॥ गुरुरुवाच ॥ एवं सोऽफ्रैमवंश्यानां भिन्नतच्छासने स्थिते । ईशत्यागं
विनिन्दंस्तान् प्राक्प्रेमास्मारयद्विभोः ॥५७॥ यन्मिश्रान्निःसृतावीशो दृष्टान्तं श्रेयसोऽकारोत्

प्रेम्नो भव्यस्य पुत्रे स्वे यिरिमीयोदितं यथा ॥५८॥ पूर्वस्याः संविदोऽमुष्या भव्यां हि श्रेयसीं
जगौ । सोऽघमोक्तीं तथा चास्याः स्म हेतुमपि शंसति ॥५९॥ यिरिमीय उवाच ॥ इदमाह
विभुः पराण्यहान्यहमानाय्यपनीतदुर्नृपः । शुभमप्यवरोहमुद्धरन् सुशिफाया अभिषिक्त
दाविदः ॥६०॥ अधिपः कुशलान्वितोऽप्यथो भुवि सन्न्यायमसौ करिष्यति । दशवंशसुता
द्विवंशका अपि चाप्स्यन्ति ततो विमोचनं ॥६१॥ अत एव यहूदिकाद्यया प्रजया सोऽधिप ८१
ऐस्त्रयेल्यया । अतिपालितया भवेत्तदाभिहितोऽस्मत्परिशुद्धिकृद्विभुः ॥६२॥ य इहापनि
नाय मिश्रतो विभुरस्मान् वरदः स जीवतु । इति तेषु दिनेषु न क्वचिद्वचनीयं शपकर्नृभि
र्भुक्तः ॥६३॥ दलितांस्तु य उत्तरादिदिग्गतो नोऽनयदैस्त्रयेलकान् । पुनरात्मभुवीति तैस्तदा
कुशलैर्वाच्यमितः शपोक्तिषु ॥६४॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्वणि (होषेयभव्यवा

क्यानामेकादशसर्गाद् यिरिमीयभव्यवाक्यानां त्रयोविंशतितमैकत्रिंशत्तमसर्गाभ्यां मत्थायलूक
योर्द्वितीयसर्गात्तदादिभ्यश्चोद्धृतो) ऽनघशिशुवधो नामैकादशोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ द्वाविदीयशिफोत्थेयोऽवरोहः शुद्धिमानिति । मया संश्रुतमुल्लिख्य
इषाययिरिमीययोः ॥१॥ स महैश्वर्य्ययुक्तस्तु येषूर्भावीति लक्षणैः । ऐश्वर्यैरपि संसिद्धं तद्वर्गे
चान्यजेषु च ॥२॥ रहस्यमपि तन्मन्ये प्रकाश्यं क्रमशो गुरो । प्रच्छनीयं त्विदानीं स कथं ८२
मिश्रात्पुनर्गतः ॥३॥ गुरुरुवाच ॥ न दीर्घं तत्परे शिष्य सोऽजीवद्दार्लहिंसकः । ईश्वारि
रभिषिक्तस्य तत्सूनोश्च जिघांसुकः ॥४॥ महाहेरोदिसंज्ञः स पुरा निहतवांस्तथा । स्वपत्नी
मात्मजौ चापि शङ्कुक्रूरत्वकृष्टहृत् ॥५॥ शेषे तु घोररोगेण सर्वाङ्गव्यापिना भृशं । दुःश्वा
सः स्फीतपादोऽभूद्दुर्गन्धस्तापवांश्च सः ॥६॥ पीडौघान्मृत्युकामोऽपि क्रूरहृत् संस्थितो

ध्रुवं । स्वान्तकालेऽजिघांसत्स यिरीखूपुरसन्नमान् ॥७॥ पुत्रमप्यन्तिपत्राख्यं खृष्टना
शेच्छुमात्मवत् । हन्तुमाज्ञाय तद्दातात्परे प्रेतोऽह्नि पंचमे ॥८॥ अथ तद्दानपत्रेणानुमत्या
चापि कैशरः । तद्राज्यश्रेष्ठमापांशमर्खिलौर्नाम तत्सुतः ॥९॥ गलीलां त्वन्तिपाः प्राप
त्रखोणीं तत्परः सुतः । फिलिप्पः पादभुक्संज्ञौ न पितेव नृपौ तु तौ ॥१०॥ नार्खलाव
मपि प्रोच औगुस्तो भूमिपं तदा । स्वपितुर्दानपत्रेण यहूद्येश्च तथा मतं ॥११॥ भूमिभाग ८३
प्रवृत्त्या तु विस्मृते खृष्टकर्म्मणि । तद्देशदूत ऐगुप्ते स्वप्ने योसेफमब्रवीत् ॥१२॥ दूत उवाच ॥
बालं समातृकं नीत्वा स्वदेशे त्वं पुनर्व्रज । ऐस्त्रयेल्येऽधुना यस्मात्प्रमीतास्तज्जिघांसवः ॥१३॥
गुरुरुवाच ॥ स्वप्नवाण्या तथादिष्टो मरीयां बालमेव च ॥ मिश्रात्प्रत्यानयद्धृष्टो येन दुःख्य
विशत्पथा ॥१४॥ पितॄणां च समाप्याशु द्विविंशत्यब्दपद्धतिं । ईशाहूतः सुतः प्रेष्ठो

मिश्रात्स्वं देशमाययौ ॥१५॥ तन्नैर्ऋतदिशा विष्टावित्तां तत्पितरौ तदा । स्थितं यिरू
षलेमे ऽमुमर्खलावं पितुः पदे ॥१६॥ यहूदिपं नृपं चैव समार्य्यैदूमवासिनां । पितृतुल्य
तमं ज्ञात्वा हेरोदितनयेषु तं ॥१७॥ अतस्तद्दुर्म्मनोभीत्याक्रान्तौ खृष्टस्य पालकौ । न तन्म
हापुरं यातौ देशे ऽप्यस्मिंश्च न स्थितौ ॥१८॥ तीर्त्वा त्वाशु यहूद्यां तौ समार्य्यां चापि नीवृतं ।
उत्तरं देशमायातां तत्सोदर्य्यान्तिपांशकं ॥१९॥ गलीलायाश्च तद्भूमेस्तस्यां तौ पुर्य्येव ८४
स्थितौ । यतः प्राक् कैशराज्ञातो दक्षिणाशां विनिर्गतौ ॥२०॥ तथा क्षुद्रे ऽपि नगरे नशरे
दभिधे त्वितः । अवरोहेति यन्नामोच्यते संस्कृतभाषया ॥ २१ ॥ गुरुत्वावध्यतिष्ठत्स
तथोचुर्भव्यवाचिनः । इषायायिरिमीयौ यं जकरीयो ऽपि चाह्वः ॥ २२ ॥ शिष्य
उवाच ॥ किमतिष्ठदियद्दीर्घमागुरुत्वमपि प्रभोः । यिरूषलेममध्ये तद्धेरोदिसुतशासनं ॥

२३॥ गुरुरुवाच ॥ नेयत्कालमतिष्ठत्सा पूर्णांस्तु नववत्सरान् । महाहेरोदिमरणात्परे
शास्तिर्दुरात्मिका ॥२४॥ यद्भूतं वैक्रमे विद्धि त्रिपंचाशत्तमे शके । सार्द्धसप्तशताब्दे तु महारो
माविनिर्म्मितेः ॥२५॥ एतत्तृतीयवर्षे तु वैक्रमो यः शिवेषुकः । यो ऽप्यष्टसप्ततितमः प्राक्तनः
शालिवाहनात् ॥२६॥ तस्मिन् समार्पयन्नेव शकं खृष्टानुचारिणः । पूर्णवत्यपि तत्काले
चतुरब्दवयः प्रभौ ॥२७॥ खृष्टशाके ऽष्टमे ऽतो ऽपि द्वादशाब्दे तदायुषः । दशमे ऽपि च ८५
हेरोदेर्मृत्योः खृष्टाततायिनः ॥२८॥ तदैव दुष्टराज्यं तत् परमेशो व्यनाशयत् । साम्राज्यं
चान्यजातीनां स्वपुरे ऽस्थापयद्ध्रुवं ॥२९॥ दूरीकृते ऽखिलान्युग्रे ऽथ येष्वः पितरौ शुभौ ।
आश्रितेशगृहौ नूनं प्रत्यब्दं त्राणपर्व्वणि ॥३०॥ तमप्यनयतां बालं प्रत्यब्दं स्वगृहात्तदा ।
यिरूपलेममत्रासौ रोम्यगोपेन शासितं ॥३१॥ शिष्य उवाच ॥ तन्नवं शासनं तत्र स्वपुत्रे

बालके स्थिते । हतहैरोद्यशास्तिर्नु कथमस्थापयद्विभुः ॥३२॥ गुरुरुवाच ॥ ईशपुत्राच्युतै
श्वर्य्यस्याविष्कार्य्यस्य तत्परे । विघ्नो नाभूत्तदा शिष्य स रौम्याणां पराक्रमः ॥३३॥ येनापि
खृष्टशत्रूणां शासनं दुर्यहूदिनां । ईशो व्यनाशयत्तत्र यथा पृष्टो वदामि ते ॥३४॥ क्रूरता
मखिलावस्ते ससमार्य्या यहूदिनः । अशक्ता अधिकं सोढुं नवाब्दान् सहितामपि ॥३५॥
निवेद्य कैशरे रौम्यैर्भूमिपैः पालिषीमहि । धृतस्वधर्म्मशास्त्रा नु वयमित्यर्थयन्नमुं ॥३६। ८६
अथौगुस्तोऽखिलावं तद्देशतः प्रैरयत् क्रुधा । व्येन्नापुरमतिप्रत्यग्गलतोयभुवि स्थितं ॥
३७॥ क्विरोणं नाम रौम्यं च सुर्य्याध्यक्षं समार्पयत् । सर्व्वपर्य्यन्तदेशस्यैकधा संस्थापनाय
हि ॥३८॥ नियुक्तं तेन चाप्यन्यं कोपोन्याख्यं समैरयत् । गोपं यहूदिकादीनां तदिच्छा
पूरको हि सः ॥३९॥ क्विरोणस्त्वागतो देशेऽसौ गलीलायहूदिके । द्वादशाब्दे पुरादिष्टं

यथोक्तं करमग्रहीत् ॥४०॥ यो हेरोद्यखिलावोस्तु काले लिप्यापि निश्चितः । नादीयत
समादातुं समारभत यत्नतः ॥४१॥ तेन तु व्यरूणत्तत्र कश्चिद्धर्म्मोन्मदो नरः । गलीलीयो
यहूदाख्यो वृतो बह्वनुचारिभिः ॥४२॥ नान्यदेवार्च्चिने देयो विभुनामाश्रितैः करः । इत्ये
वादिश्य सोऽशांस्तान्महाकलहमानयत् ॥४३॥ वरमुन्मदमात्रैः सोऽन्वितो योद्धा गलीलकः ।
अविरक्षुब्धितः पश्चात् क्विरीणेन पराजितः ॥४४॥ सर्व्वे दत्तकरास्ते च कोपोन्यस्यैव ८७
शासनं । न प्रेम्ना विपदां भीत्या त्वमन्यन्ताविरोधिनः ॥४५॥ करं येऽमुं तु रौम्यार्थं स
मगृह्णन् यहूदिनः । ते शेषैरधमा ज्ञाताः स्वधर्म्मत्याजका इव ॥४६॥ प्रत्यैच्छन् गर्व्विणो
ह्येते दाविदुद्भव्यनायकं । योऽभिषिक्तो बलं रौम्यं भीमरूपं विनाशयेत् ॥४७॥ ईदृशं ते
ह्यबुध्यन्त सर्व्वान्वृष्टप्रवाचकान् । यदाद्योऽपीत्रयेलस्तां यहूदायाशिषं ददौ ॥४८॥ याकोब

उवाच ॥ नाम्ना प्रशंस्य इतरैस्तनयैर्यहूद त्वं मेऽर्चितोऽप्यरिगलोपरिदेयहस्तः । त्वं सिंह
शाव इव वै मृगयोत्थितोऽसि तं त्वानताङ्गमपि जागरयेद्धरिं कः ॥४९॥ दण्डोऽयिमो
ह्यपसृतो न भवेद्यहूदाद्गोत्रान्नवास्य विरमेदपि चाक्षदर्शी । यावन्न तत्सदधिकार उपस्थितः
स्यात् तं प्रत्यतोऽपि च समानयनं कुलानां ॥५०॥ गुरुरुवाच ॥ इति ख्रृष्टात्सहस्राब्दे पूर्वं
सर्वैस्त्रयेलिनां । पिता द्वादशपुत्राशीर्वादेऽयां प्रोच आशिषं ॥५१॥ दाविदारिज्ञिता ८८
राज्ये प्रारब्धे ह्यैस्त्रयेलके । धन्ये यहूदिना प्राप्नोत्पूरणारम्भणं तु सा ॥५२॥ तत्परे
ऽपि च तद्राज्यं हतेऽप्यक्रमकेऽरिभिः । गतेषु तज्जनेष्वेव स्वप्रशंस्यभुवि स्थितं ॥५३॥
सर्वेषां चैस्त्रयेल्यानां ये ये बाबिल्यबन्धनात् । पुनर्दधुः क्षितिं तेषां ख्याताः श्रेष्ठा
यहूदिकाः ॥५४॥ न वा यिरूषलेमेऽस्य वंशस्यादिपुरे तथा । विभुमन्दिरसंस्थाने विर

रामासदर्शकः ॥५५॥ दाविद्दण्डे तु संगुप्तेऽप्युपस्थेयं तदा बुधाः । एतत्सदधिकारं
तं प्रत्यैच्छन् पितृवाक्यतः ॥५६॥ यं स्वृष्टं ते यहूदीयार्यसिंहमिति मेनिरे । संनेतारं
कुलानां चारिगलाक्रान्तहस्तकं ॥५७॥ इदानीं गर्व्विणश्चातः फरीष्याद्या यहूदिनः । रौम्या
णां मुद्गरं भव्यं तं प्रत्यैक्षन्त रिक्थदं ॥५८॥ न त्वबुध्यन्त संमूढा इषायाध्यायिनोऽपि
ते । कुलानां तां समानीतिं यहूदोत्थध्वजं प्रति ॥५९॥ स ह्युदारोऽन्यराष्ट्राणामपि तद्व्रज ८९
मार्गिणां । नारिवन्नाशकः किंतु तेजोयुक्तविरामदः ॥६०॥ तज्जयं चापि दुष्टानां
भग्नदण्डं युगोच्छिदं । नैति योधा इवान्ये स तुमूलासृग्वृताङ्ककाः ॥६१॥ सन्धिनाथा
भिधः सोऽपि तमोघ्नो वर्गनायकः । समारेभे प्रवाच्युक्तां गल्लीलातः क्रियामिमां ॥६२॥
इति श्रीख्रिष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्रप्रथमस्कन्धस्योनपंचाशत्तमसर्गाद्

इषाययिरिमीयजकरीयभव्यवाक्येभ्यो मत्थायलूकरचितमङ्गलसमाचारयोर्द्वितीयसर्गात् फ्लाव्य योसेफरचितयहूदिपुरातनप्रबन्धात्तद्रचितयहूदयुद्धोपाख्यानाच्चोद्धृतो) राज्यविकारो नाम द्वादशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ येषूत्पत्त्यन्विता ये ये वृत्तान्ता अतिविस्मिताः । आसन्नीशार्पिताः सद्भिः ख्यातास्तदनुचारिभिः ॥१॥ समाप्तान् द्वादशाध्यायेष्वेषु मे विद्धि शिष्य तान् । तथा पञ्चा द्व्याब्देऽपि यत्कृतं तत्र कैशरा ॥२॥ किन्त्वितश्चिरमप्यासीन्मन्नदस्याद्भुतस्य यत् । शक्तेशस्य गुरुत्वं सद्भिरामानन्ददायकं ॥३॥ अत्याश्चर्यं चरित्रं च रोगपापविनाशकं । मृत्युयुक्तं च माहात्म्यं मृत्युनाथशिरोहणं ॥४॥ समस्तभव्यवाक्यानां पूरकं खृष्टकर्म्म तत् । विस्तरात्ते प्रवक्ष्येऽहमन्याख्याने न सांप्रतं ॥५॥ इदानीं त्वपि तेऽव्यक्तं पुरोक्तेषु बभूव यत् । प्रथमं

चेत्त्वया पृष्टमुत्तरं तन्ममाप्स्यति ॥६॥ शिष्य उवाच ॥ बहून्याचार्य्य मेऽज्ञत्वात्प्रष्टव्यानि प्र
सादक । ईशमन्दिरसंस्थानात्त्वयो मय्यस्ति संशयः ॥७॥ यदि सर्वैस्त्रयेलार्थं तदेकं मन्दिरं
स्थितं । यज्ञीनानां महाद्वो ऽभूदफ्रैमादिकुलोद्भुवां ॥८॥ कथं दूरस्थिता धर्म्म्या आवरन्नि
घयेलजाः । तन्मतालम्बिनश्चैवं योग्यमीश्वरपूजनं ॥९॥ किमेकधैव ते ऽब्दे ऽब्दे ऽभ्येतुं शी
योनपर्वते । योग्या यथा गलीलातस्तौ येषूपितरौ गतौ ॥१०॥ गुरुरुवाच ॥ महापर्व्वसु ९१
संतुष्टा अतिदूरालया अपि । तथैवाब्रहजा याता धर्म्म्यं तत्पर्वतं सदा ॥११॥ मोसिनिर्म्मित
दूष्ये प्राक् प्रान्तरेऽङ्गे यथा ह्यभूत् । तथा मन्दिर एवार्च्यं संविद्यात्रीश्वरासनं ॥१२॥ ततो
यावन्न यतेशो नररूपे प्रतिष्ठितः । पूर्णयज्ञो ऽर्पयेदर्चां श्रेष्ठां सर्वेष्ट उज्ज्वलः ॥१३॥ तावत्
केवलमेतस्मिन् विभोर्यज्ञादिपूजनं । प्रकर्त्तव्यं यथामुष्मिन् मन्दिरे ऽये सलोमके ॥१४॥

तदापि तु मठा नानास्थानेषु भुवि संस्थिताः । अध्यक्षैर्ज्येष्ठवर्गैश्च परिचारैश्च संयुताः ॥
१५॥ येष्वधीतं महामोसेः शास्त्रं प्रतिशनैश्चरे । वाचश्रेशप्रवक्तॄणां शेषे ग्रन्थाश्च पुण्यकाः ॥
१६॥ न तु यज्ञादिका सेवा तत्र लैव्यैरपि क्वचित् । अहरोणोद्भवैश्चापि कर्त्तव्या मोसि
शास्त्रतः ॥१७॥ शिष्य उवाच ॥ मोसेस्तच्छास्त्रमाचार्य्यं वाचश्रेशप्रवाचिनां । शेषांश्च
कृपया ग्रन्थाननुसाराद्विवर्णय ॥१८॥ गुरुरुवाच ॥ पूर्व्वसंस्थः समस्तानां ग्रन्थानां योनि ९२
रेव च । ईशबुद्धेः स पञ्चांशः शास्त्राख्यो मोसिना कृतः ॥१९॥ योन्याख्यादिमतत्स्कन्धे
सर्व्वभूतगणस्य हि । सृष्टिरादमादीनां चादिमानां कथा नृणां ॥२०॥ तत्पापपतनं भद्राव
शेषस्त्वीश्वरप्रियः । विप्लवाच्च परे नोहोत्पन्नमानववर्णनं ॥२१॥ ततो ऽब्रहेमहकयो
यीकोबस्य च कीर्त्तनं । तन्मिश्रगतिपर्य्यन्तं सर्व्ववंशाशिषो ऽपि च ॥२२॥ निःसृत्याख्ये

द्वितीये तु स्कन्धे कथितमद्भुतं । निर्द्दयान्मिश्रभूमीशात् सङ्गस्य विमोचनं ॥२३॥ मुक्ता
नामपवादश्च प्रान्तरे ऽपि च पालनं । ईशदत्तं महाशास्त्रं सीनायाद्रौ च मोसये ॥२४॥ लेविकाख्ये
तृतीये तु स्कन्ध आदिश्यते स्फुटं । किं कार्य्यं यज्वभिः सर्व्वैः पुरोधोभिश्च लेविकैः ॥२५॥
किं पूतं किमपूतं च भोजनाद्येषु कर्म्मसु । बलिहोमाध्वरादीनि चावर्ष्याणीस्त्रयेलजैः ॥२६॥
संख्यानाम्नि चतुर्थे तु स्कन्धे सेनैस्त्रयेलिका । मरुस्था वर्ण्यते सर्व्वा स्वस्ववंशप्रधानिका ॥ ९३
२७॥ ईशदूष्यप्रतिष्ठाथेष्टेर्य्यन्तिक उपस्थितिः । विरोधा विविधाश्चैव दण्डाश्चाप्यप्रनी
तिनां ॥२८॥ जयाश्च वैरिणां राज्ञामहरोणे मृते मरौ । लेवीपौत्रे ऽथ कन्यामस्याशी
रीश्वरचोदिता ॥२९॥ चरमे त्वनुवाक्याख्ये स्कन्धे सो ऽयः प्रवाचिनां । मोसिरीशकृतं
सर्व्वं वर्गार्थे वक्त्यनुक्रमात् ॥३०॥ श्रेष्ठाश्चास्य ततो ऽप्याह स्मार्य्यगीतसमन्विताः आशिषं

तद्विनीतेभ्यो विरोधिभ्यस्तथा शयं ॥३१॥ परं चात्मनिभं भव्यं परे प्रोचेशवादिनं
कनानं शिखराद्दृष्ट्वा मृतो ऽदृश्यशवो नरैः ॥३२॥ ऐस्त्रयेल्यमिदं शास्त्रं ततस्त्वीश्वरवादिनां ।
प्रबन्धाः प्रथमस्त्वेषां येषूचरितसंज्ञकः ॥३३॥ स प्रतिश्रुतदेशस्य पयःक्षौद्रप्लुतस्य हि । पुर
दुर्गवृतस्याह जयं नूनभुवा कृतं ॥३४॥ द्वितीये तु प्रबन्धे तन्मृत्योः पश्चाद्बभूव यत् । धर्म्म
नायकसंज्ञानां वर्गशासनमुच्यते ॥३५॥ तैश्च संसोनपर्य्यन्तैर्नानारिविजयः कृतः । तदा नाना ९४
पराधाश्च कलहाश्चैस्त्रयेलिनां ॥३६॥ ततः क्षुद्रे प्रबन्धे तु रूथाचरितमुच्यते । यदुत्पन्ना
शुभा पश्चादीसिबेथ्लुहमे शिफा ॥३७॥ ततो ग्रन्थास्तु चत्वारो ऽनेकोक्ता राजकाः समं । तेषां
त्वाद्यौ यहूद्येषु स्थितौ संवेलनामकौ ॥३८॥ जन्म तत्प्रथमे ह्युक्तं संवेलस्येशवादिनः । तत्कृत
श्चाभिषेको ऽपि क्रमतः सौलदाविदोः ॥३९॥ द्वितीये मृतयोर्भूतं सर्व्वं संवेलसौलयोः । दावि

द्दो राज्ञ ऐश्वर्य्यं नानाकर्म्म च कीर्त्तितं ॥४०॥ तृतीये तु यहूद्योक्ते राजग्रन्थादिमे किल ।
दाविन्मृत्युः सलोमनश्च राज्यमुक्तं सगौरवं ॥४१॥ तत्सूनोः समये चापि राज्ययोर्भेदनात्परे ।
आमृत्यु राडहाबस्य राड्यहोषफटस्य च ॥४२॥ चतुर्थे तु यहूद्योक्ते द्वितीये चरमे त्वपि ।
ग्रन्थानां राद्चरित्राणां कथितास्तत्परे क्रियाः ॥४३॥ लोपो ऽफ्रैमीयराज्यस्य तत्परे शेष
एव च । दाविद्राज्यलयो वर्गबन्धनं चापि बाबिले ॥४४॥ ग्रन्थचतुष्टयं त्वेतत् सयेषूधर्म्मने ९५
तृकं । षट् प्रबन्धा यहूद्योक्ताः प्राक्तनेशप्रवक्तृकाः ॥४५॥ पुण्यग्रन्थास्तु तैरुक्ता रूथावरित
वत् स्थिताः । प्रबन्धा इतरे पंच वर्णनीया मयाधुना ॥४६॥ नूत्नमन्दिरकाले ते रचिता
नादिमा इव । यदग्यौ कालवाक्याख्यौ कृतौ तत्सत्पुरोहितैः ॥४७॥ तयोस्तु प्रथमे वंशा
आदमावधयो नृणां । दावित्पर्य्यन्तकाः ख्यातास्ततस्तद्राज्यवर्णनं ॥४८॥ द्वितीये तु

तदुत्पन्ना नृपाः प्रोक्ता यहूदिकाः । आराज्यान्तं न सामार्य्यास्त्वेवं राजचरित्रवत् ॥४९॥
अथोक्ता यज्वनोऽज्रस्य ग्रन्थे बाविलनिःसृतिः । जरूबाबिलिका स्वा च प्रतिष्ठेयोमरौक
सः ॥५०॥ ततोऽप्यज्रापरग्रन्थे नहमीयो ब्रवीत्यपि । स्वपुरं प्रति निष्क्रान्तिं पारसीक
नृपाज्ञया ॥५१॥ चरमे त्वेस्तराग्रन्थे राजपत्न्या तया कृतं । जिघांसोर्हामनात्स्वीयवर्ग
मोचनमुच्यते ॥५२॥ इत्थं सदितिहासोऽस्ति काव्यरूपास्तु तत्परे । पंच ग्रन्थाः स्थिता अन्ये ९८
पुण्या विश्वासिभिः स्मृताः ॥५३॥ तेषां प्रत्नतमो ग्रन्थो मोसिनारण्यवासिना । रचितः
सदयोबस्याह दुःखसहनं शुभं ॥५४॥ द्वितीयस्त्वैश्वरीयाणां गीतानां संचयो महान् । सार्द्धै
कशतसंख्यानां कृतानां दाविदादिभिः ॥५५॥ यासु भात्यैश्वरी भक्तिर्विश्वासप्रेमरूपिका ।
सुखदुःखान्तरेऽप्युक्तानन्दविक्रमशान्तिदा ॥५६॥ पूर्वेषां चेस्रयेलार्थे स्तुतिरीश्वरकर्म्मणां ।

कार्य्याणां चापि खृष्टेन द्वाविज्ञेन प्रतिश्रवः ॥५७॥ तृतीयस्तु सलोम्नो ऽस्ति मन्त्रणावाक्य संचयः । संसारार्थप्रवृत्तेभ्यो हितधर्म्मोपदेशदः ॥५८॥ चतुर्थस्त्वस्य राज्ञो ऽपि वृद्धस्याखिलदर्शिनः । ग्रन्थो मण्डलगुर्वाख्यः संसारासत्त्वशिक्षकः ॥५९॥ पंचमः श्रेष्ठगीताख्यः शुभशृङ्गारवर्णकः । तद्ग्रन्थः खृष्टमण्डल्योः सत्प्रेमप्रतिविम्बकः ॥६०॥ इति ते पुण्यका ग्रन्था यत्परे भव्यवाचकाः । चत्वारस्त्वग्रिमास्तेषां क्षुद्राश्च द्वादश स्मृताः ॥६१॥ तत्स र्वेषु यहूद्योत्तेषून्नरेशप्रवक्तृषु । अग्र्यः संस्थापितः सर्वैरिषायो ऽमोशजः कविः ॥६२॥ स राजोज्जीयमृत्यब्दे दर्शितेशप्रभूज्ज्वलः । दूतेनाग्न्युष्णवेद्युत्थाङ्गारस्पृष्टोष्ठसंस्कृतः ॥६३॥ तत्कालाद्यामनस्स्येव विविधं विस्तराज्जगौ । भव्यखृष्टस्य माहात्म्यं नानाभूमन्त्रणान्वितं ॥६४॥ यिरिमीयो द्वितीयस्तु सद्योसीयमृतेः परे । भूयिष्ठामतवाक्यो ऽपि सोढनित्याधिरेव च ॥

६५॥ सुन्दरोक्तीस्तदापि स्वाः प्रोचे ऽरिवृतसत्पुरे । भव्यापद्वाचका नित्यसान्त्वनादेशसं युताः ॥६६॥ किंतु तद्भव्यवाक्यानां महाग्रन्थात्परे ऽपरः। क्षुद्रो विलापसंज्ञो ऽस्ति सत्पुरीनाश हेतुतः ॥६७॥ तद्बन्धनस्य मध्ये ऽपि तृतीयो ऽग्रप्रवाचिनां । गुप्तदर्शी हिजिक्येलो ऽद्भुतं स्वं प्रजगौ वचः ॥६८॥ तूरमिश्रादिवर्गाणां स्वस्य चाप्यघमुक्तवान् । लयमङ्गोरतानां च पराशां चानुतापिनां ॥६९॥ दान्येलस्तच्चतुर्थस्तु बाबिले ऽपि स्थितः सुधीः । काल्दा ५९ य्याधिपमन्त्री तद्भाषया निजयापि च ॥७०॥ प्रवक्ति विभुनादिष्ट आजगच्छेषमप्यृतं । कच्चतुर्ष्वेव साम्राज्येषूद्भव्यः कर्म्मसंग्रहः ॥७१॥ इत्यग्रा भव्यवक्तारः सपुराणयहूदिभिः । ख्रिष्टीयैः किल संख्यातास्ततो द्वादश चेतरे ॥७२॥ तेषामाद्यस्तु होषेयः प्रागिषायादपि स्थितः । पापमफ्रैम्यराज्यस्य निन्दन्नूनं विशेषतः ॥७३॥ तद्द्वितीयस्तु योवेलो शलभा

त्मकवैरिणां । आक्रान्तिं प्रोच तत्सान्त्वं भव्यमूचे सदात्मनः ॥७४॥ आमोसस्तनृतीयस्तु तत्प्रत्नतम एव च । गोपालो बहुवर्गाघं भव्यमुक्तिमुवाच च ॥७५॥ ओबदोयश्चतुर्थस्तु तेष्वल्पोक्तितमोऽपि च । दण्डमैदूम्यदर्पस्याह भव्यं समये प्रभोः ॥७६॥ योनस्ततपंचम स्त्वासोन्नीनवीपुरवासिनां । निन्दाय विभुना नुन्नोऽसुर्य्याणामब्धिविप्लुतः ॥७७॥ षष्ठो मोकास्त्विषायस्य स्थितः काल उपादिशत् । तद्वर्गानुतपनं भव्यसम्राजजन्म च ॥७८॥ नहूमः ९
सप्तमस्त्वाह नीनव्यन्तं ततोऽष्टमः । मनस्सौ राज्ञि काल्दाय्यं हबकूकोऽब्रवीद्गलं ॥७९॥ तत्क्लेशसान्त्वनोद्गोतात्परे योसोयशासने । नवमः शफनीयोऽन्तं वर्गस्याप्यन्तिकं जगौ ॥ ८०॥ तदन्ताग्धिरिमीयादिकाले भूतात् परे नृणां । बाबिलात्प्रतिनीतानां त्रय एवैषवा चकाः ॥८१॥ अन्त्यानां भव्यवक्तृणां दशमैकादशौ किल । हग्गायो जकरीय[illegible]

कीयजः ॥८२॥ तौ हि मन्दिरनिर्माणे जरूबाबिलसंयुतौ । श्रेष्ठां तच्चरमाहेषूक्रन्थ्यां मुक्ति
मर्पयताम् ॥८३॥ द्वादशानां तु चरमो मलाकीयः प्रवाचिनां । नहमीयात्परे खृष्टात्प्राक्
शताब्दचतुष्टये ॥८४॥ वर्गस्य यज्वनां चापि लोभाद्याधर्म्मनिन्दकः । न तादृड्मुक्तिदं भव्यं
तदिष्टमवदत्प्रभुं ॥८५॥ भव्यवाक्येन तस्यैव खृष्टयोहन्निदेशिना । परे ग्लोयात्समुत्थानां
पूर्णा वाचः प्रवाचिनां ॥८६॥ द्वादशाधिचतस्रस्ताः पुण्यग्रन्थास्तथैव षट् । मोसिदावित्स १००
लोम्ना ये यिरिमीयेण चोदिताः ॥८७॥ द्वादशापि प्रबन्धास्ते प्रोक्ता येष्वादिनामकाः ।
सर्वाग्रं मौस्यशास्त्रं च पंचस्कन्धधरं तथा ॥८८॥ एते सहस्रवर्षेषु सद्भिर्विरचिताः क्रमात् ।
सर्वे ग्रन्थाः समादेशोत्पन्ना ज्ञेयाः सदात्मनः ॥८९॥ इत्येतानखिलान्दधुः फरीष्याद्यैस्त्रयं
नकाः । ये ये पाषण्डिनश्चापि विभुमन्दिरमाश्रिताः ॥९०॥ तस्माच्चाखिलवर्गा ये प्रभुखृष्ट

ध्वजानुगाः । तद्विपक्षा यहूद्याश्चोभयास्तान्दधिरे सदा ॥९१॥ येऽपि मन्दिरहीनानां पार्श्व
दयाकुलोद्भवां । समार्य्यवासिनो दध्रुः सल्मनस्सार्पिताः पुरा ॥९२॥ यहूदिभ्यः पृथक् तैर्हि
पंचांशं केवलं धृतं । मोसिशास्त्रं न तु ग्रन्था दाविदादिप्रवाचिनां ॥९३॥ शिष्य उवाच ॥
मोसिशास्त्रधरास्तस्मात्सह खृष्टानुचारिभिः । यहूद्याश्च समार्य्यीश्चैवान्योऽन्यं ते विरोधिनः ॥
९४॥ तच्चतुस्त्रिंशद्ग्रन्थानां सहस्राब्दान्तरे क्रमात् । कृतानां रक्षिणः सन्ति सखृष्टीया यहूदिनः॥ १०१
९५॥ इति बुद्धं परे त्वेषां तच्छताब्दचतुष्टये । किं मलाकीययोहन्न्योरन्तरे न प्रवाच्य
भूत् ॥९६॥ गुरुरुवाच ॥ न ह्यभूच्छिष्य किंत्वासंस्तदा विश्वासिनो बुधाः । येषां यहूदि
भिर्ग्रन्था अलेक्षन्द्रीयकैर्धृताः ॥९७॥ पूर्वैः सहार्पितास्तेऽपि ग्रन्थैर्यावन्यभाषया । न त्वैब्र
येल्यया तद्वन्न चेश्वरात्मोत्थिता मताः ॥९८॥ तेषां खृष्टार्च्चकैरेवं धृतानां तत्परे स्थिते ॥

प्रथमो वक्ति कर्म्माणि नप्थलीवंश्यटोबितः ॥९९॥ यो हृतः सह वंशेन सल्मनस्रादिभिर्नृपैः ।
धार्म्मिको ऽतिष्ठदार्य्यात्मा नित्यं सपरिवारकः ॥१००॥ यूदीथाख्यो द्वितीयस्तु वीरायाः कर्म्म
विस्मितं । कस्याश्चिदात्मवर्गार्थें कथारूपो ऽपि शंसति ॥१०१॥ तत्परे तु सलोमीयबु
ध्याख्यो नीतिरूपकः । कृतो यावन्यसाम्राज्ये सौम्यवाचा यहूदिना ॥१०२॥ सलोमीयो
पमतरस्त्वन्यो मण्डल्यनामकः । सीराखतनयेनैव येष्वा विरचितः सता ॥१०३॥ तत्प १०२
रश्च बरूकाख्यो बाबिलस्थयहूदिनां । भ्रातॄन् प्रति लिपीः काश्चिद्गते पश्चात्तु कल्पितः ॥
१०४॥ मक्कबायाभिधौ चात इतिहासात्मकौ स्थितौ । प्रथमस्तु तयोः श्रेयान् पूर्वपुण्यप्रबन्ध
वत् ॥१०५॥ यस्मिंस्तेषां त्रिवीराणां सुतानामेकयज्वनः । यहूदमक्कबायाद्याख्यानां माहा
त्म्यमुच्यते ॥१०६॥ तत्कृता वर्गमुक्तिश्च राज्ञामीशद्विषां बलात् । तच्छेषोत्पन्नयोहन्निह्र

र्कानोदय इव च ॥१०७॥ द्वितीयो ऽन्यकृतस्त्वेषामाह व्युत्क्रमतः क्रियाः । वैरमन्तियु
कादीनां सङ्गीर्य्यं चेश्वरार्च्चिनां ॥१०८॥ तैर्ग्रन्थैस्तु विना केचिद्ग्रान्येलैस्तरयोर्मताः ।
निविष्टा ग्रन्थयोरंशा इव यावन्यभाषया ॥१०९॥ तथा पूर्व्वोक्तशास्त्राभ्यामप्यज्ञनहमीययोः ।
भिन्नमज्ञाभिधं किंचिद्यावन्येष्वपि विद्यते ॥११०॥ तच्छास्त्राणां न सत्यांशांस्तान् वै पश्चा
त्तु कल्पितान् । विदुर्धर्म्मर्यकथारूपानीशशास्त्रविपश्चितः ॥१११॥ रिपुबद्धनृपस्यापि मन १०३
स्सेः प्रार्थना मता । अनुतापयुता पापात् किंत्वेषा कल्पिता परे ॥११२॥ इत्युक्ताः
खृष्टकाले ये ऽतिष्ठन् ग्रन्था यहूदिनां । धर्म्मरूपाः सुपाठ्याश्च तथा खृष्टानुचारिभिः
॥११३॥ आदृता ये तु सर्व्वाग्रे नाम्ना शास्त्रप्रवाचिनां । सदात्मरचिताः प्रोक्तास्ते
पाठ्याः सद्बुधैः सदा ॥११४॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (सर्व्वपुरातनपुण्य,

पुस्तकेभ्यो यिरोणुमरचितान्मुकुटरूपोपन्यासातदादिभ्यश्चोद्धृतः) शास्त्रोपाख्यानं नाम त्रयो दशो ऽध्यायः

शिष्य उवाच ॥ मोत्स्यादीनां सभास्वेते ग्रन्थाः प्रतिशनैश्चरे । पाठ्या यहूदिभिस्त्वत्तो ऽति तुष्टेन श्रुता मया ॥१॥ स वारस्तु गुरो कस्माद्वृतस्तत्पुण्यकर्म्मणे । न चान्ये सूर्य्यवाराद्याः कृपया तद्विवर्णय ॥२॥ गुरूरुवाच ॥ सप्तमे दिन ईशः प्राक् सर्वं सृष्ट्वा चराचरं । विश्रम्य १०४ कर्म्मणः शंस्याद्वरामाशिषमादधौ ॥३॥ अरूपे हि चिराद्भूते शून्ये च क्षितिमण्डले । तमोऽन्या प्ते च तद्गर्ते पृक्तवाष्पजलावनौ ॥४॥ ततः सूर्य्याह एवेशस्तत्राप्युत्थातुमादिशत् । रूपदं सर्व्व वस्तूनां प्रकाशं शब्दसंयुतः ॥५॥ सोमवारे महाव्योम मङ्गले ऽब्धिभुवौ तथा । बुधे समयभेदर्क्षाण्यण्डजांस्तु वृहस्पतौ ॥६॥ शुक्रे सर्वान् पशूंस्तेषां चाधिपं चरमे नरं । ससञ्जाथा

खिलं कृत्वा विशश्राम शनैश्चरे ॥७॥ यदा च सृष्टिरप्येषा हीनाशीर्नरपापतः । मायायाः
पीडिता बन्धैर्मुक्तोच्छुस्तु श्रमाच्चिरात् ॥८॥ तदा वर्गं वृतं मोक्तुः सो ऽवतार्य्यस्य जन्मने ।
आब्रह्मं बन्धनान्मैश्चाडहिर्निन्ये शनैश्चरे ॥९॥ तद्धेतुभ्यां मरो मोसिः सृष्टितो मुक्तितो ऽपि
च । दशैशादेशमध्ये तद्दिनं प्रोचे यथोदितं ॥१०॥ तदातः सर्व्वकर्म्मभ्यो न्यवर्त्तन्तेस्त्रयेल
जाः । सपुत्रभृत्यगो ऽश्वाद्याः सान्यजातिथयो ऽपि च ॥११॥ तन्न वर्गी धरन्त्यन्ये धृत १०५
वन्तो ऽपि सर्व्वतः । सृष्टेः सूर्य्यादिवाराणां भागं सप्तविधं सदा ॥१२॥ एवं विश्रामवारः सो
ऽब्दानामपि तु सप्तमः । विश्रामाब्दाभिधो यस्मिन्न वाप्या भूमिरेव तैः ॥१३॥ पूर्णे सप्त
गुणे त्वस्मिन् सप्ताब्दे शङ्खवत्सरः । स पंचाशतमो यस्मिन् सर्व्वान् भृत्यानमोचयन् ॥१४॥
शिष्य उवाच ॥ श्रुतमाचार्य्य तद्वाक्यं किंतूक्तेषु त्वया पुरा । यत्पर्व्वस्वाश्रिता धर्म्म्या मन्दिरं

कानि तान्युत ॥१५॥ गुरूरुवाच ॥ नानापर्व्वाणि तिष्ठन्ति किंत्वब्दे ऽब्दे विशेषतः । आग्नेयं
त्राणपंचाशद्दूष्यनामोत्सवत्रयं ॥१६॥ पर्व्वणां सत्तमं त्वेषां तद्विद्धि त्राणसंज्ञकं । मोसि
ना स्थापितं स्मृत्यै मिश्रतो ऽङ्गतनिःसृतेः ॥ १७ ॥ पौर्णमासी स्थिता ह्याद्या या महा
विषुवात्परे । वैशाखी भूरिवर्षेषु चैत्री त्वत्रैव केषुचित् ॥१८॥ ऐस्रयेल्ये सदाब्दे सा
पौर्णमास्यादिमा सती । तत्पित्रुपरि तद्दोरनिःसृतावध्यभास्त हि ॥१९॥ अतस्तच्छुक्ल १०६
पक्षस्य चतुर्द्दशदिने सदा । सायं पूताविमेधेनारब्धं तैस्त्राणपर्व्व तत् ॥ २० ॥ प्रोक्ष्य
तस्यासृजा द्वाराण्युष्णं मांसमभुंजत । अरसान्नयुतं शूलाकृतमीशस्मरा निशि ॥ २१ ॥
तथा हि पितरः कृत्वा मिश्र ईशाज्ञया निजान् । ज्येष्ठपुत्रान् वधात्सर्व्वैगुप्तानां पर्य्यमोच
यन् ॥२२॥ तद्द्वारो ह्यीश्वरो दूतो दृष्ट्वा मेषासृगुक्षिताः । ज्येष्ठबालांस्तदन्तःस्थान् नावधी

म्मैश्चकैः सह ॥२३॥ तद्धेतोर्निर्द्दयो राजा यः पूर्व्वाः षड्भयानकाः । विमेने ह्यापदः सोऽतो
वर्गं प्रास्थापयद्भयात् ॥२४॥ तेषां तद्देशनीतानां वर्त्मान्धिं प्रति यत्नतः । एतदाश्चर्य्यं
सर्व्वर्य्यां तेऽस्मरन् पर्व्वकारिणः ॥२५॥ परेऽह्नि कृष्णपक्षादौ सकलाहाग्रिमे स्थिते । तदन्धे
रङ्कुतोत्तारं मग्नांश्चापि द्विषोऽस्मरन् ॥२६॥ आद्यशस्यसमुत्सर्गो नीराजनयुतस्तदा । वेद्यये
करणीयस्तैस्तन्महात्राणलक्ष्मणे ॥२७॥ पर्व्वारम्भात्तु षष्ठाहपर्य्यन्तं पर्व्वणि स्थिते । न रस १०७
स्फीतमन्नं तैर्योग्यं गौधूम्यपिष्टकं ॥२८॥ त्राणायाहात्तु सप्ताहे गते सप्तगुणेऽप्यतः । तत्पंचा
शत्तमेऽह्न्येव महापर्व्व द्वितीयकं ॥२९॥ शस्यपाककृतेः कार्य्यो धन्यवादोऽतिहर्षतः । स्मृति
श्चेश्वरशास्त्रस्य तदा दत्तस्य मोसये ॥३०॥ द्वितीयविषुवात्वादौ पौर्णमास्यां ततोऽपि च ।
अष्टाहेऽन्यन्महापर्व्व तेऽकुर्व्वन् दूष्यवासिनः ॥३१॥ स्मृत्यै तद्भ्रमणस्यायै प्रान्तरेऽरण्यके

पुरा । दीर्घस्य त्यक्तवेश्मानो बहिर्ज्याकारिणो मुदा ॥३२॥ एवं त्रीणि महापर्वाण्याश्रेयं
सकलैर्यदा । तत्समर्थैस्त्रयेलीयैः परमेश्वरमन्दिरं ॥३३॥ तेषां महोपवासस्तु प्राक्तने
दूष्यपर्वणः । षष्ठे ऽह्नि स्थापितो नूनं प्रायश्चित्तदिनाभिधे ॥३४॥ यस्मिन् दम्यमखं कृत्वा
महायज्वा स्वपापतः । अजमेधं तथाघेभ्यो ऽकरोत् सर्वैस्त्रयेलिनां ॥३५॥ आनयत्तद
सृक् सो ऽन्तः पुण्यपुण्यतमे स्थले । सर्वान्याहेष्वप्रवेश्ये ऽस्मिंश्चापि स्वेतरैर्दिने ॥३६॥ संवि १०८
त्पात्रपिधानं चासृजा सिक्त्वा मुहुर्मुहुः । महाजवनिकां भूय उत्तुल्यार्च्यस्थलाद्गतः ॥३७॥
वेदिं दम्याजयोश्चास्ना पुण्यवासे सयूपिकां । सिक्त्वा ततस्तयोर्देहौ वहिरज्वालयत्पुरात् ॥३८॥
द्वितीयाजस्य शीर्षे ऽपि दत्तहस्तः समर्प्य सः । सर्वाघान्यैरयद्वेद्यास्तं त्याज्यं दुर्गमे वने ॥
३९॥ एतन्मासस्य खल्वन्तःस्थिताम्भोविषुवस्य तु । भूरिवर्षेष्विहोर्ज्जस्याश्विनस्य त्वपि

केषुचित् ॥४०॥ दर्शाहे सप्तमस्यैव त्राणपर्वीयमासतः । तूरीपर्वाचरन् दृष्टा धर्मनैर्हीम

कारिणः ॥४१॥ मोस्यादिष्टमिदं सर्वं तत्परे ऽपि तु यच्चिरं । उत्तरे मन्दिरे चापि

स्थापितं पर्व तच्छृणु ॥४२॥ राजपत्न्येस्तराया हि मार्द्दुकायेन बन्धुना । भागपर्वार्पितं

स्मृत्यै मुक्तेर्हिंसार्थिहामनात् ॥४३॥ तत्कालस्त्वन्त्यमासस्य पौर्णमासी यहूदिनां । भूर्यब्दे

ष्विह चैत्रस्य फाल्गुनस्य तु केषुचित् ॥४४॥ किंतु नूतनप्रतिष्ठाख्यं पर्वान्यत् स्थापितं परे । १०९

मक्कावायाभिधैर्वीरैर्भग्नेशारियुगैः किल ॥४५॥ पक्षे नवममासस्य कृष्ण एकादशे ऽहि

तत् । भूर्यब्देष्वत्र पौषस्य केषुचित्सहसो ऽपि तु ॥४६॥ यस्मिन् खल्वत्यपूताया विभुसद्मा

परिष्कृतेः । दुर्यावनकृतायास्ते ऽपनीतिं हर्षतो ऽस्मरन् ॥४७॥ शिष्य उवाच ॥ महाविष्णु

वतः प्राकस्थे प्रतिष्ठाभागपर्वणी । तत्परे च स्थिते त्राणपंचाशदभिधे तथा ॥४८॥ दक्षि

णायण एवं च स्थिते तद्विषुवान्तिके । तूरोदूष्ये ययोर्मध्ये प्रायश्चित्तदिनं महत् ॥४९॥
इति त्वत्तः श्रुतं किंतु मन्दिरागमनं प्रभोः । त्राणकाले यथाप्रोक्तं तथा कथय मे गुरो ॥५०॥
गुरुरुवाच ॥ नररूपः समस्तानि ह्याचचारेश्वरो ऽपि सः । बालो मानुषकार्य्याणीतरवत्कि
ल्बिषं विना ॥५१॥ तस्मात्पितृनियुक्तः स विनीतः शास्त्रपाठकः । धर्म्मासक्तः सभायात्रो
स्निग्धपत्यार्य्यबन्धुकः ॥५२॥ एधितेन्द्रियधीः सो ऽतो द्वादशाब्दवयःस्थितः । पितृभ्यां ११०
सह संतुष्टो यथोक्तं सत्पुरीं गतः ॥५३॥ बहुभिः सहितौ तौ तु नशरेदादिवासिभिः । पर्व्वा
नुष्ठायिभिः पुण्यं समारुरुहतुः पुरं ॥५४॥ पुरे च सर्व्वणः पूर्व्वं मेषं वर्षावरायुषं । अन्यैस्स
हरतां सार्द्धं याज्यं शास्त्रानुसारतः ॥५५॥ तन्मुक्तिस्मरणार्थे ऽपि सर्व्वशाद्यानुमापकः । निः
क्षिप्तो गेहतः सम्यग्गौधुम्यस्फायको रसः ॥५६॥ चतुर्दशदिनस्यान्ते मेध्यमानीय मन्दिरे ।

ऽस्त्रयेल्ये ऽजिरे मेषं सत्सेविव्यूहसंयुतः ॥५७॥ योसेफस्तं हतं तस्यास्ना च यज्वभिरुक्षितां ।
अन्तःस्थां चेदिमीक्षित्वा तच्छरीरं गृहे ऽनयत् ॥५८॥ शुलविद्धं ततस्तं चाखण्डास्थिं व्यभज
न्निशि । न्यस्ताशीः स मरीयायां येष्वि मित्रगणे ऽपि च ॥५९॥ तथा सौऽखाददेवैतद्वि
मुक्तेः स्मरणार्थकं । संविदश्चाद्वितीयेशकृताया मिश्रनिःसृतौ ॥६०॥ श्रेयस्यै यः परे मुक्त्यै
यज्ञे श्रेयस्युपाकृतं । अप्यात्मानं समुत्स्त्रष्टा नित्यसंवित्प्रदायकः ॥६१॥ एवं भव्यं परे किंतु ॥१
तदा सो ऽन्ये ऽखिला इव । अकरोन्मोसिशास्त्रोक्तं प्रभुस्तद्यज्ञभोजनं ॥६२॥ तिक्तशाकयुतं
तत्तु त्राणयुक्ताधिलक्षणं । संपूर्णं स्तोत्रगीत्या च त्राणदातुः परात्मनः ॥६३॥ मन्दिरे प्रति
पद्येते वत्सरादौ यथाविधि । यवाद्युत्सर्गमीशाय चक्रुर्नीराजनान्वितं ॥६४॥ जुहुवुश्चाप्यन्य
मेषेण चूर्णक्षारवृतेन ते । शेषाहेष्वपि चक्रुश्च होमान्मोस्युदितांस्तथा ॥६५॥ पर्वाहेषु

समाप्तेषु योसेफो निजभार्य्यया । गलीलावासिमित्रैश्च सहितौ निर्ययौ पुरात् ॥६६॥ चलन्तौ चोन्तरे मार्गे तत आद्ये ऽह्नि तावति । समं नैवाचलद्येषूरिति तौ नाभिजज्ञतुः ॥६७॥ अदृष्टमपि बालं तु कैरप्यन्यैः सहस्थितं । स्वमित्रैरन्वभवतां महायात्र्यन्तरे तदा ॥६८॥ सायं त्वेकत्र पान्थौघे स्थिते नाप्त्वा सुतं प्रियं । न वा तावत्सृतौ तैस्तं दृष्टं श्रुत्वा कदाचन ॥६९॥ तदा व्याकुलचित्तौ तौ पुनर्यातौ महापुरं । येषूः कुत्रेति पृच्छन्तौ सर्वदापि तु निष्फलं ॥ ११२ ७०॥ त्रिदिनात्तु परे सौम्यमन्दिरे परमात्मनः । यस्मिन्नार्च्चीत्स संतुष्टः पर्वकाले ऽर्य्यबालकः ॥७१॥ तत्र तं वै समासीनं शास्त्रज्ञसदसो ऽन्तरे । प्रापतुस्तौ निशाम्यन्तं तेभ्यः पृच्छन्तमेव च ॥७२॥ ये ये ऽशृण्वंस्तदुक्तीस्तु दृढप्रत्युत्तराणि च । ते सर्वे तन्महाबुद्धे विस्मयं परमं ययुः ॥७३॥ चिरेष्टं त्विह तं दृष्ट्वा तन्माता हर्षविप्लुता । अहतक्षुब्धि

काप्येतद्येषूमभ्यब्रवीद्वचः ॥७४॥ मरीयोवाच ॥ नन्दनेयत्कथं दुःखं त्वमावाभ्यामकारयः ।
अन्विच्छद्भ्यां चिरक्लेशादुन्मनोभ्यां त्वदीक्षणं ॥७५॥ गुरूरुवाच ॥ इत्यूचेऽर्य्यतमा स्त्रीणां
किंतु मृद्वपि भर्त्सनं । तदनर्हो निशम्योच एकः स्त्रीभूषु सोऽनघः ॥७६॥ श्रीयेषूरुवाच ॥
कस्मादन्वैच्छतं किं न स्थेयं मत्पितृसद्मनि । तत्क्रियार्थं मयेत्येव युवां विविदथुर्ध्रुवं ॥
७७॥ गुरूरुवाच ॥ इत्याश्चर्य्यवचः प्रोक्तमीश्वरस्यैकसूनुना । संशृण्वद्भिर्न संबुद्धं न च ११३
मात्रापि धन्यया ॥७८॥ पिता तु तव कोऽस्तीति का वा तस्य क्रिया इति । न तदा को
ऽप्यपृच्छतं बालं विस्मयकारिणं ॥७९॥ तथा यो मन्दिरे पूर्व्वं सर्व्वभूम्युज्ज्वलः स्मृतः । तत्र
पोगण्ड आद्यं स प्रबभौ मन्त्रदोऽद्भुतः ॥८०॥ ततः सार्द्धं पितृभ्यां तु नगरेतं पुनर्गतः । तयो
र्नित्यमधीनोऽभूत्सिद्धः सोऽसिद्धयोरपि ॥८१॥ बहुदर्शी ततो बुद्ध्या वर्द्धमानो दिने दिने ।

ईश्वरान्मानुषेभ्यश्च प्रसादं प्राप शोभनं ॥८२॥ किंतु सर्वमिदं कर्म्म ह्येशरूपस्य लक्षणं ।
दृष्ट्वा धन्या मरीया सा हृदये स्थापयद्दृढं ॥८३॥ आविष्कारं परे भव्यं दावित्सूनोर्महत्तरं । दूतवाक्यानुसारेण प्रत्यैच्छत्सा निरन्तरं ॥८४॥ एतत्कालान्तरे तस्या ममार पतिरेव च । योसेफः स महाभाग्यः सत्प्रभोरपि पालकः ॥८५॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि (मोसिरचितपंचशास्त्रस्य निःसृतिलेख्यानुवाक्यस्कन्धेभ्य एस्तराचरित्रान्मक्काबाय ११५। चरित्राल्लूकरचितमङ्गलसमाचारस्य द्वितीयसर्गात्तदादिभ्यश्चोद्धृतः) प्रभुयात्राकथनं नाम चतुर्दशो ऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ श्रीखृष्टस्य गुरुत्वात्प्राग् यदभूदखिलं वचः । ख्यातं तदनुगैः शिष्य बहु चापि पुरोदितं ॥१॥ तद्योगुस्तमृतेः पूर्वं भूतं किंतु त्रयोदशे । खृष्टशाके तिबर्य्यं स चक्रे

साम्राज्यभागिनं ॥२॥ स द्व्यब्दे तत्परे मग्ने पदस्थस्य तु कैशरः । तिबर्य्यस्याभवत्काले गुरुत्वं सकलं प्रभोः ॥३॥ परे ते तन्मया वाच्यं समाहात्म्यचरित्रकं । चेत्प्रष्टव्यं त्वयान्यत्तु पुरोक्ते ष्वधुनावद ॥४॥ शिष्य उवाच ॥ ज्ञातुमिच्छामि पर्वाणि ख्रीस्त्रयेल्यानि तानि किं । धरन्ति समशास्त्रास्ते लोकाः ख्रिष्टाश्विनस्तथा ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ यच्छायामात्ररूपो ऽभूद्यिह्र येलक्रियाचयः । सत्नरः स क्रियासंघः शंसितः ख्रिष्टसेविभिः ॥६॥ चरमं यस्य माहात्म्य ॥५ मृत्युशक्तिविनाशकं । सुसिद्धं सूर्य्यवारे ऽभूत्सर्वसृष्ट्यनुजन्मदं ॥७॥ तस्मान्न सप्तमे ऽह्ने ते विश्रामं ख्रीस्त्रयेलवत् । स्मृत्यै कुर्वन्ति पूर्णायाः सृष्टेर्मुक्तेश्च मिश्रतः ॥८॥ पर्व तु प्रथमे वारे श्रेयोमोचनलक्ष्मणे । कुर्वन्ति प्रतिसप्ताहे नित्यजीवनदीपकं ॥९॥ प्रत्यब्दे पर्वणी चैवा नुष्ठितानां यहूदिभिः । त्राणपंचाशदाख्ये द्वे नेतराण्याचरन्त्यमी ॥१०॥ ते चापि न धृते

स्मृत्यै तन्मिश्रापसृतेर्न वा । तच्छिलाङ्कितशास्त्रस्योये द्रौ दतस्य मोसये ॥११॥ तच्छेयस्या विमुक्तेस्तु नित्यायास्तत्परस्य च । लिखितस्येशशास्त्रस्य नोपलेष्वपि हृत्सु तु ॥१२॥ तन्नव्य कर्म्ममात्रार्थं यिरिमीयोदितं यथा । ते महापर्व्वणी नित्यं खृष्टकालावधि स्मृते ॥१३॥ तयोः स्मृतानि कर्म्माणि पश्चाद्वर्ण्यानि शिष्यते । प्रभोस्तु प्रोक्तकर्म्माणि स्मृतान्यन्येषु पर्व्वसु ॥ १४॥ शिष्य उवाच ॥ एतानि खृष्टपर्व्वाणि स्मृत्यै मत्कृतकर्म्मणां । क्रियन्ते सत्यविश्वासैरपि ॥१६ वर्णय मे गुरो ॥१५॥ गुरुरुवाच ॥ यन्महाविषुवात्पश्चाच्चतुर्थं गणितं दिनं । मार्त्या ख्यादिममासस्य रोम्याणां पंचविंशकं ॥ १६ ॥ तस्मिन् धन्यनमस्कारपर्व्व धर्म्म्यैरनु ष्ठितं । स्मृत्यै शब्दावतारस्य दूतेनाङ्गीकृतस्य हि ॥१७॥ सत्कुमार्य्या मरीयाया यदोक्तं शुभकीर्त्तनं । ईशप्रस्वाः किलोक्ताया मण्डल्या खृष्टसेविनां ॥१८॥ मार्त्ये तु प्रथमे मासे

द्वितीये ऽप्रोलिनाम्नि वा । मृत्युतत्त्राणपर्व्वाङ्का पूर्णिमा विषुवान्तिका ॥१९॥ तत्परे ब्राध

सूर्य्याहो महात्राणाह एव नः । तत्पूर्व्वः शुक्रवारश्च सद्यज्ञार्थोपवासकः ॥२०॥ तृतीये

मायमासे तु चतुर्थे यून्यनाम्नि वा । तच्छ्रेष्ठत्राणसूर्य्याहात्सूर्य्यवारो ऽस्ति सप्तमः ॥२१॥

पंचाशत्पर्व्वसूर्य्याहः स्मृत्यै दत्तस्य तद्दिने । नरहत्स्वोश्वरीयाज्ञालेखितुर्हि सदात्मनः ॥२२॥

नोक्तं तच्छ्रिष्य न तयोर्मध्ये वा श्रेष्ठपर्व्वणोः । स्वर्गारोहणपर्व्वैवानुष्ठितं यद्बृहस्पतौ ॥२३॥ ११७

पश्चाद्वाच्यं तु सर्व्वं तत्किंतु यूल्यस्य तत्परे । चतुर्विंशे ऽह्नि यज्जन्यनमस्कारात्त्रिमासकं ॥२४॥

जन्मपर्व्वास्ति योहन्नेः प्रस्तुतप्रभुपद्धतेः । धर्म्मसूर्य्योदयाङ्कस्यारुणस्येव नृनीतये ॥२५॥ रोम्या

णां षष्ठमासे तु परं औगुस्तनामके । सप्तम्बराष्टोबरयोस्तथा चापि नवम्बरे ॥२६॥ पर्व्वा

णि नाधुना वक्ष्ये क्रियानुक्तत्वहेतुतः । ततस्त्वर्व्वासमामेवारभते ख्रीष्टमण्डली ॥२७॥ स्मृत्वा

दशममासादौ ह्यागतिं स महाप्रभोः । पंचविंशे ऽहि तज्जन्ममहापर्वानुतिष्ठति ॥२८॥
पूर्णेषु नवमासेषु परे धन्यनमस्कृतेः । स कन्याप्रसवो ह्यहि पंचमे ऽकोत्तरायणे ॥२९॥
तन्मासस्याष्टविंशे ऽहि प्रभ्वर्थं तत्समायुषः । हता बालाः स्मृता एवानघमारणपर्वणि ॥३०॥
खृष्टजन्मतृयीयं तद्दिनं किंतु तदष्टमं । यन्वार्य्यमासप्रथमं तत्परिच्छेदपर्व सत् ॥३१॥
भूतं ह्येतद्दिने शास्त्रविनयारम्भणं प्रभोः । पापोच्छेदाङ्क उयश्च पाश्चिमाब्दादिमे किल ॥ ११८
३२॥ तन्मासस्य तु षष्ठे ऽहि खृष्टजन्मत्रयोदशे । अन्यजोपरिखृष्टीयोज्ज्वालपर्वाप्यनुष्ठितं ॥
३३॥ पारसीकबुधैर्ह्यर्च्चा तदा बेथ्लहमे कृता । शिशोः सर्वकुलोद्धर्तुः स्मर्त्तव्या हर्षितः सदा ॥
३४॥ फिबृवार्य्याख्यमासस्यान्त्यस्य प्राक् किंतु सांप्रतं । द्वितीयस्य द्वितीये ऽहि शुद्धिपर्व
विधीयते ॥३५॥ चत्वारिंशत्तमे ह्यस्मिन् जन्माहे ऽभूद्यथोदितं । मातृशुद्धिः प्रतिष्ठा च

शिशोः स्वे मन्दिरे प्रभोः ॥३६॥ इति प्रोक्तो मया शिष्य सत्सेविप्रियपर्व्वणां । संघः प्रभु
महास्तोत्रं यस्मिन् प्रक्रियते सदा ॥३७॥ तेन चापि यथायोग्यं पूरयिष्यामि तेऽधुना ।
येषूत्पत्तिकथां शिष्य त्वच्छ्रोतव्येन सांप्रतं ॥३८॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां येषूत्पत्तिपर्व्वणि
(खृष्टीयपुण्यमण्डलरीतिभ्य उद्धृतो) ऽवतीर्णपर्व्ववर्णनं नाम पंचदशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ नमोऽयजायाखिलपिष्टपानामव्यक्तभासोऽशिव ईक्षयित्रे । यः सत्त्वमात्र ॥१॥
स्थित एव लोकांस्तमोऽभिभूतान् कृपयालुलोचे ॥१॥ नमो विभोरद्वयसूनवे ते ब्रह्मस्वरूपाय
जगत्प्रकर्त्रे । पित्राज्ञया यो जगतो विमुक्त्यै बद्धस्य पापैरवतीर्ण आसीः ॥२॥ शब्दस्त्वमे
केश्वरतुल्यभावः पित्रा सहानन्दयुतोऽक्षरात्मा । न त्वस्मदर्थे दययेह नीतोऽवमेनिषे
दुःखितमर्त्यभावं ॥३॥ ईशैकतायां सुत विश्वपित्रा युक्तैकतात्मन्युभयोर्हि संस्थे । नैश्वर्य्य

दीप्तो ऽप्यवमेनिषे त्वं गर्भं प्रवेष्टुं विमलं कुमार्य्याः ॥४॥ दाविञ्छिफासत्कालिकां फलार्हां
नैतां तु वेश्मान्यधरन्त राज्ञां । न रक्षिवर्गाश्च परिस्थितास्तां तव प्रसूं सन्नृप मन्दुरास्थां ॥
५॥ स्वर्गीयसेनादृत उद्भवस्ते न गर्व्वपूर्णैरनुभूत उर्व्यां । न मोहनिद्रागितिकैः स दृष्टो
मोक्षारुणः संपतितो ऽन्तरीक्षात् ॥६॥ कांश्चित्तु रात्रौ परिभासते स्म शुद्धांस्तदा जागरिणो
महौजः । ये दूतदिष्ट्यान्त्यगृहे ऽर्च्चितुं त्वां हृष्टाः समेताः खलु मेषपालाः ॥७॥ न त्वन्य १२०
वृत्तिः समगोपयत्त्वां परिस्थितानां विपदां समूहात् । द्रोष्यन्तमात्मप्रियदेशतो ऽपि क्रूरस्य
राज्ञो ह्यसृगार्द्रखड्गात् ॥८॥ येषूरिति स्वादुतमां प्रलिप्सुस्तां सर्व्वभूतैरभिधां प्रणम्यां । त्वं
मोचको नह्यहिलस्तदर्थे रक्तावृतं शास्त्रनियोज्यचिह्नं ॥९॥ त्वां दूरदेशादुडुनैव नीता
धीराः स्वराजौदयदर्शयित्रा । न ख्यातमापुस्तु महापुरस्थैर्मग्नैरहङ्कारतमस्तरङ्गे ॥१०॥

शास्त्रोपदिष्टान्त्यपुरे ततस्ते त्वां कुन्दरस्वर्णनिषेव्यमापुः । क्षुद्रालयान्तः शयमानमेव धन्या
भिधाया निजमातुरङ्के ॥११॥ अस्मत्सहस्थेश इति प्रशंस्यः प्रतिष्ठितश्चाप्युरुमन्दिरे स्वे ।
नाप्नोस्त्वमर्हो नरराट् कृतं ते ऽर्च्चनं सुगन्धाध्वरनूतियुक्तं ॥१२॥ वृद्धस्त्विहेशेन सुमन्त्रितस्त्वां
विज्ञाय गीत्या शुभया च नुत्वा । निन्दामुदेयां वधिकां त ऊचे शूलायमानां हृदि मातुरेवं ॥
१३॥ आहूत एवापरदेशतस्त्वं प्रेष्ठो विभोरात्मज आर्य्यभूमौ । गुप्तस्तदाप्युत्तरदिङ्निवासी न्य
व्यवर्द्धथाः शुच्यवरोहसंज्ञः ॥ १४ ॥ भीमैस्त्वतः कर्म्मभिरीश्वरत्वं नादर्शयस्तत्र विनीत
भावः । यो योग्यकर्म्माण्यखिलानि कृत्वा शान्तं नरो नृष्वधरः प्रसादं ॥१५॥ मातापितृ
भ्यामभवो नियुक्तस्त्वमात्मजो विश्वपतेः सरूपः । गुरूपदिष्टं सकलं चकर्थ त्वमद्भुतो मन्त्र
ऐश्वरब्दः ॥१६॥ भूम्यादिकानाद्रियथाः समस्तांस्त्वं विश्वनाथो ऽखिलभूतपालः । नियुक्त

आसीरपि राजनीत्या त्वं वै महादण्डधरो ऽक्षदर्शी ॥१७॥ सभामयासीः सकलैस्त्वमर्थी

ऽध्येष्टा नु शास्त्राण्युदितस्त्वमाद्यैः । धर्म्माण्यकार्षीर्विषयो ऽप्यमीषां विधींश्च तेष्वप्यखिले

ष्वपेक्ष्यः ॥१८॥ संवास्यभूरप्यघविप्लुतानामूर्द्ध्वस्थितैः पुण्यतमैर्वृतस्त्वं । संपीडितो दुर्म्म

नसां क्रियाभिस्त्वं सत्त्वमात्रे ऽनुरतश्चिदात्मा ॥१९॥ ततो ऽवतारादतिविस्मितात्ते महाकृपो

त्थात्फलमद्भुतं स्यात् । त्वां स्वर्गभूवासिन एव सर्वे स्तोत्रैरनन्तैः परिशंसितारः ॥२०॥ १२२

यः पुत्रः सह पित्रैको ऽनादिरीशः सदा स्थितः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै सर्व्वायोत्पत्तये नमः ॥२१॥

यस्याप्येकत्वयोगो ऽस्ति सदात्मेश्वरनिःसृतः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै शब्देशाय नमो नमः ॥२२॥

येन युक्तो ऽखिलां सृष्टिमाक्रमज्जगतां पिता । नमस्तस्मै नमस्तस्मै शक्तेशाय नमो नमः ॥२३॥

यः समस्तजनेभ्यो ऽपि जीवनात्मप्रकाशदः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै सच्चिद्बिम्बाय वै नमः ॥२४॥ यः

स्तुतोऽपूर्द्धलोकस्थैरेमे भूवासिभिः सदा । नमस्तस्मै नमस्तस्मै ईशाबुद्धात्मने नमः ॥२५॥ यो
मृत्युपतितेऽप्याद्ये नृणां मोक्ता प्रतिश्रुतः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमो नूलादमाय हि ॥२६॥ यः
पापदुःखमध्येऽपि नित्यसान्त्वं सुधर्म्मिणां । नमस्तस्मै नमस्तस्मै नागमूर्द्धच्छिदे नमः ॥२७॥
यस्यानुसर्गलक्ष्मासीद्विप्लुवो मलनाशकः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै वसुधानुसृजे नमः ॥२८॥
यदर्थे नूतनवंशोऽपि ततोऽभूदादमाद्यथा । नमस्तस्मै नमस्तस्मै युगपित्रे नमो नमः ॥२९॥ १२३
यत्कृतेऽब्रह आहूतः पैतृकं भवनं जहौ । नमस्तस्मै नमस्तस्मै कुलसंनायिने नमः ॥३०॥
यद्बिम्बः संविदो भागीशहक्कः स्थविरात्मजः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै प्रतिश्रुतिभुवे नमः ॥
३१॥ यत्प्रतीत्याप तं मृत्योस्त्रातं विश्वासिनां पिता । नमस्तस्मै नमस्तस्मै पुनर्जीववते
नमः ॥३२॥ यद्दृष्टिं प्राप याकोबः संविद्दायार्हकोऽर्थयन् । नमस्तस्मै नमस्तस्मै इस्रयेल

रूवे नमः ॥३३॥ यस्य बिम्बोऽपि योसेफो भ्रात्रस्तो विभुवर्जितः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै लब्धा
न्यस्थितये नमः ॥३४॥ यं यहूद्कुलोत्पाद्यं मुमुर्षुस्तत्पिता जगौ । नमस्तस्मै नमस्तस्मै
नित्यराज्याधिकारिणे ॥३५॥ यदर्थमातुलोचे स्वानीश ऐगुप्तपीडितान् । नमस्तस्मै नम
स्तस्मै नमोबद्धमुचे नमः ॥३६॥ यद्दिम्बत्राणकृत्त्रामलो मेष उपाकृतः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै
सद्यज्ञबलये नमः ॥३७॥ यन्माहात्म्यस्य लक्ष्माभूदब्धेस्तरणमद्भुतं । नमस्तस्मै नमस्तस्मै १२४
मृत्यब्ध्युत्तारिणे नमः ॥३८॥ येनापि यावनाकाभ्यां सद्वर्गः पालितो मरौ । नमस्तस्मै
नमस्तस्मै सत्याम्नोत्सर्जिने नमः ॥ ३९ ॥ यस्तावल्लैव्यशास्त्रेण प्रतिकृत्येव दर्शितः ।
नमस्तस्मै नमस्तस्मै शास्त्रसिद्धिकृते नमः ॥४०॥ यं प्रोचे शास्त्रदोऽप्यन्ते महीयांसं प्रवा
चकं । नमस्तस्मै नमस्तस्मै मन्त्रदाय नमो नमः ॥४१॥ यन्नामापि मृते मोसी जिगा

योर्वीं प्रतिश्रुतां । नमस्तस्मै नमस्तस्मै येऽध्वेऽरिध्वंसिने नमः ॥४२॥ यत्संकाशोऽपि गिर्वाणो
ऽभूज्जन्मधानिनां युगं । नमस्तस्मै नमस्तस्मै शत्रुदण्डोच्छिदे नमः ॥४३॥ यन्माता भवितुं
कथात्मोर्व्या वेश्महमं गता । नमस्तस्मै नमस्तस्मै ईसिमूलोद्भुवे नमः ॥४४॥ यच्चिह्नाये द्विषां
देवोऽभूतद्भूमौ नृमत्स्यकः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै मायाप्रक्षेपिणे नमः ॥४५॥ यद्विम्बोऽरिन्द
मो द्राविद्राजवंशादिमो वृतः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै धर्म्माधिपतये नमः ॥४६॥ यत्संवि १२५
त्पात्रमिद्धं प्राक् स्थितिं प्रापार्य्यपर्वते । नमस्तस्मै नमस्तस्मै शीयोनपतये नमः ॥४७॥
यदर्थेऽपि गृहं चक्रे सलोमा कुशलान्वितः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै दाविज्ञश्रेयसे नमः ॥४८॥
यस्यापि दशवंशेषु साध्यलीयोऽभवन्महान् । नमस्तस्मै नमस्तस्मै स्वर्लोकारोहिणे नमः ॥४९॥
यस्मिन्दण्डार्थबद्धानामेकाशा सद्यहृदिनां । नमस्तस्मै नमस्तस्मै मुक्तिशृङ्गात्मने नमः ॥५०॥

यस्मै राजोऽन्यजा दग्धं गृहमस्थापयन् पुनः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै धूतनाकोर्वये नमः ॥५१॥
यः पुनः स्थापकः सर्वैराज्यस्येष्टोऽघमुक्तिदः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै अवरोहात्मने नमः ॥५२॥
यदर्थेऽन्त्या मरीयैव धन्योक्ता सर्ववंशजैः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै सत्कुमारीभुवे नमः ॥५३॥
यः सदात्मकृतः कन्यागर्भेऽस्मत्सहितेश्वरः । नमस्तस्मै नमस्तस्मै वतीर्णविभवे नमः ॥५४॥

तस्यावतारस्य फलं प्रशंस्यं तथा मदीयं स करोतु मोक्ता । यन्मात्रहेतोर्वयमर्थयामो दयां १२६
पितुः खल्वघकूपमग्नाः ॥५५॥ तं प्रेष्ठमेकं तनयं दयालो प्रदत्तवान् दुष्टमनुष्यमुक्त्यै ।
नानर्हतां नः सुकृतं तु तस्य संदृश्य शृण्वीश्वर नो विलापं ॥५६॥ सत्या श्रुतो धन्यनमस्कृतौ यः
सोऽभ्येतु नो मुक्तिसुवार्तयैव । सदात्मना स्थापित एव नोऽन्तः स सत्प्रभावीजमिवैत्त
उप्यात् ॥५७॥ यः प्रस्तुताध्वाग्रगजन्मना सोऽस्मास्वे मार्गं परिमृष्टमाप्यात् । हतास्वहंकृत्य

गर्भाटवीषु तत्सच्चिदानन्दनिवारिकासु ॥५८॥ जातः कुमार्य्याः पथिकालये यो देयात्स नो
दर्पहरानुजन्म । यः संसृतावेव तदा प्रविष्टः स तत्र पायादनुचारिणोऽस्मान् ॥५९॥ हता
यदर्थे कुनृपेण बालाः सद्वर्गमध्येऽवतु नः स नित्यं । य एकशुद्धोऽप्यनघान् स चास्मान् क्रियात्
सहिष्णून् मरणान्तमेव ॥६०॥ प्राप्तं परिच्छेदनमेव येन छिनत्तु कामादिमलं स नोऽपि । यो
मोक्तृनामा स जितेन्द्रियान् नः क्रियात्स्वदुःखौघरहस्यशक्त्या ॥६१॥ प्राग्दिग्बुधान् योऽधि १२७
बभौ तदा चांशुभिस्तमो हन्त्वपि सोऽस्मदीयं । अस्मत्सृतिं तं प्रति चापि नीयादस्मत्कृताभ्यर्च्चन
मेव गृह्णात् ॥६२॥ पदे सुवर्णस्य हि सोऽस्मदीयं दीनार्थदानं लभतां प्रसन्नः । देहामलत्वं रसग
न्धकस्य कुन्दोः पदे चार्थनमाददातु ॥६३॥ प्रतिष्ठितोऽपीशगृहे य आर्य्यः सोऽस्मान् प्रतिष्ठा
पयतु स्वपित्रे । शुद्धीकृतं चामलमातृवत् सोऽस्मांस्त्यक्तपापान् नयतूर्द्ध्ववासे ॥६४॥ तथा तदु

त्पत्तिफलं सुसिद्धमाप्त्वा वयं हीनकुकर्म्मदण्डाः । इयत्प्रपन्नं ह्यघकारिमुक्त्यै तं स्वर्गसैन्यैः सह संस्तवाम ॥६५॥ महेश्वरायोर्द्ध्वतमेषु कीर्त्तिः सन्धिः पृथिव्यां सुनृषु प्रसादः । इति प्रगीतं त्रिजगत्सु सर्व्वैर्येषूद्भवादस्तु सदापि भूतैः ॥६६॥ इति श्रीख्रीष्टसंगीतायां येषूत्पत्ति १२६ पर्व्वणीश्वरपुत्रस्तोत्रं नाम षोडशोऽध्यायः ॥ समाप्तं चेदमेकादशोनसहस्रश्लोकात्मकं येषूत्पत्ति नामकं प्रथमं पर्व्व ॥

## अशुद्धसंख्या

| पत्रे | पंक्तौ | अशुद्धं | शुद्धं |
|---|---|---|---|
| ६ | १ | स्योयबन्धु | स्वीयबन्धु |
| २२ | ६ | जित्वैशप्रात्रं | जित्वैशपात्रं |
| २७ | ३ | हावभाग्नी | हावभग्नी |

| पत्रे | पंक्तौ | अशुद्धं | शुद्धं |
|---|---|---|---|
| ८५ | ९ | रौम्यगोपेन | रौम्यगोपेण |
| ११० | ७ | सर्वणः | पर्वणः |

श्रीखृष्टसंगीता

पुत्राभिषेकपर्व

# CHRISTA-SANGÍTÁ,

OR THE

SACRED HISTORY

OF

OUR LORD JESUS CHRIST,

In Sanscrit Verse.

BOOK II.—THE EARLIER MINISTRY.

BISHOP'S COLLEGE, CALCUTTA.
PRINTED BY J. SYKES.
1834.

श्रीपित्रे पुत्रायच सदात्मनेच नमः ॥ शिष्य उवाच ॥ दूराद्यथा प्रक्वणनं निशम्य श्रुतौ निरि
क्तं मधुरं निशायां । पान्थोऽनुरागी स्वसृतिं विहाय तच्छ्रोतुकामः क्रमतोऽभ्युपैति ॥१॥ तथ
हमाचार्य्य निशम्य ते वै येषूद्भवाख्यानमतीवसौम्यं । त्यक्त्वा पुराणान्यखिलान्युपेतस्त
न्मात्रलुब्ध्याल्पविनिश्चयोऽपि ॥२॥ स राजवृक्षस्य समुत्थितो हि कन्यालताकोरक ईश्वरा
त्मा । मयानुभूतो ननु यः प्रफुल्लाद्बहिःसरेत्सत्सुरभिः स आप्तः ॥३॥ तद्बाल्यकालेऽप्युरु
कर्म्मसंघश्चकाश ईषश्चरुणो यथा मे । पश्चादुदेयात्त्वथ धर्म्मसूर्य्याद्भा निःसृता सौम्यतरा न
दृष्टा ॥४॥ या मोहगर्त्ते पतितान्मनुष्यान् प्रतीक्षिता भासयितुं चिरत्नैः । तां साम्प्रतं कौशल
मार्गनीत्यै संद्रष्टुमिच्छामि गुरोऽतियत्नात् ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ धर्म्मसूर्य्यायणं तद्वै पापरोगाप
हारकं । प्रारभ्य ख्रृष्टसंस्कारात् कथयिष्यामि तेऽधुना ॥६॥ तद्विद्धि प्रस्तुतं शिष्य जकारी

योदितं यथा । दत्तयोहन्निनाम्नाथ तत्पुत्रेण महात्मना ॥७॥ यं मातुर्गर्भतः पूर्णं भव्यमेव
सदात्मना । अपेयेरामधुं प्रोचे दूतोऽलीयात्मशक्तिकं ॥८॥ स सन्न्यासीव संतस्थौ प्रान्तरे
पालितस्तथा ॥ यावत् त्रिंशत्समायुर्न बभावयसरः प्रभोः ॥९॥ तथेस्रयेलिषु स्थेयमेनं हि
प्रजगौ गुरुं । पुरा चतुःशताब्दात्प्राक् चरमो भव्यवाचिनां ॥१०॥ मलाकीय उवाच ॥
इदं बलानां पतिराह वै स्वभूरहो मदग्रे चरमीरयाम्यहं । ततस्त्वभीष्टो निजमन्दिरेऽपि वः २
प्रभुः समायास्यति संविदीरितः ॥११॥ तदागमाहं तु सहिष्यतीह कः क एव संस्थास्यति
तस्य सम्मुखे । यतः स वै काञ्चनशोधकाग्निवत् स एव च क्षार इव प्रमार्जकः ॥१२॥ स
तत्र लैव्यान् हि पुरोहितान् यदा पविश्यतीशामलहोमपूर्तये । तदा समूह्यः परिधक्ष्यती
ध्मवदधर्म्मकर्तॄनखिलांश्च गर्व्विणः ॥१३॥ मदर्च्चिनः प्रत्युदयिष्यते तु वो धरंश्चिकित्सां

गरुदात्मकांशुभिः । स धर्म्मसूर्य्यो यदुषःप्रभैधिता भवेत वत्सा इव मर्द्दिताधमाः ॥१४॥ अती
व भीमेऽहि मयार्पितेऽखिलं करिष्य एतद्बलनाथ आत्मभूः । ततोऽग्रशास्त्रं स्मरताखिला म
योदितं हि सीनायशिलासु मोसये ॥१५॥ अहो नु नोत्स्यामि तदुग्रकालतः पुरा ह्यलीयं
गुरुमेव वः प्रति । धराघ्नशापस्य निवारणाय यः पितॄन् सुतांश्चैकहृदोऽपि वर्त्तयेत् ॥१६॥
गुरुरुवाच ॥ इत्येष प्रत्नशास्त्रान्तोऽधुना नु नवसंविदः । प्रथमं कृतमाख्यानं तच्चरेणेरि ३
तेन वै ॥१७॥ योऽलीयात्मा पितॄणां हि पुत्राणां चापि योजयन् । हन्दि धर्म्मकृतां मार्ग
आनयद्विधिलङ्घिनः ॥१८॥ इदं सर्व्वं यथा नूत्ने शास्त्रे संलिखितं प्रभोः । भीमागमाहप्रस्तुत्यै
शृणु मे शिष्य यत्नतः ॥१९॥ इति श्रीख्रीष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मलाकीयभव्यवा
क्यानां तृतीयचतुर्थसर्गाभ्यां शान्तमार्कलूकरचितमङ्गलसमाचारयोः प्रथमसर्गाच्चोद्धृतो) दूत
प्रेरणं नाम प्रथमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तिबर्य्यै रोमसम्राजि स्थिते पञ्चदशाब्दिके । तत्कृते च पिलाताख्ये पन्त्यै
गोपे यहूदिनां ॥१॥ अन्तिपाख्ये तु हैरोद्ये गलीलादेशपादपे । तद्भ्रातृष्वन्यपादानामधि
पेषु स्थितेषु च ॥२॥ हन्ने च कायफे चैवाहरोणपदसंस्थयोः । प्रधानयज्वनोर्वर्षे वैक्रमेऽपि
द्व्यशीतिके ॥३॥ तदा प्रान्तरमध्ये वै योहन्नौ जकरीयजे । महात्मन्यागमद्वाक्यं समर्थं
परमात्मनः ॥४॥ यत्पूर्णः सोऽखिलं देशं यर्द्दानिसरिदावृतं । चरन्ननाद पापार्थेऽनुतापाङ्गो ४
दसंस्कृतिं ॥५॥ उष्ट्रलोमाम्बरो ह्येष बद्धचर्म्मकटित्रकः । शलभान् वनमध्वेव भुञ्जानश्च
सनातनं ॥६॥ इति पर्य्यब्रजच्छ्वनथा सर्व्वत्र चाह्वयत् । अनुतापं कुरुध्वं नु स्वर्गराज्यं हि
सन्निधौ ॥७॥ तद्वचोभीतितः सर्व्वे यहूद्याः परिवासिनः । यरीखोनगरादिभ्य आप्रधान
पुरादपि ॥८॥ गुरुं तमभिसंगत्य स्वीकृत्य स्वान्यघानि च । यर्द्दानिसलिले प्रापुस्तत्कराज्जल

सस्कृतिं ॥९॥ तेषां मध्ये तु संदृश्य स फरीष्यमतान् कति । वाह्यधर्म्मनियुक्तान् वै पैत्रशास्त्र
कथादरान् ॥१०॥ शादूक्यधर्म्मिणश्चापि कांश्चिदेतद्विरोधिनः । पाषण्डान् मोस्यधीतान् ये
परलोकं यवादिषुः ।११। एतयोर्म्मतयोर्भक्तान् संदृश्याग्रसरः प्रभोः । स्वसंस्कारार्थिनस्ती
क्ष्णमिदं प्रत्यब्रवीद्वचः ॥१२॥ योहन्निरुवाच ॥ रे सर्पतनया युष्मानागामिन्या रुषः प्रभोः ।
पलायितुमियद्यत्नादिदानीं क उपादिशत् ॥१३॥ अथ यच्चनुतापार्हं विद्यते कर्म्मणां फलं ।
तत्कुरुध्वं न तु ब्रूत वयमब्रहजा इति ॥१४॥ मृषेदं ब्रूथ सत्यं हि शक्यमीशेन वच्मि वः ।
एतेभ्यः प्रस्तरेभ्योऽपि स्रष्टुमेवाब्रहात्मजान् ॥१५॥ साम्प्रतं चापि परशुर्वृक्षमूलेषु संयुतः ।
यो वृक्षो न फलेद्भद्रं छेद्यः क्षेप्यश्च सोऽनले ॥१६॥ गुरुरुवाच ॥ इति भीमवचः श्रुत्वा नराः
सर्व्वे समागताः । किं करिष्यामहेऽथार्य्येऽतिपप्रच्छुर्महागुरुं ॥१७॥ योहन्निरुवाच ॥ भवेतां

यस्य वक्रे द्वे तद्दीनाय ददातु सः । तयोरेकं तथा चैवं करोतु बहुभोज्यकः ॥१८॥ गुरुरु
वाच ॥एताश्च कति संस्कृत्यै करसंग्राहिणोऽधमाः।ज्ञाता यहूदिषूचुःकिं भृत्याः कर्त्तास्म कैश्वरः ॥
१९॥ योहन्निरुवाच ॥ यन्मुद्राग्रहणे कर्म्म रोम्यैर्वः सुनिरूपितं । भ्रातृभ्यस्तत्कुरुध्वं वै न
किञ्चित्त्वधिकं ततः ॥२०॥ गुरुरुवाच ॥ समेतास्त्वपि सैन्या वै जलसंस्कृतये कति । यान्
गलीलाधिपः प्रैरच्छ्वशुरस्य युधेऽन्तिपाः ॥२१॥ हारिथस्यारबेन्द्रस्य ते ततः प्राप्य संश्रयं । ऊचु
र्हेरोद्यभृत्यास्तु किं करिष्यामहे वयं ॥२२॥ योहन्निरुवाच॥ नव लान्न च पैशुन्यात्पीडयेत
कदाचन । भ्रातॄन् नवान्यजान् स्वीयात्संतुष्टाश्च स्त वेतनात् ॥२३॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यब्रहोद्भवः
श्रुत्वा नवराज्यप्रवक्तृतः । शान्तधर्म्माज्ञकं वाक्यं नियुक्ता अन्यजैरपि ॥२४ ॥महासंशय
मारुह्य कोऽयं सन्न्यासिवद्गुरुः । धर्म्मी सोऽङ्गीकृतोऽस्मभ्यं ख्रिष्टोऽन्यो वेत्यचिन्तयन् ॥२५॥

६

ततश्चेतांसि सुज्ञाय तेषां स जकरीयजः । अज्ञानोच्छेदनायेति नरसंघं तमब्रवीत् ॥२६॥
योहन्निरुवाच ॥ अहं वो जलमात्रेण संस्करोमि प्रवाचकः । अन्यस्त्वेकः समायाति मत्तो
विक्रमवत्तरः ॥२७॥ आगामी मत्परे सोऽपि मत्पूर्व्वो वै सदा स्थितः । तत्पादूबन्धमप्य
हो न विमोचयितुं ह्यहं ॥२८॥ स वै समस्तपूर्वस्थोऽव्यक्तस्येशस्य दर्शकः । सदात्मनाग्निना
चापि संस्करिष्यति वस्तदा ॥२९॥ शूर्पधारी स वै शस्यं स्वे खले संग्रहीष्यति । तुषं तु ७
वह्निना सम्यगनिर्व्वाणेन धक्ष्यति ॥३०॥ शिष्य उवाच ॥ समूह्यं तत्र संबुध्ये मलाकीयोदितं
गुरो । अधर्म्म्यदाहिनं भक्तान् पुनन्तं तु सुवर्णवत् ॥३१॥ यं महाप्रभुणा धार्य्यं प्रस्ताव्यं
तच्चरेण च । अलीयेनेति स प्रोचे तथा चाहाप्यसौ चरः ॥३२॥ प्रभ्वागमाह उग्रस्तु कथं
पश्चाद्बभूव सः । गुरो त्वत्तो मया श्राव्यं सन्देहजनकं हि तत् ॥३३॥ पृच्छामि त्वधुना किं

य आरूढोऽभूज्ज्वलद्रथे । अलीयः स पुनर्जातो योहन्निर्ज्ञकरीयजः ॥३४॥ गुरुरुवाच ॥
पुनर्जन्मवचो यद्वै विप्रैर्वेदेषु कल्पितं । तन्मा बुध्यस्व शिष्यात्र खृष्टीये वचसि स्थितं ॥३५॥
नैकत्वं हि तयोर्ज्ञेयं यथा ज्ञातं फरीष्यकैः । मलाकीयस्य तद्वाक्यात्सौसादृश्यं तु केवलं ॥३६॥
यथाभूद्धि महालीयः पुरा प्रान्तरवास्यसौ । ईशसाक्ष्यपवादीचाभयो बेलार्च्चिनां सदा ॥३७॥
तथा सोऽलीसबापुत्रो बलवानीश्वराग्रगः । अलीयस्यात्मशक्त्याप्तो जातस्येव पुनर्भुवि ॥ ८
३८॥ तथैवास्य हि पित्रेऽपि शीलं दूतेन चोदितं । योऽधुना प्रान्तरे धर्म्मं मन्दमार्गान
शिक्षयत् ॥३९॥ यं चापि प्राङ्मलाकीयाङ्ग्वालःस्पृष्टः प्रवाचकः । खृष्टागमवचोमध्ये
वर्णयद्वै तथा स्फुटं ॥४०॥ ईषाय उवाच ॥ ध्वनिः प्रान्तरे घोषतः संश्रुतो वै स्वयम्भूकृतेऽहो
सृतिं प्रस्तुयात । महारण्यमध्येऽपि सिद्धं कुरुध्वमृजुं चैव मोक्त्रे न ईशाय मार्गं ॥४१॥ तदये

॰खिलोपत्यका उत्पतन्तु महीध्राः सपादाः पतन्त्वेव भूमौ । अथ जूयतां कुञ्चितं वर्त्म सर्व्वं
सुगम्याः स्युरेवाखिलाः शर्कराश्च ॥४२॥ ततस्तेज ईशस्य दिष्टं विमुक्त्यै सकृद्द्रक्ष्यतीतो
नराणां समूहः । यतो वाक्यमेतद्विनिर्णीतमार्य्यं स्वभूनामधेयस्य वक्त्रेण प्रोक्तं ॥४३॥ गुरुरु
वाच ॥ इत्यूचे भव्यवाच्ययः किन्तु तेजस्तदैश्वरं । प्रादुर्भूतं कथं शिष्य वर्णनीयं
मयाधुना ॥४४॥ सन्देहजनकं तत्तु परीक्षाकरणं प्रभोः । येनाग्निनेव सद्भक्तान् पुनात्य ९
र्च्चनपूर्त्तये ॥४५॥ भिनत्त्यधर्म्मिणस्त्वेभ्यः परिदह्यांस्तथेध्मवत् । सकृन्न भुत्स्यसे शिष्य खृष्टस्य
प्रथमायनात् ॥४६॥ तच्चरित्रात्समस्तात्तु तथा तत्कार्य्यसंघतः । शूर्पपावकदृष्टान्तौ विनिर्णी
तौ भविष्यतः ॥४७॥ अधुनैतत्तु बुध्यस्वाग्रसरस्य ध्वनेः स्फुटं । अनुतापं विना घोरा मोक्तुर
प्यागतिः प्रभोः ॥४८॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (इषायभव्यवाक्यानां चत्वा

रिंशसर्गाच्छान्तमत्थायल्कयोस्तृतीयसर्गाच्छान्तमार्कयोहन्न्योः प्रथमसर्गात्प्लाययोसेफरचिता द्यहूदिपुरातनप्रबन्धाच्चोद्धृतः) प्रान्तरघोषणं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ श्रीयेषूर्नाम मोक्ताथ त्रिंशदायुस्तदा स्थितः । धन्यां त्यक्त्वा मरीयां वै नशरेतो विनिर्गतः ॥१॥ यर्द्दानिनिकटां भूमिं शरारण्यावृतां ययौ । बन्धोश्चिरमदृष्टस्य संलिप्सुर्जलसंस्कृतिं ॥२॥ आयातं तं तु संदृश्य भद्रस्तस्याग्रगस्तदा । निषेद्धुमभिलाषीदं वचोऽवादीत्समादरं ॥३॥ योहन्निरुवाच ॥ भवतो वै मया योग्यं संलब्धुं जलसंस्कृतिं । आगत्य त्वं कथं शुद्धै मत्तस्तां प्राप्तुमर्हसि ॥४॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ साम्प्रतं तत्तथैवास्तु यतो रीत्यामुयापि वै । पूरणीयमितोऽस्माभिः समस्तं धर्म्ममण्डलं ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ तच्छ्रुत्वाग्रसरो वाक्यं विरत्याथ निषेधनात् । स्नानेन संस्करोति स्म बन्धुं निर्मलमप्यमुं ॥६॥ यं शीला

दनुमित्यादाविदानीमैशलक्षणात् । निश्चिचाय स्वप्रोक्तं तं पूर्वं विक्रमवत्तरं ॥७॥ यद्दानि
सलिलाञ्चेव पुनरायाति संस्कृते । येष्वि प्रार्थयमाने च विभिन्नमिव खं बभौ ॥८॥ ईश्व
रात्मापि तन्मूर्द्ध्नि संपपात कपोतवत् । आकाशवाण्यपि व्यक्ता तदुपर्य्येतदब्रवीत् ॥९॥
श्रीस्वयम्भूरुवाच॥ पुत्रोऽयं मेऽतीवप्रोतः । यस्मिन् सम्यक् सन्तुष्टोऽहं ॥१०॥ गुरुरुवाच॥
इति साक्ष्यं परं प्राप्य पितुर्वै पुत्र ऐश्वरः । सदात्मनस्तथैवैनं समाच्छादयतश्छदैः ॥११॥ ११
योऽहन्निना स निर्णीतोऽभिषिक्तःख्रृष्ट इत्यतः । स्वश्रद्धेभ्यस्तथा दायी यः सदात्माग्निसंस्कृतिं ॥
१२॥ ईशपुत्रांश्च तच्छक्त्या तांस्तथैव करिष्यति । अनुजातान् न मर्त्यानामिच्छा किन्तु परा
त्मनः ॥१३॥ तत्कार्य्यं विद्धि शब्दस्यावतीर्णस्य नरान्तरे । वसतश्च नरो योऽपि ख्यातोऽ
स्माभिः सहेश्वरः ॥१४॥ यच्छिष्याः संस्कृताः सर्वेऽनुग्राहिण्या तदाज्ञया । ऐशनामत्रये

ऽभिन्ने पितृपुत्रसदात्मनां ॥१५॥ पश्चात्त्वेतद्वचो भव्यं किन्तु यत्साम्प्रतं स्फुटं । खृष्टसंस्कार
वाक्याद्वै बोध्यं तच्छिष्य वच्मि ते ॥१६॥ नृणामेकेन खृष्टेन सम्यक्तुष्टः पितेश्वरः । तस्मा
दात्मजमात्रेणाथान्विच्छानुग्रहं पितुः ॥१७॥ शास्त्रं हि मोसिना दत्तं दोषकृद्भ्यो भयानकं ।
अनुग्रहस्तु सत्यं च येषूखृष्टेन संस्थितं ॥१८॥ अयत्नमीश्वरं मर्त्यो न ददर्श कदाचन ।
तदङ्कस्थोऽद्वितीयस्तु पुत्रस्तं दिशति स्फुटं ॥१९॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्वणि १२
(शान्तमत्थायस्य तृतीयचरमसर्गाभ्यां शान्तमार्कयोहन्न्योः प्रथमसर्गाच्छान्तलूकस्य तृतीयसर्गा
च्चोद्धृतः) ऐश्वरसंस्कारो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ समाप्तेऽथ स्वसंस्कारे येषूर्यद्दानितीरतः । प्रान्तरेऽगात्परीक्षायै स्वबलस्या
घसंजितः ॥१॥ तत्रानयत्सदात्मा हि तं द्वितीयादमं वरं । परीक्ष्यं द्वेषिणा तेन येनाद्योऽघे

प्रवर्त्तितः ॥२॥ तत्रैकाकी स्थितो वै सोऽमलो व्याप्तः सदात्मना । मोऽस्यलोयाविवोपोष्य
चत्वारिंशद्दिनेष्वतः ॥३॥ आरण्यपशुभिः सार्द्धमियत्कालं स संस्थितः । तेभ्यो हिंस्रतरस्यापि
सेह आक्रमणं द्विषः ॥४॥ शिष्य उवाच ॥ स द्वेषी को गुरो येनाकृष्टोऽघे प्रथमो नरः । यस्य
चाक्रमणात्सेहे द्वितीयः स परीक्षणं ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ तं शिष्य स्मर पूर्व्वोक्तं द्वेषिणं यस्य
मन्त्रणात् । पापे मग्नौ नृणामाद्यावैशं तत्प्रापतुर्व्वचः ॥६॥ सपत्न्या अधुना नार्य्या दण्डि १३
ताया मया सुतः । पार्ष्णिघातोऽपि नागेन तन्मूर्द्धानं हनिष्यति ॥७॥ तं तदा नागरूपस्थं
विद्धि भूतासुराधिपं । स्वसत्त्वरहितं गर्व्वाद्दूतमीशरिपूकृतं ॥८॥ यः सह स्वानुगैर्दूतैस्ततो-
रिः सर्व्वदा नृणां । लोभिनां कर्षकः पापे भद्राणां चाभिशापकः ॥९॥ ततः साटान आब्रह्यै
र्य्यबलो यवनैस्तथा । अभिशापोति च ख्यातो द्विट् सोऽयोबादिधर्म्मिणां ॥१०॥ तस्य राज्यं

महत् ख्याततनारीपुत्रायणावधि । भ्रान्तिधूर्त्तत्वहिंसाद्यैः सर्व्वस्यां स्थापितं भुवि ॥११॥ सोऽधुना
संस्कृतं ज्ञात्वा साक्षितं चेश्वरेण तं । प्रियपुत्रं ततोऽपि स्वमुर्द्धध्नीभयमन्वभूत् ॥१२॥ तन्नीत्या
प्रान्तरे गत्वा येषूं दीर्घोपवासतः । क्षुधोदन्यापरिक्लान्तमभ्यवादीत्परीक्षकः ॥१३। अभिशा
प्युवाच॥ चेदीशस्य मरुभ्रान्तव्यूहपोष्टुः सुतो भवेः । स्वाज्ञयैतदृशन्नस्त्वं तदान्नं कर्त्तुमर्हसि ॥
१४॥ श्रीयेषूरुवाच॥ नार्हामि लिखितं ह्येतदीशशास्त्रे स्मराम्यहं ।तेषामेवोपदेशाय मरुभ्रान्तैस्त्र १४
येलिनां ॥१५॥ दृश्यान्नभोजनत एव नरो न जीवेत् किंत्वीश्वरस्य वदनोत्थितसर्व्ववाक्यात् ।
इत्यब्दविंशयुगलभ्रमणैः परात्माज्ञातान्नसंवितरणेन च वो ग्नन्ति ॥१६॥गुरुरुवाच॥ ईति मौस्यं
वचः श्रुत्वा येषूक्तमभिशापकः ।शठत्वोच्छेदतो ह्रीणो भग्नाशश्चाभवन्ततः ॥१७॥ न हि तस्योत्तरा
ज्ज्ञातं स ईशस्य सुतो न वा । न चेश्वरवचःश्रद्धा तस्यातिक्षुधया जिता ॥१८॥ ततःसोऽचिन्तय

न्नैनं शक्नोम्यादिमसृष्टवत् । कामेन वञ्चितुं किंतु परीक्षिष्येऽथ लिप्सया ॥१९॥ तस्मादेनं महा
त्मानं नीत्वोर्द्ध्वेऽद्रावकल्पयत् । निमिषे संचितमिव सैश्वर्य्यं राज्यमण्डलं ॥२०॥ प्रत्यग्दि
श्यैश्वरीं रोमां दक्षिणोत्तरयोस्तथा । तत्साम्राज्यं ततं सौम्यमैगुप्तयवनादिजित् ॥ २१ ॥
प्राच्यां तु परदानां वै वीराणां राज्यमुच्छ्रितं । दूरं चाग्न्यां तटे गाङ्गे काण्वराज्यं सुहेमकं ॥
२२॥ तदाद्यं सर्व्वमूर्द्ध्वेऽद्रावादर्श इव स प्रभुं । दर्शयित्वा ततो गर्व्वादिदमभ्यब्रवीद्वचः ॥ १५
२३॥ अभिशाप्युवाच ॥ सर्व्वं मेऽस्तीदमैश्वर्य्यं तथा यं यं वृणोऽप्यहं । तस्मै देयमतश्चेन्मां प्रणमे
स्तेऽखिलं भवेत् ॥२४॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ रेऽभिशापिन् वहिर्याहीशशास्त्रे लिखितं यतः । स्वभूसं
ज्ञेशमात्रं त्वं प्रणमेरर्च्चयेश्च वै ॥२५॥ गुरुरुवाच ॥ इत्येतन्मौस्यवाक्येन पुनर्दूरीकृतः शठः ।
अजेयं कामलोभाभ्यामवेद्येषूं समन्ततः ॥२६॥ किंतु पूर्व्वमहं येन तमोगर्त्ते निपातितः ।

आत्मगौवरदर्पेण परीक्षिष्येऽधुनापि तं ॥२७॥ इति संकल्प्य हिंस्रस्तं नीत्वा पुण्यपुरे
ततः । महामन्दिरचूडानामेकस्यामार्पयच्छुचिं ॥२८॥ दर्शयित्वा ततोऽप्येनं विविधैशगृहा
जिरं । पुरोधोऽचेकसंपूर्णं तदा धूर्त्तोऽब्रवीदिदं ॥२९॥ अभिशाप्युवाच ॥ चेत्त्वमीश्वरपुत्रः
स्या निजमन्दिर आगतः । ततः पितृवचःश्रद्धां दर्शयादर्य्यलक्ष्मणां ॥३०॥ अविश्वासं वि
हायार्य्य प्रस्कन्दस्वामुतोऽप्यधः । स्मरन् यत्ते पिता दाविदीशभक्तः पुरा जगौ ॥३१॥ १६
ईशाश्रयाप्तं न विपत्स्पृशेत्त्वां कार्य्या हि ते रक्षिण ईशदूताः । यद्गोरहस्तैः सुधृतः सदा
त्वमतो भवेर्नापि शिलाहताङ्घ्रिः ॥३२॥ गुरुरुवाच ॥ इति वाक्याद्दुरात्मा स पुण्य
ग्रन्थेऽपि संस्थितात् । गर्व्वोन्मादौ प्रमित्सुर्वै प्रापेतत्स्पष्टमुत्तरं ॥३३॥ श्रोयेषूरुवाच ॥ न
करिष्यामि लिखितं यस्माद्वै शास्त्र ऐश्वरे । मृषा स्वभुव ईशस्य मागच्छेस्त्वं परीक्षणं ॥३४॥

गुरुरुवाच॥ श्रुत्वेत्थं त्रितयं मौस्यं पापसंरोधकं वचः । तेन नारीमुतेनैव प्रोदितं संशया
द्विना ॥३५॥ ततस्तममलं ज्ञात्वा यथा नैकोऽप्यभून्नृणां । कामलोभाभिमानं च संक्षुभ्यन्तं
रिपुत्रयं ॥३६॥ भग्नाशः सर्व्वतोऽपश्यदादिसृष्टस्य यं जयं । पुराप प्रतिविक्षेप्यं द्वितोयेनाद
मेन तं ॥३७॥ तस्मात्तर्हि शठः शुद्धं विहायासूयकः प्रभुं । स्वानुगैरचिरात् क्षेतुं दुर्नृभिः
समकल्पयत् ॥३८॥ नत्ववेत्स विमूढोऽस्माद्धिंसासंकल्पनात्स्वकात् । पार्ष्णिमात्रं प्रभोर्घात्यं १७
स्वं शिरस्तु सशक्तिकं ॥३९॥ प्रान्तरे तु ततस्त्यक्त ईश्वरस्य सुतोऽमलः । हते संकल्पनादर्शे
तत्परीक्षात्रये दृढे ॥४०॥ स्वर्गदूतैस्ततो भक्त्या सेवितोऽभून्महात्मकः । यावद्यर्द्दानितीरे न
योहन्निं प्रत्यगात्पुनः ॥४१॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मोसिरचितपत्र
शास्त्रे यो॰ नःसृत्यनुवाक्यस्कन्धेभ्योऽनुवाक्यस्कन्धस्य तु षष्ठाष्टमसर्गाभ्यां राजचरित्रादयोबत्र

न्थाद्द्वाविङ्शोनानामेकनवतितमाच्छ्लान्तमत्थायलूकयोश्चतुर्थसर्गाच्छ्लान्तमार्कस्य प्रथमसर्गाच्चोद्धृतः)

परोक्षकपराजयो नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ एतस्मिन् समये कीर्त्तिः स्नापकस्य महागुरोः । यिरूषलेममध्येऽपि विस्तृता श्रेष्ठसंसदि ॥१॥ संशयोच्छेदनार्थं ते ततो लेव्यान् सयज्वनः । फरीशाचारिणः प्रैरन् सुस्नानादिविधायिनः ॥२॥ तेऽभिसंगत्य यर्द्दानिं तीर्त्वाचापि पिरायके । देशे यस्यान्तिपाः सो १८
ऽभूत्सगलीलस्य पादपः ॥३॥ तत्तटे संस्थितं प्राप्य योहन्निं तं महागुरुं । स्थाने बेथावरे लोकान् संस्कुर्वन्तं तथाब्रुवन् ॥४॥ लेव्या ऊचुः ॥ भवतः प्रष्टुमिच्छामः सन्न्यासिन् धर्म्मशिक्षक । किं खृष्टोऽसि किमन्यो वा प्रधानैः प्रेरिता वयं ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वा तु योहन्निर्न खृष्टोऽस्मीति तान् स्फुटं । प्रत्यवादीत्ततस्त्वेव स तैः पृष्ट इदं पुनः ॥६॥ लेव्या ऊचुः ॥ तदा त्वं

किमलीयोऽसि नोद्यं खृष्टागतेः पुरा । यं प्रतीक्षामहे सर्वैर्धीतग्रन्था यहूदिनः ॥७॥ गुरुरुवाच॥
तत्परेऽपि स योहन्निर्नीलोयोऽहं पुरातनः । पुनरेत इति प्रोच्य तैस्तृतीयमपृच्छ्यत ॥८॥
लैया ऊचुः ॥ तदा त्वं किं प्रवक्तासौ महतोक्तोऽपि मोसिना । सर्वैः श्राव्यो भविष्यंश्च तस्मादेव
महत्तरः ॥९॥ गुरुरुवाच ॥ तत्पश्चादपि योहन्नौ नास्मीत्युक्तवति स्फुटं । महासंशयमारुह्य
ते तमभ्यब्रुवन्निदं ॥१०॥ लैया ऊचुः ॥ तदा कस्त्वं गुरो तद्धि योग्यमस्माभिरीरितैः । १९
मुनिश्चेतुं प्रकाशाय प्रधानानां यहूदिनां ॥११॥ योहन्निरुवाच ॥ ध्वनिः प्रान्तर एकस्य
घोषतो यः प्रवाचिना । इषायेनोच्यते तं नु वित्त यूयं रवं मम ॥१२॥ लैया ऊचुः ॥ यदि
त्वं न भवेः खृष्टो नालीयो वा तदग्रगः । पुनरेतो भुवि न वा प्रवाच्येष महत्तरः ॥१३॥
संस्करोषि कथं स्नानाद्यत्फरीशमतैर्बुधैः । ज्ञेयं वै नवशास्त्रस्य सर्वैः श्राव्यस्य लक्षणं ॥१४॥

योहन्निरुवाच ॥ संस्करोमि जलस्नानादहं किंत्वन्तरेऽपि वः । स्थितोऽन्यो यमिदानीं वै यूयं न विविदा बुधाः ॥१५॥ आगामी मत्परे योऽपि मत्तो विक्रमवत्तरः । यत्पादूबन्धमप्यहो न विमोचयितुं ह्यहं ॥१६॥ गुरुरुवाच ॥ इति वैथावरेऽसौ वै येषूखृष्टेऽप्युपस्थिते । फरीषानब्रवीदेतान् शास्त्राध्यातृनबोधिनः ॥१७॥ तत्परस्मिन् दिनेऽतस्तु स आगच्छन्तमन्तिके । येष्वं दृष्ट्वाब्रवील्लोकांस्तथा सर्वानुपस्थितान् ॥१८॥ योहन्निरुवाच ॥ अहो जगत्पापहरोऽमलोऽयमीशार्पितो यज्ञकृतेऽविवत्सः । आगामिनं यं किल मत्परेऽपि मत्पूर्वसंस्थं सततं ह्यवोचं ॥१९॥ नत्वाद्रितस्तं स्वनुभूय मुक्त्यै हितं नृणामित्यधुना ब्रवीमि । किंत्वैस्त्रयेलानुपदेष्टुमेनं संस्कारकोऽद्भिः खलु प्रेरितोऽहं ॥२०॥ अस्य संपतितं मूर्ध्नि समपश्यं कपोतवत् । स्वनेत्राभ्यां सदात्मानं तत्र चैव मुतं स्थितं ॥२१॥ न चाहं स्वानुभूतेस्तं तदाज्ञानं विमुक्तिदं ।

किंतु नुन्नवतो मां वै परमेशस्य वाक्यतः ॥२२॥ यस्मिन् मनुष्ये पतितं समीक्ष्य स आत्मा
नमेशं तदुपर्य्यपि स्थितं । ज्ञेयस्त्वयातोऽस्त्ययमेव स स्वकान् यः संस्करिष्यत्यखिलान् सदा
त्मना ॥२३॥ इति पूर्व्वोपदेशेन विनीतोऽहं स्मृतेन वै । सत्यमीशस्य तं पुत्रं प्रत्यायं लक्ष्म
दृष्टवान्॥२४॥ गुरुरुवाच ॥ एतस्मात्तु महासाक्ष्यात्परस्मिन्नपि वासरे । संस्थितस्तत्र योह
न्निर्वृतः शिष्यद्वयेन ह ॥२५॥ येषूं दृष्ट्वा चलन्तं तौ प्रसन्नोऽभ्यब्रवीद्वचः । अहो ‘विवत्स’ २१
ईशेनार्पितः पापहरोऽमलः ॥२६॥ इत्याचार्य्यस्य तौ श्रुत्वा ख्रीष्टसंदेशकं वचः । तं हित्वानु
गतौ नूत्नं गुरुं विक्रमवत्तरं ॥२७॥ तयोरेकोऽन्द्रियो नाम सीमोनस्य सहोदरः । द्वितीयस्तु
स योहन्निः शान्तात्मा जिबिदीयजः ॥२८॥ तौ तदानुगतौ येषूं मध्याह्ने निकटे सति ।
आलयं तव कुत्रास्ति गुर इत्यभ्यवोचतां ॥२९॥ एतद्वचनमाकर्ण्य समालोक्य च तौ प्रभुः ।

प्रत्युवाचालयं मे नु युवामभ्येत्य पश्यत ॥३०॥ तदनुग्रहमाप्त्वातो गतौ तौ प्रभुवेश्मनि ।
तेन सार्द्धं महाहर्षात्सर्वं शेषदिनं स्थितौ ॥३१॥ अन्द्रियस्तु ततोऽन्विष्य सीमोनं स्वस
होदरं । अभ्यूचेऽस्माभिरत्राप्तोऽभिषिक्तोऽसौ महानिति ॥३२॥ तथा ख्रीष्टान्तिके भ्रात्रा
नीतो हृष्टमना अयं । अथ शुश्राव तत्प्रोक्तं वच एतद्रहस्यकं ॥३३॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ विद्यसे
त्वं नु सीमोनो योनस्य तनयाधुना । पश्चात्कैफाभिधस्तु स्या यदर्थः प्रस्तरः स्थिरः ॥३४॥ २२
गुरुरुवाच ॥ परेद्यवि ततो येषुर्गलीलां गन्तुमिच्छुकः । दृष्ट्वा कंचित् फिलिप्पाख्यं मा
मन्वेहीत्यवोचत ॥३५॥ यो गलीलाप्रदेशस्य वेथ्शैदाभिधात्पुरात् । अन्द्रियप्रस्तराभ्यां
वै न्युषितान्निःसृतोऽभवत् ॥३६॥ स ततो नथनैलं तु मित्रमासाद्य हर्षतः । अपि वार्थुलु
मायाख्यमेतदभ्यब्रवीद्वचः ॥३७॥ फिलिप्प उवाच ॥ य उक्तो मोसिना शास्त्रे प्रवाच्युक्तश्च

सोऽधुना । प्राप्तो योसेफजो येषूर्निःसृतो नशरेत्पुरात् ॥३८॥ नथनैल उवाच ॥ अथ वै
भद्रमायातुं किंचिच्छक्नोति मत्प्रिय । फिलिप्प नशरेतोऽस्मात्प्रधानानुषितात्पुरात् ॥३९॥
गुरुरुवाच ॥ तथा प्रोक्तः फिलिप्पः स एत्य पश्येति केवलं । प्रत्युच्य नथनैलं तं येषूसंमुख
मानयत् ॥४०॥ यं दृष्ट्वाथ समायान्तं प्रभुरेतदवोचत । विनिर्णीतैस्त्रयेल्योऽयं रहितोपधि
मानसः ॥४१॥ तच्छ्रुत्वा नथनैलस्तु मां भवान् कथमन्वभूत् । इति पृष्ट्वाथ ख्रीष्टस्य संमुश्रा २३
वेदमुत्तरं ॥४२॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ फिलिप्पाह्वयनात्पूर्वमपि वै पर्कटीतले । आसीनं त्वामहं
दूरादपश्यं स्थिरनिश्चयं ॥४३॥ गुरुरुवाच ॥ तद्वाक्याद्विस्मयं प्राप्य शरलः सोऽनदत्तदा ।
गुरो त्वं पुत्र ईशस्य त्वं राजैवेस्त्रयेलिनां ॥४४॥ इदं प्रत्ययवाक्यं तु लब्ध्वासौ सर्ववित्प्रभुः ।
तथा बार्थुलमायं तं शेषांश्चाप्यभ्यवोचत ॥४५॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ प्रत्येष्यथ मया दृष्टो यतस्त्वं

पर्कटीतले । महत्तराणि किंत्वेभ्यः कर्म्माणीक्षिष्यसे परे ॥४६॥ निश्चयं हि विभिन्नं खं दूतांश्च द्रक्ष्यथैश्वरान् । रोहतः पततश्चैव नरसूनोर्ममोपरि ॥४७॥ गुरूरुवाच ॥ इत्येष नरपुत्राख्योऽवतीर्णः शब्द ईश्वरः । परे भाव्याद्भुतान्येव गुप्तवाक्यैरवर्णयत् ॥४८॥ गलीलां तु तदा यत्र स्वमिषायोदितं यथा । प्रकाशं दर्शयेत्पूर्व्वं तां शिष्यैरन्वितो ययौ ॥४९॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (शान्तयोहन्निरचितमङ्गलसमाचारस्य प्रथमसर्गा २४ दुद्धृतः) प्रभुसाक्ष्यसंवादो नाम पञ्चमोऽध्यायः॥

शिष्य उवाच ॥ गलीलायां कथं त्वैशं तदादर्शयदन्तके । भ्रमद्भ्यो मोहगर्तेऽथ प्रकाशं स नरात्मजः ॥१॥ गुरूरुवाच ॥ ज्वालस्पृष्टस्य वाक्यं ते स्मरते भव्यवाचिनः । इदानीं कथयिष्यामि तत्प्रादुर्भावमग्रिमं ॥२॥ येष्वायातेस्तृतीयेऽहि गालील्ये नगरे तदा । कनानाम्न्येव

कस्मिंश्चिन्नशरेत्पुरसन्निधौ ॥३॥ अभवत्कस्यचिद्गेहे महान् पाणिग्रहोत्सवः । मरीया यत्र
येषूश्च तच्छिष्याश्च निमन्त्रिताः ॥ ४ ॥ बहुभोजनपश्चात्तु हसतीह सुरारसे । येषूमभ्यब्र
वीन्माता नैतेषां वर्त्तते सुरा ॥५॥ इदं मातुः स धन्यायास्तन्माहात्म्यप्रकाशनं । तत्क्षणेऽपि
प्रतीच्छन्त्या निशम्य प्रत्युवाच तां ॥ ६ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ मातः किं वै त्वया सार्द्धं कार्य्येऽस्मि
न्वर्त्तते मम । न हि सांप्रतमायातं विद्धि मे समयं हितं ॥७॥ गुरूरुवाच ॥ इतो भव्यं मह २५
त्कर्मानुमाय जननी तदा । दासान्प्रोवाच यद्यद्वोऽयं दिशेत्कुरुताशु तत् ॥८॥ स्थितास्तु
संमुखे तेषां पंचद्रोणमिता इव । षट्संख्या अश्मकलशाः शुद्धीकृत्यै यहूदिनां ॥९॥ अथ तान्
वारिणा येषूः संपूरयितुमादिशत् । तस्मिंश्चाचरिते दासैः स तदाज्ञापयत्पुनः ॥१०॥ श्रीये
षूरुवाच ॥ एतेभ्यः परिपूर्णेभ्यः कलशेभ्योऽधुना द्रवं । निःसार्य्यानयत क्षिप्रं यूयमध्यक्षसंमुखे

॥११॥ गुरुरुवाच ॥ ततो निःसारयन्तस्ते दासा यत्कलशोदरे । आसीद्वारि तदापुस्ते वि
कृतस्वादवर्णकं ॥१२॥ तं सुरीकृतमप्याशु नीत्वाध्यक्षं प्रति द्रवं । जानन्तस्तदजानन्तं सर्व
साक्षादपाययन् ॥१३॥ तद्रसं तर्ह्यसौ स्वादु ज्ञात्वाध्यक्षोऽतिविस्मितः । प्रत्याहूय वरं प्रोचे
तन्महोत्सवदायिनं ॥१४॥ उत्सवाध्यक्ष उवाच ॥ अन्ये सुरां स्वादुतमां सखिभ्यः पूर्वं प्रदायाथ
सुपीतवद्भ्यः । अल्पापकृष्टां ददति त्वमेव सर्वोत्तमां त्वार्य्य ददासि शेषं ॥१५॥ गुरुरुवाच ॥ २६
इत्युक्त्वा सोऽशृणोत्तत्र सुरां सर्वोत्तमामिमां । न वरेण प्रदत्तां वै किंत्वद्भ्यो विकृतामिह ॥
१६॥ ज्ञातं चातो वराद्यैस्तद्येषूमाहात्म्यलक्षणं । उत्सवस्योत्तमः शेष इति विश्वासिभिः
स्मृतं ॥१७॥ आद्यमेतत् कनापुर्य्यां स्वप्रतीतिकृतेऽकरोत् । संस्कृतः स परीक्षायाः पर ऐश्वर्य्य
भासनं ॥१८॥ यो वै संसारभोग्येषु क्षयं गच्छत्सु सर्वशः । असत्सु च ददात्येकः सच्चिदानन्दकं

रसं ॥१९॥ स्रष्टा यः सर्व्ववस्तूनां पालको नाशकोऽपि च । शेषे दायी स्वप्रीतेभ्यो विवाहोत्सव
मुत्तमं ॥२०॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (शान्तयोहन्निरचितमङ्गलसमाचार
स्य द्वितीयसर्गादुद्धृतो) विवाहोत्सवप्रभावो नाम षष्ठोऽध्यायः ॥
गुरुरुवाच ॥ नश्वरेतं ततस्त्यक्त्वा समातृभ्रातृशिष्यकः । येषूः कर्पणहूमाख्यं नगरं परम
भ्यगात् ॥१॥ यद्गलीलाहृदस्यैव महतो रोधसि स्थितं । गिन्नेसाराभिधानस्य बहुनौधीव २७
रावृते ॥२॥ न बहूनि त्वतोऽतिष्ठन् दिवसान्यत्र ते तदा । त्राणपर्व्वण्युपेते हि सर्व्वश्रेष्ठे यहू
दिनां ॥३॥ तदा यिरूषलेमं तैर्गन्तव्यं प्रभुणापि च । संस्कृतेनाधुना वेश्यं यथोक्तं निज
मन्दिरं ॥४॥ शिष्य उवाच । मलाकीयेन यः प्रोक्तः प्रवेशः प्रेरितेऽग्रगे । चरे प्रभोरभीष्टस्य
कथं सोऽभूत्तदा गुरो ॥५॥ गुरुरुवाच ॥ यत्स्वान्तोपस्थितौ तत्र देयमैश्वर्य्यदर्शनं । प्रभुणा

तदिदानीं च गुरुत्वारम्भणे'प्यभूत् ॥६॥ मन्दिरं स्वं प्रवेक्ष्यन् हि सो'विवत्साभिधो'मलः ।
स्मार्य्यें'विवत्समेधेन महात्राणे'ब्रहोद्भवां ॥७॥ अवापाजिरमध्यस्थान् महापर्व्वार्थमागतान् ।
सोक्षमेषकपोताद्यान् विक्रेतॄन् बणिजो'पि च ॥८॥ मेध्यार्पणच्छलेनैव तत्क्रियानुमतिं हि ये ।
तत्रापुलुन्धयज्वभ्यो धनदानैः सदोत्सवे ॥९॥ अथ स क्रोधतः ख्रीष्टः कशां निर्म्माय रज्जु
भिः । पशून् सर्व्वान् सविक्रेतॄन्निरास्यन्मन्दिराजिरात् ॥१०॥ बणिजां चापि वीथीः स सहमु २८
द्रा अधो'क्षिपत् ॥ कपोतानां च विक्रेतॄनिदमेवाब्रवीद्वचः ॥११॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ क्षुद्राण्येतानि
सर्व्वाणि नयत त्वरितं वहिः । मत्पितुर्गृहमेवार्च्यं मा कुरुध्वं बणिग्गृहं ॥१२॥ तत्तु दृष्ट्वा
प्रभोः कर्म्म क्षारवद्वै प्रमार्जतः । मन्दिरं लोभमलिनं शिष्या अल्पविदो'पि ते ॥१३॥ मत्त
मीश्वरप्रेम्णा तं संजानन्तो'स्मरंस्तदा । यद्गीतं ख्रीष्टपित्रा वै पुरा राज्ञेस्रयेलिनां ॥१४॥

दाविदुवाच ॥ गलितोऽस्म्यपि मुक्तिनाथ तेऽर्चगृहार्थेऽतिकुतूहलोर्म्मिभिः । तव चाप्यपवा
दिनां सदाऽधमवाक्यैर्मन आहतं मम ॥१५॥ गुरुरुवाच ॥ तत्खृष्टार्थं पुरोक्तं तेऽस्मरन् किंतु
यहूदिनः । अन्ये तन्निर्भयं कर्म्म दृष्ट्वोचुरिदमीर्षया ॥१६॥ यहूदिन उचुः ॥ य एतत्कुरुषे
कार्य्यं केवलं श्रेष्ठयज्वभिः । त्वं नो गालील्य किं चिह्नं त्वदैश्वर्य्यस्य दर्शयेः ॥१७॥ श्रीयेषु
रुवाच ॥ एतद्वै निन्दकांश्चिह्नं दर्शयिष्यामि वोऽचिरात् । युष्मद्भग्नमिदं त्र्यहे निर्म्मास्यन् २९
मन्दिरं पुनः ॥१८॥ यहूदिन उचुः ॥ एतन्मन्दिरनिर्म्माणं पारसीकाधिपाज्ञया । षट्चत्वा
रिंशदब्देषु समाप्तं तत्परे श्रुतं ॥१९॥ त्वमियत्कालनिर्म्माणं यदि भग्नं त्वदुक्तितः । कथं
शक्नोषि गालील्य त्र्यहे रचयितुं पुनः ॥२०॥ गुरुरुवाच ॥ इति तैर्नि विदद्भिर्वै रहस्यं वचनं
प्रभोः । तदा प्रत्युदितं पश्चाच्चाप्यतः स्मृतमीर्षकैः ॥२१॥ तच्छिष्याश्चापि न तदा बुध्यमाना

इदं वचः । तन्मृत्यूत्थापनात्पश्चात्तदर्थं स्फुटमस्मरन् ॥२२॥ यच्चुक्तं मन्दिरं तेन सदैश्वर्य्या
लयं वरं ॥ अवतीर्णस्य देहं तदीश्वरात्मप्रतिष्ठितं ॥२३॥ शिष्य उवाच ॥ तदैतत्त्राणपर्व्वार्थं
समेतानां यहूदिनां । किं न केचित्प्रतीयुः स्वे मन्दिरे प्रभुमागतं ॥२४॥ गुरुरुवाच ॥ फरी
ष्याद्यगणाः शिष्य नैच्छन् हीनधनोच्छ्रयं । गालील्यैरन्वितं नान्यैस्तं खृष्टमिति वेदितुं ॥२५॥
तस्मात्तत्स्पष्टलक्ष्माणि व्यमन्यन्तैव गर्व्विणः । यद्दृष्ट्याल्पविदोऽप्यन्ये तं प्रतीयुः प्रवाचिनं ॥ ३०
२६॥ किन्तु तेभ्योऽपि तत्रासौ खृष्टोऽहमिति नाब्रवीत् । सर्व्वेषां हृन्दि जानन् हि मन्त्रिणापि
विना स्वयं ॥२७॥ ततो सौ कर्म्ममात्रेण प्रभुत्वं दर्शयन् स्वकं । आत्मानं नापि कस्मैचिद्गु
रुत्वादौ समार्पयत् ॥२८॥ तथाचारभत ज्ञानी प्रवाच्युक्तं परीक्षणं । कर्त्तव्यं सर्व्वभक्तानां स
प्रभुर्निजमन्दिरे ॥२९॥ तथैव स यथा तत्र सिम्योनेनोदितः पुरा । शैशवे स युवेदानीं

स्थितस्तद्वाक्यपूर्त्तये ॥३०॥ बहूनामिस्त्रयेलानां पातायोत्थापनाय च । बहूनां चापि गुप्ता
नामाविष्कृत्यै हि चेतसां ॥३१॥ स्थित एष शिशुर्नूनं निन्दनान्वितलक्ष्मवत् । इति वृद्धस्य
सद्वाक्यं निर्णेयं वहुशः परे ॥३२॥ शिष्य उवाच ॥ तद्वाक्यं मन्दिरे प्रोक्तं चत्वारिंशे प्र
भोर्दिने । प्रस्वै स्मराम्यहं किंतु तद्दृष्टान्तं गुरो वद ॥३३॥ गुरुरुवाच ॥ आसीत्कश्चित् फ
रीष्येषु नीकदेमाभिधो धनी । महासभ्यो यहूद्यानां समस्तैरादृतो नरैः ॥३४॥ स येष्वोऽद्भुत ३१
कर्म्माणि दृष्ट्वा यत्नादचिन्तयत् । कोऽधुनास्मास्वसावेतोऽपेक्ष्यखृष्टेषु शिक्षकः ॥३५॥ यद्देव
स्नापको भक्तो गुरुं विक्रमवत्तरं । आयातं गुप्तमप्याह तीरे पृष्टोऽस्मदीरितैः ॥३६॥ तद्वायं
न गुर्वाक्यैर्योहन्नेर्यः प्रतिश्रुतः । अद्भुताचारको ह्येष ईशार्च्चार्थे कुतूहली ॥३७॥ किं वायं
नभवेद्यस्य राजाख्यस्य श्रुतं पुरा । हेरोदौ राज्ञि जन्मेह कीर्त्तितं चान्यजैरपि ॥३८॥ ईश

नुन्नं प्रवक्तारं विशेषात्खृष्टमेव न । प्रतीयां तस्य चिह्नानि दृष्ट्वा दण्ड्योऽप्यहं तदा ॥३९॥
इति चिन्तयमानो वै विश्वासाभिमुखोऽपि सः । भीत्यारुध्यत सभ्यानामन्येषां लोभगर्विणां ॥
४०॥ तैस्ततोऽवमतं येषूं नरसाक्षात्स चेष्टितुं । ह्रीणोऽतः प्रययौ रात्रावभ्यूचे चाकुला
त्मकः ॥४१॥ नीकदेम उवाच ॥ गुरुमागतमीशात्त्वां विद्मो नहि नरः क्वचित् । त्वत्क्रियाः
शक्नुयात्कर्तुं येनेशो न सहस्थितः ॥४२॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यादरवचः श्रुत्वा नवराज्यप्र ३२
वर्तकः । ईशपुत्रः स तं सभ्यं सर्वान्तर्विद्वोचत ॥४३॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ सत्यं सत्यं वदामि
त्वां नानुजायेत चेन्नरः । उद्भूतः स तद्देशस्य राज्यं द्रष्टुं न शक्नुयात् ॥४४॥ नीकदेम
उवाच ॥ यो वृद्धोऽप्यब्रहोद्भूतो जायेत स कथं पुनः । मातुर्गर्भोदरे किं वै प्रविशेत्सो
ऽनुजन्मने ॥४५॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ सत्यं सत्यं वदामि त्वां चेन्न जायेत मानवः । जलात्मभ्यां

स ईशस्य राज्यं वेष्टुं न शक्नुयात् ॥ ४६ ॥ देहाद् यो जायते नित्यं तं देहं विद्धि संस्थितं । आ
त्मनो जायते यस्तु सोऽप्यात्मात्र न संशयः ॥ ४७ ॥ यन्मया त्वधुना प्रोक्तमावश्यमनुजन्म वः ।
आब्रह्मानामपीति त्वं तस्मान्मा कुरु विस्मयं ॥ ४८ ॥ स्वयं प्रध्मा यथा वायुर्यस्य शृण्वन्नपि
ध्वनिं । अनुमातुं न शक्नोषि कुत एति क्व याति वा ॥ ४९ ॥ तथा सोऽप्यनुजन्मार्थः सर्व
दिग्व्यापकः स्वयं । शक्त आत्मा सदाव्यक्तो ज्ञेयो वै कार्य्यमात्रतः ॥ ५० ॥ गुरुरुवाच ॥ इति ३३
श्रुत्वा सुजातः स स्वयोग्यां जलसंस्कृतिं । नवराज्येऽनुजन्मार्थं स्नानाद्याचार्य्यपि ध्रुवं ॥ ५१ ॥
न तु वै जलमात्रेण कार्य्यां किंत्वात्मनापि तां । अव्यक्तेनानिलेनेव परदिग्व्यापिना स्वयं ॥
५२ ॥ तत्सर्वं सोऽद्भुतं ज्ञात्वा निजधर्माहितः कथं । तद्भवेदिति प्रत्युच्य शुश्रावेदं प्रभोर्वचः ॥
५३ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ त्वं नु सर्वैस्त्रयेलेषु महाचार्य्योऽभिधीयसे । तदैतन्न वचो वेत्सि स्नाना

त्मीयानुजन्मनः ॥ ५४ ॥ अति सत्यं ब्रवीमि त्वां यज्ज्ञातं दृष्टमेव यत् । तत्साक्ष्यं प्रोच्य युष्मा
भिर्नप्रतीयामहे वयं ॥ ५५ ॥ यदि लौकिकवाक्यानि न प्रतीयात मेऽधुना । मां स्वर्गीयानि
वक्ष्यन्तं प्रतीयात कथं तदा ॥ ५६ ॥ नह्येकोऽपि नृणां स्वर्गमारुरोह कदाचन । मां विनातोऽ
वतीर्णं वै स्वर्गस्थं च नरात्मजं ॥ ५७ ॥ पैत्तल्यं तु यथा सर्पमौषधायेस्त्रयेलिनां । प्रान्तरे
सर्पदष्टानां मोसिः स्तम्भोर्द्धमार्पयत् ॥ ५८ ॥अर्पणीयं तथोर्द्ध्वं वाचिराद्विद्धि नरात्मजं । क्षि ३४
तानां पापगरलैश्चिकित्सायै नृणामपि ॥ ५९ ॥ यस्मिन् संस्थाप्य विश्वासं सर्पदृग्लोकवन्नतः ।
न म्रियेत नरः किंतु प्राप्नुयान्नूतनजीवनं ॥ ६० ॥ जगत्पापार्णवे मग्नमित्थं ह्यस्निह्यदी
श्वरः । यत्स स्वैकसुतं तस्य विमुक्त्यै प्राददात्स्वयं ॥ ६१ ॥ यस्मिन्नृष्ववतीर्णे वै विश्वसन्
पापकार्य्यपि । न म्रियेत नरः किंतु लभेतानन्तजीवनं ॥ ६२ ॥ न हि दण्डाय जगतः प्रै

रश्मेश आत्मजं । दण्डास्यापि परंत्वस्य मुक्त्यै तन्नामशक्तितः ॥ ६३ ॥ तद्विश्वासयुतो
दण्डं नैति तद्रहितस्तु यः । दण्डितः सोऽधुनाप्यस्तीशैकपुत्राप्रतीतितः ॥ ६४ ॥ प्रकाशे ह्यधु
नायाते जगदभ्यन्तरे तमः । वृतं मर्त्यैः कुकर्म्मार्थं दण्डं तत्र स्थितं शृणु ॥ ६५ ॥ मन्दकारी
प्रकाशाय सर्वो द्वुह्यति मानवः । न वा तं प्रतियात्येव स्वकर्म्माविष्कृतेर्भयात् ॥ ६६ ॥ अभ्यु
पैति स्वयं तं तु प्रकाशं सत्यकारकः । यतो वै तत्क्रिया भायुरीशसाक्षात्कृताः स्फुटं ॥ ६७ ॥ ३५
गुरुरुवाच ॥ तथा रात्रौ प्रकाशः स महान् सभ्यमुपादिशत् । मुक्तिदेष्टा मनुष्याणां हृच्छारल्य
परीक्षकः ॥ ६८ ॥ यद्रहस्यवचः श्रुत्वा चिन्तयंश्चापि यत्नतः । नरभीत्याकुलोऽप्येष नीकदेमो
ययौ निशि ॥ ६९ ॥ कालं प्रतीक्षमाणस्तमूर्द्धमर्प्यो यदा नृणां । मुक्त्यै स नरजो येषूस्तत्प्र
तीतिमगोपयत ॥ ७० ॥ तस्योर्द्धार्पणमुये तु शूले नावेत्स भावि तत् । परनिन्दान्वितं लक्ष्म

प्रकाशाद्विभ्यतां नृणां ॥ ७१ ॥ तदा शङ्का किमस्यैव पातायोत्थापनाय वा । स्थितो थिरूष लेभे स विभावी गुप्तचेतसां ॥ ७२ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मोसिरचित पञ्चशास्त्रे संख्यास्कन्धस्यैकविंशसर्गाद् द्वाविंशोतानामूनसप्ततितमाच्छ्रान्तलूकस्य द्वितीयसर्गा च्छ्रान्तयोहन्नोर्द्वितीयतृतीयसर्गाभ्यांचोद्धृत) ईशार्च्चकविभावनं नाम सप्तमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ त्राणपर्व्वणि संपूर्णे पुरं श्रेष्ठं सुमन्दिरं । त्यक्त्वान्यत्र यहूद्योर्व्यां येषूः शिष्याश्च संययुः ॥ १ ॥ यत्राल्पाहस्थिता एव विश्वासालम्बिनो नरान् । कांश्चित्ते स्वगुरोरर्थे संमज्जुः स्नानरीतितः ॥ २ ॥ तत्समीपे स्थितश्चापि ग्राम ऐनोनसंज्ञके । बहुघट्टे स संस्कुर्वन् योहन्निः स्नापकोऽभगः ॥ ३ ॥ आगतो हि पिरायातस्तटे तर्हि यहूदिके । अनुतापोपदेशं सोऽकरोच्चर्म्मकाटित्रकः ॥ ४ ॥ तच्छिष्याः प्राप्य कंचित्तु यहूदं योऽनुचारिभिः । येष्वोऽनुजन्म संलेभे जलात्मभ्यां

समुत्थितं ॥ ५ ॥ तेन शुद्धिविवादं ते कृत्वाथातिकुतूहलाः । समभ्येत्य गुरुं स्वीयमेतदभ्यब्रुवन्
वचः ॥ ६ ॥ योहन्निशिष्या ऊचुः ॥ गुरो यर्द्दानिपारे यस्त्वत्सङ्गी साक्षितस्त्वया । सोऽधुना
स्नापयत्येव सर्वलोकैश्च सोऽन्वितः ॥ ७ ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं श्रुत्वा स्वशिष्याणां वितण्डां स्वार्थ
इच्छतां । निर्वेदनमनीर्ष्यः स प्रत्यवादीन्महागुरुः ॥ ८ ॥ योहन्निरुवाच ॥ न किंचिच्छक्नुयात्
प्राप्तुं नरो यत्स्वर्गतो न हि । दत्तं शिष्यास्तदा कस्माद्विवदध्वे नु मत्कृते ॥ ९ ॥ किं मयेदं ३७
न वः साक्षाद्वैव्यान् प्रत्युदितं वचः । न ख्रिष्टोऽस्मि परं त्वग्रे तस्येशप्रेरितो ह्यहं ॥ १० ॥
यो हि कन्यां प्रगृह्णाति विवाहे स वरः स्मृतः । न चान्यः कोऽपि तेनास्ति संभागी तन्म
होत्सवे ॥ ११ ॥ जन्यस्त्वत्र स्थितः शृण्वन् वरस्यागच्छतो रवं । अत्यानन्दति तद्वन्मेऽप्यानन्दः
पूरितोऽधुना ॥ १२ ॥ वर्द्धनीयः स वै नित्यं ह्रसनीय इतस्त्वहं । ऊर्द्ध्वतः सोऽवतीर्णो हि सर्व

भूतोपरिस्थितः ॥ १३ ॥ भूमितो यः समायाति स भौम्यः स च भौम्यवाक् । स्वर्गाद् यस्त्वेति
स श्रेष्ठः स्वदृष्टश्रुतसाक्ष्यदः ॥ १४ ॥ तस्य स्वर्गीयसाक्ष्यं वै न प्रतीतं कूचिन्नरैः । तच्छ्रद्धस्त्वी
शसत्यत्वे निदधौ योग्यमुद्रिकां ॥ १५ ॥ यमीशो ह्यात्मतः प्रैरत्स विशेषत ऐशवाक् । न तस्मै हि
सदात्मानं भागशो यच्छतीश्वरः ॥ १६ ॥ महास्नेहेन पुत्रं हि पिता पाति स्वरूपकं । तत्करे
चैव विश्वं स स्वयं सम्यक् समार्पयत् ॥ १७ ॥ पुत्रविश्वासको नित्यं जीवेद्यस्तु पराङ्मुखः । ३८
पुत्रान्नजीवनं पश्येदीशक्रुधिषयोऽपि सः ॥ १८ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति स्वं ह्यन्तिमं साक्ष्यं
प्रददावयगः प्रभोः । काराबन्धनकालेऽपि दुष्टभूपादुपस्थिते ॥ १९ ॥ यं त्वायान्तमसौ ज्ञात्वात्य
नन्दद्वरमित्रवत् । स वरः पुत्र ऐशोऽपि तद्विवादवचोऽशृणोत् ॥ २० ॥ कीर्तितं च फरीष्या
णामपि मध्येऽशृणोदिदं । योहन्नेरधिकान् शिष्यान् गालील्यः स्नापयत्ययं ॥ २१ ॥ इत्यसत्य

मपि शुत्वा तद्विवादाप्रियः प्रभुः । ऐच्छद् यहूद्यदेशात्स गलीलां चलितुं पुनः ॥ २२ ॥ न च
तामृजुमार्गेणाभ्यगात्तस्या हृदं च सः । यर्द्दीनेस्तीरगेनैव यत्र योहन्निरादिशत् ॥ २३ ॥ किंतु
प्रत्यग्दिशं गन्तुं सभार्य्ये चापि नीवृति । ऐच्छत्तैर्नेक्षितो लोकैर्नवा दुष्टेन भूभुजा ॥ २४ ॥
शिष्य उवाच ॥ तस्यायगस्य योहन्नेः कारायां बन्धनं कथं । गुरो भूत्केन वा दुष्टं कर्म्मैतद्भू
भुजा कृतं ॥ २५ ॥ गुरुरुवाच ॥ हैरोद्यः सोऽन्तिपा भूपो यो गलीलापिराययोः । चक्रे तत्कर्म्म ३९
यद्येतुं कथयिष्ये त आदितः ॥ २६ ॥ कैशरे स तिबर्य्याय हितः स्वरचितां पुरीं । गलीला
हृदतीरे वै तैबर्य्याख्यां पुराकरोत् ॥ २७ ॥ तं हृदं चापि यः ख्यातो गिन्नेसारो यहूदिभिः ।
अभ्यधासीत्स तैबर्य्यं हृदं ख्यात्यै हि कैशरः ॥ २८ ॥ तं तथैव नमस्कर्त्तुं तदनुग्रहयाचकः ।
अभ्यगात्सोऽन्तिपा रोमां मत्प्रोक्तात्कर्म्मणः पुरा ॥ २९ ॥ यन्मार्गाभ्यन्तरे गत्वान्योदर

भ्रातुरालयं । महाहेरोदिपुत्रस्याल्पदिनान्यवसत्सह ॥ ३० ॥ तस्य पत्नीं तदा दृष्ट्वा हेरोदेर्यापि पौत्र्यभूत् । सोसिश्चात्रविरुद्धोढा हैरोद्या नाम सुन्दरी ॥ ३१ ॥ तां कामेनान्तिपाःसो ऽपि दुश्चरित्रो ऽन्वरज्यत । तस्याश्चानुमतिं प्राप्नोद्धृताया राज्यलिप्सया ॥ ३२ ॥ इति चाङ्गीकृतं तस्यै रोमातः प्रतिगाम्यहं । त्वां विवोढास्मि पूर्व्वोढामारब्यां वर्ज्जितास्मि च ॥ ३३ ॥ रोमां गत्वाथ कर्म्माणि स निष्पाद्याभ्यगात्पुनः । गलीलां यत्र सासीत्स्त्री भीमहारिथनन्दिनी ॥ ३४ ॥ सा विराद्न्तिपापत्नी तां गुप्तामपि यत्नतः । प्रोक्तामङ्गीकृतिं पत्या प्रत्तीलोभिनाशृणोत् ॥ ३५ ॥ तद्गुप्त्वा तु च्छलाज्जित्वा तैबर्य्यां राज्यकां पुरीं । आरब्ये सा विषाद्देशे द्रुता स्वं पितरं प्रति ॥ ३६ ॥ तद्वाक्याद्धारिथः क्रुद्धः स नृपो लोप्त्रहारिणां । दण्डार्थे दुष्टजामातुर्महायुद्धाय सज्जितः ॥ ३७ ॥ यो ऽपि सेनां समचिनोदरबाणां विरुद्धये । यथा

पूर्वं मयोक्तं ते शिष्य योहन्निकर्म्मसु ॥ ३८ ॥ सैन्याः केचित्तदा ह्येनं समपृच्छन्महागुरुं । आयन्
यर्द्दानितीरे य आरब्धं नीवृतं प्रति ॥ ३९ ॥ अधुना त्वेव तद्रूपो यदापि भ्रातृगेहतः । हेरो
द्यां तां समाहूतां व्यवहृद्धीनलज्जकः ॥ ४० ॥ स तदा सैन्यदृष्टौ वै पिरायामेत्य कीर्त्तनं । यो
हन्नेः श्रुतवानेनं द्रष्टुं श्रोतुं च प्रार्थयत् ॥ ४१ ॥ यहूद्यातं ततो देशान्निम्नगावार आगतं ।
इदमभ्यब्रवीद्धर्षाद्धेरोदितनयो नृपः ॥ ४२ ॥ अन्तिपा उवाच ॥ गुरोऽहं त्वां चिरादिच्छुर ४१
नघं श्रेष्ठमन्त्रिणं । संद्रष्टुं साम्प्रतं वृत्तोऽपीत्त्रयेलारिसंयुधि ॥ ४३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यादृतवचः
श्रुत्वा सोऽनुतापप्रवाचकः । उष्ट्रलोमाम्बरो भूपमेतत्प्रत्यब्रवीद्वचः ॥ ४४ ॥ योहन्निरुवाच ॥
कथमैशवचः श्रोतुमिच्छुस्त्वं मन्दकृन्नृप । भ्रातृभार्य्याविवाहस्ते निषिद्धो ह्यैशशास्त्रतः ॥
४५ ॥ गुरुरुवाच ॥ ह्रीणस्तद्वचसा भूपो न तु स्वाघानुतापकः । ततो व्याकुलहृद्भूत्वारेभे

चिन्तयितुं तथा ॥ ४६ ॥ किं करिष्याम्यहं तेन प्रवक्त्रा निन्दितः स्फुटं । आदृतेन समस्तैर्वै
गालील्यैः सयहूदिभिः ॥ ४७ ॥ अथ तन्मन्त्रनोताः किं न द्रोहिष्यन्ति मेऽखिलाः । मां युद्धे वा
प्रवृत्तं न क्षिपेयुरपि राज्यतः ॥ ४८ ॥ तच्चिन्तातः स योहन्निं दुर्गे नाम मखैरुषि । पिरा
याद्दूरसीमस्थेऽबध्नाच्छुद्धाहृतेः कृते ॥ ४९ ॥ दुष्टा पत्नी तु हैरोद्या योहन्नेस्तद्वचो यदा ।
अशृणोदपि तद्धिंसां सुयत्नात्समकल्पयत् ॥ ५० ॥ न तु कर्तुमशक्नोत्तां नेत्थं ह्यनुमते पतौ । ४२
लोकभीत्या निरुद्धेऽतः प्रवक्तुश्चापि सत्तया ॥ ५१ ॥ तस्मात्तस्यान्तिके सोऽपि कूचिदभ्यायद
न्तिपाः । तच्छिष्यांश्चानुमेनेऽपि कांश्चिदेतुं गुरुं प्रति ॥ ५२ ॥ तथा दुर्गेऽपि संबद्धोऽशिक्षयत्स
महात्मकः । अयगस्तन्मृतिर्यावन्नासोद्वाच्यः परे मया ॥ ५३ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभि
षेकपर्व्वणि (शान्तमत्थायस्य चतुर्थचतुर्दशसर्गाभ्यां शान्तमार्कस्य प्रथमषष्ठसर्गाभ्यां शान्तलूकस्य

तृतीयसर्गाच्छान्तयोहन्नेस्तृतीयचतुर्थसर्गाभ्यां फ्लाव्ययोसेफरचितयहूदिपुरातनप्रबन्धाच्चोद्धृतो)
महाजन्यानन्दपूरणं नामाष्टमोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ गर्ह्यं हैरोद्यकर्म्मेदं श्रुत्वा क्षुब्धोऽस्म्यहं गुरो । बद्धे भद्रेऽयगे त्वेव प्रभुः किम
करोत्ततः ॥ १ ॥ गुरुरुवाच ॥ यदा तद्विपदं येषूरशृणोत्प्रोदिते पथि । सोऽवर्त्तत समार्य्यं वै
गलीलां गन्तुमिच्छुकः ॥ २ ॥ यर्द्दानेः सन्निकृष्टां हि समां भूमिं विहाय सः । अविशद्गिरि ४३
पूर्णो विमिफ्रैम्यैरुषितां पुरा ॥ ३ ॥ तेभ्यो योसेफजातानां श्रेष्ठेभ्यो द्वादधाविमां । आर्य्यभूमि आ
विभागेऽग्र्ये येषूस्तद्वंश्यनूनजः ॥ ४ ॥ इमां त्वेव सहान्याभिर्दशवंशजयात्परे । समार्य्यी अ
धरन् लोकाः पाषण्डा जातिसङ्कराः ॥ ५ ॥ चलंस्तत्र प्रभुः पद्मामीशप्रत्नालयं पुरं । सिलवं
धामसंस्थं सोऽतिक्रम्य सिकिमं ययौ ॥ ६ ॥ महापर्वतयोर्मध्ये यदार्य्यं नगरं स्थितं । हेबलोक

प्रबन्धे ऽपि चिरान्नानाकथास्मृतं ॥ ७ ॥ तयोरेकस्तु घेबालो नाम तस्योत्तरे स्थितः । अवृक्षः
स शिलाशृङ्गैर्भीम ऐश्वशपात्मकः ॥ ८ ॥ अन्यो दक्षिणसंस्थस्तु गरिजीमाभिधो महान् । आ
रामैः स्वन्वितो रम्यैरुत्सैश्चैशाशिरात्मकः ॥ ९ ॥ नगानामधिराजं तं सर्वे तत्परिवासिनः ।
अमन्यन्तैव शीयोने सगृहे ऽप्यवधारिते ॥ १० ॥ शिष्य उवाच ॥ अद्भुताद्रिद्वयेनेदमावृतं सि
किमं पुरं । कथमार्य्यमभूत्काभिः कथाभिर्वा स्मृतं पुरा ॥ ११ ॥ गुरुरुवाच ॥ तत्पूर्व्वसम ४४
ये तातः सिकिमस्य कनानिनः । तद्भूमीमिस्रयेलायोदासीनाय विचिक्रिये ॥ १२ ॥ स
तत्राब्रहपौत्रो ऽथ वेदिमीशाय निर्म्ममे । लोप्त्रिणश्च ततो ऽमोर्य्यान् वहिश्चक्रे ऽसिधन्वभिः ॥१३॥
ऐगुप्ते म्रियमाणस्तु तां ददौ प्रेष्ठसूनवे । योसेफाय सुतौ तस्याप्याशासन् द्विविधांशदः ॥ १४ ॥
तस्माद्यदाविशन् देशमैस्रयेल्याः कनानकं । योसेफास्थीनि मिश्रात् त आनयन्तस्तदाज्ञया ॥१५॥

तद्दैतान्येव तद्भूमौ सैकिम्यां ते समार्पयन् । येष्विव स्वादिकुलस्मृत्या तथादिशन्ति ना
यके ॥ १६ ॥ तदैव मन्यमानास्ते मोसिप्रोक्तोपदेशनं । तेभ्यो यर्द्दानिपारेऽपि वेश्यद्भ्योऽङ्गी
कृतां भुवं ॥ १७ ॥ गरिजीमस्य शिखरेऽवाचयन्नाशिषं परां । ईशाज्ञाचारिणां सम्यक् सङ्ग्
दामिस्त्रयेलिनां ॥ १८ ॥ घेबालशिखरे त्वेव शपमुयं भयानकं । असतांमैस्त्रयेल्यानामेकेशवि
धिलङ्घिनां ॥ १९ ॥ मोस्यादेशाच्च घेबाले लिखितं प्रस्तरत्रये । शास्त्रं स्थूले सुसंयुक्ते दृशद्वेद्या ४५
सहार्पयन् ॥ २० ॥ पुरी तस्मात्तयोर्मध्ये गरिजीमस्य तु स्थिता । सुन्दरोपत्यकायां सादृता
फ्रैमादिभिः सदा ॥ २१ ॥ सिकिमे संचिताः पश्चात्प्रधाना दशवंशकाः । सलोम्नो मूर्खपुत्रस्य
सकृद्राज्यं निरक्षिपन् ॥ २२ ॥ ततस्तत्कृतमप्यार्य्यं मन्दिरं तेऽवमत्य वै । यरूबौमाघमन्त्रेणा
फ्रैमाद्या वञ्चिताः कुलाः ॥ २३ ॥ यौसेफ्यां सन्नरां भूमीमार्य्यशैलाद् यह्रूदिनां । अवोचंस्तन्मतिं

चाथ सङ्करास्तेऽपि लेभिरे ॥ २४ ॥ कल्दायैस्तु परे भग्नं सलोम्नो मन्दिरं यदा । यहूद्या
अन्वरचयन् पारसीकाधिपाज्ञया ॥ २५ ॥ तदेर्थातः समार्य्येषु ख्यातः संबल्लटो महान् ।
गरिज़ीमाद्रिशृङ्गेऽपि निर्म्ममे सौम्यमन्दिरं ॥ २६ ॥ यथा यैरूषलेम्यं च सद्विश्वासिभिरा
श्रितं । चिरं तदपि पाषण्डैर्दाविद्राज्यारिभिस्तथा ॥ २७ ॥ योहन्नौ तत्तु हुर्कांने यहूद्यनृप
यज्वनि । भग्नवत्यपि तत्स्थानं पुण्यमूचुः समार्य्यकाः ॥ २८ ॥ मोसिना ह्युपदिष्टा या घेबाले ४६
वेदिर्निर्म्मितिः । तां कार्य्यां गरिज़ीमे ते तदा नित्यं च मेनिरे ॥ २९ ॥ शिष्य उवाच ॥
तद्भ्रान्तेर्हेतुरस्याद्रेः सौम्यताशीश्च बुध्यते । तत्र यातेन येष्वा तु किं ततोऽभूत्कृतं गुरो ॥ ३० ॥
गुरुरुवाच ॥ सिकिमं तत्पुरं ख्यातं स्वकालीयैर्यहूदिभिः । सिकरं वै मृषासंज्ञं समार्य्य
मतगर्हया ॥ ३१ ॥ अभिगत्य प्रभुः पद्भ्यां क्लान्त आर्य्यक्षितौ स्थितः । तस्यां यां धर्म्म्ययाकोबो

ददौ स्वप्रेष्ठसूनवे ॥ ३२ ॥ तदन्तःसंस्थिते कूपे ऽध्यास्त याकोब्यनाम्नि सः । सायं गतेषु
शिष्येषु तदान्नक्रीतये पुरं ॥ ३३ ॥ तदा कांचित्समार्य्यां स्त्रीं जलमुद्धर्तुमन्धुतः । आगतामिद
मभ्यूचे जलं मे दीयतां त्वया ॥ ३४ ॥ इदं श्रुत्वा वचो नारी पुरुषस्य विधर्मिणः । अहिता
न्वयजस्यापि विस्मिता प्रत्यवोचत ॥ ३५॥ समार्य्योवाच ॥ त्वं यहूदी कथं वारि समार्य्याया
मदिच्छसि । नहि नौ वंशयोरस्ति व्यवहारः कदाचन ॥ ३६ ॥ श्रीयेशूरुवाच ॥ ईश्वरस्य ४७
वरो नारि त्वया चेत्समबुध्यत । यो वा मे देहि पानीयमिति त्वां वक्ति सांप्रतं ॥ ३७ ॥ स
त्वयापि यदि ज्ञातस्तदा तस्माद्विशेषतः । प्रार्थनीयं त्वयाभूद्वै पानीयममृतात्मकं ॥ ३८ ॥
समार्य्योवाच ॥ तव नास्ति घटीयन्त्रं गभीरश्च महाशय । कूप एष कुतो ऽथास्ति पानीयं
ते ऽमृतात्मकं ॥ ३९॥ त्वं किमस्मत्पितुः श्रेयान् याकोबाद् य इमं हि नः । अन्धुं ददौ पपौ चेतः

सपशुः ससुतादिकः ॥ ४० ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यो ऽस्मात्पिबति कूपात्स पुनस्तर्षिष्यति ध्रुवं ।
मज्जलं तु पिबन्मर्त्यो न तृष्णां प्राप्स्यति क्वचित् ॥ ४१ ॥ यज्जलं हि मया देयं सदा तस्यान्तरे
स्थितं । उत्पतन्नुत्स इव तद्भवेदानित्यजीवनं ॥ ४२ ॥ समार्य्योवाच ॥ महाशय जलं
मह्यमप्येतद्देह्यमूल्यकं । न तृष्येयं यतो नापीहाङ्गन्तुं एयां मुहुर्मुहुः ॥ ४३ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥
यदि त्वं नु मया देयं वरमीशस्य वाञ्छसि । याहि नारि पतिं स्वीयमानयापि च मां प्रति ॥ ४८
४४ ॥ इति पृष्टा समार्य्योचे को ऽपि नास्ति पतिर्मम ॥ एतच्छ्रुत्वा तु सर्वज्ञः प्रभुस्तामिद
मब्रवीत् ॥ ४५ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ इदं साधु त्वया प्रोक्तं को ऽपि नास्ति पतिर्मम । आसन्
हि पञ्चपतयस्तवानुक्रमशः पुरा ॥ ४६ ॥ यस्त्विदानीं प्रदेशे ऽस्मिन् प्रियस्ते विद्यते नरः ।
स न व्यूढो ऽस्यतः सत्यं तद्वाक्यमुदितं त्वया ॥ ४७ ॥ समार्य्योवाच ॥ ईशप्रवाचिनं त्वां

भो॰नुभवाम्यतिविस्मिता । यद्यपि स्या यन्नूयस्त्वमस्मन्मतविरोधकः ॥ ४८ ॥ गुरवः पितरो॰
स्माकं ह्येतस्मिन् सौम्यपर्व्वते । आशीर्युक्ति सदावेरूरीश्वरस्यार्च्चनं महत् ॥ ४९ ॥ यूयं यिरू
षलेमे तु स्थाने॰स्मद्विमते दृढं । कर्त्तव्यं सततं ब्रूथेशस्य तद्धर्म्यपूजनं ॥ ५० ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥
प्रतीहि मां नारि समेति कालो यदा न वास्मिन् गरिज्जीमशृङ्गे । न वास्मदर्च्चे॰पि यिरूषलेमे
॰र्च्चयिष्यथेशं पितरं महान्तं ॥ ५१ ॥ यूयं यदभ्यर्च्चयथाधुनापि न वित्थ हीनैशगृहार्हधर्म्माः । ४९
मृषोदिता मोस्यमुवारिणो॰पि त्यक्त्वा नदङ्गीकृतसत्प्रवक्तॄन् ॥ ५२ ॥ ईशार्पितं वर्त्म वयं तु
धृत्वा संवेलदाविन्मुखभव्यवावां । तं संविदोशं सुविदो॰र्च्चयामो यहूदितो ह्येव विमुक्ति
रेति ॥५३ ॥ समभ्यैति तु कालः सो॰धुना चोपस्थितो यदा । आत्मनैवार्च्चयिष्यन्ति पितरं
सत्यैवच ॥ ५४ ॥ ते वै सत्यार्च्चिनस्तांश्च न तु तीर्थाभिलाषिणः । स्वार्च्चार्थे याचति पिता

ह्यात्मरूपः सदीश्वरः ॥ ५५ ॥ समार्य्योवाच ॥ मसीहं खृष्टनामानं तं वेद्म्यागामिनं परे ।
यस्तदा सकलान्येव शिक्षयिष्यति नः प्रभुः ॥ ५६ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ अहं नार्य्यधुना यो ऽपि
संवदामि त्वया सह । अहमस्मि मसीहः स सत्यं युष्मत्प्रतीक्षितः ॥ ५७ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति
श्रुत्वा समार्य्या सा समादेशं महाप्रभोः । एतत्काले ऽपि तच्छिष्यान् पश्यन्त्यत्र समागतान् ॥ ५८ ॥
महाविस्मयमारूढा तस्यैव वचसो ऽखिलात् । निधाय स्वघटीं यत्नान्नगरं स्वीयमभ्यगात् ॥ ५९ ॥
परियाय बहूंश्चैव स्थितांस्तत्र समार्य्यकान् । एतेन व्यग्रवाक्येन कूपं प्रति समाह्व
यत् ॥ ६० ॥ समार्य्योवाच ॥ अहो मानुषमेकं वै द्रष्टुमायात यो ऽखिलं । कदाचिन्मत्कृतं
प्रोचे स किं खृष्टो भवेन्नहि ॥ ६१ ॥ गुरुरुवाच ॥ तत्संश्रुत्य तु सैकिम्या ये सशेषसमार्य्यकाः ।
भव्यं खृष्टमपैक्षन्त सर्व्वेषां शिक्षकं नृणां ॥ ६२ ॥ तं योसेफकुलोद्भवं मन्यमाना अपि भ्रमात् ।

ह्यीवचः प्रत्ययादीयुर्येष्टितुं बहवोऽपि तं ॥ ६३ ॥ तेभ्यः प्राक् तु प्रभोः शिष्यास्तं प्रत्येता यथो
दितं । कूपेऽन्नं नगरान्नीत्वा संवादे तिष्ठति स्त्रिया ॥ ६४ ॥ विस्मिता अपि तस्मात्ते गुरुं
नाभ्यब्रुवन्निति । किं याचति भवान् किं वा संवक्त्येतत्समार्य्यया ॥ ६५ ॥ आदरात्तु स्थिता
मूकाः संवादो वर्त्तते यदा । अपेतायां स्त्रियामूचुरधुनान्नं गुरोऽद्य दः ॥६६॥ स तु तत्त्वकथा
नन्दसततासक्तमानसः । युष्मदज्ञातमन्नं मेऽस्तीति तान् प्रत्यवोचत ॥ ६७ ॥ ततोऽन्योऽन्यम ५१
पृच्छंस्ते भोज्यं को गुरवे ददौ । तच्छ्रद्धां त्वनुभूयाथ प्रभुरेतद्वचोऽब्रवीत् ॥ ६८ ॥ श्रीयेषूरु
वाच ॥ ममान्नमिदमस्त्येव विभोर्नुन्नवतोऽत्र मां । संकल्पाचरणं तस्य पूरणं चाग्रकर्म्मणः ॥
६९ ॥ किं नु युष्मास्विदं प्रोक्तमुप्तेर्मासचतुष्टये । परिपूर्णे समायाति तदा वै शस्यसंग्रहः ॥
७० ॥ ततो विस्तीर्य्य नेत्रे वै सम्प्रत्यप्यधिपश्यत । क्षेत्राणि च्छेदनार्थं हि गौरवर्णानि पक्वित

॥ ७१ ॥ नित्यजीवाय शस्यं हि तच्छेत्ता वेतनार्हकः । संचिनोति ततो नन्देद्वप्तापि च्छे
दिना सह ॥ ७२ ॥ प्रोक्तमेतद्वचो ह्येको वपत्यन्यश्छिनत्ति च । इति निर्णीतमधुना शस्ये चिन्नात्म
रूपके ॥ ७३ ॥ यस्मिन् नापि श्रमं चक्र तत्संवेतुं मयेरिताः । शस्यं यूयं परेषां हि समुपैत श्रमात्
फलं ॥ ७४ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यूचे स महाचार्य्यो यः स्वसत्यकथोप्तितः । विध्यज्ञेष्वपि प्रास्ता
बीत् खृष्टीयं विजयं नृणां ॥ ७५ ॥ यान् स्वमृत्योः परेऽप्येषामाह्वानैरनुचारिणां । संयाही ५२
स कुलात्कृत्स्नादात्मसन्नार्चनाय सः ॥ ७६ ॥ एतत्काले तु कूपं तेऽभ्यगच्छन् सिकिमान्नराः ।
ये नारीमन्त्रणाद्द्रष्टुमैच्छंस्तं बहुदर्शिनं ॥ ७७ ॥ प्रार्थयंश्चाप्यवस्थातुं स्वेऽहानि कतिचित्पुरे ।
प्रार्थनानुमतिं चैव चक्रे स वरदः प्रभुः ॥ ७८ ॥ तथेरित्वा स्वशिष्यान् स पुरा गालील्यनी
वृतं । निर्जं तं परमाचर्य्योऽतिष्ठत्सार्द्धं समार्य्यकैः ॥ ७९ ॥ ये तद्दैववचः श्रुत्वा द्वितीयमम्

तात्मकं । प्रतीयुर्बहुला एव तां नारीं चाब्रुवंस्तदा ॥ ८० ॥ सैकिम्या ऊचुः ॥ तं प्रतीमो ऽधुना
नूनं न तु ते वाक्यमात्रतः । उत्सवत्याः स मां प्रोचे मत्क्रियाः सकला इति ॥ ८१ ॥ वयं संश्रुत्य
स्वेव गुरुं तं सर्वदर्शिनं । तं जगन्मोचकं ख्रीष्टं ततो विद्मो ऽपि निश्चयात् ॥ ८२ ॥ गुरुरुवाच ॥
इत्यूचुः श्ररला एते ये पाषण्डा अपि स्मृताः । समार्थ्या न च जानन्तः प्रवक्तॄन् मोसिना
विना ॥ ८३ ॥ यहूद्यमपि तं येषूं नाक्रिम्यं तैर्यथा मतं । तद्वचोमात्रलिङ्गेन ख्रीष्टनाम्नैव मे 53
निरे ॥ ८४ ॥ यं फरीष्यादयस्तस्य समवंशा यहूदिनः । मोसिदाविदिषायादीन् सुविदन्तः
प्रवाचकान् ॥ ८५ ॥ यमन्यन्त स्वमध्ये ऽपि विविधाद्भुतदर्शनैः । लक्षितं सर्वदा भ्रान्त्या गर्व
लोभप्रवञ्चनैः ॥८६॥ इति श्रीख्रीष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्वणि (मोसिरचितपञ्चशास्त्रे योनिस्क
न्धस्य त्रयस्त्रिंशतमाष्टचत्वारिंशसर्गाभ्यामनुवाक्यस्कन्धस्य त्वेकादशसप्तविंशसर्गाभ्यां येषूनूनञ

चरित्रस्य चरमसर्गाद् राजचरित्रान्नहमीयचरित्रात् फ्लाव्ययोसेफरचितयहूदिपुरातनप्रब
न्धाच्छान्तयोहन्नेश्चतुर्थसर्गाच्चोद्धृतः) समार्य्यामृतोपदेशनं नाम नवमोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ आश्चर्य्यं तद्गुरो वाक्यं कियत्त्वेषां प्रतीतये । ऋजूनां सोऽवसन्मध्ये समा
र्य्याणां महाप्रभुः ॥१॥ गुरुरुवाच ॥ इच्छौ नत्वधिकं शिष्य सोऽतिष्ठत्सिकिमे तदा । तेनाश्चर्य्य
तरोऽप्येषां विश्वासः संकरोद्भुवां ॥ २ ॥ इयत्स्थित्वा पुरेऽस्मिंस्तु सिकर्य्युक्ते यहूदिभिः । रौम्यैस्तु ५४
न्यापुलौ फ्लाव्ये समार्य्याणां महौजसि ॥ ३ ॥ ततो गच्छन् स एकाकी दिशं प्रत्युत्तरां पुरि । दुर्गा
यां प्राविशद्येषूर्या समार्य्योदितादितः ॥ ४ ॥ यां पिता दुरहावस्याम्रिर्हि निर्म्माय पर्व्वते ।
राजधानीं ततश्चक्रे दशवंशेस्त्रयेलिनां ॥ ५ ॥ तन्नाम्नातोऽप्यभिहितं राज्यं देशश्च सर्व्वदा ।
पुरी त्वेषोदिता पश्चात् सिवस्ती रौम्ययावनैः ॥६॥ नत्वेतस्यामवस्थाय समार्य्यायां महाप्रभुः।

अतिक्रम्याचिराद्भूमिं जहौ तत्सङ्करोद्भवां ॥ ७ ॥ पिलातस्य च गोपस्य ससमार्य्ययहूदिनां ।
देशान्निःसृत्य गालील्यमगाच्छासितमन्तिपा ॥ ८ ॥ योऽतिदूरगतः पारे यर्द्दनेः संस्थितस्त
दा । नाशृणोदागतिं येष्वो नवा नामापि दुर्न्नृपः ॥ ९ ॥ शिष्य उवाच ॥ तस्मिन् दूरस्थितेऽ
तस्तु भूपे येहन्निबन्धके । किं न केचिद्गलीलायामाद्रियन्तागतं प्रभुं ॥ १० ॥ गुरुरुवाच ॥
इदं तेन वचः शिष्य प्रोक्तं सर्व्वविदा मुहुः । प्रवक्तुर्निजभूमौ वै नादरोऽस्ति कदाचन ॥ ११ ॥ ५५
दृष्टो यिरूषलेमे तु त्राणपर्व्वगतैर्हि यैः । प्रभुसाक्ष्यप्रदानां वै समूहोऽद्भुतकर्म्मणां ॥ १२ ॥ गाली
ल्यास्तेऽखिला अत्र ज्ञात्वाश्चर्य्यं तमागतं । यहूद्यान्नीवृतः प्रीत्या समगृह्णन्त सर्व्वशः ॥ १३ ॥
किंतु तेऽपि तमाप्तं न समार्य्या इव भिन्नजाः । तद्वचोमात्रतः खृष्टमित्यमन्यन्त मोचकं ॥
१४ ॥ स तस्मान्नाभिगत्यापि नशरेन्नगरं निजं । कनां याति स्म यत्रादि चक्रे स्वैश्वर्य्य

दर्शनं ॥ १५ ॥ तत्रायातं तु तं श्रुत्वा कश्चित्कापर्णहूम्यपि । प्रधानो यत्सुतस्तत्राशयिष्ट ज्वर
पीडितः ॥ १६ ॥ तदोत्थाय परेऽह्येव कनायां समुपस्थितः । हैरोद्यस्यार्थयद्येषूं स कर्म्मस
चिवस्तथा ॥ १७ ॥ प्रधान उवाच ॥ गुरो त्वं दययोपेहि चिकित्सार्थं सुतस्य मे । स्वीये
कपर्णहूमेऽद्य मुमूर्षोरपि पत्तने ॥ १८ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्याकर्ण्यार्थनं येषूर्गालील्यानां विमोहनं ।
हेरोद्याचारिणां चादौ भर्त्सयन्नेतदब्रवीत् ॥ १९ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यूयं यदि न पश्येत विविधा ५६
मद्भुतक्रियां । सर्व्वनो न कदाचिद्वः सत्प्रतीतिर्भविष्यति ॥ २० ॥ गुरुरुवाच ॥ विक्लवः स
प्रधानस्तु तत्संश्रुत्यापि भर्त्सनं । आश्वेहि तन्मृतेर्भो प्रागिति व्यग्रमवोचत ॥ २१ ॥ ततो
मोक्तुर्दयालोस्तु संशुश्रावेदमुत्तरं । हीनदुःखोऽधुना याहि यतो जीवति ते सुतः ॥ २२ ॥ तद्वाक्यं
स प्रतीत्याथ निःसरन् स्वगृहं प्रति । मार्गे कपर्णहूमात्स्वान् दासानायात ऐक्षत ॥ २३ ॥

*we have come to report good news.*

स्वामिनं ये समीक्ष्याथ हर्षतोऽभ्यब्रुवन्निति । सुवार्त्तार्थं समायामो भवत्पुत्रो हि जीवति ॥
२४ ॥ पिता तद्वार्त्तया तुष्टः स्मरंश्चैव प्रभोर्वचः । तेभ्योऽपृच्छत् क्षणे कस्मिन्नादिस्वास्थ्यम
वाप सः ॥ २५ ॥ इति पृष्टास्तदोचुस्ते द्वितीयप्रहरात्परे । गतेऽष्टममुहूर्त्ते ह्यः स तदा विज्वरो
ऽभवत् ॥ २६ ॥ अथावैत्तं पिता भूतं कालं यस्मिन् कनापुरि । वाक्यं येष्वोऽशृणोदेतद्याहि
जीवनि ते सुतः ॥ २७ ॥ तत्कृपाशक्तिचिह्नेनाकृष्टः कापर्णहूम्यसौ । तं खृष्टमिति मेनेऽथ सस ५७
र्वपरिवारकः ॥ २८ ॥ शिष्य उवाच ॥ गलीलायां कृतानां वै प्रभुणाद्भुतकर्म्मणां । द्वितीयं
तत्कृतं वेद्मि प्रत्येतेन यद्गूद्यतः ॥ २९ ॥ तत्कनापुरि यस्यां तु तदाश्चर्य्यद्वयं कृतं । किं सोऽति
ष्ठत्तदा येषूर्विकृतापो रुगन्तकः ॥ ३० ॥ गुरुरुवाच ॥ नातिष्ठच्छिष्य तस्मात्तु स विनिःसृत्य
पत्तनात् । आसेरवंशभागे यदभूत्कानान्यसंज्ञये ॥ ३१ ॥ ऐशानीं प्रति स भ्राम्यन् भूमिं ता

मविशत् स्थिता । या पुरा वंशयोः सीम्नि नप्थलीजबुलूनयोः ॥ ३२ ॥ सा गलोलाह्रदस्यैव
महतो रोधसि स्थिता । तैबर्य्यस्याधुनोक्तस्य गिन्नेसारस्य चेतरैः ॥३३॥ तस्यामेव स्थितं
कच्छे ह्रदयर्दानिसंगतेः । कापर्णहूम्यनगरं प्रभोस्तन्नवमालयं ॥ ३४ ॥ सर्वभूमिर्हि शिष्यैषा
या ख्याताप्यैत्तयेलिका । पुरा भूमिविभागे ऽतः पश्चाद्दशकुलक्षये ॥३५॥ गालील्यस्याभवद्भा
गे महादेशस्य सम्मता । यः प्राचीनैः स्मृतो देश उत्तरोषितवैरिणां ॥ ३६ ॥ एतद्भूमौ तथा ५८
शिष्य ह्येतस्मिन् समये ऽपि च । पूरणीया विशेषात्सा गीता सौम्यप्रवाचिना ॥ ३७ ॥ या पुरो
क्तापि संक्षेपाद् येषूत्पत्तिप्रबन्धने । प्रादुर्भूते प्रकाशे ऽस्य पुनर्वाच्यातिविस्तरात् ॥ ३८॥ इषाय
उवाच ॥ पुरा पीडितस्त्वापदोघेन यो ऽभूत् सनप्थल्यको जाबुलून्यः प्रदेशः । तमस्तस्य भग्नं म
हातेजसास्ति गलीलामपि व्यापकेनान्यजोर्व्वी ॥ ३९ ॥ उरौ तद्ध्रदे चैव यर्द्दान्युपान्ते भ्रमन्तो

हि लोका अपश्यन् महौजः । अधो मृत्युगर्त्तेऽन्धिकाच्छादितेऽपि समासीनमर्त्यान् प्रकाशोऽध्य
भास्त ॥ ४० ॥ त्वया वर्द्धितास्ते त्वदग्रे च हृष्टा यदापद्धि मद्यान्यसेनेव नष्टा । फलादानहृष्टा
यथा लोप्त्रलब्धा युगोत्क्षेपतुष्टा विभग्नारिदण्डाः ॥ ४१ ॥ त्वमीशाचरः कर्म्म गिद्योनवत्तन्न
योधा यथान्ये तुमूलामृगार्द्राः । अमुष्माञ्जयाञ्चेव वर्म्माणि तेषां सुरत्नानि यान्तीध्मवद्गीति
होत्रं ॥ ४२ ॥ शिष्य उवाच ॥ पूर्व्वोक्तं तन्त्वया गानं तथाचानुमृताप्यतः । सौम्यवार्त्तोद्भवस्यैव ५९
कौशल्याधिपतेः प्रभोः ॥ ४३ ॥ इदानीमादिपद्याभ्यां यः सुतो वर्णितोऽद्भुतः । आचरेत्तं यथा
बध्येऽनसृजं विजयं गुरो ॥ ४४ ॥ गुरुरुवाच ॥ सत्यं तच्छिष्य तस्मात्ते न गीतव्ये पुनर्मया ।
केवलाया तु वार्त्ता सा गलीलाया महौजसः ॥ ४५ ॥ वंशयोर्हि तयोराद्यं हतयोर्दुरसूर्य्यकैः ।
तदापत्पीडितां भूमीमिषायोऽसान्त्वयत्तथा ॥४६॥ यत्रेदानीं प्रविश्यार्य्यो युगतातः स मन्त्रदः

ऐश्वराज्यागतिं वक्तुं स्वशक्त्यारभत स्फुटं ॥ ४७॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ संपूर्णः साम्प्रतं कालः स्वर्गराज्यं ह्युपस्थितं । अनुतापं कुरुध्वं वै सुवार्त्तां च प्रतीत मे ॥ ४८ ॥ इति श्रीख्रिष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (येषूनूनजचरित्राद्धर्म्मनायकचरित्राद्राजचरित्रादिषायभयवाक्यानां नवमसर्गाच्छान्तमत्थायलूकयोहन्नीनां चतुर्थसर्गाच्छान्तमार्कस्य प्रथमसर्गाच्चोद्धृतो) गलीलाधिभासनं नाम दशमोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तद्ध्रदस्य तथा तीरे सीमायां प्रत्नवंशयोः । स जबूलूननप्थल्योरभ्रमद्भासको नृणां ॥१॥ गालील्यैरावृतो व्यूहैर्यैं कौत्स्याद्भुतकर्म्मणां । आकृष्टाः श्रोतुभिश्छंस्तां वार्त्तामीश्वरराज्यकां ॥२॥ चलंस्तत्राप नावौ स धीवरीये तटस्थिते । यदेका जिबिदीयस्य सीमोनस्यापि चेतरा ॥३॥ यो ऽन्द्रियेण सह भ्रात्रा योनजः प्रस्तराभिधः । येषू दक्षिणभूमौ हि शेष

शिष्या इवात्यजत् ॥४॥ स्वपुरे वेथ्सैदे च तद्ध्रदस्य तटोपरि । संस्थितेऽन्यत्र वापि स्वं धैवर्थ्यं
पुनराचरत् ॥५॥ जालानि जिबिदीयेन तावक्षालयतां सह । तत्पुत्राभ्यां च याकोबयोह
न्निभ्यां तटे स्थितौ ॥६॥ तत्काले गुरुरार्य्यः सोऽभ्येत्य योनसुतौ प्रति । उचे मां नयतं नावा
किंचिद्दूरं तटादिति ॥७॥ तदैवारुह्य तरणिं सीमोनाद्रिययोः प्रभुः । किंचिद्दूरं तटात्
स्थित्वा ततो व्यूहानुपादिशत् ॥८॥ उपदेशं समाप्याथ सीमोनमिदमब्रवीत् । निम्ने प्रस्थाय 
जालानि मीनाकृष्टै ह्रदे क्षिप ॥९॥ इत्याज्ञाया असौ हेतुमनुमातुं न शक्नुवन् । किंत्वाज्ञाप
यितुर्बुद्धिं जानन् प्रत्यब्रवीदिदं ॥१०॥ सीमोन उवाच ॥ तावद्रात्रिमपि स्वामिन् कृत्वै
तत्कर्म्म यत्नतः । न प्राप्तं किंचिदस्माभिः किंतु मंस्ये वचस्तव ॥११॥ इत्युक्त्वा प्रभु
वाक्येन स निरक्षेपयद्ध्रदे । जालं यन्मत्स्यनिकरैः परिपूर्णमभूत्क्षणात् ॥१२॥ छेद्यं चाशंक्य

तद्वारादवाह्यान्तरिस्थिताः । साहाय्यमार्थयन्नन्यनौस्थितानिङ्गैर्नरान् ॥१३॥ ये ऽभि
गत्योपकाराय जिबिदीयादयस्तदा । समाकृष्यातियत्नाच्च मत्स्यैर्नावावपूरयन् ॥१४॥
मज्ज्यमाने अपीक्षित्वा ते मत्स्यात्यन्तसंख्यया । सर्वे तत्रस्थिता घोरभीतिसागरविप्लुताः ॥
१५॥ ततो व्यग्रमना येषूं सीमोनः प्रणतो ऽब्रवीत् । सान्निध्याद्याहि दयया पापात्माहं यतःप्र
भो ॥१६॥ तं तु प्रत्यब्रवोद्येषूर्भयं मा याहि योनज । इतो हि ससहायस्त्वं नॄंस्तथा संग्रही ६२
ष्यसि ॥१७॥ अमन्यत वचस्त्वेतत्सीमोनः ससहोदरः । तथा याकोबयोहन्नी तातं हि
त्वापि तत्कृते ॥१८॥ धैवर्य्यं च परित्यज्य जिबिदीयं च नौस्थितं । अनुजग्मुः प्रभुं येन
कार्य्यास्ते नरकर्षकाः ॥१९॥ तैर्वृतः स चतुःशिष्यैः कर्मद्रव्यविवर्जिभिः । स्वीयं कापर्ण
हूमाख्यं प्रविवेश ततः पुरं ॥२०॥ शिष्य उवाच ॥ सर्वसन्न्यासिशिष्याणां प्राप्तवांस्तु

चतुष्टयं । तथा किं स्वपुरे चक्रे स महैश्वर्य्यदर्शनं ॥२१॥ गुरुरुवाच ॥ अद्भुतं विस्तरादेतद् ब्रु
वतो मे निशामय । शनौ विश्रामनाम्न्यह्नि तत्पुर्य्याः सोऽविशत्सभां ॥२२॥ शास्त्रग्रन्थप्रपठ
नात्परे चाशिक्षयन्नरान् । न यथाध्यापकाः किंतु शक्त्या विस्मयकारकः ॥२३॥ स्तब्धेषु च
समस्तेषु भूतग्रस्तोऽत्र कोऽपि वै । तच्छक्त्या व्याप्त एतानि प्रणनाद वचांस्यथ ॥२४॥ भूत
उवाच ॥ हे येषूर्न्नशरेतीय किमस्माकं त्वया सह । हन्तुं नो वेद्म्युपेतं त्वां पुण्यमीशस ६३
मर्पितं ॥२५॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वा प्रभुर्भूतमपुण्यं प्रत्युवाच तं । नीरवस्त्वं भवैतस्माद्ब
हिर्याहि च मानवात् ॥२६॥ यद्वचःशक्तितो भूतो गृहीतोऽतिस्वनेन सः । निःक्षिपन्नन्तरे
दीनं नतु घ्नंस्तद्बहिर्ययौ ॥२७॥ अतिभीतिं च संप्राप्य नराः सर्व्वे सभास्थिताः । अन्योऽन्य
मभिसंवक्तुमुपचक्रमिरे ततः ॥२८॥ कापर्णहूम्या ऊचुः ॥ किमेतत्कर्म्म किंवेदं नवं शास्त्र

मुपस्थितं । येन भूतगणोऽप्यस्याज्ञां प्रभोरिव मन्यते ॥२९॥ गुरूरुवाच ॥ तथा येष्वो महा
कीर्त्तिस्तत्सभातोऽतिविस्तृता । तत्पुरं सकलां चापि क्षितिं व्याप्नोत्परिस्थितां ॥ ३० ॥
सभायाः सतु निर्गत्य तदागच्छन्निकेतनं । यत्र सोमोनपत्नी वै स्वमात्रापि सहावसत् ॥३१॥
तस्यां तु प्रस्तरश्वश्रामर्द्दितायामतिज्वरात् । अतस्तत्राविशच्छिष्यैश्चतुर्भिस्तैर्वृतः प्रभुः ॥३२॥
अभ्येत्य शयितां तां च प्रगृह्यैव च तत्करं । भर्त्सिते‌ऽपि ज्वरे तत्रोत्थापयामास तां क्षणात् ॥ ६४
३३॥ भूत्वा हतज्वरा साथ तुष्टं जामातरं स्वकं । सभ्रातृद्विसखं गेहे श्रीयेषूं चाप्यसेवत ॥
३४॥ सन्ध्यायां त्वस्तगे सूर्य्ये विश्रामाहारीतिषु । गतास्वथ गृहद्वारे संचिताः सर्व्वनाग
राः ॥३५॥ आनयंश्च गुरोरग्रे नवस्याद्भुतकारिणः । रोगिणः सकलान् स्वीयान् भूतग्रस्तांश्च
सर्व्वथा ॥ ३६ ॥ तान् सर्व्वांश्चापि स स्पृष्ट्वा हस्ताभ्यां वरदः प्रभुः । सुस्थांश्चक्रे तथा भूतांस्तत्र

स्तेभ्यो निरक्षिपत् ॥ ३७ ॥ खृष्ट ईश्वरपुत्रस्त्वमिति नर्दत एव तान् । शठांस्तद्वै दिनोऽप्यार्य्यो न्यषे
धीदीरितुं दृढं ॥ ३८ ॥ तत्परे रात्रिशेषे सोऽनभिभातोषसि स्वयं । विहायैकाक्यतोऽरण्यं प्रार्थना
यैव निर्गतः ॥ ३९ ॥ आरब्धेऽह्नि त्वथो यत्नात्सीमोनाद्याः समीह्य तं । प्राप्य चाभ्यब्रुवन् सर्व्वे त्वा
मन्विच्छन्ति तारकं ॥ ४० ॥ इति श्रुत्वा तु सोऽवादीद्ग्रामेषु निकटेष्वहो । याम तत्रापि शिक्ष्यं हि
मयायातेन तत्कृते ॥ ४१ ॥ ततः सर्व्वां गलीलां स परिबभ्राम तैर्वृतः । ईशराज्यसुवार्त्तायै सर्व्वरुक् ६५
शान्तयेऽपि च ॥ ४२ ॥ दूरतोऽनुगताश्चौघाः सगालील्या यहूदिकाः । यर्द्दानीपारवासाश्च दशपुर्य्युषि
तादयः ॥ ४३ ॥ तान् दृष्ट्वा श्रोतुमिच्छून् स आरूढः पर्व्वतोपरि । श्रेष्ठं प्रोचे वचस्तद्वै शिष्याकर्णयमे
ऽधुना ॥ ४४ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मत्थायस्य चतुर्थाष्टमसर्गाभ्यां मार्कस्य
प्रथमसर्गाल्लूकस्य चतुर्थपञ्चमसर्गाभ्यां चोद्धृतो) नरसंग्रहणं नामैकादशोऽध्यायः ॥

श्रीयेषूरुवाच ॥ धन्या दीनात्मका यूयं स्वर्गराज्यं हि वो भवेत् । धन्याः संखिद्यमानाश्च सं
प्रहर्षिष्यथ ह्यतः ॥ १ ॥ धन्याश्च क्षान्तमनसो भूमिदायं हि भोक्ष्यथ । धर्म्मक्षुधातृषो धन्याः संत
र्पिष्यथ हि ध्रुवं ॥ २ ॥ धन्या यूयं दयावन्तो यतः प्राप्स्यथ वै दयां । सुपवित्रहृदो धन्या
यतः संद्रक्ष्यथेश्वरं ॥ ३ ॥ विरोधध्वंसिनो धन्याः ख्येया ईशात्मजा यतः । धर्म्मार्थे ताडिता
धन्याः स्वर्गराज्यं ह्यवाप्स्यथ ॥ ४ ॥ धन्याः स्यात तदा यूयं यदा वो मत्कृते नराः । वाधि ६६
ष्यन्तेऽप्यसूयन्तः सर्व्वदुर्व्वचनैर्मृषा ॥ ५ ॥ तदानन्दत हर्षेण व्याप्ताः स्वर्गे ह्यतः फलं । महद्वोऽ
स्ति तथा ह्यग्रेऽवाधन्तैव प्रवाचकान् ॥ ६ ॥ युष्मांस्तु धनिनो धिक् स्यादिह भूतं हि वः सुखं ।
भोज्यतृप्तांश्च धिग्युष्मान् परे हि क्षोत्स्यथ ध्रुवं ॥ ७ ॥ हसतो वोऽपि धिग्यस्माद्रुदन्तो विल
पिष्यथ । धिक् च युष्मान् यदा सर्व्वे प्रशंसिष्यन्ति वो नराः ॥ ८ ॥ तदैवामङ्गला यूयं तथा

हि पितरोऽपि वः। अग्रे मिथ्याप्रवक्तृन् वै प्राशंसन् सत्यवाधकाः ॥ ९ ॥ किंतु मच्छृण्वतो
युष्मान् वच्मीति लवणं भुवः। वन्नैधे विरसं चेत्तु तत्स्वादु स्यात्कथं पुनः ॥ १० ॥ सर्व्वथा तदक
र्म्मण्यं क्षेपणीयं वहिर्ध्रुवं। दलनीयं च मर्त्यानां पादद्वयतलेन वै ॥ ११ ॥ यूयमेव जग
द्दीप्तिर्नगरं तु नगोपरि। यत्संस्थितं कथं गुप्तं तद्भवेद्वीक्षणान्नृणां ॥ १२ ॥ कोऽपि प्रज्वाल्य
दीपं तु नाढकस्यार्पयत्यधः। किंतु दीपद्रुमे भासे सर्व्वेषां हि गृहोदरे ॥ १३ ॥ दीप्तिस्त ६७
थैव युष्माकं मनुष्याग्रे प्रभासतां। यया वः सुक्रिया दृष्ट्वा स्वःस्थं वः पितरं स्तुयुः ॥ १४ ॥
सप्रवक्तुस्तु शास्त्रस्य न नाशायाहमागतः। किंतु तत्सर्व्वपूर्त्यर्थं इति वित्तातिनिश्चयं ॥ १५ ॥
यावद्धि स्वर्गभूम्यौ न लुप्येतां तावदन्तरे। शास्त्रविन्दुर्नलोप्योऽप्यापूर्त्तेरित्येव वच्मि वः ॥ १६ ॥
योऽत एतद्व्यवस्थानां लघिष्ठामपि लङ्घयेत्। शिक्षयेच्च तथा नॄन् स्यान्मद्राज्ये लघुरेव सः ॥

१७ ॥ यस्त्वेताः पालयेत्सर्व्वाः शिक्षयेच्च तथा नरान् । स एव स्वर्गराज्ये꞉तो महान् ख्यातो
भविष्यति ॥ १८ ॥ फरोष्याध्यापकानां हि धर्म्माद्यदि न सन्नरः । धर्म्मो वः स्यात्तदा राज्यं
स्वर्गीयं न प्रवेक्ष्यथ ॥ १९ ॥ इत्यहं वच्मि वः सत्यं ततो यन्नवराज्यकैः । योग्यं यच्च पुरा
ज्ञातं तद्वै मे शृणुताधुना ॥ २० ॥ मा हन्या यस्तु हन्यात्स दण्ड्य इत्युदितं पुरा । शुश्रुवाहं तु
दण्ड्यं वै वच्मि भ्रातृमृषाक्रुधं ॥ २१ ॥ भ्रातरं यस्त्वरेब्रूयात्सभया गर्ह्य एव सः । यस्तु मूर्खे ६८
ति तं ब्रुयात्सोऽप्यग्निनरकार्हकः ॥ २२ ॥ तस्मान्नैवेद्यमात्मीयं वेद्यासन्ने यदानयेः । किंचि
च्चेन्मन्यसे भ्रातुरभियोगार्हकारणं ॥ २३ ॥ तदा तत्र बलिं त्यक्त्वा याहि तं भ्रातरं प्रति । वैरं
तेन च भंक्त्वाथ विभवे बलिमुत्सृज ॥ २४ ॥ प्राड्विवाकं यदाभ्येयाः सह त्वद्वैरिणास्त्वथ ।
मार्गमध्ये स्थितस्तेन मेलनं कुरु यत्नतः ॥२५ ॥ नतुवा सोऽक्षदर्श्यग्रे नयेच्छोधनकाय च । सोऽथ

त्वा घोरकारायां बन्धनार्थं समर्पयेत् ॥ २६ ॥ सत्यं ह्येतद्ब्रवीमि त्वां न तस्यास्त्वं कदाचन ।
निर्गमिष्यसि यावन्न दद्या अप्यन्तिमं पणं ॥ २७ ॥ त्वं मा व्यभिचरेरित्युक्तं शुश्रुव प्राक्तनान्
प्रति । यस्त्वीक्षतेऽनुरागात्स्त्रीं सोऽप्यन्तर्व्यभिचारयेतः ॥ २८ ॥ इत्यहं वोऽधुना वच्मि तत
श्चेत्तव दक्षिणं । नेत्रं स्वाभीष्टदृष्ट्या स्यात्पतनस्यैव कारणं ॥ २९ ॥ तदोत्पाट्य निरस्यापि त्वदर्थं
ह्यक्षिनाशनं । श्रेयस्ते सर्व्वदेहस्य प्रक्षेपान्नरकानले ॥ ३० ॥ चेद्वा दक्षिणहस्तस्ते भवेत्पतनका ६९
रणं । तदा तमपि निश्छिद्य दूरं प्रक्षिप यत्नतः ॥ ३१ ॥ श्रेयो ह्यस्ति त्वदर्थं तदेकस्याङ्गस्य ना
शनं । सर्व्वाङ्गानां तव क्षेपादनिर्वाणाग्निदुर्गतौ ॥ ३२ ॥ स्वभार्य्यावर्जको योऽस्यै त्यागपत्र
ददातु सः । इति पूर्व्वोदितं किंतु मया वः प्रोच्यतेऽधिकं ॥ ३३ ॥ यो हीनां व्यभिचारेण
स्वस्त्रियं हि विवर्जयेत् । व्यभिचारयतीमां स तद्वोढा व्यभिचार्य्यपि ॥ ३४ ॥ मा शपस्वा

नूतं शापांस्त्वीशाय स्वान् समाचर । इत्युक्तं प्राक्तनान् वस्तु वच्मि क्वापि शपस्व मा ॥ ३५ ॥
न स्वर्गेण विभोर्ह्यस्ति स वै सिंहासनं महत् । न पृथिव्यैव शप्तव्यं पादपीठो हि सा वि
भोः ॥ ३६ ॥ नैवं यिरूषलेमेनोर्द्धराजो यत्पुरं न वा । मूर्द्ध्ना नहि शिखैकापि त्वया कार्या
सितासिता ॥ ३७ ॥ किंतु वोऽन्योन्यसंवादेऽथ किमित्येव नेति च । तिष्ठेद्यत्त्वधिकं ताभ्यां दुष्टोत्थं
ज्ञेयमेव तत् ॥ ३८ ॥ नेत्रान्नेत्रं दतो दन्तं दण्डयेरिति प्रोदितं । शुश्रुवाहं तु दुष्टाय नाभि ७०
द्रोतुं दिशामि वः ॥ ३९ ॥ हन्तुं देहि घ्नतेऽसव्यं कपोलं ते तथापरं । वस्त्राभियोगिने ते च
देह्यपि स्वपरिच्छदं ॥ ४० ॥ एकक्रोशसृतेर्विष्टिं योऽपि त्वामुपयोजयेत् । तेन सार्द्धं विना
वादात्क्रोशद्वयमपि व्रज ॥ ४१ ॥ यस्तु त्वां प्रार्थयेत् किंचिद्देहि तस्मै स्वशक्तितः । ऋणं यश्चार्थ
येत्त्वत्तस्तस्मान्मा स्याः पराङ्मुखः ॥ ४२ ॥ प्रतिवासिन्यतिस्निह्येर्द्विषश्चाप्यरये तथा । इत्युक्तं

किंत्वहं वच्मि प्रीणयध्वमरीनपि ॥ ४३ ॥ शपद्भ्योऽप्याशिषं दत्त द्रुह्यद्भ्यश्चाप्यनुग्रहं । ये वोऽ
सूयन्ति वाधन्ते चार्थयेतापि तत्कृते ॥ ४४ ॥ तथा स्वर्ग्यपितुः स्यात तनयाः सदसज्जनान् ।
स्वार्कं भासयतो ह्येव. तद्द्वये चापि वर्षतः ॥४५॥ स्निह्यतो वो हि यूयं चेत् स्निह्येतातः किम
स्ति वः । फलं किं न तथा कुर्य्युः पापिनः करनायकाः ॥ ४६ ॥ यदि वा हितकारान् वः सु
कुर्य्यातैव केवलं । का प्रशंसाधिका वोऽस्ति किं नैवं कुर्य्युरन्यजाः ॥ ४७ ॥ ऋणं मोक्तुं च ७१
शक्तेभ्यो यदि दद्यात केवलं । का प्रशंसास्ति वः किं न तथा दद्युर्हि पापिनः ॥ ४८ ॥ तस्मान्न
केवलान् भ्रातॄन् स्निह्यन्तः सकलांस्त्वपि । सिद्धास्तथैव यूयं स्थ यथा स्वर्गस्थितः पिता ॥ ४९॥
दानं वो नरसाक्षात्तु मास्तु तत्कीर्त्तिलब्धये । यतो वः स्वर्ग्यपितृतः फलं न स्यात्कदाचन ॥
५० ॥ यदा दानं तु कुर्य्यास्त्वं मा यथा धर्म्मलिङ्गिनः । सभास्वध्वसु वा भिक्षूंस्तूरीध्वानैः

समाहूय ॥ ५१ ॥ आदरार्थं नराणां हि धर्म्मं कुर्व्वन्ति ते तथा । तच्चावापुः फलं योग्यमित्यहं
वच्मि वो ध्रुवं ॥ ५२ ॥ कुर्व्वतस्तव दानं तु गोपनेच्छोः सुयत्नतः । न वेत्त्वपि करो वामो
यत्कृतं दक्षिणेन ते ॥ ५३ ॥ अतो गुप्तं भवेद्दानं तवातश्च पितापि ते । यो गुप्तेभ्योऽपि प
श्येत्स व्यक्तं दास्यति ते फलं ॥ ५४ ॥ धर्म्मलिङ्गिवदेव त्वं मार्थयेर्यैं सभान्तरे । शृङ्गाटकेषु
चाप्युत्थाः प्रार्थयन्ते नृदृष्टये ॥ ५५ ॥ तत्फलं ते ह्यवापुर्वै त्वं तु प्रार्थयसे यदा । प्रविश्यान्तर्गृ ७२
हे स्वीये द्वारं चारुध्य यत्नतः ॥ ५६ ॥ तदा स्वां प्रार्थनां पित्रे गुप्तं प्रकुरु स त्वतः । यो गुप्ते
भ्योऽपि पश्येद्वै व्यक्तं दास्यति ते फलं ॥ ५७ ॥ त्वं तु माम्रेडितं कुर्य्याः प्रार्थनास्वन्यजा इव ।
श्रवणं स्वीयदेवानामीक्षमाणा बहूक्तिभिः ॥ ५८ ॥ मा कुरुध्वं तथा यूयं यदावश्यं हि वः
पिता । प्रागपि प्रार्थनाद्वेत्ति प्रार्थयध्वमतस्तथा ॥ ५९ ॥ स्वर्गोषितास्मत्पितरार्य्यं पुण्यं

त्वन्नाम मन्येत सदैव लोकैः । त्वद्राज्यमायातु यथा च नाके तथैव भूमौ भवतु त्वदिच्छा ॥ ६० ॥
प्रदेहि नः प्रात्यहिकान्नमद्य क्षमामहे चैव यथाधमर्णान् । तथा क्षमस्वेश्वर नोऽपि दीनान्
ये तेऽधमर्णा हि बभूविमाघैः ॥ ६१ ॥ परीक्षणे मा पितरानयास्मान् दुष्टस्य शक्तेरपि चाव
नित्यं । तवास्ति राज्यं हि पराक्रमश्च तेजश्च लोकेष्वखिलेष्विति स्यात् ॥ ६२ ॥ अपराधान्
हि यूयं चेत्क्षमध्वे सर्व्वदा नृणां । तथा स्वर्ग्यपिता वोऽपि युष्मदीयान् क्षमिष्यते ॥ ६३ ॥ ७३
सोऽपराधक्षमश्चेत्तु नृभ्यो युष्मत्कृतो नहि । तदा पित्रैव युष्मभ्यं दोषिभ्यो न करिष्यते ॥ ६४ ॥
त्वं यदोपवसस्येव मा भवेर्धर्म्मलिङ्गिवत् । ये म्लानवदनाः स्वीयं दर्शयन्ति ह्युपोषणं ॥ ६५ ॥
तत्तेऽवापुः फलं नृभ्य इत्यहं वच्मि वो ध्रुवं । त्वं त्वभ्यक्तशिरस्कः स्या धौतास्यश्चोपवासकृत् ॥
६६ ॥ तुभ्यं हि न नृणां साक्षात्किंतु गुप्तदृशः पितुः । तथैवोपोषितायाथ स वै दास्यति

तत्फलं ॥ ६७ ॥ अर्थसंचितये कोषं मा कुरुध्वं महीतले । कलङ्को यत्र कीटाश्चादन्ति चौरा
हरन्ति च ॥ ६८॥ स्वर्गे त्वात्मार्थसंचित्यै कोषं कुरुत यत्र न । खाद्यं कीटकलङ्कैर्वै नापहार्य्यं
च मोषकैः ॥ ६९ ॥ युष्माकं यत्र कोषो हि समस्तनिधिको भवेत् । तत्र वो हृदयं चैव स्थास्यत्यत्र
न संशयः ॥ ७० ॥ दीपो नेत्रं शरीरस्य तस्मिंश्चाच्छे स्थितेऽखिलं । देहं भाःपूरितं तस्मिन्नाविले
तु तमः प्लुतं ॥ ७१ ॥ तस्मादन्तःस्थितो यस्ते दीपो भवति सोऽपि चेत् । तमोरूपीकृतोऽस्त्येव ७४
तत्तमोऽथ कियन्महत् ॥ ७२ ॥ स्वामिनौ सेवितुं कोऽपि न शक्नोति नरः सकृत् । प्रीणयेद्धि तयो
रेकं विद्रुह्येच्चापराय सः ॥ ७३ ॥ एकस्मिन् वा मनोयोगी सोऽवमन्येत चापरं । सेवा तथैव
युष्माभिर्न शक्येशकुवेरयोः ॥ ७४ ॥ तस्माद्वो वच्मि जीवार्थं मा तर्कयत यत्नतः । किं खाद्यं
किं च पातव्यं परिधेयं च किं तनौ ॥ ७५ ॥ किं न जीवो हि युष्माकं श्रेयानस्ति तदन्नतः ।

किं न वा तनुरेवं वो वस्त्रेभ्यः श्रेयसी ध्रुवं ॥ ७६ ॥ पक्षिणः पश्यताकाशे यैर्न्नोप्तं वै फलं न वा ।
छिन्नं न संचितं वापि बहुयत्नात्खलान्तरे ॥ ७७ ॥ किंतु तान् वः पिता पाति तेभ्यः किं न
स्थ सत्तराः । कस्तु युष्मासु तर्कैः स्वां पौरुषाद्वर्द्धयेत्तनूं ॥ ७८ ॥ तथा शक्तं न युष्माभिर्लघिष्ठ
मपि कर्म्म चेत् । किं तदा तर्कयेतैव वस्त्राद्यखिलकर्म्मसु ॥ ७९ ॥ पश्यतर्द्धानि पद्मानि न
श्राम्यन्ति वयन्ति न । भूषितानि तु यद्वन्न सलोमापि प्रतापवान् ॥ ८० ॥ इति वो वच्म्यहं ७५
किन्तु तथा चेत्परिधापयेत् । तृणमीशो यदद्यास्ति श्वस्तु चुल्ल्यां निरस्यते ॥ ८१ ॥ तदा
वः सोऽल्पविश्वासाः किं नाधिकमविष्यति । तस्मात्पेयान्नवस्त्रार्थमा स्त व्याकुलमानसाः ॥ ८२ ॥
एतानि ह्यखिलान्येव मार्गयन्त्यन्यजातयः । तदावश्यं च युष्मभ्यं वेत्ति वः स्वर्गिकः पिता ॥
८३ ॥ ऐशं राज्यं च धर्म्मं च यूयं मार्गयतादितः । तदाचामूनि सर्व्वाणि तथैव प्राप्स्यथेश्व

रात् ॥ ८४ ॥ तस्मात्पराहकार्य्येभ्यो मा तर्कयत तानि हि । स्वाहे तर्क्यान्यलं त्वहं सर्वस्मै
निजयापदा ॥ ८५ ॥ विचारयत मा दोषांस्ततो नैव विचारिताः । स्यात मा ब्रूत दण्ड्यत्वं
ततो यूयं न दापिताः ॥ ८६ ॥ यं विचारं हि कुर्य्यातान्येषां कार्य्यः स वः प्रति । यया मित्या
मिमीध्वे च स्याद्वः प्रत्यपि सा मितिः ॥ ८७ ॥ सुमितिं दत्तवद्भ्योऽपि युष्मभ्यमधिकामपि ।
संपीडयोद्धृत्य संचाल्य चैवं दास्यन्ति मानवाः ॥ ८८ ॥ किं वा भ्रातुः स्थितां नेत्रे कणां त्वमव ७६
लोचसे । ननु काष्ठमिह स्वीयेऽनुभवस्यक्षिणि स्थितं ॥ ८९ ॥ भ्रातरिच्छामि ते नेत्राद्वहिष्कर्त्तु
मिमां कणां । इति त्वं वै कथं ब्रूयाः काष्ठे तेऽक्ष्यन्तरे स्थिते ॥ ९० ॥ धर्म्मलिङ्गिन् स्वकादादौ
काष्ठमुत्थापयाक्षिणः । सुदृष्ट्या चाथ निःक्षेप्तुं याहि भ्रात्रक्षितः कणां ॥ ९१ ॥ श्वभ्यो मा दत्त
पुण्यं न कोलायेऽस्यत वा मणीन् । ते मृद्नीयुर्हि तान् वोऽपि विदृणीयुरभिद्रुताः ॥ ९२ ॥ याच

ध्वमथ युष्मभ्यं देयमन्विच्छुनाप्स्यथ । प्राप्स्यथ द्वारमाहन्त ततस्तद्वोऽपि मोक्ष्यते ॥ ९३ ॥ याच
मानो हि लभतेऽन्विच्छुश्चाप्नोत्यशेषकः । द्वारं चाप्याघ्नते यत्नात्सर्वस्मै तद्विमोक्ष्यते ॥ ९४ ॥
युष्माकं कः सुतायान्नं याचमानाय दास्यति । शिलां किं वोरगं तस्मै दास्यत्येव झषार्थिने ॥
९५ ॥ अतो यूयमसन्तोऽपि सुतेभ्यश्चेत्सुयच्छथ । किं नाधिकं पिता स्वर्ग्योऽर्थयद्भ्यो वः सुदा
स्यति ॥ ९६ ॥ यद्यद्वः प्रत्यतः कार्यमन्यैरिच्छेत तत्तथा । कुरुध्वं तान् प्रतीत्येष सारः शास्त्र ७७
प्रवाचिनां ॥ ९७ ॥ वेहध्वं संकटे द्वारे वेष्टुं द्वारं वृहद्धि तत् । स च मार्ग उरुर्येन यान्ति मर्त्य
गणा लयं ॥ ९८ ॥ संकटं त्वस्ति तद्द्वारं संकीर्णो मार्ग एव सः । येनाधिक्रम्यते जीवोऽल्पैश्च
तत्प्राप्यते नरैः ॥ ९९ ॥ भेयं मिथ्याप्रवक्तृभ्यो येऽन्तरीहामृगा इव । लुब्धाः परिहितौ
रण्यत्वच एवाक्रमन्ति वः ॥ १०० ॥ विज्ञेयाः स्वफलात्ते हि कण्टकिभ्यः कथं नराः । द्राक्षाः

किंवा स्नुहीभ्योऽपि चिनुयुर्हेमदुग्धकं ॥ १०१ ॥ तथा भद्रोऽखिलो वृक्षः फलं भद्र प्रसूयते ।
मन्दो वृक्षः फलं चैव मन्दमुत्पादयेत्किल ॥ १०२ ॥ भद्रवृक्षो न शक्नोति सवितुं कुफलानि हि ।
न शक्नोति तथा मन्दः सुफलानि कदाचन ॥ १०३ ॥ यो वृक्षो न फलेद्भद्रं छेद्यः क्षेप्यश्च सोऽ
नले । ततो वै फलमात्रात्तान् विजानीयात शिक्षकान् ॥ १०४ ॥ स्वामिन् स्वामिन्निति तु
मे किं ब्रूथाज्ञावमानिनः । नैतद्गाग्वेक्ष्यति स्वर्गं किंतु मत्पित्रभीष्टकृत् ॥ १०५ ॥ स्वामिन् ७८
स्वामिंस्त्वदीयेन नाम्ना न प्रोच्म किं वयं । निश्चिक्षिपिम भूतान्न नाद्भुताश्चकृम क्रियाः ॥
१०६ ॥ इति मे बहवोऽप्युग्रे दिने वक्ष्यन्त्यहं तु तान् । वक्ष्ये नाज्ञानमपि वो मत्तो यात विध
र्म्मिणः ॥ १०७ ॥ मद्वाक्यानि तु यः श्रुत्वा पालयेदेव तं निभं । धीमतो वच्मि वाटीं स्वां नि
र्म्मातुः प्रस्तरोपरि ॥ १०८ ॥ या पतत्स्वपि वर्षेषु नदीभिश्च परिप्लुता । आहता चापि वा

तैर्न पपात स्थिरमूलका ॥ १०९ ॥ यस्तु वाक्यानि मे श्रुत्वा न पायाद्वच्मि सन्निभं । तं मूर्खस्य
स्वकां वाटीं निर्म्मातुर्वालुकोपरि ॥११०॥ या संपतत्सु वर्षेषु नदीभिश्च परिप्लुता । पवनैराह
ता चैवाधः पपात समन्ततः ॥ १११ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि(मत्थायस्य पञ्चम
षष्ठसप्तमसर्गेभ्यो लूकस्य षष्ठसर्गाच्चोद्धृतः) पर्व्वतीयोपदेशो नाम द्वादशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ इत्येनमुपदेशं ते श्रुत्वा शक्तिमता यथा । न यथाध्यापकैर्येष्वा तथोक्तं नि ७९
खिला गणाः ॥ १ ॥ अधिकं विस्मयं प्राप्यावतरन्तं महागुरुं । अन्वीयुः पर्व्वतादेव कस्या
श्चिन्निकटे पुरः ॥ २ ॥ तं ततोऽभ्येत्य कुष्ठ्येको नमस्कृत्येदमब्रवीत । प्रभो चेदिच्छसि त्वं मां
कर्त्तुं शक्नोषि निर्म्मलं ॥ ३ ॥ इति श्रुत्वा प्रभुर्हस्तं वितत्य स्पृष्टवांस्ततः । अहमिच्छाम्यतः
पूतो भवेति प्रत्युवाच तं ॥ ४ ॥ तत्क्षणाच्चापि तद्देहाद्गलत्कुष्ठं विनिर्गतं । दयालुः शुद्धकारी

तु तमित्याज्ञापयत्तदा ॥ ५ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ शृणु मा वद कस्मैचिदेतत्कर्म्म कदाचन । किं
तु निर्याय सकलां मोस्याज्ञां प्रतिपालय ॥ ६ ॥ यज्ञवने स्वशरीरं त्वं दर्शयित्वा निवेदनं ।
लैव्यस्कन्धोदितं सर्व्वं लोकसाक्ष्यकृते कुरु ॥ ७ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतां श्रुत्वापि स त्वाज्ञां कीर्त्त्य
निच्छोः प्रभोस्तदा । निर्गत्य सकलेभ्योऽपि शुद्धिवार्त्तामसूचयत् ॥ ८ ॥ शोधकस्तु तदा गन्तुं
दक्षिणां दिशमिच्छुकः । गालील्यान् प्रति संपूर्णे पर्व्वतीयोपदेशने ॥ ९ ॥ त्यक्त्वा तां नगरी
मादौ सशिष्यः समकल्पयत् । वेष्टुं कपर्णहूमेऽपि स्वीये मार्गान्तरे पुरे ॥ १० ॥ तं तु तत्राभि
गच्छन्तं त्यक्ष्यन्तं चाचिरादपि । श्रुत्वा सत्यमतालम्बी रोमीयः कोऽपि गुल्मपः ॥ ११ ॥
प्रियभृत्यचिकित्सार्थं प्रभोरिच्छन्ननुग्रहं । ज्येष्ठान् कांश्चित्समाहूयाभ्युवाचेदं यहूदिकान् ॥
१२ ॥ गुल्माधिपतिरुवाच ॥ मत्कृते प्रेमतो येषूमभियात महागुरुं । यूयं ह्यार्य्यतरा मत्तो

ज्ञाताः पुण्येस्त्रयेलिभिः ॥ १३ ॥ ततो मद्भृत्यमुग्रेण पक्षाघातेन पीडितं । सम्यक् चिकित्सितुं
तं वै याचताद्भुतकारिणं ॥ १४ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्तास्त उदारेणोदासीनेनामुना ततः ।
विशन्तं स्वपुरीं येषूमभिगत्याब्रुवन्निदं ॥ १५ ॥ ज्येष्ठा ऊचुः ॥ दययैहि गुरो रौम्यगुल्मे
शस्य निकेतने । यस्य भृत्यः प्रियो घोरपक्षाघातप्रपीडितः ॥ १६ ॥ इत्थं ह्यनुग्रहं प्राप्तुमर्हो वि
ज्ञेय एव सः । ऐस्त्रयेल्यहितो यस्मान्निर्म्ममे चापि नो मठं ॥१७॥ गुरुरुवाच ॥ वरदस्तु प्रभुर्भृत्यं ८१
चिकित्सिष्याम्यहं गतः । इति प्रत्युच्य तैः सार्द्धं ययौ रौम्यगृहं प्रति ॥ १८ ॥ निकटे चापि गे
हस्योपस्थितं प्रेरितास्तदा । केऽपि गुल्मेशसुहृदस्तस्योदैरन्निदं वचः ॥ १९ ॥ गुल्माधिपति
रुवाच ॥ मा क्लिश्यस्व प्रभो ते हि मद्गृहान्तः प्रवेशनं । अवाप्तुं नास्म्यहं योग्यस्ततो नागां
त्वदन्तिके ॥ २० ॥ किंत्वीर्य्यास्त्वं वचोमात्रं नाथाज्ञारूपकं ततः । मद्भृत्यो निश्चयं रोगी चि

कित्सां प्राप्स्यति क्षणात् ॥ २१ ॥ अहं ह्यन्यैर्नियुक्तोऽपि वाहिनीनायकादिभिः । नियोजि
तान् मयाप्येवं सैन्यानाज्ञापयामि ह ॥ २२ ॥ गच्छेति च मयादिष्टो यात्येकोऽन्यस्तथोदितः ।
एहीत्यायाति भृत्यश्च कुर्वित्युक्तः करोति तत् ॥ २३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति संश्रुत्य रौम्यस्य तस्य
प्रत्ययलक्षणं । विस्मितः प्रभुरेतद्वै स्वानुगेभ्योऽब्रवीद्वचः ॥ २४ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यावानेतस्य
विश्वासोऽन्यजस्यास्ति मया क्वचित् । नैस्रयेलेष्वपि प्राप्तस्तावानित्येव वच्मि वः ॥२५॥ भूयांसो ८२
ऽपि समेष्यन्तः प्रतीच्याः प्राग्दिशोऽपि च । अब्रहेशहकाभ्यां च याकोबेन च ते सह ॥२६॥ स्वर्ग
राज्ये समासीरन् किंतु राज्यसुता अपि । वहिस्तमसि निःक्षेप्याः क्रन्ददन्तस्वनालये ॥ २७॥
किंतु त्वं कुशलं याहि सांप्रतं गुल्मनायक । यथा च प्रत्ययः सम्यक् तथा ते भवतु ध्रुवं ॥ २८ ॥
गुरुरुवाच ॥ इत्युक्तं धर्म्म्यरौम्याय गुल्माधिपतये तदा । तद्भृत्योऽपि क्षणात्तस्मात्पक्षाघाताद्

मुच्यत ॥ २९ ॥ तत्परे ऽह्नि तु येषूर्न स्थित्वा कापर्णहूमिषु । व्रजन् याम्यदिशं पुर्य्यां नैमाख्या
यामुपस्थितः ॥ ३० ॥ कतिचिच्चापि तं शिष्या व्यूहो ऽन्येषां महानपि । तस्मिन् येरूषलेम्ये वै
गच्छतामन्विताः पथि ॥ ३१ ॥ गोपुरान्नैमपुर्य्यास्तु नृस्कन्धैर्विहिरौह्यत । मृतः को ऽप्यद्वितीयो
यो विधवाया अभूत्सुतः ॥ ३२ ॥ तस्य माताप्यसौ तत्र निर्यान्ती वाहकैः सह । पुरवास्या
वृता ऽवीरारोदीद्दुःखपरिप्लुता ॥ ३३ ॥ तां दृष्ट्वा करुणाविष्टो मा रौत्सीरित्यवोचत । येषू ८३
रथ शवाधारमभिगत्य समस्पृशत् ॥ ३४ ॥ वाहकेषु स्थितेष्वत्रोत्तिष्ठ मद्वाक्यतो युवन् ।
इत्येवोच क्षणाच्चैष उत्थायारभतेरितुं ॥ ३५ ॥ यः क्षणे प्राक् शवो ऽभूत्तु स्वमात्रे तं समर्पितं ।
विस्मयेनैव मुग्धार्यै दृष्ट्वा व्यूहा भयं गताः ॥ ३६ ॥ महानीशप्रवक्ता नो मध्य एतो विभुश्च वै ।
स्वलोकमालुलोचे ऽपीत्यूचुस्ते संस्तुतेश्वराः ॥ ३७ ॥ तत्कीर्त्तिरपि विस्तीर्णास्यां गलीलायहू

द्ययोः। सीम्नि दक्षिणभूमौ च सर्वस्यां सत्पुरेऽपि च ॥ ३८ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मोसिरचितपञ्चशास्त्रे लैव्यस्कन्धस्य चतुर्द्दशसर्गाच्छान्तमत्थायस्य सप्तमाष्टमसर्गाभ्यां शान्तमार्कस्य प्रथमसर्गाच्छान्तलूकस्य पञ्चमसप्तमसर्गाभ्यां चोद्धृतो) मोचकवाङ्माहात्म्यं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ अशृणोदपि बद्धः स यद्दीनैः पारनीवृति। दुर्गेऽग्रगो महान् भीमेऽद्भुतकर्म्माणि ८४
सत्प्रभोः ॥ १ ॥ तत्सर्व्वं हि हिताः शिष्या आर्य्याय गुरवे तदा। स्नापकायावदन् भूपे प्रवृत्ते युद्धकर्म्मसु ॥ २ ॥ चिरेष्टमभिषिक्तस्य गलीलायामसौ नवं। येषूर्नास्थापयद्राज्यं कीर्त्तिनोऽप्यखिलैर्भृशं ॥ ३ ॥ इति तैर्ज्ञापितो बद्धो जकरीयोद्भवस्तदा। तेभ्यो वृत्वा द्वयं यत्नादेतदाज्ञापयद्बुधः ॥ ४ ॥ योहन्निरुवाच ॥ तमाश्वभिगतौ शिष्यौ पृच्छतं मत्कृते यथा। आगा

मी स महान्‌किं त्वं किंवापेक्ष्यो॰न्य एव नः ॥ ५॥ गुरूरुवाच ॥ इत्यादिष्टौ तदा शिष्यौ निःसृत्यो
यान्मखैरूषः । नलतीरां नदीं तीर्त्वा यहूद्यं देशमागतौ ॥ ६ ॥ तत्रातिप्रचलन्तौ च तौ गलीला
न्तिके॰प्यरं । येषूं नैमातप्रगच्छन्तं दक्षिणं प्रत्यवाप्नुतां ॥ ७ ॥ व्यूहैर्यिरूषलेमं तु तथा गच्छद्भि
रन्वितः । बहून् नानागदार्त्तांश्च सरण्यां सो॰चिकित्सयत् ॥ ८ ॥ तन्मध्ये॰यचरस्यैतावनुगौ तं
समाश्रितौ । स्वगुरोरेव तद्वाक्यं मोचकं प्रत्युदैरतां ॥ ९॥ योहन्निशिष्यावूचतुः ॥ स्नापकः ८५
किल योहन्निरावां त्वां प्रष्टुमैरयत् । आगामी स महान् किं त्वं किंवापेक्ष्यो॰न्य एव नः ॥
१० ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ परिदृश्य युवां यातौ तदा योहन्नये॰खिलं । यद्दृष्टं यच्छ्रुतं चात्र तद्वै
सूचयतं ध्रुवं ॥ ११ ॥ अन्धा वा अनुपश्यन्ति चलन्त्यपि च पङ्गवः । कुष्ठिनश्चापि पूयन्ते शृण्वन्ति
वधिरा अपि ॥ १२ ॥ उत्तिष्ठन्ति गतप्राणाः सुवार्त्ताप्तापि दुर्विधैः । यं त्ववस्था मदीया न

पातयेद्धि स मङ्गलः ॥ १३ ॥ गुरुरूवाच ॥ प्राप्यैतत्स्पष्टलक्ष्मौघं राज्ञ आगामिनस्तु तौ । अपे
क्ष्यस्याखिलैः शास्त्रहितमार्गस्थधार्म्मिकैः ॥ १४ ॥ तत्सर्व्वं स्वीयगुरवे निबद्धायापि वै तदा । घो
रान्तशृङ्खलैर्हर्षाद्ध्रुवं सूचयितुं गतौ ॥ १५ ॥ तयोश्चापेतयोर्व्यूहान् प्रभुस्तत्र परिस्थितान् ।
यहूद्यादीनिदं प्रोचे योहन्निस्तावकं वचः ॥ १६ ॥ श्रीयेषूरूवाच ॥ किं द्रष्टुं यूयमखिला यद्दो
निप्रान्तरे गताः । किं नलं चपलं वातैः क्षुभ्यमाणं निरन्तरं ॥ १७ ॥ अथवा जग्म किं द्रष्टुं ८६
किं मृद्वंशुकभूषितं । तन्न ते सौम्यवस्त्रा हि विद्यन्ते राजवेश्मसु ॥ १८ ॥ अथवा जग्म किं
द्रष्टुं किं महेशप्रवाचिनं । नूनमेवेति वो वच्मि प्रवक्तुश्चापि सत्तरं ॥ १९ ॥ यतः सो ऽयं प्रवक्ता
य ईशदूतेन भाषितः । त्वदग्रे॰हो॰ध्वप्रस्तुत्यै मच्चरं प्रेरयाम्यहं ॥ २० ॥ इत्युक्तात्वोश्वरचराद्यो
हन्नेः स्नापकान्नहि । आसीन्नार्युद्भुवां मध्ये कश्चित् क्वापि महत्तरः ॥ २१ ॥ किंतु स्वर्गीय

राज्ये यो लघिष्ठोऽपि भवेन्नरः । योहन्नेरपि नं विन्न भविष्यन्तं महत्तरं ॥ २२ ॥ तच्छ्रोतारः
समस्तास्तु करसंग्राहिणोऽपिच । ऐशं स्वीचक्रिरे धर्म्मं योहन्निजलसंस्कृताः ॥ २३ ॥ फरी
ष्याध्यापकास्त्वेव तेन न स्नापिता जले । ततः स्वार्थे निराचक्रुरीश्वरस्यापि मन्त्रणं ॥ २४॥
योहन्नेस्तु परे नित्यमिदानीं चापि यत्नतः । स्वर्ग्यमाक्रम्यते राज्यं विक्रान्ताश्च हरन्ति
तत् ॥ २५ ॥ नित्यं तत्प्राक् स्थितं शास्त्रं सर्व्वं चेशप्रवाचिनः । आगते तु चरे तस्मिन् संपूर्णा ८७
भून्नदावली ॥ २६ ॥ स्वीकार्य्यं यदि युष्माभिरप्ययं यः प्रतिश्रुतः । मलाकीयेन सोऽलीयः शृणोतु
श्रुतिमानिंद ॥ २७ ॥ वर्त्तमानान्मनुष्यांस्तु केषां वक्ष्यामि सन्निभान् । ते बाला इव येऽन्यो
न्यमासीना आहुरापणे ॥ २८ ॥ वादयत्सु किलास्मासु वेणुं यूयं न नृत्यथ ॥ विलपत्स्वपि चा
स्मासु यूयं न रुदिथाहिताः ॥ २९ ॥ अभोजी स ह्यपायी च यदा योहन्निरागतः । तदा ते

प्रावदन् लोका भूतग्रस्तोऽस्त्यसाविति ॥ ३० ॥ किंतु भोजी च पायी च नरपुत्रो यदागतः ।
उच्चुर्गृध्रः सुरापश्च पापिनामप्यसौ सखा ॥ ३१ ॥ इति तेऽसूयका अज्ञाः किंतु या संस्थितोभयोः ।
सद्बुद्धिः स्वसुतैः सर्वैर्विज्ञाता स्वीकृता च सा ॥३२ ॥ गुरुरुवाच ॥ तथा योहन्निनाम्ने यो नलारण्ये
ऽपि लक्षितः । वनमाध्वीकभोक्त्रैव स्थिरेणाघविरोधिना ॥ ३३ ॥ स प्रभुर्नृसुतः स्वीयं प्रशंसायगं
तदा । तं प्रत्यप्यन्तिमां प्रैर्य्य स्ववार्त्तां बन्धपीडितं ॥ ३४ ॥ तथोक्तवन्तमेकस्तु येषूं तत्पुर ८८
वासिनां । सीमोनाख्यः फरीष्योऽपि स्वगृहेऽत्तुं न्यमन्त्रयत् ॥ ३५ ॥ तत्र गत्वा च भुञ्जानं फरीष्येण
सह प्रभुं । अहो काप्यभ्ययच्छत्त्री पापिनी तत्र विश्रुता ॥ ३६ ॥ सा हि तत्र तमासीनं प्राक्
श्रुत्वाघविमोचकं । सुविक्कणदृशत्पात्रं सुगन्धैः पूर्णमानयत् ॥ ३७ ॥ पदोस्तस्य पतन्ती च रुदन्ती
चाश्रुधारया । अङ्घ्री अक्षालयत् सा वै प्रक्षरन्त्या निरन्तरं ॥ ३८ ॥ स्वमूर्द्धश्चापि केशैस्तौ

मुहुर्मुहुरमार्जयत् । चुम्बन्ती पर्यलिम्पच्च यत्नात्सा चन्दनादिभिः ॥ ३९ ॥ दृष्ट्वैतत्त्वद्भुतं
जानन् फरीष्यः स निमन्त्रकः । स्वचित्ते चिन्तयच्चेत्स्यात्सत्य ईशप्रवाच्ययं ॥ ४० ॥ तदा
किं न सुविद्याद्वि कीदृश्यैषोऽधुना स्त्रिया । स्पृश्यते विदितेयं हि पापिनीत्यखिलैरिह ॥ ४१ ॥
तच्चित्तं तु प्रभुर्ज्ञात्वाब्रवीदिच्छामि किंचन । वक्तुं सीमोन त इति सत्ववादीड्गुरो वद ॥ ४२ ॥
श्रीयेषूरुवाच ॥ द्वावास्तामधमर्णौ वा एकः पंचशतं तयोः । मुद्रापादानुदधरत्पंचाशच्चापर ८९
स्तथा ॥ ४३ ॥ न किंचिदपि दातुं तु शक्तयोस्तदृणं तयोः । उत्तमर्णः प्रसादेन सम्यगक्षमत स्वयं
॥ ४४ ॥ कतरोऽथ तयोर्ब्रूहि त्वं सीमोनाधमर्णयोः । उत्तमर्णं दयालुं तमधिकं प्रीणयिष्यति
॥ ४५ ॥ परीष्य उवाच ॥ योऽधिकोद्धारभारेण पीडितोऽभूद्गुरो स वै । अधिकं तद्विमोक्तारं
प्रीणयेदिति मे मतिः ॥ ४६ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतदाकर्ण्य सत्यं वै प्रत्यवादीरिति प्रभुः ॥ उक्त्वा

तां दर्शयन्नारीं फरीष्यं पुनरब्रवीत् ॥ ४७ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ इमां त्वं वीक्षसे नारीं सीमोनाहं त्वदालये । विष्टा न त्वत्करात्किंचिदपि पाद्यमवाप्नुवं ॥ ४८ ॥ किंत्वेषा मत्पदौ यत्नादप्यक्षालयदश्रुभिः । केशैश्चापि स्वकैस्तौ वै पुनःपुनरमार्जयत् ॥४९॥ प्रविशन्तं गृहे ते मां नाचुम्बः किंत्वियं मम । नता तत्कालतोऽप्यङ्घ्री संचुचुम्ब निरन्तरं ॥ ५० ॥ तैलेनापि शिरस्त्वं मे नानञ्जिथ कदाचन । एषा तु चन्दनाद्यैर्मे पर्यलिम्पत्पदावपि ॥ ५१ ॥ ततोऽहं त्वामृतं वच्मि तत्पापानि बहून्यपि । विमुक्तानि महाप्रेम्णस्तस्यां लक्ष्म हि दृश्यते ॥ ५२ ॥ यो विमुक्ताल्पपापस्तु प्रीणयेदल्पमेव सः । किंतु ते नारि पापानि विमुक्तानीति मे शृणु ॥ ५३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वाखिलास्तत्र ये स्थिताः सहभाजिनः । कोऽयं पापविमोक्तेति हृदि ते समचिन्तयन् ॥ ५४ ॥ येषूस्तु न मनस्तेषु संयोज्य स्त्रीं तदा पुनः । अभ्यूचे कुशलं याहि मुक्ता त्वं श्रद्धया स्वया

॥ ५५ ॥ यिरूषलेम्यमार्गे तु स प्रचल्य ततो वृतः । यात्रिकैर्बहुभिः पुर्य्यां महत्यामप्युपस्थितः ॥
५६ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मलाकीयभव्यवाक्येभ्यो मत्थायस्यैकादशसर्गा
त्मकस्य सप्तमसर्गाच्चोद्धृतो) दुर्विधार्थसुवार्त्ता नाम चतुर्द्दशोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ स प्रभुस्तु तदा कस्मात् स्वसंस्कृत्याः परे पुनः । गतो यिरूषलेमेऽथ यात्रिकै
र्बहुभिर्वृतः ॥ १ ॥ गुरुरुवाच ॥ त्राणपर्व्वकृते पूर्व्वं यथा तत्र गतः प्रभुः । तथेदानीं द्वितीयाय ९१
पंचाशत्ख्यातपर्व्वणे ॥ २ ॥ उभयोर्ह्यखिलैर्योग्यं धर्म्मशीलैस्त्रयेलिभिः । दूरादपि समायातुमीश्वर
स्यार्य्यमन्दिरं ॥ ३ ॥ किंतु यद्दर्शितं येष्वाद्भुतं कर्म्म महापुरे । एतस्मिन्समये यच्च प्रोक्तं तच्छृणु
शिष्य मे ॥ ४ ॥ आसीन्मेषापणे तत्र पंचघट्टसमावृता । यज्ञीयपशुशुद्ध्यर्थं शुभा पुष्करिणी
स्थिता ॥ ५ ॥ सा दयालयनाम्नी वै यतस्तद्वारि लोडिते । परिचारकहस्तेन चिकित्साप्ता

रुजार्त्तिभिः ॥ ६ ॥ तेष्वतः पंचघट्टेषु वितर्द्याच्छादितेषु वै । समास्तान्धाबलक्षीणपङ्ग्व्यूहो
निरन्तरं ॥ ७ ॥ पर्व्वपूर्व्वे शनौ तां तु येषूः पुष्करिणीं गतः । अष्टत्रिंशाब्ददौर्बल्यपीडितं नर
मैक्षत ॥ ८ ॥ चिरादपि तथाभूतं तं सुजानन्नवोचत । स्वास्थ्यं किमिच्छसीत्युक्तः शयानस्त्व
ब्रवीदसौ ॥ ९ ॥ दुर्ब्बल उवाच ॥ न महाशय कोऽप्यस्ति हितो यो लोडितेऽम्भसि । मां नयेद्गट्ट
तोऽन्यस्तु मत्प्राग्विशति सन्ततं ॥ १० ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं श्रुत्वा प्रभुः प्रोचे खट्वामुत्थाप्य वै चल । ९२
तत्क्षणाच्चापि सुस्थः स भूतः सम्यक् चकार तत् ॥ ११ ॥ यहूद्यास्तु चलन्तं तं दृष्टा केचित्ततो
ऽब्रुवन् । अद्य विश्रामवारोऽस्ति खट्वां त्वं वहसे कथं ॥ १२ ॥ दुर्बल उवाच ॥ यो मां सुस्थं
चकाराद्य चिराद्दौर्बल्यपीडितं । स एवेदमवादीन्मां खट्वामुत्थाप्य वै चल ॥ १३ ॥ यहूद्या
ऊचुः ॥ कः खट्वां परिवोढुं त्वां तथा मर्त्य उपादिशत् । विश्रामाहे तदापि प्राक् प्रवृत्तो रोग

मोचने ॥ १४ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति संपृच्छतस्तान्न प्रतिवक्तुं शशाक सः । नाभ्यजानाद्धि येशूं
सोऽबलः स्वस्वास्थ्यकारिणं ॥ १५ ॥ बहुव्यूहावृतायाश्च पुष्करिण्याः प्रभुस्तदा । तच्चिकित्सां
समाचर्य्य गुप्तितोऽन्तर्हितोऽभवत् ॥ १६ ॥ विश्रामाहे समाप्ते तु यदायातं दिनं महत् । पंचा
शत्पर्व्वणः सर्वैरैस्रयेलैः समादृतं ॥ १७ ॥ तदा धर्म्मकृते येषूः स्थित ईश्वरमन्दिरे । दृष्ट्वा तं
दुर्बलं मध्येऽर्च्चिनामभ्यब्रवीदिदं ॥ १८ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ अहो त्वं प्रापिथ स्वास्थ्यं मा कार्षीः ९३
किल्बिषं पुनः । न चेदप्यधिका पीडा पूर्वस्यास्त्वयि संपतेत् ॥ १९ ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं श्रुत्वा
गतोऽसौ तान् मन्दिरस्थान् यहूदिनः । गर्हकानब्रवीत्सोऽयं स्वदुं यो वोढुमादिशत् ॥ २० ॥
इति ते ज्ञापितास्तेन येषूवैरोष्टमानसाः । अभिगत्य ततो वेगान्मन्दिरेऽभ्यब्रुवन्निदं ॥
२१ ॥ यहूद्या ऊचुः ॥ यं चतुर्थाज्ञया मोसिः शनौ विश्राममादिशत् । त्वंकिमर्थं तमुच्छिद्य

परानुच्छदयस्यपि ॥ २२ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ येन संपूर्णसर्गेण विश्रामाज्ञा कृता स हि । मत्पितातो
ऽपि कुरुते कुर्वेऽहमपि वै तथा ॥ २३ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतत्प्राप्योत्तरं तेऽतोऽधिकमप्यभि
लेषिरे । प्रभुं हन्तुमतिक्रोधादन्योऽन्यं च तथोचिरे ॥ २४ ॥ यहूद्या ऊचुः ॥ विश्रामाज्ञां पुरा
पुण्यां स लंघित्वा स्वकर्म्मभिः । शप्यो गालील्य एतर्हि गरीयोऽप्यघमावरत् ॥ २५ ॥ ईश
तुल्यं स आत्मानं चक्रेऽस्मज्ञोचरेऽत्रपः । विश्वकृन्मत्पितेत्युक्त्वा मृत्युदण्ड्यः स किं न हि ॥ २६ ॥ १४
गुरुरुवाच ॥ इत्युक्तं तैः स्वधर्म्मार्थे गर्व्वमोहितमानसैः । न दृष्टा ह्यनुकम्पैशी पुत्रकर्म्मसु भान्त्यपि ॥
२७ ॥ गर्हिणां तु प्रभुस्तेषां चेतांस्येवं वचांसि च । विज्ञायेदं तदा प्रोचे तेभ्य ईश्वरमन्दिरे
॥ २८ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ सत्यं युष्मान्ब्रवीम्येतन्न किंचिच्छक्नुयात्स्वयं । कर्त्तुं यद्यत्तु कुर्व्वन्तं
पितरं पुत्र ईक्षते ॥ २९ ॥ यद्यत्कर्म्म पिता कुर्य्यात्पुत्रोऽप्येवं करोति तत् । तं प्रियं हि पिता सर्व्वं

दर्शयत्यात्मना कृतं ॥ ३० ॥ एतेभ्योऽपि महीयांसि दर्शयिष्यति सोऽचिरात् । कर्म्माणि येभ्य
उद्गाढं विस्मयं यूयमाप्स्यथ ॥ ३१ ॥ यथा जीवयति प्रेतान् पिता पुत्रस्तथेच्छया । नापि
पित्रा विचार्य्योऽस्ति न्यस्तं पुत्रे तु कर्म्म तत् ॥ ३२ ॥ अतः पुत्रस्तथादृत्योऽखिलैरेवं यथा पिता ।
पुत्रो यैर्नादृतस्तैर्नापि तत्प्रेरयिता पिता ॥ ३३ ॥ सत्यमेतद्धि वो वच्मि मद्वाक्यं संशृणो
ति यः । मत्संप्रेरयितारं च विभुं विश्वसिति ध्रुवं ॥ ३४ ॥ स प्राप्तानन्तजीवोऽपि दण्डं नापि ९५
कदाचन । गमिष्यत्यधुनोत्तीर्णो मृत्युतः स हि जीवने ॥ ३५ ॥ कालस्त्वैत्यधुनाप्यत्रोपस्थितः
स मृता यदा । ईशपुत्रवचः श्रुत्वा संजीविष्यन्ति निश्चयं ॥ ३६ ॥ इति वो वच्मि यद्वद्धि
स्वयंजीवी पिता स्थितः । तद्वदेव स वै पुत्रे स्वयंजीवित्वमादधौ ॥ ३७ ॥ नृणामप्यक्षदर्शित्व
शक्तिं तस्मिन् समार्पयत् । यस्मात्स नरपुत्रोऽस्ति संस्थितोऽप्यात्मजो विभोः ॥ ३८ ॥ अत्र मा

विस्मयध्वं वै कालो ह्यैति यदाखिलाः । शवगर्त्तोषितास्तस्य संश्रोष्यन्ति वचः स्थिरं ॥ ३९ ॥
उद्गमिष्यन्ति ते चापि जीवनाय सुकारिणः । तथा मन्दप्रवृत्ताश्चोद्गच्छेयुर्दण्डलब्धये ॥ ४० ॥
स्वयमेव न शक्नोमि किंचित्कर्त्तुं पितुर्विना । यं शृणोमि विचारं हि स मया क्रियते सदा ॥ ४१ ॥
मद्विचारस्तु धर्म्योऽस्ति यतः स्वां नहि किंतु मां । संप्रेरितवतस्तस्यैवेच्छामनुचराम्यहं ॥
४२ । यदि स्वार्थमहं साक्ष्यं प्रदद्यां तत्तदानृतं । किंतु मे साक्ष्यदोऽन्योऽस्ति वेद्मि यं सत्यसाक्षिणं ९६
॥ ४३ ॥ योहन्निं प्रति यूयं वै किं न प्रैरयत स्वयं । लैव्यान् पृष्टै तदा चापि सत्यसाक्ष्यं
स वोऽददात् ॥ ४४ ॥ युष्माकं त्राणमात्रार्थं वाक्यमेतद्ब्रवीम्यहं । न कस्मादपि साक्ष्यं हि लब्धुं
योग्यं मया नरात् ॥ ४५ ॥ ज्वलद्दीजस्विदीपो वै स आसीत्प्रान्तरोषितः । तद्दीप्त्या चाचिरं
यूयमप्यानन्दितुमैच्छत ॥ ४६ ॥ तत्साक्ष्यात्तु महीयोऽपि मदर्थे तेषु विद्यते । यानि संपूरणी

यानि पिता कर्म्माणि मे ददौ ॥ ४७ ॥ पित्राहं प्रेरितो भूमावित्ति साक्ष्यं हि निश्चितं । मत्कृ
तान्यधुना तानि ददत्यखिलगोचरे ॥ ४८ ॥ यस्य यूयं तु न क्वापि शब्दं शुश्रुव नापि वा ।
रूपं ददृश साक्ष्यं मे स पितैव स्वयं ददौ ॥ ४९ ॥ किंतु तस्य विभोर्वाक्यं युष्मदन्तःस्थितं न
हि । यतो मां प्रेरितं तेन न विश्वसिथ गर्हकाः ॥ ५० ॥ अनुशीलयथ ग्रन्थान् पुण्यान् नित्यं
हि जीवनं । तेभ्योऽनुभवथ प्राप्तुं तेऽपि मे साक्ष्यदाः खलु ॥ ५१ ॥ जीवनाप्त्यै न माभ्येतुमिच्छ ९७
थातो न वोऽस्त्यलं । ईशप्रेमेत्यहं वेद्मि कीर्त्यलिप्सुर्मनुष्यतः ॥ ५२ ॥ पितुर्मां ह्यागतं नाम्ना
न स्वीकुरुथ दुर्हृदः । चेत्त्वागच्छेत्स्वनाम्नान्यस्तं नूनं स्वीकरिष्यथ ॥ ५३ ॥ अन्योऽन्यं तु यशो
यूयं नेशमात्रोत्थसद्यशः । याचमानाः कथं मूढाः प्रत्येतुं शक्नुथ ध्रुवं ॥ ५४ ॥ युष्मान् पित्रेऽप्रती
त्यर्थेऽभियोक्ष्यन्तं तु मां परे । मा मन्यध्वं परो ह्यस्ति योऽभियोक्ष्यति वो नरः ॥ ५५ ॥ स मो

सिर्यत्र वोऽप्याशा यदि तं विश्वसेत हि । तदा मां विश्वसेतापि तद्ग्रन्थैर्हि प्रकीर्त्तितं ॥ ५६ ॥
किंतु चेन्नापि तद्ग्रन्थान् विश्वसेत समन्ततः । तदा वै मम वाक्यानि विश्वसेत कथं दृढं ॥
५७ ॥ गुरुरुवाच ॥ तथा पर्व्वणि तस्मिन् वै मोसिशास्त्रप्रकीर्त्तिते । मोसिप्रोक्तो महीयान्स
प्रवाची समुपादिशत् ॥ ५८ ॥ द्वितीयः संस्कृतेः पश्चात्प्रभोः स स्वीयमन्दिरे । प्रवेशो वै यथा
द्यः स भूतो यत्त्राणपर्व्वणि ॥ ५९ ॥ ऐश्वरानुग्रहस्यैवं चित्रलक्ष्माङ्कितोऽपि सः । द्रोहनिन्दाजि ९८
घांसाभिरेवासीदन्वितो नृणां ॥ ६० ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (योहन्नेः पंचम
सर्गादुद्धृतो) दयालयपुष्करिणी नाम पंचदशोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ अद्भुतं मोहलक्ष्मैनद्धुरो दुष्टयहूदिनां । तन्मध्ये तु कियत्कालं स्थितो येषू
र्महापुरे ॥ १ । गुरुरुवाच ॥ एकाहे शिष्य संपूर्णे पंचाशत्पर्व्वणि प्रभुः । त्यक्त्वा यिरूषलेमीयान्

स्वीयदेशं पुनर्गतः ॥ २ ॥ पुरे कपर्णहूमे तु तं संश्रुत्यागतं निजे । गृहद्वारस्थितो व्यूहः संरुरो
धापि पद्धतिं ॥ ३ ॥ गृहान्तश्चापि तद्वाक्यश्रुत्यै नानाप्रदेशतः । अध्यापकाः फरीशाद्याः शास्त्र
विज्ञाः समागताः ॥ ४ ॥ प्रभोस्तत्र स्थितस्याग्रे खट्वायां शयितं तदा । पक्षाघातिनमानेतुं कमप्यै
च्छन् पुरस्थिताः ॥ ५ ॥ द्वारे वेष्टुमशक्तास्तु चत्वारो रोगिवाहिनः । उन्नयन्ति स्म यत्नेन तं
गृहच्छादनोपरि ॥ ६ ॥ तस्मिन् गत्वान्तरजिरं प्रति तेऽधोऽपि रज्जुभिः । येश्वग्रे निदधुः ९९
खट्वामुन्नोल्योल्लोचमप्यतः ॥ ७ ॥ यस्तेषां प्रत्ययं दृष्ट्वाथ पक्षाघातिनेऽब्रवीत् । खट्वास्थिताय हे
पुत्र मुच्यन्ते कल्मषाणि ते ॥ ८ ॥ इदमध्यापकाः श्रुत्वाचिन्तयन् हृदये तथा । कोऽयमीशाप
वादी कोऽघमोक्तास्तीश्वराद्विना ॥९॥ इति चिन्तयतोऽभ्यन्तर्न किंचिद्वदतोऽपि तान् । अनुभूय
क्षणादेतत्प्रत्यूचे सर्ववित्प्रभुः ॥ १० ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ किं तथा चिन्तयध्वे रे किं पक्षाघातिनं

प्रति । तव पापानि मुच्यन्त इति वाग्विद्यते गुरुः ॥ ११ ॥ खट्वामुत्थाप्य गच्छ त्वमिति ब्रूयामहं यदि । तदैतद्वचसोर्ब्रूत लघीयः कतरद्भवेत् ॥ १२ ॥ किंत्वङ्गमोचनं ह्येवं नृपुत्रेण मया भुवि । कर्त्तुं वाक्यं मुदेक्ष्यामि युष्मान्निर्णीतलक्ष्मणा ॥ १३॥ निशामयत मद्वाक्यं पक्षाघातिन् ब्रवीमि ते । उत्तिष्ठ स्वीयखट्वां च त्वमुत्थाप्य गृहं चल ॥ १४ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतद्वदति येष्वीह पक्षाघात्युत्थितः क्षणात् । खट्वामुन्नीय सर्वाग्रे निर्ययावीश्वरं स्तुवन् ॥ १५ ॥ सर्वे चापि ततोऽतीव विस्मिताः परमेश्वरं ॥ दत्तवन्तं नरेभ्योऽपीयच्छक्तिं दद्रिरे स्तवैः ॥ १६ ॥ अन्योऽन्यं चाभ्यवोचन्नाद्भुतकर्म्म वयं खलु । अद्यापश्याम यद्वन्नाप्यभूद्दृष्टं कदाचन ॥ १७ ॥ अपगत्य ततो गेहाद्ध्रदकूलेऽव्रजत्प्रभुः । तत्र चाप्यन्विता व्यूहास्तस्यालम्भन्त शिक्षणं ॥ १८ ॥ आसीनं स तदा प्राप्य नगरस्य करालये । अल्फायस्य सुतं लेवीं यो मत्थायाभिधोऽप्यभूत् ॥ १९ ॥ मामन्वेहीत्यु

वाचाथ लेवीः सन्न्यस्य सर्वशः । करसंग्रहणादीनि येष्वः पश्चादितो गतः ॥ २० ॥ स्वगेहं प्रति
चाहूय भोजनाय तदा गुरुं । करसंग्राहिणो ऽनेकानपि तत्र न्यमन्त्रयत् ॥ २१ ॥ तद्गृहे तु
तमासीनं करसंग्राहिभिः सह । दृष्ट्वा महागुरुं तत्र फरीशाध्यापकाः स्थिताः ॥ २२ ॥
कुत्स्यं संमत्य संसर्गं रौम्यभृत्यैस्त्रयेलिनां । स्वीयैरवमतानां च शिष्यानभ्यब्रुवन् प्रभोः ॥
२३ ॥ अध्यापका ऊचुः ॥ किमर्थं युष्मदाचार्य्यः करसंग्राहिभिः सह । किल्विषाचारिभि
श्चापि भुङ्क्ते पिवति चात्रपः ॥ २४ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति श्रुत्वा प्रभोः शिष्या न किंचिदपि १०१
तान् प्रति । ऊचुः किंतु स तत्कुत्सामनुभूयाब्रवीदिदं ॥ २५ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ न सुस्थेभ्यो
गदिभ्यस्तु भिषगावश्यको यथा । तथा नाह्वयितुं धर्म्यान्पापिनस्त्वहमागतः ॥ २६ ॥
निर्गत्यान्विच्छत ततो यूयं शास्त्रविदः श्रमात् । प्रवक्त्रेतद्वचो ऽर्थः को दयामिच्छामि न क्रतुं

॥ २७ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यैशवचसः प्रोक्त्या होषेयस्य प्रवाचिनः । येषूर्निवर्त्तयामास विवादं
धर्म्मगर्विणां ॥ २८ ॥ नतु क्षान्तेऽपि तद्वैरे वनमध्वशनस्य ते । प्रान्तरे घोषतः शिक्षां स्म
रन्तोऽभ्यब्रुवन्निदं ॥ २९ ॥ अध्यापका ऊचुः ॥ योहन्नेरनुगा ये ये जखरीयात्मजस्य ते ।
अतीवोपवसन्त्येव फरीशा इव धर्म्मिणः ॥ ३० ॥ त्वदीयास्तु कथं शिष्याः शुद्धै तद्वन्न कुर्व
ते । धर्म्यैपोषणमाचार्य्य किंत्वश्नन्ति पिवन्ति च ॥ ३१ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ जन्या उप १०२
वसेयुः किं वरे तैः सह तिष्ठति । यदा सोऽपहृतस्तु स्यादुपवत्स्यन्ति ते तदा ॥ ३२ ॥
मय्येतैः सार्द्धमधुना नवशिष्यैर्वरे स्थिते । संतुष्टास्तेऽपि तिष्ठन्तु नियमश्रान्त्यपीडिताः ॥
३३ ॥ न जीर्णवसने कोऽपि नवं चीरं निसीव्यति । यदतुल्यतया ह्यस्य गरीयश्छेदनं
भवेत् ॥ ३४ ॥ नवार्पयति नूत्नेरां कश्चिज्जीर्णकुतूष्वपि । तद्भङ्क्त्वा स्रोथतीरा हि सार्प्या

नूत्नकुतूषु तु ॥ ३५ ॥ तथैवेरा कुतूश्चापि रक्ष्या प्रत्नां नु पोनवान् । कोऽपि नेच्छत्यथो नूत्नां जीर्णां वेत्ति हि सत्तरां ॥ ३६ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतद्दृष्टान्तवाक्यानि यदा तान् प्रति सा ब्रवीत् । वरो योऽहन्निना प्रोक्तः सच्चिदानन्ददायकः ॥ ३७ ॥ तदा कश्चिन्मठाध्यक्षो यैरो नाम समागतः । प्रणिपत्यापि तत्पादौ प्रार्थयद्यत्नतस्तथा ॥ ३८ ॥ यैर उवाच ॥ प्रभो प्रायो मृते
दानीं बाला मे दुहिता स्थिता । दययैत्य कराभ्यां तां स्पृशाथानिष्यति ध्रुवं ॥३९॥ गुरुरुवाच ॥ १०३
इत्यशोचत्स यस्यापि न सन्तानस्तया विना । द्वादशाब्दकुमार्यासीद्वरदस्त्वशृणोत्प्रभुः ॥ ४० ॥ प्रार्थनातस्य गेहं चाभिगच्छन्तं तदा पथि । येषूं महानपि व्यूहः पर्यपीडयदन्वितः ॥ ४१ ॥ तन्मध्ये च स्थिता काचिद्रक्तपित्तेन या दृढं । उग्रेण द्वादशाप्यब्दान् दुःखिता भून्निरन्तरं ॥ ४२ ॥ या स्वसर्वधनस्यापि विज्ञवैद्यान् प्रति व्ययं । कृत्वा नाभून्ततः सुस्था वर

त्वधिकरोगिणी ॥ ४३ ॥ येष्वः पश्चात्तदा सायाच्चिन्तयन्ती तथा हृदि । तद्वस्त्रस्पर्शमात्रेण रोगान्मु
क्तिमवाप्नुयां ॥ ४४ ॥ ततो व्यूहान्तरे नारी प्रभोर्वस्त्रान्तमस्पृशत् । निरुद्धं च क्षणात्तस्या रक्त
पित्तं समन्ततः ॥ ४५ ॥ परावृत्तस्ततो येषूः केन स्पृष्टो ऽहमित्यमून् । उचे परिस्थितान् ये ऽथ न
मयेत्यब्रुवन् सकृत् ॥ ४६ ॥ प्रस्तराद्यास्त्ववोचन् हे पीडयन्तं तथा गणं । संपश्यंस्त्वं कथं पृच्छेः
स्पृष्टो ऽहं केन नु प्रभो ॥ ४७ ॥ प्रत्यूचे स तु केनापि स्पृष्टो ऽहमिति निश्चयं । वेद्मि मत्तो यतः १०४
शक्तिर्बुबुधे ऽपि विनिःसृता ॥ ४८ ॥ स्पृष्टवन्तं विबोद्धुं च स यदा पर्यलोचत । नारी सा स्वकृतं
कर्म्मागुप्तमन्वभवत्तदा ॥ ४९ ॥ कम्पमाना भयाच्चेहाभ्येत्य येषूं प्रणम्य च । स्वीचक्रे वसनस्पर्शं
चिकित्सां चाप्यतः स्वकां ॥ ५० ॥ मुक्तिदस्तु तदावादीद्दुहितः सुस्थिरा भव । विश्वासस्ते ददौ
मुक्तिं कुशलं याह्यरोगिणी ॥ ५१ ॥ इति येष्वि वदत्येव मठाध्यक्षनिकेतनात् । एनं प्रत्यद्रवद्दास

इदं चाभ्यब्रवीद्वचः ॥५२॥ यैरभृत्य उवाच ॥ इदानीं भवतः पुत्री मृता यैर ततो गुरुः। किमर्थं
गृहमानीय क्लेशयेरेव निष्फलं ॥ ५३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति दासं वदन्तं तु श्रुत्वा येषूरथाब्रवीत्।
मा भैषीर्यैर विश्वासं कुर्वैवाथ सुखं भवेत् ॥५४॥ गृहं त्वागत्य कंचिन्नान्तर्निन्ये प्रस्तराद्विना।
जिबिदीयसुताभ्यां च मठाध्यक्षेण सोऽन्वितः ॥ ५५ ॥ तैर्वृतस्तत्र विष्टा सो ऽवाप्नोद्विलपतो
बहून् । बन्धून्सगायकांस्तत्र तुमुलध्वनिकारिणः ॥ ५६ ॥ तान्निषेधन्नवादीत्स किं विलाप १०५
ध्वनिं तथा । कुरुतात्र कुमार्येषा न मृता किंतु निद्रिता ॥ ५७॥ इति श्रुत्वाहसंस्ते वै जानन्त
स्तन्मृतिं ध्रुवं । समस्तास्तु प्रभोराज्ञां संलभ्यातो विनिर्गताः ॥ ५८ ॥ कुमार्य्यास्तु पितृभ्यां स
सह शिष्यत्रयेण च । शयानामुपसृत्यामूं समादायापि तत्करं ॥ ५९ ॥ हे कन्ये जागृहीत्यूचे
ततः प्राणानवाप्य सा । उत्थिता प्राचलद्वेगाद्विस्मितेष्वखिलेष्वपि ॥६०॥ ततो यैरं सपत्नीकं

विस्मयानन्दमोहितं । भोज्यं पुत्र्यै प्रदातुं स संजीवन्त्यै समादिशत् ॥ ६१ ॥ आज्ञाय सकलांश्च
मां कस्मैचिन्नेरितुं क्रियां । स सप्रस्तरयाकोबयोहन्निर्निर्गतो गृहात् ॥ ६२ ॥ किंतु तत्रापि
विस्तीर्णे जीवदस्य प्रकीर्त्तने । मठाध्यक्षगृहाद्व्यूहाः प्रगच्छन्तं तमन्वयन् ॥ ६३ ॥ अनु
भूय तदा काणावपि मोक्तारमन्तिके । दयां नौ कुरु हे दावित्पुत्रेति प्रणनर्द्दतुः ॥ ६४ ॥
स्वगृहे चाप्युपस्थाय स पश्चादनुगामिनोः । तयोः सत्प्रत्ययं ज्ञात्वेदमूचे कुशलाधिपः ॥ ६५ ॥ १०६
एतत्कर्त्तुं समर्थो ऽहमिति वां प्रत्ययोऽस्ति किं । तथा पृष्टौ ततोऽस्त्येव भो इति प्रत्यवोचतां ॥
६६॥ अथ सोऽक्षीणि संस्पृश्य तयोरभ्यब्रवीदिदं । यादृग्वां प्रत्ययस्तादृगस्त्वतोऽपश्यतां च तौ ॥
६७॥ आज्ञातौ चापि मोक्त्रा तौ न कस्मैचिनदीरितुं । पुर्यां क्षेत्रेऽखिले चापि कथयामासतुः क्रियां॥
६८ ॥ तत्पश्चात्तद्गृहे मूकं भूतग्रस्तं नरा अपि । आनयन् यं प्रभुर्भूते निःक्षिप्ते ऽवादयत्स्फुटं ॥

६९ ॥ विस्मिताश्च ततो व्यूहास्तद्वन्नाभूत्कदाचन । इस्रयेलान्तरे दृष्टमिति प्रोचुः परस्परं ॥७० ॥
फरीषास्तु तदा केचित्तत्संश्रुत्याब्रुवन्निदं । स भूताधिपशक्त्यैव भूतान्निःक्षिपति ध्रुवं ॥ ७१ ॥
इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मत्थायस्य नवमसर्गान्मार्कस्य द्वितीयपंचमसर्गाभ्यां लूकस्य पंचमाष्टमसर्गाभ्यां चोद्धृतो) वरदयाप्रकाशो नाम षोडशोऽध्यायः ॥

शिष्य उवाच ॥ यैरूशलेमकैः पूर्व्वमवज्ञातोऽपि पर्व्वणि । ततः प्रत्यागते राद्येऽह्नेव कापर्णहू १०७
मिषु ॥ १ ॥ यो वै तान्यकरोत्किं न मठाध्यक्षादयस्तदा । तं वै वरदयादृष्ट्वा सर्व्वेऽमन्यन्त धार्म्मिकाः ॥ २ ॥ गुरुरुवाच ॥ मा विद्धैवं यथा ह्यासीत्पंचाशत्पर्व्वयात्रिकैः । अमीभिः स तथैवै तैः प्रतिरुद्धोऽचिरात्प्रभुः ॥ ३ ॥ शनावाद्ये परे तस्माद्द्वितीयाभिधपर्व्वणः । क्षेत्रे कापर्णहूम्ये स स्व शिष्यैः सार्द्धमव्रजत् ॥ ४ ॥ तदा तत्र सुपक्वानि संछिद्य कणिशानि ते । संमर्द्य पाणिपुटकैरनु

मारेभिरे मुदा ॥ ५ ॥ तत्संदृश्य फरीषास्तु केचिद् ह्यस्तनकर्मणां । गर्हका इव संवक्तुमीर्ष
यातः प्रचक्रमुः ॥ ६ ॥ फरीषा ऊचुः ॥ धार्म्मिकैर्नास्ति यद्योग्यं कर्त्तुं विश्रामवासरे । तदेतान्
कुर्वतः पश्य चयनं मर्द्दनं तथा ॥ ७ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्याकर्ण्य वचस्तेषामात्मधर्म्मार्थगर्विणां ।
पुण्यग्रन्थोदितैर्वाक्यैस्तथा व्यवदत प्रभुः ॥ ८ ॥ श्रीयेशूरुवाच ॥ शास्त्रज्ञैः किं न युष्माभिः श्रुतं
तत्कर्म्म दाविदः । यद्धर्म्यो ऽप्याचरदसौ सानुगो ऽतिबुभुक्षितः ॥ ९ ॥ यानि ह्यैश्वरदूष्यस्य १०८
वेदौ दर्शनहेतवे । गोधूम्यपिष्टकान्यासन्नर्पितान्येव शास्त्रतः ॥ १० ॥ तानि पुण्यान्यपि न
चादनीयान्यप्ययाजकैः । स महायज्वनो लेभे ऽभ्याथारस्य पितुः करात् ॥ ११ ॥ दूष्ये च तान्य
भुक्त्वापि स्वानुगांश्चाप्यभोजयत् । आवश्यार्थे स निर्दोषो दाविदीशप्रियो ऽधिपः ॥ १२ ॥ किं
वाधीतं न युष्माभिरीशशास्त्रे ऽपि यज्वनां । तद्गृहान्तःशनाविव नानाकर्म्मनियोजनं ॥ १३ ॥

मन्दिरात्तु महीयान् वै विश्रामाहस्य च प्रभुः । अत्रापि स्थित एतर्हि नृपुत्र इति वच्मि वः ॥
१४ ॥ नहि विश्रामवारार्थं नराः सर्व्वे निरूपिताः । नरार्थं तु स सद्वारोऽतो नृपुत्रोऽस्ति
तत्प्रभुः ॥ १५ ॥ अनघांस्तु तथा यूयं न वै दण्ड्यानवक्ष्यत । चेज्जानीयात वाक्यं तद्दयामिच्छा
मि न क्रतुं ॥ १६ ॥ गुरूरुवाच ॥ तथा तान्नीरवान्कृत्वा नृपुत्रो धर्म्मलिङ्गिनः । विश्रामाहे परे
तस्मात्तत्पुरः प्राविशन्मठं ॥ १७ ॥ शीर्णिहस्ते स्थिते तत्र कस्मिंश्चिद्गर्हका अमी । अवालोकन्त १०९
किं येषूस्तं चिकित्सेत्तदा न वा ॥ १८ ॥ इति चिन्तयतस्तांस्तु विश्रामदिनलङ्घनात् । अभि
योगेच्छुकान् येषूः फरीष्याध्यापकानवेत् ॥ १९ ॥ उपदेशाद्विरम्याथ मठमध्ये स निर्भयं ।
शीर्णिहस्तं तमाहूय गर्हकानभ्यवोचत ॥ २० ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ सुक्रिया दुष्क्रिया वा किं
कर्त्तुं विश्रामवासरे । योग्यं किं रक्षितुं प्राणान्हन्तुं वेति प्रवक्त मे ॥ २१ ॥ गुरूरुवाच ॥ इति

पृष्टेषु दुष्टेषु नातः को ऽप्युत्तरं ददौ । परिदृश्य रुषा तांस्तु तत्काठिन्येन दुःखितः ॥२२॥ प्रभुः
शीर्णकरायोचे शुष्कं हस्तं प्रसारय । अथ सुस्थीकृतं सो ऽमुं प्राप्नोऽङ्गस्तान्तरं यथा ॥ २३ ॥ ततः
कोपोन्मदास्ते तु सहैरोद्याः फरीथकाः । मन्दिरस्था यथा पूर्वं यहूद्यास्ते तथोचिरे ॥ २४ ॥ किं
करिष्यामहे ऽमुं नु सद्विश्रामाहलङ्घिनं । अस्मन्मध्यस्थितं किं न मृत्युदण्ड्यः स सर्वथा ॥ २५ ॥
तां तु हिंसामतिं ज्ञात्वा जनव्यूहैर्वृतः प्रभुः । प्रायात्कपर्णहूमात्स नानादेशत आगतैः ॥ २६ ॥ ११०
तेष्वासन्वै गलीलीयास्तथा यैरूषलेमकाः । यर्द्दानीपरिवासाश्च तथा चापि यहूदिनः ॥ २७ ॥
अप्येषावोऽङ्गवा लोका इदूमीयोषितास्तथा । शीदोन्या अपि तूर्य्याश्च कीर्तितक्षितिवासिनः ॥२८॥
एतादृशो महाव्यूहाः प्रभोः कीर्त्या सुकर्म्मणां । आकृष्टास्तं तदान्वीयुस्तैवर्य्यहृदरोधसि ॥
२९ ॥स तु तेष्वखिलांस्तत्राचिकित्सद्रोगिणः स्थितान् । भूतग्रस्तानपीशस्य पुत्रस्त्वमिति घोषतः

॥ ३० ॥ सर्वांस्तु स्वयशो वक्तुं न्यषेधीदपि यत्नतः । व्यूहैः संकुचितश्चापि स्वशिष्यान्नावमार्थ
यत् ॥ ३१ ॥ तथा दूरीकृतेनापि स्वपुरोऽध्यापकैस्तदा । निरहंकारिणा येष्वा प्रवक्तुः पूरितं
वचः ॥ ३२ ॥ इषाय उवाच ॥ अहो मन्मनोनीत एषोऽतिहार्दो वृतश्चापि सर्वाप्रियो मत्सुभक्तः ।
तदन्तर्मदात्मानमेवाहमीशोऽर्पयिष्ये विचारप्रकाशाय लोके ॥ ३३ ॥ विवादं न कर्ता नवा
नादमेष न रथ्यासु शब्दोऽस्य संश्रोष्यते वा । नलं चापि निष्पीडितं नैष भङ्क्तेद्दृशां नापि १११
निर्वापयेत्स्फूर्तधूमां ॥ ३४ ॥ स यावन्न सत्यानयेत्संजयेऽपि विचारं तथैवाचरेन्नित्यशान्तः ।
ततोऽप्यज्ञनीतिप्रदेऽस्मिन् सुदूरान्निधास्यन्ति विश्वासमन्योद्भवोऽपि ॥ ३५ ॥ इति श्रीख्रिष्टसंगी
तायां पुत्राभिषेकपर्वणि (संवेलचरित्रादिषायभव्यवाक्यानां द्वाचत्वारिंशसर्गान्मत्थायस्य द्वादश
सर्गान्मार्कस्य द्वितीयतृतीयसर्गाभ्यां लूकस्य षष्ठसर्गाच्चोद्धृतः) शान्तविचारो नाम सप्तदशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ व्यूहेभ्यस्तु पृथकस्थित्यै गिरिमारुह्य कंचन । स शान्तः प्रार्थयन्नीशमतिष्ठत्सर्व
निश्यपि ॥ १ ॥ ततः सूर्य्योदये भूते स्वशिष्यान्व्यूहमध्यतः । शैलोपर्यात्मना सार्द्धं तदा स्थातुं
समाहूयत् ॥ २ ॥ तेष्वारूढेषु तत्राथ सहस्थित्यै विशेषतः । रुग्भूतदान्तिशक्त्यै च प्रोक्त्यै च
द्वादशावृणोत् ॥ ३ ॥ तेषामाद्यस्तु सीमोनः प्रस्तराख्यस्ततः सुतौ । जिवोदीयस्य याकोबयोहन्नी
पविज्राभिधौ ॥ ४ ॥ अन्द्रियः प्रस्तरभ्राता फिलिप्पश्चापि तत्परे । ततो बार्थुलमायोऽपि ११२
रहितोपधिमानसः ॥ ५ ॥ मत्थायोऽपि करग्राही थोमाश्च दिदुमाभिधः । याकोबोऽल्फायजश्चापि
प्रभोर्बन्धुरपि स्मृतः ॥ ६ ॥ तद्बन्धुश्च यहूदो यो लिब्बैथद्वायनामनी । अग्रहादथ सीमोनः ख्यातः
शास्त्रार्थकौतुकी ॥ ७ ॥ द्वादशस्तु यहूदोऽन्य इष्कार्य्योत्यभिधानकः । गणे पुण्यात्मके योऽस्मिन्
ख्येय एव शठः परे ॥ ८ ॥ इति द्वादशसंख्यांस्तान् वृत्वा स्वप्रेरितान् प्रभुः । भूरीनुपादि

शङ्कर्म्मान् यथा प्राक् पर्व्वतोपरि ॥ ९ ॥ केनचित्प्रार्थितः सोऽथ शिष्येण स्नापको यथा । योऽहन्निः
प्रार्थनां सर्व्वानुपदेष्टुं तथानुगान् ॥ १० ॥ अतस्तां पुनरुक्त्वा वै प्रार्थनां प्रभुसंज्ञकां । स्वर्गेऽपि
तास्मदित्याद्यामेतदप्यब्रवीद्वचः ॥ ११ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ निशीथे यदि युष्माकं कस्यचिद्द्वार
सन्निधौ । समागत्य सुहृत्कोऽपि त्वामिह प्रार्थयेदिदं ॥ १२ ॥ हे सखे देहि ऋणं मह्यं गौधूम्यं
पिष्टकत्रयं । यतोऽन्नं मद्गृहे नास्ति पान्थश्च सुहृदागतः ॥ १३ ॥ अथाभ्यन्तर उच्यास्त्वं तद्दातुं 113
शक्नुयां कथं । पर्य्यङ्कस्थः सपुत्रोऽहं द्वारं संरुद्धमेव च ॥ १४ ॥ ततो मां यच्छ मे क्लेशमिति त्वं स्व
प्रलिप्सुकः । प्रतिब्रूयाः स तु वहिस्तथैव प्रार्थयेन्मुहुः ॥ १५ ॥ तदा यद्यपि मैत्रार्थं तन्न दद्याः
समुत्थितः । तस्यानिर्व्वार्य्यताहेतोर्यद्यदिष्टं प्रदास्यसि ॥ १६ ॥ इति वो वच्म्यहं सत्यं ततो या
चध्वमीश्वरं । अनिर्व्वार्य्यास्तथा यूयं लप्स्यध्वे चैव निश्चयं ॥ १७ ॥ गुरुरुवाच । विशिष्टांस्तु

प्रभुः शिष्यान् वृत्वा द्वादशसंख्यकान् । तान्प्रत्यपि च संपूर्य्य नानाधर्म्मोपदेशनं ॥ १८ ॥
अवतीर्य्य सशिष्योऽद्रेः किमपि प्राविशद्गृहं । किंतु तत्र पुनर्व्यूहा व्यरुन्धन्नपि भोजनं ॥ १९ ॥
तदा तद्बान्धवाश्चापि स्वपुरादेत्य यत्नतः । अन्वैच्छन्नुन्मदं ज्ञात्वा तं दण्डमुदितं मठे ॥ २० ॥
अविश्वासैश्च तैः सार्द्धं मरीयापि तदा गता । सती पुत्रं प्रियं द्रष्टुमिच्छुकावमतं स्वकैः ॥ २१ ॥
तत्काले तु प्रभोरग्रेऽनयंस्तत्र स्थिता नराः । भूतग्रस्तं जनं कंचिद्यो मूकोऽन्धोऽपि चाभवत् ११४
॥ २२ ॥ अथ भूतं वहिष्कृत्य दयालुः पीडितं नरं । द्रष्टुं वक्तुं च शक्तं तमकरोदपि तत्क्षणात् ॥
२३ ॥ तत्संदृश्याब्रुवन् व्यूहाः किं नैषोऽस्ति प्रतिश्रुतः । योऽस्मभ्यं स महाराजोऽभिषिक्तो
दाविदः सुतः ॥ २४ ॥ इत्यूचुः शरला एते फरीष्यास्तु य आगताः । यिरूषलेमतस्तत्र ते तदा
प्रोचुरीर्षकाः ॥ २५ ॥ फरोष्या ऊचुः ॥ बेल्जबूलस्य साहाय्याद्विना भूताधिपस्य वै । नैव शक्नोति

निःक्षेप्तुं भूतांस्तत्सेवको ह्ययं ॥२६॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यतो निन्दतां तेषां दुर्मनोऽनुभवन्प्रभुः ।
तदा तन्मन्दतर्कस्य विरोधं प्रावदत्स्फुटं ॥ २७ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यस्मिन् राज्ये प्रजान्योऽन्यं
युध्यति क्षीणमेव तत् । यत्पुरं वा गृहं वान्तर्भिन्नं तदपि नश्यति ॥ २८॥ साटानश्चेत्तथात्मानं
निःक्षिपेत्स्वरिपुः स्थितः । तदा तस्य कथं राज्यं जगति स्थास्यति ध्रुवं ॥२९॥ बेल्ज़बूलस्य
शक्त्या तु भूतांश्चेन्निःक्षिपाम्यहं । पुत्रा वः केन तत्कुर्य्युस्तेऽतः स्युर्वोऽक्षदर्शिनः ॥ ३० ॥ किन्त्वी ११५
शस्यात्मना भूतान्निःक्षिपेयमहं यदि । तदेशस्यागतं राज्यं युष्मास्वत्र न संशयः ॥३१॥
बलिनोऽस्त्रभृतो विश्य गृहं तद्द्रव्यमेव कः । हर्त्तुं शक्नोति चेन्नादौ बध्नीयात्तं बलान्वितं ॥३२॥
सुरक्षितगृहं तं तु बलीयान्कोऽपि चेज्जयेत् । स्थिरं तद्वर्म्म हृत्वा स तद्द्रव्यमपि लुण्ठति ॥३३॥
भूतराजं तथेदानीं जिनं वित्त बलीयसा । तद्विषा हरता तस्मान्नृणां सर्व्वेन्द्रियाण्यपि ॥३४॥

मत्सहायस्तु यो न स्यान्मद्विपक्षं सुविन्न तं । मया सार्द्धं फलं यो न चिनुयाद्विस्तृणोति सः ॥३५॥
ततो वच्म्येतदपि वः सर्व्वपापं नरैः कृतं । क्षन्तव्यं निन्दनं चापि विना निन्दां सदात्मनः ॥
३६॥ नृपुत्रमपि यो निन्देत्क्षमामाप्तुं स शक्नुयात् । न सदात्मापवादी तु नैतल्लोके न वा
परे ॥३७॥ नित्यदण्ड्या अपि स्युस्ते ये सदात्मोत्थिताः क्रियाः । असद्भूताधिपकृता आख्या
न्त्येवापवादकाः ॥३८। वृक्षं कुरुत वा भद्रं तत्फलं भद्रमेव च । मन्दं वा सफलं वृक्षं स हि वि ११६
ज्ञायते फलात् ॥३९॥ रे सर्पतनया यूयं कथं भद्रवचांसि वै । ईरयेत स्थिता मन्दा हृत्पूर्त्ते
र्ह्याह वो मुखं ॥४०॥ सन्नरः स्वहृदः कोषाद्भद्राद्भद्रमुदीरयेत् । मन्दस्तथैव मन्दानि स्वहृदो
ऽधमकोषतः ॥४१॥ किंतु यद्यद्वचो ऽनर्थमपि ब्रूयुर्नराः परे । प्रतिवाच्यं विचाराहे तत्तैरिति
वदामि वः ॥४२॥ वचोभ्यो हि स्वकेभ्यस्त्वं नर निर्द्दोषयिष्यसे । स्ववचोभ्यस्तथा दोषदण्डा

र्हत्वं प्रलप्स्यसे ॥४३॥ गुरुरुवाच ॥ इत्याकर्ण्य वचः केचित्फरीष्याध्यापकाः प्रभोः । प्रत्यूचु
श्चिह्नमिच्छामस्त्वत्त एवेक्षितुं गुरो ॥४४॥ इदं श्रुत्वा स आचार्य्यो दान्तभूतो ऽद्भुतक्रियः ।
अर्थयद्भ्यो ऽधिकं तेभ्यो व्यूहसाक्षादवोचत ॥४५॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ चिह्नमिच्छन्त्यमी प्राप्तुमधमा
व्यभिचारकाः । न त्वन्यत्किमपि प्राप्यं योनचिह्नाद्विनैव तैः ॥४६॥ स यथेशप्रवक्ता हि
मत्स्यगर्भे ऽवसत्र्यहं । नरपुत्रस्तथैव स्यात्र्यहं भूम्युदरस्थितः ॥४७॥ किंतु तत्प्रत्नचिह्नाप्ता ११७
नीनिवीपुरवासिनः । उत्थास्यन्ति विचाराहे दण्डायैतन्नृणां ध्रुवं ॥४८॥ भीषणैर्योन
वाक्यैर्हि नीनिवीयाः समन्ततः । अनुतेपुः स्थितस्त्वत्र योनादेको महत्तरः ॥४९॥ दक्षिणीया
तथाराज्ञी साव्यानां सा प्रकीर्त्तिता । उत्थास्यति विचाराहे दण्डायैतन्नृणां ध्रुवं ॥५०॥ ज्ञानं
श्रोतुं सलोम्नः सागता ह्युर्व्यन्तसीमतः । एषां मध्ये स्थितस्त्वेकः सलोम्नो ऽपि महत्तरः ॥५१॥

तं महत्तरमप्यत्र दान्तभूतमिमे जनाः । अवमत्य यदाप्स्यन्ति तन्मन्त्रः शृणुताधुना ॥५२॥ नर
देहादसङ्गतो विनिःक्षिप्तो यदा भ्रमेत् । मरुभूमिषु विश्रामं दुण्ढन्नत्वाप्नुवन् क्वचित् ॥५३॥
तदाह स्वगृहाद्यस्मान्निर्गतोऽहं पुरा पुनः । तत्रैष्यामीत्यथाप्नोति तच्छून्यं मृष्टमेव च ॥५४॥
ततो गत्वान्यभूतान्स सप्त मन्दतरानपि । समानयति वासाय तच्छोभितगृहान्तरे ॥५५॥
स तु व्याप्तो मनुष्योऽतो विविधासत्प्रवर्त्तकैः । तैस्तदोग्रतरावस्थां पूर्व्वाया अप्यवाप्नुयात् ॥५६॥ ११८
गुरुरुवाच ॥ एतद्गोमवचोभिः सोऽभर्त्सयन्मोचको यदा । देशकर्म्मावमन्तॄन् वै भूतध्वंसदृशो
ऽपि तान् ॥५७॥ तदा कश्चित्तमभ्यूचे माता ते भ्रातरोऽपि च । वहिस्तिष्ठन्ति संवक्तुं समिच्छन्त
स्त्वया सह ॥५८॥ नार्य्प्येतत्क्षणे काचिद्गृहमध्ये ननाद ह । धन्यो गर्भस्त्वदाधारो धन्यौ पीतौ
त्वया स्तनौ ॥ ५९ ॥ इदं येषूस्तु संश्रुत्याब्रवीन्माता ममैव का । के वा मे भ्रातरः के वा

धन्याः स्त्र्येया नु मत्कृते ॥ ६० ॥ इत्युक्त्वा स समासीनान् स्वशिष्यान्परितः करं । विस्तीर्य्योवाच
माता मे भ्रातरश्च स्थिता इमे ॥ ६१ ॥ मत्स्वर्गीयपितुर्यो हि वाक्यं श्रुत्वा सुपालयेत् । स मे भ्रातैव
माता च स्वसापि स च मङ्गलः ॥ ६२ ॥ गुरुरुवाच ॥ तद्गृहात्तु विनिःसृत्य पूर्णेऽस्मिन्नुपदेशने ।
धन्यां मातरमीक्षित्वा भ्रातॄंश्चापि तदा प्रभुः ॥ ६३ ॥ तस्मिन्नेव दिने नावं यां शिष्या ह्रद
रोधसि । प्रास्तुवन्व्यूहसंकोचात्तां ततः प्राविशन्मुदा ॥ ६४ ॥ तदुपर्य्येव चासीनो व्यूहांस्तान् ११९
रोधसि स्थितान् । नानापुरसमायातान् दृष्टान्तैरित्यशिक्षयत् ॥ ६५ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ बीजं
वप्तुं कदाचिद्वै कृषकः कोऽपि निर्गतः । पद्धतौ तु पतत्किंचित्प्राप्यादन्पक्षिणो द्रुतं ॥ ६६ ॥
शिलास्वन्यत्तु पतितमादावाप्स्वल्पमृत्सु वै । प्ररुह्याथातपैः शुष्कं हीनमूलाभिषेचनं ॥ ६७ ॥
पतितं कण्टकेष्वेवान्यत्प्ररूढमिमैः सकृत् । वर्द्धितैः पीडितं चापि शेषेऽक्षीयत सर्व्वशः ॥ ६८ ॥

पतितं तु सुमृद्यन्यत्प्ररूढं चाफलन्ततः । किंचित्त्रिंशद्गुणं किंचित्तथा शतगुणाद्यपि ॥ ६९ ॥ यस्य
युष्मद्गणे कर्णौ श्रवणायैव संस्थितौ । आत्मार्थं स इदं वाक्यमाकर्णयतु यत्नतः ॥ ७० ॥ गुरूरुवाच ॥
तथा संपूर्य्य स कथां शिष्यैः पृष्टःपृथक्तदा । त्वं तथोपदिशस्येतान् दृष्टान्तैर्नु कुतः प्रभो ॥ ७१ ॥
इति पृष्टोऽब्रवीत्सोऽतः स्वानुगान्नावि संस्थितान् । स्वर्गराज्यरहोज्ञानं नैभ्यो दत्तं हि किं तु वः ॥
७२ ॥ यो दध्याद्धि नरस्तस्मै देयमप्यधिकं ततः । न दध्याद्यस्तु तस्माद्धि हार्य्यं तेनापि यद्धृतं ॥ १२०
७३ ॥ तत एतेऽपि दृष्टान्तैरुपदेश्या मया यतः । पश्यन्तोऽपि न पश्यन्ति शृण्वन्तोऽपि न
जानते ॥ ७४ ॥ एतेष्वपि च तद्वाक्यं संपूर्णं यत्पुरोदितं । इषायाय महेशेन तन्मुखं स्पृशता
ज्वलैः ॥ ७५ ॥ त्वमेतत्प्रयातः कुलं ब्रह्मपूतं समाकर्ण्य यूयं न भुत्स्यध्व एव । अभिप्रेक्षमाणा
अपि स्थूलनेत्रैर्न किंचित्ततो द्रक्ष्यथैव भ्रमन्तः ॥ ७६ ॥ भवेत्स्तब्धहृज्ज्येष लोकः समस्तो निरुद्ध

श्रुतिर्मुद्रिताक्षश्च सम्यक् । यतो नेक्षणाकर्णनज्ञानभागी परावृत्तहृच्चाप्नुयान्मच्चिकित्सां ॥
७७ ॥ तद्वद्देषो ऽधुनाप्योघः किंतु वो मङ्गला दृशः । पश्यन्त्यो हि तथा कर्णाः शृण्वन्तो
वो ऽपि मङ्गलाः ॥ ७८ ॥ बहवो हि प्रवक्तारः प्राक्तना धर्म्मिणो ऽपि च । युष्मद्दृष्टश्रुतान्यै
च्छन्द्रष्टुं श्रोतुं च निष्फलं ॥ ७९ ॥ ततः शृणुत वप्तुर्वै दृष्टान्तं यच्छ्रुतेर्विना । समस्तानपि दृष्टान्तान्
कथं बोद्धुं शकिष्यथ ॥ ८० ॥ वीजं तन्निश्चयं वित्त वाक्यमैशं सुविस्तृतं । पद्धतौ पक्षिभुक्तं १२१
तु यद्वीजं शृणुतैव तत् ॥ ८१ ॥ श्रुतमीशवचो ऽज्ञेनागत्य दुष्टो ऽभिशाप्यथ । तद्धृदो ऽपहरत्याशु
तच्छ्रद्धामोक्षरुद्धये ॥ ८२ ॥ इत्यध्ववीजमथ यच्छिलोप्तं शृणुतैव तत् । श्रुतमैशं वचः कैश्चि
द्गृहीतं चापि हर्षतः ॥ ८३ ॥ ये ऽन्तःसुस्थिरसंकल्पमूलहीनास्ततो ऽचिरात् । धर्म्मार्थे वा
धनोष्णैर्वै संक्षुब्धा विसृजन्ति तत् ॥ ८४ ॥ इत्यश्मवीजमथ वः श्राव्यं यत्कण्टकस्थितं ।

ऐशमाकर्णितं वाक्यं कैश्चित्स्वीकृतमेव च ॥ ८५ ॥ ये परे चिन्तनैर्भिन्नैः संसारस्य धनस्य च ॥
भ्रान्तिलोभैः समाकीर्णा हते वाक्ये ऽफलाः कृताः ॥ ८६ ॥ कण्टकस्थमिति ज्ञेयं सुभूम्युप्तं तु
यत्तथा । तद्विशुद्धर्जुहृदयैरेवात्तं वच ऐश्वरं ॥ ८७ ॥ ईदृशा हि नरा वाक्यं श्रुत्वा रक्षन्ति
यत्नतः । क्षमाद्यातः फलं भूरि दधति श्रेष्ठकर्म्मणां ॥ ८८ ॥ गुरुरुवाच ॥ स्वदृष्टान्तं महा
वप्ता स संज्ञाप्यानुगांस्तथा । तदान्यैरपि दृष्टान्तैस्तान् स्थितो नाभ्युपादिशत् ॥ ८९ ॥ १२२
श्रीयेषूरुवाच ॥ भद्रवीजं यथा स्वीये क्षेत्रं उप्त्वा श्रमान्नरः । अथापैति हिते काले ऽपेक्ष्यमाणः
परे फलं ॥ ९० ॥ ईशराज्ये तथा भव्यं वित्त सा हि क्षितिः स्वयं । वीजं तद्वापके किंचि
न्नजानत्यपि वर्द्धयेत् ॥ ९१ ॥ एतस्मिंश्च शयाने ऽपि जाग्रत्येवमहर्निशि । उत्थितं पत्र
माद्ये ऽतः कणिशं शस्यमप्यतः ॥ ९२ ॥ शयितस्तु यदा स्वामी समस्तैः सह कर्षकैः । तदा

कोऽप्यरिरायातः काशवीजमिहावपत् ॥ ९३ ॥ दुष्टे तस्मिन्गते वात उत्थितं काणिशं यदा ।
तन्मध्येऽप्युप्तकाकेक्षुर्वर्द्धितः संबभौ तदा ॥ ९४ ॥ ततोऽभ्येत्य पतिं प्रोचुर्भृत्याः किं भवता निजे ।
क्षेत्रे नोप्तं वरं वीजमथ काशा इमे कुतः ॥ ९५ ॥ तान्प्रत्यूचे स निःशङ्कं तत्केनाप्यरिणा कृतं ।
तदोचुर्भवदिष्टं चेत्काशानुत्पाटयेम तान् ॥ ९६ ॥ तदा पतिरुवाचेदं मा कुरुध्वं कदाचन ।
तदुन्मूलात्सुशस्यस्यैवं समुत्पाटनं भवेत् ॥ ९७ ॥ उभयान्यपि वर्द्धन्तां यावन्न स्यात्सुपक्वता । १२३
ततस्तानि सकृच्छेत्तुं समादेक्ष्यामि कर्षकान् ॥ ९८ ॥ अथादौ किल काकेक्षून् बन्धं बन्धं प्रदग्धये ।
निदधीताथ शस्यं मे संचिनुध्वं खलोदरे ॥ ९९ ॥ तद्वद्वेद्यमपि स्वर्गराज्यमन्यत्तु किं मया ।
तत्तुल्यमधुना वाच्यं दृष्टान्तोऽर्हः क एव वा ॥ १०० ॥ एकसर्षपवीजस्य तुल्यं तद्विद्धि केनचित् ।
स्वक्षेत्रे स्वामिनोप्तस्य सर्ववीजलघीयसः ॥ १०१ ॥ एतस्माद्व्युत्थितादूढो महावृक्षः समावृतः ।

शाखाभिर्यासु संछिन्ना वसन्त्याकाशपक्षिणः ॥ १०२ ॥ स्वर्गीयराज्यं पुनरेव वेद्यं रसो
यथा स्फीतिकरोऽल्पमात्रः । त्रिद्रोणमाने निहितः स्त्रिया यो व्याप्नोति चूर्णं क्रमशः समस्तं ॥
१०३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं सर्वं नरौघेभ्यो दृष्टान्तैरब्रवीत्प्रभुः । नवा किमपि तेभ्यः स विना
दृष्टान्तमैरयत् ॥ १०४ ॥ खृष्टार्थे यच्चिरादुक्तमासाफेन प्रवाचिना । तत्तथा हि समायातो
वाक्यैः सोऽपूरयद्ध्रुवं ॥ १०५ ॥ आसाफ उवाच ॥ अहो मोचयित्वा चिराड्ढमास्यमहं ज्ञान १२४
दृष्टान्तसार्थान्प्रवक्ष्ये । जगत्सृष्टिकालादपि भ्रान्तिकूपे यदासीत्प्रगुप्तं तदेवेरयिष्ये ॥ १०६ ॥
गुरुरुवाच ॥ स तु व्यूहांस्तथा प्रोचे यथा श्रोतुमशक्नुवन् । भ्रान्तिकूपोषितास्तेऽथ तन्नावो
निर्गतः प्रभुः ॥ १०७ ॥ गृहसंस्थं च तं शिष्या अभ्येत्य स्वच्छदृष्टयः । पृथक् प्रार्थयितुं तासां
वाचामर्थं प्रचक्रमुः ॥ १०८ ॥ शिष्या ऊचुः ॥ अस्मभ्यं वरद स्वामिंस्तं दृष्टान्तं प्रकाशय । यम

वादीर्नरौघेभ्यः क्षेत्रकाशकथायुतं ॥ १०९ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ स्वक्षेत्रे भद्रबीजं य उवाप स नरा
त्मजः । यत्क्षेत्रं तु मया प्रोक्तं तदिदं वै चराचरं ॥ ११० ॥ भद्रबीजं तथा विद्ध स्वर्गराज्यस्य
सन्ततिं । दुष्टजान् काशबीजं तद्वप्तारं चाभिशापिनं ॥ १११ ॥ शस्यच्छेदनकालस्तु जगतः
शेष एव सः । छेत्तारः कर्षकाश्चोक्ताः स्वर्ग्यदूतास्तथैव ते ॥ ११२ ॥ यथा दाह्यास्तदा काशा
येऽधुना पीडनाद्विना । शस्यैः सहापि वर्द्धन्ते तथान्ते जगतो भवेत् ॥ ११३ ॥ नृपुत्रो निज १२५
राज्याद्धि पातकान्यखिलान्यपि । कुक्रियांश्च बहिष्कर्तुं स्वदूतान् प्रेरयिष्यति ॥ ११४ ॥
ये संचित्याग्निकुण्डेऽपि क्षेपिष्यन्त्यखिलानिमान् । यत्र भीमो विलापः स्याद्दन्तां च विकटा
कृतिः ॥ ११५ ॥ धार्म्मिकाः स्वपितूराज्ये प्रभास्यन्त्यर्कवत्तदा । यस्य कर्णौ स्थितौ श्रुत्यै स
आकर्णयतु ध्रुवं ॥ ११६ ॥ स्वर्गीयराज्यं पुनरेव तुल्यं क्षेत्रप्रगुप्तस्य निधेर्यमाप्त्वा । नरोऽथ

हर्षाद्गत आत्मवस्तु विक्रीय तत्क्षेत्रपणं ददाति ॥ ११७ ॥ पुनर्यद्वद्वणिङ्मुक्ता अन्विच्छन्नति
शोभिताः । अथैकां प्राप्तवान्मुक्तां तत्सर्व्वास्वधिमूल्यकां ॥ ११८ ॥ आत्मवस्त्वखिलं तस्याः
प्राप्त्यै विक्रीतवांस्ततः । तद्वत्स्वर्गीयराज्येऽपि भविष्यद्वित्त मेऽनुगाः ॥११९॥ पुनः स्वर्गीय
राज्यं वै जालं क्षिप्तमिवार्णवे । संहृता येन मत्स्यौघा उत्तमाधममध्यमाः ॥ १२० ॥ रोधस्या
कृष्य पूर्णं तद्धीवरा उत्तमान्झषान् । कुर्वेणीष्वथ रक्षन्ति निक्षिपन्त्यपरांस्तथा ॥ १२१ ॥ १२६
जगच्छेषे भवेत्तद्वद्दौशदूताः समागताः । धार्म्मिकेभ्यः पृथक्कुर्य्युर्यत्नतोऽप्यधमान्नरान् ॥
१२२ ॥ तान्संचित्याग्निकुण्डेऽपि निक्षेपिष्यन्त्यशेषकान् । यत्र भीमो विलापः स्याद्दन्तां च
विकटध्वनिः ॥१२३॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्त्वापृच्छदाचार्य्यः किं बुध्यध्वेऽखिलान्युत । प्रत्यूचुश्च
ततो नूनं प्रभो बुध्यामहे वयं ॥ १२४ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ स्वर्गीयराज्याय ततो हि यो यः सुप्रस्तु

तोऽध्यापक एव योग्यः । स वै गृहस्थस्य निभः स्वकोषाच्छन्नस्य नूत्नप्रतनानि नेतुं ॥ १२५ ॥

इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (राजचरित्रादिषायभव्यवाक्यानां षष्ठसर्गाद्द्वाविंगीतानामष्टसप्ततितमाधीनभव्यवाक्येभ्यो मत्थायस्य द्वादशत्रयोदशसर्गाभ्यां मार्कस्य तृतीयचतुर्थसर्गाभ्यां लूकस्य षष्ठाष्टमदशमैकादशत्रयोदशसर्गेभ्यश्चोद्धृतः) स्वर्गीयदृष्टान्तसार्थो नामाष्टादशोऽध्यायः ॥ १२७

गुरुरुवाच ॥ तद्दिनस्य तु सन्ध्यायां शिष्यान्सोऽभ्यब्रवीदहो । ह्रदमुत्तीर्य्य गच्छाम दशपुर्य्यभिधां भुवं ॥१॥ तस्य संकल्पनं त्वेकोऽनुभूयाध्यापकोऽब्रवीत् । त्वया सार्द्धं गमिष्यामि यत्र यत्र व्रजेर्गुरो ॥ २ ॥ इति श्रुत्वाविदस्तस्यान्वेतुमिच्छोर्वचः प्रभुः । स्वविपज्ज्ञापनार्थेऽतो वाक्यं प्रत्यब्रवीदिदं ॥ ३ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ लोमशाभिः श्रिता गर्त्ता नीडा एव च पक्षिभिः । नृपु

ऽस्य तु मूर्द्धार्थे स्थानं नास्त्यपि कुत्रचित् ॥ ४॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्त्वाथावगच्छन्सोऽभ्युक्तः शिष्ये
ण केनचित् । पित्रन्त्येष्टिक्रियार्थेऽद्यात्रानुमन्यस्व मां स्थितं ॥ ५ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ मृता एव
मृतानां वै क्रियाः कुर्वन्तु साम्प्रतं । किंतु त्वं जीवनप्राप्तस्ता विवर्ज्यान्विहीह मां ॥ ६ ॥
गुरुरुवाच ॥ इत्युक्त्वा जीवदो येषूरात्मशिष्यैः समन्वितः । व्यूहान् रोधसि संत्यज्य गालील्यान्
प्राविशन्तरिं ॥ ७ ॥ ह्रदे दूरं ततो गत्वा गलीलागदरान्तरे । यदाशेत तरौ क्लान्तः सोऽन्यनौ १२८
ष्वन्तिकास्वपि ॥ ८ ॥ भीमया ते तदा व्याप्ता वात्ययैव महोर्म्मिषु । अभिगच्छत्स्वपि मुहुर्मग्ना
इव परिप्लुताः ॥ ९ ॥ अथातिबिभ्यनः शिष्याः शयानमभिगत्य तं । अभिजागर्य्य चोचुः किं
प्रभोऽस्मान्नेक्षसे प्लुतान् ॥ १० ॥ अथोत्थाय स वायुं वै लहरीश्चाप्यभर्त्सयत् । तत्क्षणाच्चाप्य
भूच्छान्तिर्नौस्थानां सर्वतो ह्रदे ॥ ११ ॥ शिष्यांश्चोचेऽल्पविश्वासा इत्थं वोऽभूद्भयं कुतः । अति

भीतास्त्विमे सर्व्वे ऽन्योन्यमभ्यब्रुवंस्तदा ॥ १२ ॥ नौस्थिता ऊचुः ॥ को वै मानुष एवायं येन
ह्याज्ञापिनास्तथा । वायवोऽपि तरङ्गाश्च विनीताः किङ्करा इव ॥ १३ ॥ गुरुरुवाच ॥ ततस्ते हृद
मुत्तीर्य्य नवदेश उपस्थिताः । गदय्यैरुषिते लोकैर्गिरषीयाभिधैः पुरा ॥ १४ ॥ अथ कोऽपि
स्थितस्तत्रापूतभूताश्रितश्चिरात् । शवस्थाननिवासीह सर्व्वपान्थभयंकरः ॥ १५ ॥ शृङ्खलै
रपि यो बद्धो दमनार्थं मुहुर्मुहुः । तान् बलेन सदा भंक्त्वा खण्डखण्डमवाकिरत् ॥ १६ ॥ १२९
नृभ्यो दूरमहोरात्रेऽद्रिषु चित्यासु च स्थितः । सहान्योऽपि सदा नर्द्दन्प्रस्तरच्छिन्नमांसकः ॥
१७ ॥ तयोराद्यः प्रभुं दृष्ट्वा दूरतोऽभ्यद्रवत्तदा । तदग्रे प्रणिपत्यापि भूतव्याप्तस्तथानदत् ॥
१८ ॥ भूत उवाच ॥ किमस्माकं त्वया सार्द्धं हे ऊर्द्ध्वेश्वरात्मज ॥ येषूस्त्वां प्रार्थयाम्यस्मान्
कालात्प्राङ्गा प्रपीडय ॥ १९ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यूचे स वचः शृण्वन् येष्वस्तन्नरतो वहिः । समाज्ञा

पयतो गन्तुं भूतोऽन्तःस्थो दुरात्मकः ॥ २० ॥ येषूं तु तव किं नामेति पृच्छन्तं तदा शठः । प्रत्यू
चेऽहं गणो नामास्मत्संख्या बहुरस्ति हि ॥ २१ ॥ किंतु चेन्निःक्षिपेर्नृभ्यां तदा नैतत्प्रदेशतः ।
नैवैतद्ह्रदमध्येऽस्मान् पशूनां त्वच्छरीरय ॥ २२ ॥ इत्युवाच गणोऽपूतो वरंचासीद्गिरौ तदा ।
तद्ध्रदस्योपरि महान् कोलानां समजः स्थितः ॥२३॥ ततोऽपूतगणस्यापि स्वीकृत्य प्रार्थनां प्रभुः ।
पीडिताभ्यां वहिर्नृभ्यामैरयच्छूकरोदरे ॥ २४ ॥ अथ ते शूकरा भूतैराविष्टा अत्तिवेगतः । शृङ्गे १३०
ऽभिद्रुत्य निःपेतुर्मग्नाश्चासन् ह्रदेऽखिलाः ॥२५॥ ततस्तद्विसहस्राणां कोलानां पालका भयात् ।
गदरापुर्य्यभिदुत्यावोचन् क्षेत्रेऽपि कर्म्म तत् ॥२६॥ अथ पुर्य्युषिताः सर्वे कोलानां तु विशेषतः ।
मोसिशास्त्रविरुद्धं ये पुण्योर्व्यां स्वामिनोऽभवन् ॥२७॥ ते विनिर्गत्य मिलिता यत्नात्तत्कर्म्मदृष्टये ।
स्थितं येष्वा सहापुस्तं भूतयस्तं प्रकीर्त्तितं ॥ २८ ॥ यश्चादम्यः पुरा नग्नः सदा पान्थभयानकः ।

स सवस्त्रो ऽधुना सभ्यो ऽतिष्ठद्येषूपदान्तिके ॥२९॥ ततो भीता गदर्य्यास्ते ऽशृण्वन् शूकरपालकाः ।
नरोन्मादः कथं यातः पशुषु प्रभुवाक्यतः ॥ ३० ॥ इदमज्ञास्तु ते श्रुत्वा प्रार्थयन् भयविह्वलाः । हे
प्रभो दययापेहि रौद्रकृन्नः प्रदेशतः ॥ ३१ ॥ ईदृशीं प्रार्थनां येषूराकर्ण्य गदराभुवः ।गलीलां
प्रति गत्यर्थमारुरोह पुनस्तरिं॥३२॥ किंत्वारोहन्तमाहूय हीनभूतगणः स तं ।सह गन्तुं ययाचैव
प्रत्यूचे तं तु मोचकः ॥ ३३ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ मा मया सार्द्धमागच्छ किंतु गेहं पुनर्गतः । स्वीये १३१
भ्यो ब्रूहि कर्म्मैतत्त्वदर्थे च दयां प्रभोः ॥ ३४ ॥ गुरुरुवाच ॥ तच्छ्रुत्वा स गतस्तस्मिन्देशे
दशपुराभिधे । येष्वः शुद्धीकृतः कीर्त्तिं सर्वत्रासूचयन्मुदा ॥ ३५ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां
पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मत्थायलूकयोरष्टमनवमसर्गाभ्यां मार्कस्य चतुर्थपञ्चमसर्गाभ्यां चोद्धृतो)
भूतोपसर्गदमनं नामोनविंशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तं देशं तु प्रभुस्त्यक्त्वाङ्गैर्गदर्य्यैः समाश्रितं । एकस्मिन् दर्शिते तत्रैश्वर्य्यानुग्रह
लक्ष्मणि ॥ १ ॥ तैबर्य्यं पुनरुत्तीर्य्य तर्य्या शिष्यान्वितो ह्रदं । गलीलां स्वपुरं चापि पुनरेव
मुपस्थितः ॥ २ ॥ तं च तत्र स्थितः कूले व्यूहः कापर्णहूमिणां । महानप्युत्तरिष्यन्तं संप्रत्यैक्षत
सद्गुरुं ॥ ३ ॥ तेष्वध्यक्षस्तु यत्कन्या मृत्युतो जीविताभवत् । यैरनामा तथान्ये च प्रधानाद्या
श्चिकित्सिताः ॥ ४ ॥ ते येषूं दण्डामप्युक्तं हैरोद्यैः सफरीष्यकैः । मठे जिघांसितं चापि १३२
समगृह्णन्त वै मुदा ॥ ५ ॥ नत्वैच्छत्तत्पुरे स्थातुं प्रभुः किंत्वखिलास्वपि । गलीलापूर्षु सद्राज्यं
प्रवक्तुं प्रेरितैः सह ॥ ६ ॥ ततः सर्व्वपुरग्रामान् स तैर्द्वादशभिर्वृतः । शिष्यैः पर्यव्रजद्यत्नात्सु
वार्त्तां विप्रकाशयन् ॥ ७ ॥ तमप्यनुगतास्तत्र स्त्रियः काश्चिद्विशेषतः । याः पुरा रोगभूतार्त्ता
आसंस्तेन चिकित्सिताः ॥ ८ ॥ तासु मुख्या मरीया सा यस्याः सप्त निराकृताः । मन्दभूताः

प्रभोः शक्त्या मग्दलिन्यभिधानिका ॥ ९ ॥ योहन्ना चापि खूजस्य येषूविश्वासिनो वधूः ।
यं भूपो ऽप्यन्तिपाश्चक्रे स्वकर्म्मसचिवं पुरा ॥ १० ॥ सूसन्ना चाप्यनेकाश्च कुलीनास्तत्समा अपि ।
स्वधनव्ययतो यास्तमसेवन्त मुदा गुरुं ॥ ११ ॥ शिष्य उवाच ॥ महाग्रगस्य बद्धा सो ऽन्तिपा
हेरोदिजस्तदा । क्वासात्किमकरोद्वापि गलीलाया महीपतिः ॥ १२ ॥ गुरुरुवाच ॥ दूरे
दक्षिणदेशे स आरब्याजिकृते स्थितः । नावेत्स्वसचिवादीनां खृष्टे विश्वासितां प्रभौ ॥ १३ ॥ १३३
निन्दितस्य गलीलायां येष्वो हैरोद्यनामकैः । नाशृणोदपि नामासौ स्वर्गराज्यविधायिनः ॥
१४ ॥ तस्याप्यग्रवरं हत्वा कारायां स महात्मकं । तद्दुष्कर्म्मपरे चार्यैः सदा द्विड्भिः परा
जितः ॥ १५ ॥ शिष्य उवाच ॥ अथाचार्य्य कथं मृत्युं गतस्तत्र महात्मकः । वरस्निग्धः स
सर्व्वेभ्यः प्रवाचिभ्यो महत्तरः ॥ १६ ॥ यो ऽपि शिष्यद्वयात्स्वीयाल्लेभे स्वानन्दपूरकं । खृष्टस्या

गामिनः साक्ष्यं क्रियाचिह्नौघनिश्चितं ॥ १७ ॥ गुरुरुवाच ॥ घोरां तामापदं शिष्य भूतां तत्स
मयेऽपि ते । इदानीं कथयिष्यामि नारीशाठ्यसमुत्थितां । १८ ॥ भूपपत्नी हि हैरोद्या स्व
विवाहविगर्हणात् । योहन्न्युक्तात्परे वैरं न व्यस्मार्षीत्कदाचन ॥ १९ ॥ तद्धिंसायास्तु समयं
हितं नावाप कर्हिचित् । यावन्नोपस्थितं तस्याः पत्युर्जन्मदिनं शुभं ॥ २० ॥ तदा तेन हि
याम्यायां प्रस्तुतं भोजनं महत् । पिरायारण्ययोर्मध्ये स्वीयदुर्गे मखैर्नृष ॥ ३१ ॥ आमन्त्रिता १३४
स्तदर्थं च वाहिनीपतयोऽखिलाः । पिरायीयाः सगालील्या ये ये नासंस्तदा युधि ॥ २२ ॥ तद्गो
जेऽपि गलीलायाः प्रधानैरावृता स्थिता । स्वपुत्र्या सह सा राज्ञी यून्या पूर्वधवोद्भवा ॥ २३ ॥
सलोमी नाम सा कन्यान्तिपो याधर्म्म्यभूभुजः । भ्रातृजा क्षेत्रजा चापि भूतानृत्यन्मदोत्सवे ॥
२४ ॥ तन्नृत्यपरितुष्टः स सह सर्वैर्निमन्त्रितैः । किं ते वत्से प्रदास्यामीयत्सुखायेत्युवाच तां ॥

२५ ॥ शपित्वा चाप्यतो मन्तोऽब्रवीद्यद्यत्त्वमर्थयेः । कन्ये तत्किल दास्यामि राज्यार्द्धमपि
चेद्वृतं ॥ २६ ॥ इत्युक्ता सा तदा कन्या गता स्वां मातरं प्रति । किं भूपात्प्रार्थयिष्यामि प्र
दित्सोरित्यवोचत ॥ २७ ॥ ततो हिंसकहैरोद्या गुप्तमाकर्ण्य मन्त्रणं । पुत्री तद्वाक्यतो
भूपं पुनर्गत्वेदमब्रवीत् ॥ २८ ॥ सलोम्युवाच ॥ एतदेव महाराज देहि मह्यमनुग्रहात् ।
स्नापकस्येह योहन्नेर्भक्ष्यपात्रेऽर्पितं शिरः ॥ २९ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युग्रं प्रार्थनं श्रुत्वा व्याकुला १३५
त्माभवत्तदा । भूप आद्रियमाणो हि तं बद्धमपि सद्गुरुं ॥ २० ॥ किंतु तच्छपथं पूर्वं सर्वान्हूताय
उक्तवान् । अतस्तं निष्फलं कर्त्तुं नैच्छन्मूढः स लज्जया ॥ ३१ ॥ ततो योहन्निकारायां तद्दु
र्गान्तःप्रहारिणं । सशस्त्रं प्रैरयच्छेत्तुं शिरस्तस्य महात्मनः ॥ ३२ ॥ अथासौ तच्छिरश्छित्त्वा
भक्ष्यपात्रे निधाय च । आज्ञयानीतमददात्सलोम्यै सर्वसम्मुखे ॥ ३३ ॥ दृष्ट्वा चापि कुमार्य्येषा

हैरोद्यायै समार्पयत् । मात्रे जिघांसवे तद्वै दुर्मनःकामपूरकं ॥ ३४ ॥ तथा यं नारुणद्राज्ञो
नवा राज्यः कुकर्म्मणः । भीतिस्तयोर्भर्त्सनतोऽलीयात्मानं महागुरुः ॥ ३५ ॥ अबधीतमहाबात्मा
भूप हेशाध्ववर्जकः । तत्पत्न्या हिंस्रया राज्ञ्याकृष्ट ईजबलात्मना ॥ ३६ ॥ विलपन्तस्तु
तच्छिष्या हित्वैव स्वगुरोः शिरः । राज्ञ्याः करेऽतिरौद्रं तन्नेत्रयोस्तृप्तिकारकं ॥ ३७ । जीवितं
तु तदात्मानं परात्माग्रे सुमत्य वै । तत्कबन्धं गृहीत्वोर्व्यां निदधुर्धर्म्यरीतिभिः ॥ ३८ ॥ शिष्य १३६
उवाच ॥ किं न शोच्योऽखिलैरेषोऽतिरौद्रः सद्गुरोर्बधः । किं नापीश्वरतः क्रूरा योग्यं ते
दण्डमाप्नुवन् ॥ ३९ ॥ गुरुरुवाच ॥ परे भव्यस्तयोर्दण्डो दम्पत्योरतिपापयोः । यस्त्वेतर्ह्य
प्यभूद्दण्डस्तं शिष्य कथयामि ते ॥ ४० ॥ हारिथो नृप आरब्यो यत्सुतापरिवर्जनात् ।
अन्तिपाधावली जाता हिंसापर्य्यन्तिका क्रमात् ॥ ४१ ॥ दुष्टजामातृदण्डार्थं स्वराज्यस्यापि

वृद्धये । स भीमैरावृतः सैन्यैर्युद्धं चक्रे॰तियत्नतः ॥४२॥ तन्महाबलयोः शिष्य स्वस्वसैनिक
नीतयोः । यदातः समुदायो॰भूद्रणसंकुलसंवृतः ॥ ४३ ॥ तदा निर्ग्रन्थनैर्घोरैर्हैरोद्यस्याखिलं
बलं । ससेनान्यप्यपहतमारबैः प्रियलोप्तृकैः ॥ ४४ ॥ अन्तिपास्तु तदापन्नो भीतिवैकुल्य
विप्लुतः । दूतो॰रिभ्यः सहायार्थी कैशरं प्रैरयल्लिपिं ॥ ४५ ॥ यहूद्यास्त्वपि भूयांसो हतमो
शेन तद्बलं । योहन्नेर्बधदण्डार्थममन्यन्ताब्रुवन्नपि ॥ ४६ ॥ इति श्रीख्रीष्टसंगीतायां पुत्राभि १३७
षेकपर्व्वणि (मत्थायस्य नवमचतुर्दशसर्गाभ्यां मार्कस्य पञ्चमषष्ठसर्गाभ्यां लूकस्याष्टमसर्गात्
फ्लाव्ययोसेफरचितयहूद्यपुरातनप्रबन्धाच्चोद्धृतः) सद्यचरशिरश्छेदो नाम विंशो॰ध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ योहन्नेस्तु शिरश्छेदं तच्छिष्याः प्रस्थिताः प्रभुं । गलीलायां समाचख्युर्भ्रमन्तं
स्वानुगैः सह ॥१॥ तत्परिभ्रमणे त्वेष लोकान् रुग्भूतपीडितान् । सुस्थीकुर्व्वंश्च सर्व्वत्र शिक्षयंश्च

मठे मठे ॥ २ ॥ भ्रान्तांस्तान् क्लान्तचित्तांश्चावीन् हीनान् पालकैरिव । संदृश्य करुणाविष्टः स्व
शिष्यानिदमब्रवीत् ॥ ३ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ अतीवभूर्यैव सुपक्वशस्यं तच्छेदका अल्पतमास्तु
सन्ति । छित्त्यै ततो वैतनिकान्प्रणेतुं तत्पक्वशस्येश्वरमर्थयध्वं ॥ ४ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्त्वा
स्वान्तिके येषूस्तान् द्वादश पुरावृतान् । प्रस्तरादीन्समाहूयारेभे प्रेरयितुं तदा ॥ ५ ॥ सर्वा
पवित्रभूतानां वहिष्कृत्यै रुजामपि । दौर्बल्यानां च मोक्षाय तेषु शक्तिं समार्पयत् ॥ ६ ॥ १३८
ज्वलदोजस्विदीपे चाग्रगे निर्वापिते नरैः । तामसैर्जगदेतान् स प्रकाशयितुमादिशत् ॥ ७ ॥
श्रीयेषूरुवाच ॥ मा यात मार्गे क्वचिदन्यजानां सामर्थ्यका नापि पुरीर्विशेत । भ्रान्तांस्त्ववीनेव
य इस्रयेलगोत्रोद्भवास्तानुपयात दीनान् ॥ ८ ॥ यद्यत्स्थले यूयमुपस्थितास्तु तस्मिन्मदादिष्टवचः
प्रवक्त । अहो समायाति चिरादभीष्टा स्वर्ग्यान्तिकेऽपीश्वरराजतेति ॥ ९ ॥ चिकित्सतात्रा

मयिनः पुनीत कुष्ठार्त्तिनो जीवयत प्रमीतान् । भूताग्निरस्येत विमूल्यमेव यूयं यथा प्राप
तथैव दत्त ॥ १० ॥ न हेमरूप्यं च नवापि ताम्रं काञ्चीषु गृह्णीत पथि व्ययार्थं । पाथेयकोषं न
वहध्वमंसे वस्त्रद्वयं नापि तथाददीत ॥ ११ ॥ मार्गाय मा यूयमुपानहोऽपि गृह्णीत किंत्वेक
कमेव दण्डं । सर्वे हि भृत्या निजवेतनार्हा अन्नं लभेरंस्तत एव नूनं ॥ १२ ॥ यस्मिंस्तु यूयं
नगरे प्रविष्टा ग्रामे च यस्मिन्नथ कोऽस्ति योग्यः । तस्मिन् समन्विच्छत तस्य चापि निके १३९
तने तिष्ठत निर्विकारं ॥ १३ ॥ गृहे विशन्तः प्रथमं तु वक्त कौशल्यमत्रास्त्विति चेत्त्विह
स्यात् । कौशल्यपुत्रोऽत्र वसेद्व आशीर्नचेत्तु युष्मान्प्रतिवर्त्तिता सा ॥ १४ ॥ युष्मांस्त्वनर्हो
नगरे गृहे वा न वेशयेद्यो न निशामयेच्च । तस्याथ निर्गत्य पुराद्गृहाद्वा साक्ष्याय मथ्नीत रजो
ऽपि पद्भ्यः ॥ १५ ॥ भीमे विचारस्य दिने ह्यमुष्य पुरस्य दण्डाद्भविता लघीयान् । दण्डः

सुदूम्या अपि दुष्टभूमेर्घुमूर्य्यकायाश्च तदेव वच्मि ॥ १६ ॥ अहो यथावीन्वृकवृन्दमध्ये तथात्र युष्मानहमीरयामि । ततो भुजङ्गा इव पेशलाः स्त पारावताश्चेव तथाप्यहिंस्राः ॥ १७ ॥ नृभ्यस्तु यूयं भवताप्रमत्ताः स्वीयासु ते वो हि महासभासु । समर्पयिष्यन्ति तथा मठेषु ते ताडयिष्यन्त्यपि वः कशाभिः ॥ १८ ॥ अप्यांश्च तैर्यूयमतः प्रदेशाध्यक्षान्तिके भूपतिसम्मुखेऽपि । मदर्थमेवोपगमिष्यथैनत् साक्ष्याय तेषां च परोद्भवां च ॥ १९ ॥ हृतास्तदग्रेऽपि तदोत्तरं किं देयं न संचिन्तयतातियत्नात् । यद्यद्वचो ह्यहथ वक्तुमत्रैवात्मा पितुर्वक्ष्यति वोऽन्तरस्थः ॥ २० ॥ भ्राता तदा भ्रातरमर्पयेद्वै मृत्यै पिता चापि सुतं दुरात्मा । आक्रम्य पुत्राः पितरौ तथैव समानयिष्यन्त्यतिरौद्रमृत्युं ॥ २१ ॥ सर्व्वत्र मन्नामकृते मनुष्यैर्विद्रुह्यमाणा हि भविष्यथैव । यस्त्वन्तपर्य्यन्तमपि स्थिरात्मा सहेत सर्व्वं स लभेत मुक्तिं ॥ २२ ॥ निस्ताडिता

स्त्वेकपुरस्थितैश्चियूयं तदा विद्रवतान्यपुर्य्यां । तथेत्त्वयेल्यासु हि सर्वपूर्षु भ्रम्यं नृपुत्रागमना
वधीतः ॥ २३ ॥ न कोऽपि शिष्यः स्वगुरोर्महीयान्नवा स्वनाथात्किल कोऽपि दासः । आर्य्यं
तु शिष्यस्य गुरूपमत्वं दासस्य नाथोपमता तथैव ॥ २४ ॥ गृहप्रभुं वै यदि बेलुबूलेत्याख्यायु
रत्यन्तमसूयकास्ते । किं नाधिकं तत्परिवारलोकान् भूतेशरूपान् कथयेयुरेवं ॥ २५ ॥ मा भैष्ट
तद्भर्त्सनतस्तु यूयं नह्यस्ति गुप्तं किमपीह लोके । यदप्रकाश्यं नच किंचिदेव रहस्यमेतर्हि 141
परेऽस्त्यवेद्यं ॥ २६ ॥ तमस्यतो वः प्रति यद्ब्रवीमि तन्मानुषान् श्रावयत प्रकाशे । यद्वोऽपि दिष्टं
श्रवणे गृहान्तस्तन्मन्दिरोपर्य्यनुघोषतोच्चैः ॥ २७ ॥ ये देहमात्राहनने समर्था नत्वात्मघाते न
बिभीत तेभ्यः । किंत्वात्मदेहौ नरके निहन्तुं शक्तात्परादेव विभीत गाढं ॥ २८ ॥ अहो किमे
केन पणेन नूनं न विक्रयःस्याच्चटकद्वयस्य । न युष्मदीयस्य पितुस्त्वसाक्षात्कुत्रापि भूमौ प्रपतेन्न

देकः ॥२९॥ वरंच युष्मच्छिरसोऽपिबालास्तेनाखिलाः संगणिताभवन्ति । अतोभयं मा कुरुताधि
मूल्या यूयं हि सम्यक्कूटकौघतोऽपि ॥ ३० ॥ यो योऽङ्गीकुर्य्यान्नराग्रे दृढं मां मत्पित्रग्रेऽङ्गीकरि
ष्याम्यहं तं । भूमौ येनास्वीकृतोऽहं मया सोऽस्वीकार्य्योऽतः स्वर्ग्यपित्रग्र एवं ॥ ३१ ॥ सन्धिं तु
संस्थापयितुं पृथिव्यां मामागतं मानुभवध्रुमेव । यतो न सन्धिं खलु मर्त्यमध्येऽहं सन्निधा
स्यामि वरंतु खड्गं ॥ ३२ ॥ परस्परं भेदयितुं ह्यहं वै समागतस्तातसुतौ समन्तात् । कन्या १४२
जनन्यौ च तथा मदर्थं श्वश्रूस्नुषे चापि विरोधनीये ॥ ३३ ॥ तदा भविष्यन्त्यरयो नरस्य स्व
बान्धवा एव वरंच यो यः । मत्तोऽधिकं स्वं पितरं प्रसूं वा स्निह्येत्सुतौ वापि स मेऽस्त्यनर्हः ॥
३४ ॥ स मेऽप्यनर्हो मनुजोऽस्ति यो न स्वशूलमुत्थाप्य ममानुगः स्यात् । जीवं हि यो विन्दति
नाशयेत्स त्यजेन्मदर्थे तु य आप्नुयात्सः ॥ ३५ ॥ यो यस्तु युष्मान् प्रलभेत हर्षात् स मां प्रभुं

वै लभते तदैवं । यो मां तु गृह्णीत तथैव सोऽथ गृह्णाति मत्प्रेरयितारमेवं ॥ ३६ ॥ ईशप्रवक्ता
रमितो य एव प्रवक्तृनाम्ना प्रलभेत सोऽतः । एतत्फलाप्तोऽथ लभेत यः सन्नाम्नापि सन्तं स
सतः फलाप्तः ॥ ३७ ॥ एतच्छिशूनामपि कंचिदेकं यः पाययेद्वै मम शिष्यनाम्ना । स्नेहात्सु
शीतोदकपात्रमेकं न निष्फलः स्यात्स इति प्रवच्मि ॥ ३८ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यादिष्टा अमी
येष्वा द्वादश प्रेरितास्ततः । द्वौ द्वौ भूत्वा गलीलीयान्ग्रामान्पर्य्यव्रजन्नितः ॥ ३९ ॥ अनुताप १४३
वचः प्रोचुरैशराज्यागतिं च ते । बहूंश्चाभ्यज्य तैलेनाचिकित्सुः क्षीणदेहिनः ॥ ४० ॥ इति
श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्वणि (मत्थायलूकयोर्नवमदशमसर्गाभ्यां मार्कस्य षष्ठसर्गाच्चो
द्धृतः) शस्यच्छेदकप्रेरणं नामैकविंशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ तदा हीनः स्वशिष्यैः स वृतैर्द्वादशभिः प्रभुः । शिक्षयंश्च चिकित्संश्च तथा पर्य

व्रजत्पुरीः ॥ १ ॥ सर्व्वत्राननुतापं च गलीलापुरवासिनां । दृष्ट्वाश्चर्य्यक्रियौघानामप्यालोक्या
ब्रवीदिदं ॥ २ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ धिक्त्वां खोराजिनपुर तथा बेथशैदापि धिक्त्वां यस्माद्यानि
ध्रुवमिह मुहुर्वां प्रदिष्टानि मध्ये । कर्म्माण्येतान्युत यदि कृतानीतरार्च्चिष्वपि स्युस्ते वै भस्म
प्रवृतवपुषः स्युर्विराश्यावृताश्च ॥ ३ ॥ एतत्कुर्य्युश्चिरसमयतस्तूरशीदोनलोका मन्दा अप्य
द्भुतनिकरतः खिन्नचित्तानुतप्ताः । तस्माद्दण्डश्चरमदिवसे तूरशीदोनयोर्वै दण्डाद्वां स्याल्ल १४४
घुतर इति प्रब्रवीम्येव सत्यं ॥ ४ ॥ किंतु त्वं रे मदुषितपुर ख्यातकापर्णहूम स्वर्गोन्नीतो
ऽप्यहह नरके क्षेपणीयं परे ऽध : ॥ आश्चर्य्याणि त्वयि हि चरितान्येव कर्म्माणि चेद्वै सौदूम्ये
खल्वतिशठपुरे स्युस्तदद्यापि तिष्ठेत् ॥ ५ ॥ तल्लोका ह्यद्भुतनिकरतः खिन्नचित्तानुतप्ता हन्तव्या
न स्युरत इह पाक्याग्निगन्धाश्मवृष्ट्या । तद्दण्डोऽतश्चरमदिवसे भीमरौद्रोऽपि भव्यो दण्डान्ने

स्याल्लघुतर इति प्रब्रवीम्येव सत्यं ॥ ६ ॥ गुरुरुवाच ॥ समाप्यैतद्वचः सम्यग्भर्त्सकं क्षुब्धमानसः । ततो विश्वासिनः शिष्यान् स्वान् पर्यालोचत प्रभुः ॥ ७ ॥ तांश्च द्वादशभिर्हीनान् श्रेयोभिरपि तैर्बहून् । दृष्ट्वा स परिसन्तुष्टोऽत इमां प्रजगौ स्तुतिं ॥ ८ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ दिवः पृथिव्या अपि चेश मत्पितः सुधीभ्य एतद्यद्गोपयोऽखिलं । अवेदयश्चैव शिशून् स्फुटं ततो मुदा प्रशंसामि तवोत्तमां स्पृहां ॥ ९ ॥ तथास्तु सर्वाणि हि मे पिता ददौ न वेत्त्यतः कोऽपि पितुर्विना सुतं । न कोऽपि विद्यात् पितरं सुताद्विना सुतेच्छया वापि सुदीक्षितान्नरात् ॥ १० ॥ अहो परिश्रान्तहृदोऽत्र मानुषास्तथैव यूयं गुरुभारपीडिताः । अतीवदुर्वाह्यपरिश्रमव्यथा विमुक्तये मां समुपैत हेऽखिलाः ॥११॥ युगं मदीयं स्वगलोपरि स्वयं प्रगृह्य शिक्षध्वमथैव मद्बुवं । अहं यतः शान्तविनीतमानसस्ततः सुविश्राममवाप्स्यथात्मकं ॥ १२ ॥ नहि दुःसहनीयं वै

मदीयं विद्यते युगं । मदीयश्च तथा भारो न दुर्वाह्यो लघुस्तु सः ॥ १३ ॥ गुरुरुवाच ॥ इति प्रोच्य
प्रभुः शान्तो बहुशिष्यावृतो व्रजन् । गलीलापूर्ष्वगच्छत्स्वं नशरेतं पुरालयं ॥ १४ ॥ तन्मठे च
यथा पूर्व्वं शैशवेऽपि सदाविशत् । विश्रामाहे तथेदानीं गुरुर्भूतोऽप्युपस्थितः ॥ १५ ॥ तत्र दत्त
मधीत्यर्थमिषायस्य प्रवाचिनः । पुस्तकं स विमुच्यात्रैतत्प्राप्याध्यैत सद्वचः ॥ १६ ॥ श्रीयेषू
रुवाच ॥ सदात्मा महेशस्य मय्येव संस्थो यतो दुर्व्विधेभ्यः सुवार्त्तां प्रदातुं । तथा खिन्नहृत्सा १४६
न्त्वनं बद्धमुक्तिं तथान्धानुदृष्टिं च नुन्नोऽस्मि कर्त्तुं ॥ १७ ॥ नरान्दुष्टकारात उद्धर्त्तुमेव महेश
प्रसन्नाख्यसंवत्सरं च । रुदत्येव शीयोनलोके प्रवक्तुमिदानीं सदात्माभिषिक्तोऽहमेतः ॥
१८ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्यधीत्य पुरोक्तं नत्वृष्टस्यागामिनः परे । नाम्ना निहितचिह्नौघं भव्य
वाक्यं प्रकीर्त्तितं ॥ १९ ॥ प्रभुर्ग्रन्थमिषायीयं पुनर्बद्ध्वा समर्प्य च । परिचारकहस्तेऽथ समासीनो

ऽभवन्मठे ॥ २० ॥ सर्व्वेषां तत्र संस्थानां नशरेत्पुरवासिनां । तस्मिन् पतत्सु नेत्रेषु पुनरुक्तं तथा वचः ॥ २१ ॥ श्रीयिषूरुवाच ॥ अद्यैवैतद्वचो वित्त पूरितं वोऽपि गोचरे । येन ह्युक्तं क्रियैषं वै कार्य्यं शुश्रुव सोऽस्म्यहं ॥ २२ ॥ गुरुरुवाच ॥ तथारिभेऽभिषिक्तः स तद्भव्यवचसः स्फुटां । टीकां ते त्वति विस्मित्य समवोचन् परस्परं ॥ २३ ॥ नाशरेत्या उचुः ॥ कोऽयं वै यो वचांसीयत्प्रसादानि ब्रवीति नः । कुतस्तस्येयती बुद्धिरियत्यः शक्तयोऽपि च ॥ २४ ॥ किं नायं सूत्रधारस्य पुत्रः १४७
किं वा न तत्प्रसूः । मरीया भ्रातरः किं न ज्ञाता अस्माभिरस्य वै ॥ २५ ॥ याकोबयोसि सीमोमयहूदाख्या न सन्ति किं । किं वा नास्य स्वसारोऽपि समीपे नोऽधुना स्थिताः ॥ २६ ॥ गुरुरुवाघ ॥ एतद्विधमविश्वासं प्रभुः स्वपुरवासिनां । समालोच्य ततो वाक्यमेतन्निष्ठुरमब्रवीत ॥ २७ ॥ श्रीयिषूरुवाच ॥ निःशङ्कं यूयमेतन्मे प्रवदिष्यथ वै वचः । हे ख्यातभिषगात्मानं

त्वं चिकित्सितुमर्हसि ॥ २८ ॥ कृतं कपर्णहूमे यं क्रियौघं शुश्रुम त्वया । तं तथा स्वप्रदेशेऽपि
कुरु त्वमिह साम्प्रतं ॥ २९ ॥ सत्यमेतत्तु वो वच्मि ग्राह्योऽनेशप्रवाच्यपि । स्वप्रदेशे स तत्रे
वानादृतो ह्यात्मबन्धुभिः ॥ ३० ॥ अलीयसमये नूनं यदा सार्द्धत्रिवत्सरं । अनावृष्ट्याखिला
भूमिर्दुर्भिक्षेण च पीडिता ॥ ३१ ॥ तदा किं नैस्त्रयेलेषु विधवा बहवः स्थिताः । न कांचित्प्रति
तासां तु प्रेरितः स महागुरुः ॥ ३२ ॥ किंतु शीदोन्यदेशस्य शारिप्तनगरे स्थिता । विधवैका
महालीयाद्भुतकार्य्यैः सुतर्पिता ॥ ३३ ॥ तथालीषायसमय ऐस्त्रयेलेष्वपि स्थिताः । बहवः 148
कुष्ठिनः किंतु नैकस्तेन चिकित्सितः ॥ ३४ ॥ नहमानस्तु सुर्य्याणां सेनानीर्योऽभवत्तदा ।
कुष्ठी भूत्वैककः पूतोऽलोषायेण प्रवाचिना ॥ ३५ ॥ गुरुरुवाच ॥ एतन्महागुरोः श्रुत्वा नाद्भुतं
किमपीच्छतः । अविश्वासत एवैषां मध्य आचरितुं दृढं ॥ ३६ ॥ नाशरेत्याः क्रुधा पूर्णा मठान्नं

पुरतोऽपि च । वहिष्कृत्यानयन् शैले यदग्रे स्थापिता पुरी ॥ ३७ ॥ प्रपातयितुमप्यस्मादि्ग
रेष्विच्छत्सु तेष्वथ । प्रभुर्मध्यस्थितोऽप्यन्तर्हितो भूत्वा विनिर्गतः ॥ ३८ ॥ न तन्मूर्खपुरे के
ऽपि विनाल्पैर्दुर्बलैर्नरैः । तत्पृष्ट्या स्वास्थ्यमापन्नैस्तत्क्रियाभिः सुतर्पिताः ॥ ३९ ॥ इति
श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (राजचरित्रादिषायभव्यवाक्यानामेकषष्टितमसर्गान्मत्था
यस्यैकादशत्रयोदशसर्गाभ्यां मार्कस्य षष्ठसर्गाल्लूकस्य चतुर्थदशमसर्गाभ्यां चोद्धृतो) गलीला १४९
पुरभर्त्सनं नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥

गुरुरुवाच ॥ एतस्मिन्समये भूपो गलीलां पुनरागतः । अमङ्गलयुताजेः स्वात्स हैरोद्यो
ऽन्तिपाभिधः ॥ १ ॥ येष्व आश्चर्यकर्म्माणि परिख्यातानि सर्व्वतः । आकर्ण्य स्वीयभृत्येभ्यो
यत्नात् प्रष्टुं प्रचक्रमे ॥ २ ॥ कोऽयमित्यथ तं केचिदलोयोऽयं महागुरुः । स्वर्गात्प्रत्यागत इति

प्रोचुः किंत्वन्य उचिरे ॥ ३ ॥ प्रन्नानां भव्यवक्तॄणामेकोऽयं मृत्युतः पुनः । समुत्थित इति श्रुत्वा भूपोऽवादीद्भयाकुलः ॥ ४ ॥ अन्तिपा उवाच ॥ योहन्निःस्नापकोऽस्त्येष लूनं यन्मस्तकं मया । मृत्योः स पुनरुत्तस्थावतः शक्त्यावृतो ध्रुवं ॥ ५ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युन्मत्तवचः स स्वदुष्क्रिया क्षुब्धमानसः । प्रोचे येषूमपि द्रष्टुमन्विच्छन् बहुयत्नतः ॥ ६ ॥ भूभुजोऽन्वेषणं चैतद्गलीलायां प्रकीर्त्तितं । तेऽपि द्वादश संश्रुत्य प्रेरिताः पूर्षु ये पुरा ॥ ७ ॥ प्रभुं प्रति समागत्य वच एतद सूचयन् । स्वकृतान्यपि कर्म्माणि भ्रान्तानां शिक्षणानि च ॥ ८ ॥ सत्वमुं दुर्नृपं द्रष्टुं नेच्छंस्तैः सह धन्वनि । बेथशैदपुरासन्ने ययौ नावा ह्रदोपरि ॥ ९ ॥ तं तु तत्र गतं ज्ञाता महाव्यूहा स्तटस्थिताः । पद्भ्यां नानापुरीभ्योऽपि यत्नात्तद्धन्वनि द्रुताः ॥ १० ॥ तांश्च यातान्समालोच्य पालहीनानवीनिव । करुणाविष्टहृत्साऽत उपदेष्टुं प्रचक्रमे ॥ ११ ॥ ईशराज्यसुवार्त्तां तान्

सूचयामास सर्वशः । रोगिणोऽपि च तन्मध्ये स्थितान् सुस्थीचकार सः ॥ १२ ॥ प्रायः
सायं समायाति स्वकार्य्यामचिरात्क्रियां । निश्चित्यापि फिलिप्पं सोऽब्रवीदेव परीक्षितुं ॥
१३ ॥ श्रीयिषूरुवाच ॥ बेथशैदीय हे शिष्येयतो व्यूहान् समागतान् । कथं भोजयितुं द्रव्यं
क्रीणीयामात्र संस्थिताः ॥ १४ ॥ फिलिप्प उवाच ॥ इयतां क्रेतुमन्नार्थं किंचित्किंचिदपि
प्रभो । न भवेदेव निर्व्वाहः शतकर्षद्वयव्ययैः ॥ १५ ॥ गुरुरुवाच ॥ अथान्येऽपि समागत्या १५१
ब्रुवन् शिष्याः प्रभुं प्रति । इयं वै धन्वभूम्यस्ति गतः प्रायोऽपि वासरः ॥ १६ ॥ अतो ग्रामे
ष्विमान् यातुं भोजनक्रीतयेऽधुना । क्षेत्रेषु च परिस्थेषु गुरो प्रस्थापय द्रुतं ॥ १७ ॥ एतच्छ्रुत्वा
ब्रवीद्यिषूर्यूयं भोजयतेत्यथ । किं कर्षद्विशतेनान्नं गत्वा क्रेष्याम आपणं ॥ १८ ॥ इत्यपृच्छन्
प्रभुं शिष्याः स च प्रत्यब्रवीत्ततः । कियदत्रास्ति वः कोषेऽन्नं ब्रूतान्विष्य मेऽधुना ॥ १९ ॥ इत्या

दिष्टेषु शिष्येषु गतेष्वपि च संशयं । एकोऽतः प्रस्तरभ्रातान्द्रिय एतद्वचोऽब्रवीत् ॥ २० ॥
अन्द्रिय उवाच ॥ बालकस्य स्थितस्यात्र कोषे मीनद्वयं तथा । पंचैव यवपिष्टानि तैस्तु किं
स्यादिहैथतां ॥ २१ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्याकर्ण्य प्रभुः प्रोचे तान्यानयत मेऽन्तिके । भूमौ
सर्वानपि व्यूहान् समासयत पङ्क्तिशः ॥ २२ ॥ अथातः स महाव्यूहः पंचसाहस्रसंख्यकः ।
पंचाशच्छः समासीनोऽभवत्तत्र हरित्तृणे ॥ २३ ॥ ततस्तु यवपिष्टानि पंचादाय प्रभुः स्थितः । १५२
उर्द्ध्वास्यः स्तुतिवाक्येन निवेद्य परमात्मने ॥ २४ ॥ भंक्त्वा वापि स्वशिष्येभ्यो विभक्तुमददात्तदा ।
व्यूहे क्रमश आसीने तथा चैव झषद्वयं ॥ २५ ॥ ये ये चासन्नरास्तत्र बालकाश्च स्त्रियोऽपि च ।
शतपङ्क्तिषु संविष्टास्तृप्तास्तेऽन्नेन सर्वतः ॥ २६ ॥ सुतृप्तेष्वथ सर्वेषु स्वशिष्यान् पोषकोऽ
ब्रवीत् । शेषखण्डानि चिनुत मा कस्यापि क्षयोऽस्त्वतः ॥ २७ ॥ यवपिष्टकमीनानां शेषखण्डानि

ते तथा । संचित्यापूरयन्नेभिरिव द्वादश उल्लकान् ॥ २८ ॥ एतद्येषूकृतं कर्म्माद्भुतं संदृश्य ते
नराः । ड्रुरीशप्रवाचो यो भुव्यपेक्ष्योऽस्त्ययं ध्रुवं ॥ २९ ॥ स्वशिष्यांस्तु प्रभुः प्रोचे यूयमारुह्य
नस्तरिं । याताहं त्विह संतिष्ठन् व्यूहान्प्रस्थापयाम्यतः ॥ ३० ॥ इत्यादिष्टेषु शिष्येषु समा
रूढेष्वतस्तरिं । संस्थितः स सह व्यूहैर्निशि पंचसहस्रकैः ॥ ३१ ॥ ये तदातः स्वपोष्टारं
राजानं कर्त्तुमिच्छया । अन्वैच्छन् किल सर्वत्रादिधीर्षुश्च बलादपि ॥ ३२ ॥ तत्संकल्पं प्रभु १५३
र्ज्ञात्वा नेच्छंश्चाप्यभिषेचनं । प्रार्थनार्थं पृथग्भूत्वा निश्येकाकी गिरिं ययौ ॥ ३३ ॥ शिष्यास्तु
प्रभुणा हीना बेथशैदान्तिके हृदे । प्रतिकूलेन वातेन संरुद्धगतयोऽभवन् ॥ ३४ ॥ अत्युच्चैश्च
तरङ्गैस्ते स्वनाव्यान्दोलिता निशि । सुक्लान्ताः प्रभुविच्छेदव्याकुलाश्चाभवंस्तदा ॥ ३५ ॥
हृदमध्ये गताः प्रायो गव्यूतिं कूलतो वहिः । चतुर्थप्रहरे रात्रौ समालोचन्त ते प्रभुं ॥ ३६ ॥

जलोपरि चलन्तं तु नौसमीपेऽप्युपस्थितं । तं सुज्ञातमुखं दृष्ट्वातः सर्वेऽतिभयं गताः ॥ ३७ ॥
अनर्हश्चाप्यतित्रासाद्भूतोऽयमुपस्थितः । येषूस्तांस्त्ववदद्भीतिं मा यातास्म्यहमेव हि ॥ ३८ ॥
इति श्रुत्वा वचोऽवादीत्प्रस्तरस्त्वं यदि प्रभुः । स्या मामागमयैवं नु स्वसमीपे जलोपरि ॥ ३९ ॥
इत्याकर्ण्याब्रवीद्येषूरागच्छेत्यथ स द्रुतं । नावमुत्सृज्य चलितुमारेभेऽप्सु प्रभुं प्रति ॥ ४० ॥
चण्डं वायुं तु संदृश्यात्यूर्द्ध्वाश्चोर्म्मीरपि त्रसन् । मंक्तुमारभमाणः स प्रभो रक्षेत्युदस्तनत् ॥ ४१ ॥ १५४
अथाशु स प्रभुर्बाहुं विस्तीर्य्यातस्तमग्रहीत् । अभ्यूचे चाल्पविश्वास किमर्थं त्वमशंकथाः ॥
४२ ॥ अथ तेन यदा सार्द्धं तन्नावं प्राविशत्प्रभुः । तत्क्षणेऽप्यभवच्छान्तः सतरङ्गः समीरणः ॥
४३ ॥ ततस्तन्नौस्थिताः कृत्स्ना अत्यन्तं विस्मयं गताः । गरीयो दृष्टवन्तोऽपि खृष्टैश्वर्य्यस्य
लक्षणं ॥ ४४ ॥ ह्यस्तनामन्नवृद्धिं न स्मरन्तः स्थूलबुद्धयः । आपन्मुक्तास्तदोचूस्त्वमीशपुत्रो

ऽसि निश्चयं ॥ ४५ ॥ तत्परे प्रचलन्तस्तु निर्विघ्नं ते ह्रदोपरि । शेषं कापर्णह्रूम्येऽतो मुदा तीर
उपस्थिताः ॥ ४६ ॥ तं तु रोगमुचं ज्ञात्वा यातं तत्क्षितिवासिनः । परितः सर्व्वरोगार्त्तान्
संविन्वन्ति स्म यत्नतः ॥ ४७ ॥ खट्वारूढांश्च संस्थाप्य स्वस्वग्रामापणेषु तान् । स्पर्शमात्रेण
तान् येषूं सुचिकित्सितुमार्थयन् ॥ ४८ ॥ शिष्य उवाच ॥ यस्तु ह्यः पालितो येष्वा व्यूहः पंच
सहस्रकः । तदामुं च नृपं कर्त्तुमदिधीर्षद्बलादपि ॥ ४९ ॥ सोऽथ किं चक्र आचार्य्य गुप्त्या १५५
तन्मध्यतः प्रभौ । सम्यगन्तर्हिते पश्चात्तीर्णवत्यप्यतो ह्रदं ॥ ५० ॥ गुरुरुवाच ॥ प्रातस्ते
बह्वो लोकाः स्मरन्तो वा उपस्थितां । तत्रैकमात्रनावं ह्यः सशिष्यप्रभुवाहिकां ॥ ५१ ॥
सायं व दृष्टवन्तोऽपि नाव्यस्यामपगच्छतः । गुरुहीनांस्ततः शिष्यानिमानेव ह्रदोपरि ॥५२॥
आगतास्त्वपि तैबर्य्यपुरात्तत्र तदन्तरे । यदान्नं तत् प्रभुः स्तुत्यान्यवेदोदन्यनौषु वै ॥ ५३ ॥

अतस्ते ऽन्वभवन् सर्वे तदाप्यद्भुतकारिणं । तमेवैकाकिनं नूनं तिष्ठन्तं तत्र धन्वनि ॥ ५४ ॥
अतो ऽदृष्ट्वा महायत्नान्नतु संप्राप्य कुत्रचित् । अनुमाय गतं तस्मात्ते ऽन्वगच्छंस्तरिष्वपि ॥
५५ ॥ तीरे कापर्णहूम्ये च त उत्तीर्णा हृदात्प्रभुं । अन्विष्याथ मठे तस्य नगरस्याप्नुवन्मुदा ॥
५६ ॥ विस्मयाच्चाब्रुवन्नत्र त्वमायातः कदा गुरो । इत्युक्तः स इमान् सत्यस्तदा वाक्यैरभर्त्स
यत् ॥ ५७ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यूयं नैश्वर्य्यसच्चिह्नदृष्टिहेतोरिहापि मां । किंत्वन्नादनसंतृप्ते १५६
रेव दृष्ट्वा लोभकाः ॥ ५८ ॥ इत्यहं किल वो वच्मि वरं नाश्यान्नभुक्तये । मा श्राम्यत यद
न्नं तु सदा तिष्ठेत्तदाप्तये ॥ ५९ ॥ नित्यजीवनयोग्यान्नमेतद्दास्यति वो यतः । पित्रेशेन
तदर्थं वै मुद्रितः स नरात्मजः ॥ ६० ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं श्रुत्वावदन् व्यूहा ईश्वरेष्टक्रिया
कृते । किं गुरो ऽथाचरेमेति ततः प्रत्यब्रवीत्प्रभुः ॥ ६१ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ ईश्वरेनाधुना

भूमौ प्रेरिते प्रत्ययो मयि । संस्थाप्य इति वो ज्ञेयैव तदिष्टक्रिया ध्रुवं ॥६२॥ गालील्या ऊचुः ॥
किं करोष्यथ चिह्नं त्वं यत्संदृष्ट्वा वयं खलु । त्वयि शंकां विना सर्व्वे कुर्य्याम प्रत्ययं मुदा ॥
६३ ॥ किं करोषि महत्कर्म्म यादृशं पितरो हि नः। भ्रमन्तः प्रान्तरे प्रापुर्मोसिवाक्यप्रतीतये ॥
६४ ॥ भोजितास्ते किमप्यन्नं चत्वारिंशत्समाः सदा । सद्ग्रन्थोक्तं यथा सो ऽन्नं तान्स्वर्गादप्य
भोजयत् ॥ ६५ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्युक्तो ऽप्रत्ययैर्लोकैरन्नमात्रप्रलिप्सुभिः । तदैतदपि वाक्यं १५७
तान्प्रति स प्रभुरब्रवीत् ॥ ६६ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ स्वर्गतो ऽन्नं न वो मोसिर्द्ददौ किंत्विह मत्पि
ता । ततो ऽन्नं राति वः सत्यमिति नूनं ब्रवीम्यहं ॥ ६७ ॥ यो ऽवतीर्णो ह्यभूत्स्वर्गाद्दातुं
जगति जीवनं । तमेवेश्वरसत्यान्नाभिध जानीत निश्चयं ॥ ६८ ॥ गुरुरुवाच ॥ इत्याकर्ण्य
ततो गृध्राः प्रत्यूचुस्ते प्रभो यदि । एवं स्यान्नस्त्वदुक्तान्नं तदा देहि निरन्तरं ॥ ६९ ॥

श्रीयेषूरुवाच ॥ जीवनस्याहमेवान्नमतो यो ऽभ्येति मां स न । क्षुध्येत्प्रत्येति मां यश्च स न तृष्येत्क
दाचन ॥ ७० ॥ किंतु मां दृष्टवन्तो ऽपि यूयमन्नाप्तितोषिणः । न प्रतीथ दृढं गृध्रा इत्युक्तं वः
पुरा मया ॥ ७१ ॥ पिता यच्छति यद्यन्मे तन्मामभ्येष्यति ध्रुवं । यो यश्चाभ्येत्यहं तं न निरस्येयं
कदाचन ॥ ७२ ॥ नह्यात्मेच्छां समाप्तुं वै मत्संप्रेरयितुस्त्वहं । इच्छां पितुरिह स्वर्गादवतीर्णो
ऽस्मि निश्चयं ॥ ७३ ॥ यद्दत्तं तेन मे तद्वै नापचेयं तु सर्वशः । उत्थाप्यं चान्तिमे ऽह्नीतीच्छा मत्प्रे १५८
रयितुर्दृढं ॥ ७४ ॥ पुत्रं प्रत्येति यो दृष्ट्वाप्यं तेनानन्तजीवनं । स चोत्थाप्यो मयान्त्ये ऽह्नीतीच्छा
प्रेरयितुः पितुः ॥ ७५ ॥ गुरुरुवाच ॥ इदं स्वर्गावतीर्णान्नवाक्यं संश्रुत्य ते जनाः । विचित्रं
कुत्सनीयं च मत्वान्योऽन्यं समूचिरे ॥ ७६ ॥ गालील्या ऊचुः ॥ किं न योसेफपुत्रो ऽयं येषूर्यत्पित
रावपि । विद्मो ऽथावातरं स्वर्गादित्यनेनोच्यते कथं ॥ ७७ ॥ गुरुरुवाच ॥ ईदृगप्रत्ययानां तु

नृणामन्नार्थिनामपि । गर्जनं प्रभुराकर्ण्याब्रवीत्तद्वचनार्थवित् ॥७८॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ तद्वन्मा
गर्जतान्योऽन्यं यं ह्याकर्षति मत्पिता । मां स एव क्षमोऽभ्येतुं मयोत्थाप्योऽन्तिमेऽह्नि च ॥७९॥
ईशशिष्याःपरे सर्व इत्युक्तं सत्प्रवक्तृभिः । अतः पित्रुक्तिशिक्षाप्तो यो यः सोऽभ्येति मां स्वयं ॥८०॥
नतु सत्पितृदर्शित्वाद्यतस्तं कोऽपि वै नरः । ईश्वरोत्थाद्विनापुत्रान्न ददर्श कदाचन ॥८१॥
पितृदर्शिनि यो यस्तु प्रतीयान्मयि तस्य वै । नित्यजीवनमित्युक्तं जीवानान्नेन वो मया ॥ १५९
८२ ॥ प्रान्तरे पितरो वो ये किमप्यन्नं सुभोजिताः । ते मृता एतदन्नं तु योऽद्यान्न म्रियते
ऽथ सः ॥ ८३ ॥ स्वर्गतो ह्यवतीर्णं यज्जीवनान्नं तदस्म्यहं । यश्चैतदन्नमत्त्येवाप्नं तेनानन्त
जीवनं ॥ ८४ ॥ यद्दास्याम्यहमन्नं तु तन्मे मांसं किल स्थितं । जगतो जीवनायैव प्रदेय
मचिरान्मया ॥८५॥ गुरुरुवाच ॥ इदं श्रुत्वा व्यरुन्धंस्तेऽब्रुवंश्चापि परस्परं । कथं दातुं स्वमांसं

नो भोजनायैष शक्नुयात् ॥ ८६ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ सत्यं वो वच्मि चेन्मांसं नाद्यात नृसुतस्य वै ।
न पिबेनापि तद्रक्तं जीवनं नास्ति वोऽन्तरे ॥ ८७ ॥ यो हि मन्मांसभोजी वै मदसृक्पाय्यपि
स्थितः । सोऽनन्तजीवनाप्तोऽस्ति मयोत्थाप्योऽन्तिमेऽह्नि च ॥ ८८ ॥ सत्यमन्नं हि मे मांसं सत्यं
पीतमसृङ्मम । मन्मांसभुगसृक्पायी मय्यस्त्यस्मिंस्तथास्म्यहं ॥ ८९ ॥ यथाहं जीवता पित्रा
प्रेरितो जीवितोऽप्यतः । तथा योऽप्यत्ति मां सोऽथ मत्तो जीविष्यति ध्रुवं ॥ ९० ॥ एतत्स्वर्गा
वतीर्णान्नं न तद्वत्पितरो हि वः । यज्जग्ध्वाथ मृता एतद्भोक्ता जीवेत्तु शाश्वतं ॥ ९१ ॥
गुरुरुवाच ॥ इति कापर्णहूम्ये स व्यूहानुपदिशन् मठे । प्रभुर्व्यस्मापयल्लुब्धान् स्वशिष्यां
श्चाप्यतस्तथा ॥ ९२ ॥ एतेषां हि तदा केचिद्वक्तुमारेभिरे मिथः । कोऽवगन्तुमिदं वाक्यं शक्नुया
दतिदुर्गमं ॥ ९३ ॥ इदं त्वनुभवन् येषूस्तन्मध्ये च स्थितानपि । अश्रद्धान्कांश्चिदेकं च शठमप्ये

तदब्रवीत् ॥ ९४ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ किमेतद्वचनं शिष्या युष्मान् विस्मापयत्यहो । तथावस्त्रंसयति
च प्राक्स्थितेः सुस्थितानपि ॥ ९५ ॥ पूर्वस्थाने त्वपिस्वीय आरोहन् मानुषात्मजंः । युष्माभि
र्यदि दृष्टःस्यात्तदा किं वक्ष्यथाविदः ॥ ९६ ॥ यस्तु जीवयितुं शक्त आत्मा विज्ञेय एव सः । अतो
ऽत्र स्थूलमांसस्य फलं नास्त्यपि किंचन ॥ ९७ ॥ यास्तु वो वच्म्यहं कैश्चिदप्रतीता अपि ध्रुवं ।
ता एव वाच आत्मानं वित्त जीवनमेव च ॥ ९८ ॥ तस्माद्धेतोः पुराप्युक्तं मया युष्मान् प्रति १६१
स्फुटं । मां न कोऽपि क्षमोऽभ्येतुं विना दानेन मत्पितुः ॥ ९९ ॥ गुरुरुवाच ॥ आकर्ण्यैतदितः
शिष्या बहवोऽपि पराङ्मुखाः । भूत्वा तेन समं गन्तुं नैच्छन्कठिनवादिना ॥१००॥ अतोऽपि
प्रस्तरादीन् सोऽभ्यूचे शिष्यगणादृतान् । यूयमप्यवगन्तुं किं तथा मत्तः समिच्छथ ॥ १०१ ॥
इति पृष्टस्तदोवाच सीमोनः कं प्रति प्रभो । अथेयाम त्वयि ह्येवानन्तजीवनवाक् स्थिता ॥

१०२॥ त्वमेव पुण्यरूपोऽसोशेन संस्थापितो भुवि । इति विश्वसिमः सम्यग्वयं विद्म च
निश्चयं ॥१०३॥ इदं द्वादशशिष्यार्थमाकर्ण्य प्रस्तरोदितं । स्थिरविश्वासवाक्यं तांस्तदा
प्रत्यब्रवीत्प्रभुः ॥ १०४ ॥ श्रीयेषूरुवाच ॥ यूयं द्वादशसंख्याः किं न मयाग्रे विशेषिताः । युष्म
न्मध्ये तु कोऽप्यत्रास्त्यभिशापिस्वरूपकः ॥ १०५ ॥ शिष्य उवाच ॥ इङ्गितः प्रभुणा कोऽसावभि
शापिस्वरूपकः । शठो द्वादशमध्येऽपि स्थितः शिष्यगणादृतः ॥१०६॥ गुरुरुवाच ॥ इष्कार्य्यो १६२
त्यभिधो यः स्वं यहूदो घातुकारिषु । गुरुं समर्पयेत्पश्चादभिशापी स इङ्गितः ॥ १०७ ॥
आदितो हि प्रभुर्विज्ञः शिष्यव्यूहान्तरे खलु । ह्यन्धविश्वासिनां जज्ञेऽमुष्य चापि विशेषतः
॥ १०८ ॥ महापातककर्म्मैतन्मोक्तृमाहात्म्यवर्णने । परे चेदिच्छसि श्रोतुं कथयिष्यामि
विस्तरात् ॥१०९॥ किंतु पित्राभिषिक्तस्य मोक्तुर्याः प्रथमाः क्रियाः । संस्कारश्च परीक्षा

च गालील्येषु च भासनं ॥ ११० ॥ तथा द्वादशशिष्याणां गुरुदुष्कारकाद्विना । यद्गदात्
सन्तमानां वै सर्वतो वरणं परं ॥ १११ ॥ आदिमा उपदेशश्च व्यक्ताव्यक्तार्थकास्तथा । अग्रगस्य
च संस्कर्तुश्चरित्रं मरणावधि ॥ ११२ ॥ तान्यशेषाणि शिष्यैतर्ह्युपदेशार्थमेव ते । पुत्राभि
षेकवाक्यानि विद्युक्तानि स्फुटं मया ॥ ११३ ॥ शिष्य उवाच ॥ एतत्पूर्वोपदेशेषु त्वत्प्रसा
दोदितेष्विह । व्यक्ताव्यक्तार्थवाचो वै मयापि विदिता गुरो ॥ ११४ ॥ विशेषाच्चरमं यत्तु १६३
संश्रुतं श्रीप्रभोर्वचः । अवतीर्णान्नविषयं गुढार्थमति विद्यते ॥ ११५ ॥ नत्वतो ऽपि गलीलीयाः
शिष्या इव पराङ्मुखः । अहं स्यां पुण्यरूपस्येशसूनोः श्रवणाद्गिरां ॥ ११६ ॥ किंतु ता
निखिलाः श्रोतुमवशिष्टास्तथा गुरो । इच्छामि स्थिरविश्वासप्रस्तरोक्त्यनुसारतः ॥ ११७ ।
कमन्यं प्रति गच्छेयं मुमुक्षुर्मोचकाद्विना । ऐशाद्यस्मिन् किलैकस्मिन् नित्यजीवनवाक्

स्थिता ॥ ११८ ॥ इति श्रीखृष्टसंगीतायां पुत्राभिषेकपर्व्वणि (मोसिपंचशास्त्रान्मत्थायस्य चतुर्द्दश सर्गाद्योहन्निमार्कयोः षष्ठसर्गाल्लूकस्य नवमसर्गाच्चोद्धृतो) ऽनन्तजीवनान्नं नाम त्रयोविंशो १६४ ऽध्यायः ॥ समाप्तं चेदं त्रिसप्तत्यधिकशतद्वयाधिकसहस्रश्लोकात्मकं पुत्राभिषेकनामकं द्वितीयं पर्व्व ॥

अशुद्धपत्रं

| पत्रे | पङ्क्तौ | अशुद्धं | शुद्धं |
|---|---|---|---|
| १ | ९ | खृष्टसंस्कारात् | खृष्टसंस्कारं |
| २ | २ | संतस्थौ | संतस्थे |
| — | ६ | संस्थास्यति | च स्थास्यति |
| ५ | १ | सस्कृतिं | संस्कृतिं |
| — | २ | धर्म्मिणश्रापि | धर्म्मिणश्चापि |
| — | ९ | थार्य्येतिपप्रच्छु | थार्य्येति पप्रच्छु |
| ६ | ६ | नव लान्न | न बलान्न |
| ११ | — | निर्णितो | निर्णीतो |
| — | ७ | ईशपुत्तांश्च | ईशपुत्रांश्च |
| १२ | — | च्चोद्भृतः | च्चोद्भृत |
| — | ८ | यद्दानितीरतः | यर्द्दानितीरतः |
| १४ | २ | स्वमुर्द्धघ्नी | स्वमूर्द्धघ्नी |
| — | ७ | ईति | इति |
| १७ | ५ | ६८ | ३८ |
| — | ९ | योनि नः | योनिनिः |
| १८ | ७ | भवतः | भवन्तं |
| २० | — | नत्वाद्रितः | नत्वादितः |